UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale 2014-2020

Elaboratori:

Agiibram Selda, Petaca Daniela Maria, Păușan Dorina Melania, Semeniuc Lucreția, Smarandache Gabriela Daniela, Szőcs Mónika, Kobau Maria

Ghid metodologic pentru dezvoltarea competențelor de comunicare în limba română, pentru cadrele didactice care au înscriși în grupa cu predare în limba română, copii proveniți din comunitatea etnică cehă din România

elaborat în baza CURRICULUMULUI PENTRU EDUCAȚIA TIMPURIE, aprobat prin ordinul ministrului educației naționale nr. 4.694/02.08.2019

Validatori

Alt Adina, Galeș Iuliana, Kaitar Roxana, Nemeth Mariana, Szejke Ottilia

COMPETENȚĂ ȘI EFICIENȚĂ
LIMBA ROMÂNĂ PENTRU MINORITĂȚI

Competență și eficiență
în predarea limbii române copiilor și elevilor aparținând minorităților naționale din România
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

PREFAȚĂ

Acest ghid metodologic este elaborat în cadrul proiectului „Competență și eficiență în predarea limbii române copiilor și elevilor aparținând minorităților naționale din România" cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020, fiind destinat cadrelor didactice pentru nivel preșcolar care au sub îndrumare preșcolari din etnii diferite.

Obiectivul general al proiectului este prevenirea și reducerea părăsirii timpurii a școlii pentru elevi din învățământul preuniversitar obligatoriu, aparținând minorităților naționale din România, asigurând accesul la un învățământ de calitate, prin formarea/dezvoltarea competențelor de comunicare în limba română pe baza unor resurse de învățare moderne/atractive și a asigurării formării continue unitare și specifice a personalului didactic, printr-un conținut motivant și practic.

Se consideră că învățarea limbilor nematerne din educația timpurie poate accelera procesul de asimilare a acestora, poate îmbunătăți capacitatea copiilor de a se exprima în limba maternă și îi poate ajuta să obțină rezultate mai bune și în alte domenii. Pe lângă faptul că pune bazele pentru învățarea ulterioară, învățarea limbilor străine în educația timpurie poate influența atitudinea copilului față de alte limbi și culturi.

Debutul învățării limbii române ca limbă străină[1] se realizează prin exprimare orală. Aceasta presupune formarea deprinderilor de pronunţare corectă, de adaptare a aparatului audio-fonator cu sunetele, tonalitatea, intonația şi fluxul noii limbi, de acomodare generală cu însuși noul demers. Acest obiectiv vizează două laturi ale procesului: cel auditiv şi cel articulator.

Limba este aspectul social al limbajului, elementul esenţial al acestuia. Ea este formată dintr-un sistem lexical şi unul gramatical, iar limbajul reprezintă aspectul individual al limbii, facultatea vorbirii, care depinde de voinţa individului şi se caracterizează prin libertatea îmbinărilor. [2] În viziunea, U. Șchiopu „limbajul, reprezintă o instituție universală și specifică a umanității, care comportă caracteristici proprii, și are ca scop principal comunicarea"[3].

[1]Gălușcă, L. (2018), *Aspecte metodice privind predarea-învățarea limbii române ca limbă străină*, Universitatea de Stat „Ion Creangă", Chișinău p.235)

[2]Turcu, F., Turcu, A. (1999), *Fundamente ale psihologiei şcolare*. Editura, All Educational, Bucureşti

[3]Șchiopu, U. (1997), *Dicționar de psihologie*, București

Limba română, abordată ca limbă maternă sau limbă nematernă/străină, respectă individualitatea copilului și valorifică potențialul creativ al profesorului. Experiența de viață a copilului, modul particular de învățare al acestuia, curiozitatea față de ceea ce îl înconjoară și interesul pentru a ști tot mai mult sunt doar câteva dintre aspectele esențiale care asigură succesul învățării limbii române. În obținerea acestei finalități, la fel de importantă este și creativitatea cadrului didactic, cea care dă valoare și condiționează individualizarea demersului de învățare. Prin gândirea, pregătirea și organizarea de situații de învățare menite a răspunde cel mai bine așteptărilor fiecărui copil în parte, profesorul obține, fără îndoială, cele mai bune rezultate din partea copiilor, dar și plăcerea acestora, bucuria lor de a-și dezvolta cunoașterea.

„Diferențele lingvistice și culturale care există între noi nu mai sunt percepute ca obstacole care ne împiedică să urmărim idealul comunitar sau să realizăm aprofundarea integrării europene. Dimpotrivă, acestea sunt considerate o valoroasă sursă de bogăție și un avantaj pentru Europa" afirma în 2009 Leonard Orban, comisar european pentru multilingvism[4].

În contextul unei mobilități umane din ce în ce mai crescute, educația bilingvă/multilingvă pentru preșcolari reprezintă un subiect actual și de interes pentru sistemele de instruire din întreaga lume. Începerea procesului de învățare a unei limbi cât mai devreme, mai ales dacă este vorba de limba țării gazdă, maximizează învățarea aproape nativă a limbii de către copii, iar cunoașterea limbii naționale este fundamentală pentru o integrare reușită și pentru participarea activă în societate. Există mai multe teorii, privind dezvoltarea copilului, care discută direct sau indirect implicațiile educației bilingve și multilingve. Conform teoriei lui Piaget privind dezvoltarea cognitivă, modul de gândire al copiilor diferă foarte mult de cel al adulților. Teoria lui Piaget punctează faptul că cei mici învață să folosească limbajul în stadiul preoperațional, când au între doi și șase ani. Prin urmare, în această etapă de dezvoltare ei sunt cei mai susceptibili, iar învățarea unei limbi ar fi mai ușoară.

„Ghidul metodologic pentru dezvoltarea competențelor de comunicare în limba română pentru cadrele didactice care au înscriși în grupa cu predare în limba română copii proveniți din comunitatea cehă, nivel preșcolar" încurajează și sprijină garantarea identității culturale a tuturor cetățenilor români și dialogul intercultural, prin acesta sunt recunoscute drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase, în același timp asumarea, promovarea și păstrarea identității naționale și a valorilor culturale ale poporului român.

[4] *Multilingvismul -o punte de legătură pentru înțelegerea reciprocă*, 2009, Cuvânt-înainte al comisarului

ARGUMENT

Prezentul ghid se adresează educatorilor/profesorilor pentru nivel preșcolar care au sub îndrumare grupe cu predare în limba română și au în componența grupelor copii apaținând minorăților naționale. Ghidul este menit să faciliteze și să susțină demersul didactic de predare-învățare-evaluare și să răspundă nevoilor specifice ale copiilor de la 3 la 6 ani. Totodată, ghidul vine în ajutorul cadrelor didactice cu noțiuni de bază în ceea ce privește limba, cultura și tradițiile minorităților naționale pentru a sprijini cadrele didactice să depășească barierele lingvistice și culturale. De asemenea, se dorește sprijinirea copiilor care provin din comunități etnice diferite, care intrând la o grupă cu predare în altă limbă decât cea maternă, întâmpină dificultăți de înțelegere și de exprimare.

Unul dintre obiectivele specifice ale proiectului, în realizarea acestui ghid, este promovarea unui proces instructiv-educativ centrat pe competențe, prin elaborarea unor resurse educaționale, necesare cadrelor didactice care predau la grupe de nivel preșcolar, resurse care contribuie direct sau indirect la dezvoltarea unor competențe de comunicare și înțelegere a limbii române de către copiii aparținând minorităților naționale.

Sistemul educațional din România, precum și al celorlalte țări din Europa, promovează diversitatea. Pe fondul globalizării, al evoluțiilor din domeniul tehnologiei informației și comunicării și, mai ales, al fenomenelor de migrație, diversitatea presupune multiplicarea limbilor de școlarizare, recunoașterea și valorificarea în învățare a identității și a moștenirii culturale a fiecărui elev, integrarea socială și pe piața muncii, pregătirea elevului pentru o societate incluzivă. *Repere pentru proiectarea, actualizarea și evaluarea curriculumului național cadrul de referință al curriculumului național* vizează promovarea unui curriculum flexibil, care să permită diversificarea și adaptarea situațiilor de învățare, în acord cu nivelul de dezvoltare/caracteristicile de vârstă, cu interesele și aptitudinile elevilor, cu respectarea diversității (etno-culturale, lingvistice, religioase etc.), drept garanție a egalității de șanse în educație.

Având un sistem educațional care își propune formarea și dezvoltarea de competențe, în care învățarea este centrată pe elev, pe dezvoltarea abilităților de gândire și rezolvarea de probleme, una dintre principalele caracteristici ale resurselor educaționale de calitate este diversitatea.

Ghidurile vor veni în sprijinul creșterii calității procesului instructiv-educativ, ca instrument de proiectare a activității didactice și de selecție a celor mai eficiente metode de predare-învățare pentru profesorii care predau în învățământul preșcolar și care au înscriși în

grupa cu predare în limba romană, copii proveniți din comunitățile etnice. Obiectivul proiectului este de a reduce și preveni abandonul școlar timpuriu, eliminând barierele lingvistice și culturale dintre cadre didactice și copii, facilitând prin aceasta crearea unui mediu de învățare incluziv și adaptat la nevoile copiilor.

În Ghid se prezintă în **Capitolul I** informații generale care țin de Curriculumul pentru educație timpurie, specificul activităților la nivel preșcolar, aplicarea planului de învățământ. Se continuă cu abordarea domeniului *Dezvoltarea limbajului, a comunicării şi a premiselor citirii şi scrierii*, cu precădere a subdomeniului *Dezvoltarea limbajului și a comunicării;* formarea competenței de receptare a mesajului oral, de exprimare orală, de formarea unei atitudini pozitive faţă de limba română ca limbă nematernă. **Capitolul II** prezintă Proiectarea didactică și punerea în practică a noțiunilor teoretice abordate. În **Capitolul III** sunt prezentate tipurile de evaluare, modele și instrumente de aplicare. **Capitolul IV** cuprinde activități de dezvoltare a limbajului care facilitează integrarea copiilor în învățământul primar.

În **Capitolul V** sunt abordate aspecte de educație interculturală, în acest capitol sunt prezentate atât particularitățile socioculturale ale minorității cehe din România cât și particularitățile lingvistice ale limbii cehe. Cunoașterea contextului lingvistic și sociocultural al copilului ajută educatoarea/profesorul pentru învățământul preșcolar în procesul de achiziție a limbii române de către copii provenind din minoritatea cehă. Prin descrierea sărbătorilor specifice cu evidențierea nuanțelor interculturale, prin identificarea cântecelor, jocurilor asemănătoare prezente în folclorul ceh și român al copiilor, a poveștilor asemănătoare sau specifice literaturii cehe pentru copii în care se pot identifica elemente interculturale și cu potențial de a transmite valori culturale, prin propunerile de activități, cadrele didactice au la dispoziție un set de resurse care vin în sprijinul cunoașterii diferențelor lingvistice culturale și religioase.

Ghidul se încheie cu prezentarea **Bibliografiei** și a **Anexelor**.

INTRODUCERE

Ghidul metodologic susține și îmbunătățește calitatea și relevanța curriculumului național în formarea competențelor de comunicare în limba română la nivelul învățământului preșcolar pentru copiii de etnie cehă, care nu au posibilitatea de a se înscrie în grupe cu predare în limba cehă și sunt înscriși în grupe cu predare în limba română, au dificultăți de integrare la grădiniță și prezintă dificultăți de comunicare despre cultura și religia proprie și de înțelegere a informațiilor învățate.

Este un instrument de proiectare a activității didactice și de selecție a celor mai eficiente metode de predare-învățare pentru profesorii care predau în învățământul preșcolar și care au înscriși în grupa cu predare în limba română, copii proveniți din comunitatea cehă. Profesorii pentru învățământul preșcolar, educatoarele, îngrijitoarele, directorul grădiniței reprezintă prima linie de practicanți, au cea mai strânsă relație cu copiii și cunosc cel mai bine situația familială, mediul cultural sau lingvistic.

Atitudinile și convingerile profesorului, modul în care interacționează au impact asupra a ceea ce ne așteptăm de la copii, asupra realizărilor lor academice. Dar atitudinile nu sunt ceva ce poți pur și simplu ascunde sau suprima. Fiecare avem propriile experiențe, opinii, puncte slabe și puncte forte și este normal ca aceste trăsături individuale să se reflecte în stilul și metodele noastre ca educatori. În orice caz, este întotdeauna util să reflectăm asupra propriilor atitudini și să fim conștienți de impactul pe care îl pot avea. La cultivarea unei atitudini pozitive și valoroase a educatorului față de multilingvism, limba maternă și limba oficială a țării gazdă contribuie și studiul acestui ghid. Copiii care percep mai multă apreciere pentru limba lor de acasă beneficiază mai mult de bilingvismul lor și de avantajele cognitive astfel sporindu-se performanțele școlare.

Informațiile din ghid despre comunitatea cehă și propunerile de activități ne ajută să creem un mediu cu o atmosferă primitoare, prietenoasă cu limbile și de susținere pentru copiii bilingvi în sala de grupă din grădiniță, iar acest lucru este vital pentru succesul copiilor, nu doar al celor de etnie cehă, ci și al celor care reprezintă majoritatea, și important pentru dezvoltarea emoțională, socială și educațională a tuturor copiilor din grupă. În prima parte a capitolului 5 sunt prezentate premisele teoetice care clarifică termenii de specialitate din domeniu cum ar fi educația interculturală, interculturalitatea, multiculturalitatea, diversitatea, egalitatea de șanse și identitatea, aflăm despre specificul cultural și contextul diversității lingvistice al minorității cehe din România. În partea „Să ne cunoaștem reciproc” sunt specificate activități de educație interculturală adaptate diferitelor sărbători specifice fiecărui

anotimp, activități care scot în evidență elemente interculturale din folclorul copiilor și activități bazate pe valorile culturale transmise prin intermediul poveștilor. Pentru fiecare temă ghidul oferă propuneri de activități axate pe cooperare interculturală și activități axate pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului de etnie cehă. Ghidul mai oferă o parte în care tratează provocările întâmpinate de preșcolarul de etnie cehă în achiziția limbii române intitulată „Să ne înțelegem reciproc", care abordează bunele practici în achiziția elementelor de natură fonetică cu referire la accent și fonemele specifice limbii române, dezvoltarea vocabularului și exprimarea corectă din punct de vedere gramatical.

„Ghidul metodologic pentru dezvoltarea competențelor de comunicare în limba română, pentru cadrele didactice care au înscriși, în grupa cu predare în limba română, copii proveniți din comunitatea cehă – nivel preșcolar" este o resursă care susține diversitatea culturală și lingvistică, încurajează cadrele didactice pentru învățământul antepreșcolar și preșcolar să dețină tehnici potrivite pentru a profita de diversitatea preșcolarilor în favoarea unei integrări reușite promovând educația multiculturală ca mediu normal de predare-învățare. Construirea și menținerea unui mediu primitor atât pentru copiii de etnie cehă, cât și pentru toți copiii (monolingvi, bilingvi și multilingvi) din grupă, care reflectă aprecierea, prezența și reprezentarea fiecărei limbi a copiilor preșcolari, este primul pas în călătoria cu adevărat prietenoasă din punct de vedere lingvistic. Apoi fiecare pas pe care îl facem în această direcție va fi o contribuție valoroasă la bunăstarea tuturor copiilor cu care lucrăm.

Cuprins

CAPITOLUL 1. 9

CADRUL METODOLOGIC DE APLICARE A CURRICUMULUI PENTRU EDUCAȚIE TIMPURIE 9

1.1. Curriculum pentru educație timpurie 9

1.1.1. Principiile care stau la baza elaborării curriculumului cu referire la învățarea limbii române ca limbă nematernă în învățământul preșcolar 9

1.1.2.Planul de învăţământ pentru educația timpurie și Metodologia de aplicare a acestuia 10

1.1.3. Domeniile de dezvoltare 12

1.2. Dezvoltarea limbajului, a comunicării şi a premiselor citirii şi scrierii. Limba română ca limbă nematernă 13

1.2.1. Formarea competenței de receptare a mesajului oral 17

1.2.2. Formarea competenței de exprimare orală 23

1.2.2. Formarea competenței lingvistice și a comunicării orale din perspectiva limbii nematerne 26

1.2.3. Strategii de evaluare a competențelor de comunicare orală 28

CAPITOLUL 2. 32

PROIECTAREA DIDACTICĂ 32

2.1. Proiectarea didactică - definiții și concepții. Delimitări conceptuale. 32

2.2. Proiectarea activităților de învățare 36

2.2.1. Planificarea calendaristică 45

2.2.1.1. Planificarea anuală și stabilirea proiectelor tematice 45

2.2.1.2. Planificarea săptămânală 55

2.2.1.3. Planificarea activităților integrate 61

2.2.1.4. Proiectul didactic 65

2.2.2. Organizarea activităților de învățare 67

2.2.2.1. Activități pe domenii experiențiale 67

2.2.2.2- Activități liber alese (ALA) 72

2.2.2.3. Activități de dezvoltare personală 78

2.2.2.4. Activități opționale 83

2.2.2.5. Activități specifice programului de după-amiază 85

2.2.3. Fișe de lucru 88

2.3. Proiectarea și adaptarea strategiilor didactice 106

2.4. Exemple de bune practici 113

CAPITOLUL 3. 139
EVALUAREA 139
3.1. Model de evaluare inițială (nivel I & II) 145
3.2. Model de evaluare finală (nivel I & II) 163
3.3. Fișă pentru aprecierea progresului individual al copilului, înainte de intrarea în învățământul primar; Caietul de observații 176
CAPITOLUL 4. 182
FACILITAREA TRECERII DE LA NIVEL PREȘCOLAR LA NIVEL PRIMAR 182
4.1. Caracteristici ale copilului preșcolar 182
4.2. Rolul și importanța grădiniței pentru succesul școlar 183
4.3. Activități de dezvoltare a limbajului care facilitează integrarea copiilor în învățământul primar 191
CAPITOLUL 5. 212
EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ 212
5.1. Premise teoretice 212
5.1.1. Conceptul de educație interculturală 212
5.1.2. Cultură și identitate 213
5.1.3. Identitatea culturală a minorității cehe din România 213
5.1.4. Multiculturalitatea, interculturalitatea, diversitate, egalitate de șanse 217
5.1.5. Minoritatea cehă din România în contextul diversității lingvistice 218
5.2. Să ne cunoaștem reciproc - *activități axate pe educația interculturală* 220
5.2.1. Sărbători specifice comunității cehe și nuanțele lor interculturale 223
5.2.2. Elemente interculturale în folclorul copiilor 249
5.2.3. Valori culturale transmise prin intermediul poveștilor 255
5.3. Să ne înțelegem reciproc – *provocări întâmpinate în achiziția limbii române* 265
5.3.1. Bune practici în achiziția elementelor de natură fonetică 266
5.3.2. Dezvoltăm eficient și progresiv vocabularul preșcolarului 272
Bibliografie 287
Anexe 296

CAPITOLUL 1.
CADRUL METODOLOGIC DE APLICARE A CURRICUMULUI PENTRU EDUCAȚIE TIMPURIE

1.1. Curriculum pentru educație timpurie

1.1.1. Principiile care stau la baza elaborării curriculumului cu referire la învățarea limbii române ca limbă nematernă în învățământul preșcolar

Pornind de la bunele practici naționale și europene în elaborarea curriculumului pentru educația timpurie, documentul de față susține un curriculum bazat pe o declarație de principii și valori care recunosc drepturile copilului ca ființă umană și respectul față de părinți, ca primii educatori ai copilului și un curriculum care încurajează personalul să lucreze în mod colegial și să-și evalueze în permanență practicile, prin observare și documentarea experiențelor de învățare ale copiilor (prin implicarea părinților ca parteneri egali), astfel încât să răspundă nevoilor și potențialului tuturor copiilor.

Principiile didactice reprezintă norme care stau la baza organizării și desfășurării procesului instructiv-educativ. Atunci când proiectăm activitățile trebuie să ținem cont de aceste principii, având în vedere că la grupele pe care le coordonăm avem preșcolari care nu vorbesc limba română.

În relație cu valorile promovate de acest curriculum, practica/opțiunile metodologice ale educatorilor vor fi orientate de următoarele ***principii ale aplicării Curriculumului pentru educația timpurie*** cu referire la învățarea limbii române ca limbă nematernă în învățământul preșcolar:

- *Principiul individualizării* - acest principiu reprezintă centrarea procesului educaţional asupra copilului. Cunoașterea limbii române, diferă de la un preșcolar la altul, iar organizarea activităților trebuie să se realizeze ținându-se cont de ritmul propriu de dezvoltare a copilului, de nevoile și interesele sale, asigurându-se libertatea copiilor de a alege activitățile în funcție de interesele și nevoile lor. Individualitatea presupune adaptarea activității didactice la particularitățile individuale ale copilului. Fiecare ființă umană se naște și se dezvoltă, astfel încât ajunge să dețină particularități psiho-fizice relativ comune, dar și anume particularități individuale în funcție de zestrea genetică, experiența de viață, mediul familial și social din care provine, accesul la sursele de informare, situația materială.
- *Principiul învățării bazate pe joc* - jocul este activitatea fundamentală în grădiniță și se regăsește în toate domeniile de activitate, realizând procesul de învățare într-un mod atractiv, prin care copilul se dezvoltă natural, motiv pentru care jocul trebuie să constitue baza conceperii activităților didactice. Pentru copil, jocul este o formă de activitate

cu multiple implicații psihologice și pedagogice care contribuie la informarea și formarea lui ca om, jocul pune în mișcare toată ființa copilului, îi activează gândirea, îi reliefează voința, îi înaripează fantezia și îi ascute inteligența.

- *Principiul diversităţii* contextelor și situațiilor de învățare - contextele de învățare în perioada timpurie sprijină și stimulează învățarea și dezvoltarea copiilor. Pentru preșcolari este necesar crearea, în mediul educaţional, a diverselor contexte şi situaţii de învăţare, care săsolicite implicarea copilului din punct de vedere: cognitiv, emoţional, social, motric. Diversitatea, ca principiu, reprezintă dezideratul flexibilităţii şi toleranţei faţă de diferenţele fizice, socioculturale, lingvistice, psihologice existente între copii. Rolul grădiniței este acela de a oferi tuturor copiilor posibilitatea de a dezvolta/învăța în funcție de ritmul, capacităţile şi nevoile proprii şi de a se exprima conform trăsăturilor individuale de personalitate.
- *Principiul alternării formelor de organizare a activității* - abordarea activităților educaționale din instituțiile de educație timpurie sub diferite forme: frontal, în grupuri mici, în perechi și individual, precum și utilizarea diferitelor strategii de învățare.
- *Principiul parteneriatului cu familia şi cu comunitatea* - este necesar ca între cadrul didactic și familie să se stabilească relaţii de parteneriat care să asigure continuitate şi coerenţă în demersul educaţional. Doar un parteneriat strâns și susținut între familie, grădiniță și comunitate poate pune în aplicare procesul de educare a copilului. Pentru a oferi un mediu prietenos de educare a copilului și servicii de calitate, unitatea de învățământ are nevoie de sprijinul familiei și al comunității locale.

1.1.2. Planul de învăţământ pentru educația timpurie și Metodologia de aplicare a acestuia

Planul de învăţământ pentru educația timpurie prezintă o imagine de ansamblu a structurării activităților de învățare la nivel preșcolar.

Tabelul 1. Planul de învăţământ pentru educația timpurie

Intervalul de vârstă	Categorii/Tipuri de activități de învățare	Nr.ore de activități de învățare desfășurate cu copiii zilnic/ tură	Numărul total de ore de activități de învățare/ săptămână
37 – 60 luni	Jocuri și activități liber-alese	2 h	10 h
	Activități pentru dezvoltare personală	2 h	10 h
	Activităţi pe domenii experiențiale	1 h	5 h
	TOTAL		**25 h**
61 – 72/84 luni	Jocuri și activități liber-alese	2 h	10 h
	Activități pentru dezvoltare personală	1 ½ h	7 ½ h

	Activităţi pe domenii experienţiale	1 ½ h	7 ½ h
	TOTAL		25 h

Vom avea în vedere doar informațiile referitoare la nivel preșcolar. În Tabelul 1 sunt prezentate intervalele de vârstă la care ne raportăm, tipurile de activități de învățare, numărul de ore aferente fiecărui tip de activitate pe zi sau tură și numărul total de ore pe săptămână.

Activităţile de învăţare sunt prezentate ca ansamblu de acţiuni cu caracter planificat, sistematic, metodic, intensiv, organizate şi conduse de cadrul didactic, care conduc la atingerea așteptărilor pe care adulții le au de la copii. Desfăşurarea acestora necesită coordonarea eforturilor comune ale celor trei parteneri ai procesului de predare-învăţare-evaluare, respectiv: cadre didactice, părinţi, copii. Activitatea de bază pe care se sprijină activitățile de învățare este jocul - activitatea fundamentală a copilului. La nivel preșcolar activitățile de învățare sunt de trei tipuri: Jocuri şi activităţi liber-alese, Activităţi pentru dezvoltare personală şi Activităţi pe domenii experienţiale (care pot fi activităţi integrate sau pe discipline).

Jocurile şi activităţile liber-alese - ALA, „sunt cele pe care, de regulă, copiii şi le aleg şi care îi ajută să socializeze în mod progresiv”. Activitățile pe domenii experienţiale - ADE „sunt activităţi integrate sau pe discipline, desfăşurate cu copiii în cadrul unor proiecte tematice sau în cadrul săptămânilor independente”. Activităţile pentru dezvoltare personală - ADP „de la nivel preșcolar includ rutinele, tranziţiile, o parte a activităților liber-alese din perioada dimineții (când este încurajată explorarea individuală a unui subiect de care este interesat copilul), activităţile de dezvoltare a înclinaţiilor personale/predispoziţiilor/ aptitudinilor din perioada după-amiezii (pentru grupele de program prelungit sau săptămânal – nivel preșcolar), inclusiv activităţile opționale și extrașcolare.”

Activităţile de învățare se pot desfășura cu întreaga grupă de copii, cu grupuri mici sau activități individuale.

Durata, modul de desfășurare și conținutul activităților de învățare este dependent de modul în care reacționează copiii, grupul de copii sau indivizii la activitate. Durata unei activități poate să fie, la început, doar de 5-10 minute, crescând până la 35 de minute, în funcție de particularitățile individuale și de vârstă ale copiilor și specificul situațiilor educative. Timpul rămas de la o activitate se recomandă să fie alocat celorlalte activități. În cazul în care se derulează o activitate integrată, durata activităților poate depăși timpul recomandat, în condițiile în care în cadrul acestor activități se integrează rutine și tranziții.

Pentru realizarea programului anual de studiu se va ține cont de cele şase mari teme: Cine sunt/suntem?, Când, cum şi de ce se întâmplă?, Cum este, a fost şi va fi aici pe pământ?,

Cine şi cum planifică/organizează o activitate?, Cum exprimăm ceea ce simţim? şi Ce şi cum vreau să fiu?. Pentru nivelul 3-5 ani trebuie cuprinse cel puțin 4 teme anuale, iar pentru copii de 5-6 ani se recomandă parcurgerea tuturor celor 6 teme anuale de studiu. Pornind de la aceste teme, anual, pe grupe de vârstă, se stabilesc proiectele/activitățile tematice care urmează a se derula cu copiii[5]. Aceste proiecte tematice se pot realiza într-un număr maxim de 7 proiecte pe an cu o durată de maxim 5 săptămâni, sau, precum este recomandat, mai multe proiecte de o mai mică amploare - între 1 – 3 săptămâni.

Programul zilnic de activitate efectivă cu copilul la grupă este de 5 ore pe zi, respectiv de 25 de ore pe săptămână. Activitatea personalului didactic de predare este completată zilnic cu 3 ore de activitate de pregătire metodico-științifică.[6]

În metodologia de aplicare a planului pentru învățământ preșcolar este amintit proiectul național *Să citim pentru mileniul III*. În cadrul acestui proiect se va desfășura, în mod obligatoriu, activitatea ***Momentul poveștilor***, timp de 10-15 minute/zi**.** Acest proiect, ne aduce mai aproape în atingerea scopului prezentului ghid, având posibilitatea să punem în aplicare într-un regim zilnic demersurile formării de premise ale competențelor de limbă română ca limbă nematernă.

1.1.3. Domeniile de dezvoltare

Reperele fundamentale în învăţarea și dezvoltarea timpurie (RFIDT, aprobate prin O.M. nr. 3851/2010) reflectă aşteptările privind ceea ce ar trebui copiii să ştie şi să fie capabili să facă la finalizarea ciclului preșcolar. Aceste aşteptări sunt definite pentru a sprijini creşterea şi dezvoltarea normală și deplină a copiilor de la naştere până la intrarea în şcoală. Conform documentului menţionat, finalităţile educaţiei timpurii au în vedere o abordare holistică, vizând cele cinci domenii ale dezvoltării copilului.

Evoluția copiilor se petrece traversând simultan toate domeniile de dezvoltare între care există dependențe și interdependențe. Fiecare achiziție a copilului dintr-un domeniu influențează progresele în celelalte. Când copilul încearcă să povestească ceva, în cea mai mare parte este implicat domeniul Dezvoltarea limbajului şi a comunicării, dar copilul este implicat şi socio-emoţional, pentru că urmăreşte reacţiile celorlalţi şi învaţă semnificaţia acestora, gesticulează (motricitate fină) sau se manifestă chiar prin mişcări largi (motricitate grosieră), uneori inventând cursul narativ sau problematizând cursul narativ (dezvoltare cognitivă). De aceea, domeniile de dezvoltare devin, pe parcursul primilor ani de viaţă organizată în mediul din grădiniță, instrumente pedagogice esenţiale pentru a realiza

[5] *Curriculum pentru educaţia timpurie* -2019, p.11

[6] *Curriculum pentru educaţia timpurie* -2019, p.8

individualizarea educaţiei şi a învăţării, dând posibilitatea educatorilor să identifice atât predispozițiile, cât și înclinațiile cu care copilul a venit pe lume, „interesele" sale sau, mai bine spus, domeniile, secvenţele, aspectele sau elementele mediului social şi natural de care este atras şi faţă de care îşi manifestă curiozitatea, precum şi dificultăţile pe care la întâmpină fiecare în parte pe parcursul dezvoltării timpurii[7].

Cele cinci domenii de dezvoltare și subdomeniile[8] acestora sunt:

A. Dezvoltarea fizică, a sănătăţii şi igienei personale
   A.1. Subdomeniul: Dezvoltarea fizică
   A.2. Subdomeniul: Sănătate și igienă personală
B. Dezvoltarea socio-emoţională
   B.1. Subdomeniul: Dezvoltare socială
   B.2. Subdomeniul: Dezvoltare emoțională
C. Capacități și atitudini față de învăţare
   C.1. Subdomeniul: Curiozitate și interes
   C.2. Subdomeniul: Inițiativă
   C.3. Subdomeniul: Persistență
   C.4. Subdomeniul: Creativitate
D. Dezvoltarea limbajului, a comunicării şi a premiselor citirii şi scrierii
   D.1. Subdomeniul: Dezvoltarea limbajului și a comunicării
   D.2. Subdomeniul: Premisele citirii și scrierii
E. Dezvoltarea cognitivă şi cunoaşterea lumii
   E.1. Subdomeniul: Dezvoltarea gândirii logice și rezolvarea de probleme
   E.2.Subdomeniul: Cunoștințe și deprinderi elementare matematice, cunoașterea și înțelegerea lumii.

1.2. Dezvoltarea limbajului, a comunicării şi a premiselor citirii şi scrierii. Limba română ca limbă nematernă

***„Cuvântul este sunet şi culoare, e mesagerul gândului uman.*" Tudor Vianu**

Limbajul reprezintă funcţia utilizată cel mai frecvent de către oameni în activitatea de comunicare, activitate prin intermediul căreia ei schimbă în mod continuu informaţii cu privire la mediul extern.

[7] *Curriculum pentru educaţia timpurie* -2019, p.16

[8] Ionescu, M. și colab. (2010*)., Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, București, Editura Vanemonde, p. 3

„Dezvoltarea limbajului în perioada preşcolară se caracterizează prin evoluţia pronunţiei şi a structurilor gramaticale, trecerea de la limbajul situativ la cel contextual; vorbirea este tot mai clară. Fiind principalul mijloc de comunicare interumană, limbajul este în același timp și factor de dezvoltare spirirtuală și de progres social. Prin urmare, limbajul are un rol determinant în dezvoltarea personalității umane”.[9]

Prin intermediul activităților desfășurate în grădiniță, activități de dezvoltare personală, activități liber alese, activități pe domenii experiențiale, preșcolarii își dezvoltă capacitatea de a comunica verbal și nonverbal.

Conform Dicționarului Explicativ al Limbii Române limbajul reprezintă:

- Sistem de comunicare alcătuit din sunete articulate, specific oamenilor, prin care aceștia își exprimă gândurile, sentimentele și dorințele.
- Limba unei comunități umane istoricește constituită.
- Mod specific de exprimare a sentimentelor și a gândurilor în cadrul limbii comune sau naționale.
- Mod de folosire a unei limbi, în special a lexicului, specific anumitor profesii, grupuri sociale.

Se consideră că învățarea limbilor străine din educația timpurie poate accelera procesul de asimilare al acestora, poate îmbunătăți capacitatea copiilor de a se exprima în limba maternă și îi poate ajuta să obțină rezultate mai bune și în alte domenii. Pe lângă faptul că pune bazele pentru învățarea ulterioară, învățarea limbilor străine în educația timpurie poate influența atitudinea copilului față de alte limbi și culturi. Aceasta este motivația principală aflată la baza diverselor inițiative ale Comisiei Europene menite să promoveze învățarea limbilor străine încă din educația timpurie și să sprijine cercetările în acest domeniu. Vorbind despre importanţa comunicării într-o limbă străină, nu trebuie să neglijăm faptul că aceasta este una din competenţele-cheie stabilite de Comisia Europeană. Acum câţiva ani, un eveniment a schimbat radical atitudinea faţă de limbile străine din lume, în primul rând în Europa. Este vorba de apariţia Cadrului European Comun de Referinţă pentru Limbi: învăţare, predare, evaluare şi a Portofoliului European al Limbilor: ghid pentru profesori şi formatori ai cadrelor didactice[10]. Aceste două documente au revoluţionat concepţia studierii limbilor

[9] Balint, M. (2008), *Metodica activităților de educare a limbajului în învățământul preșcolar. Didactica limbii și literaturii române*, Syllabus, Cluj Napoca

[10] Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi: învățare, predare, evaluare, Council of Europe/ Conseil de l`Europe. Consiliul de cooperare culturală. Comitetul Director pentru Educație „Studierea limbilor și cetățenia europeană”, Diviziunea Politici Lingvistice, Strasbourg.

străine, propunând o scară de eşalonare a cunoştinţelor şi mai ales a competenţelor în domeniul predării-învățării limbilor.

Cadrul European Comun de Referinţă pentru Limbi (CECRL) descrie în întregime ce trebuie să cunoască persoanele care studiază o limbă, pentru a o utiliza în scopuri comunicative; el enumeră cunoștințele și deprinderile pe care acestea trebuie să le însușească și să le dezvolte, pentru a avea un comportament lingvistic eficace. Descrierea înglobează, de asemenea, contextul cultural, care constituie suportul unei limbi. Prin urmare, Cadrul de referinţă definește nivelurile de competenţă, care permit măsurarea progresului copilului la fiecare etapă a procesului de învăţare şi în orice moment al vieţii. Documentul a fost conceput pentru a depăși dificultăţile de comunicare, pe care le întâmpină profesioniștii din domeniul limbilor moderne, dificultăţi datorate diferenţelor existente între sistemele educative. Prin oferirea unei baze comune, care cuprinde un șir de descrieri explicite ale obiectivelor, conţinutului și metodelor de predare-învățare, Cadrul de Referinţă a contribuit la ameliorarea transparenţei cursurilor, la armonizarea programelor și calificărilor, favorizând astfel cooperarea internaţională în domeniul limbilor moderne. Punerea la dispoziţie a unor criterii obiective de descriere a competenţei comunicative a condus la recunoașterea reciprocă a calificărilor obţinute în diversele contexte de învăţare și a contribuit la extinderea mobilităţii în Europa.[11]

Limbajul - potrivit lui Stan C. - este un „Sistem de comunicare interumană, axat pe elemente de limbă, pe articularea unor semne și simboluri, conducând la schimb de idei și informații ce stau la baza cunoașterii umane; formele limbajului permit înțelegerea și accesarea diverselor informații din toate domeniile științifice, determinând decodificarea elementelor complexe ale realității” [12].

Ionescu M. susține: „Un rol extrem de important îl are limbajul ca mijloc de comunicare, ce ne ajută să trăim, să profesăm, să relaționăm într-o lume comună, a dialogului între oameni, cunoștințe, idei, valori arte și culturi. Limbajul este imersat, încorporat în cultură, dar, în același timp, este și vehicul al acesteia, comunicând valorile care contribuie la modelarea personalităților. Prin intermediul comunicării cu ajutorul limbajului universal al

[11] Straistari-Lungu, C. (2020), *Învățarea limbilor străine în contextul provocărilor societale*, cerc. șt., Institutul de Științe ale Educației

[12] Stan C. (2010), *Perspective teoretic-aplicative în abordarea obstacolelor din comunicarea didactică*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, p. 422

culturii, educația capătă un sens care îi depășește sfera de manifestare, devenind liant între diferitele identități culturale și etnice."[13]

În viziunea lui U. Șchiopu, „limbajul reprezintă o instituție universală și specifică a umanității, care comportă caracteristici proprii, și are ca scop principal comunicarea"[14],

„Prin dezvoltarea limbajului și evoluția psihică generală, copilul își însușește noi modele de conduită verbală care contribuie nemijlocit la acumularea experienței sociale. Astfel, devine mai accesibilă înțelegerea „sistemului deschis" al limbajului, care se conservă prin fluxul continuu de schimburi cu mediul, și aceasta, desigur, în cadrul ambianței sociale."[15]

Pentru formarea şi dezvoltarea copilului, limbajul are o importanţă deosebită. Limbajul este în acelaşi timp şi un mijloc de comunicare, şi un mijloc de cunoaştere. Prin limbaj copilul comunică, prin diferite forme, cu cei din jur, îşi prezintă gândurile, formulează întrebări, construieşte răspunsuri, îşi manifestă sentimentele. Prin limbaj copilul acumulează cunoştinţe, învaţă să le folosească în diferite situaţii, relaţionează cu cei din jur, se integrează în grupuri de copii.

Dezvoltarea limbajului are loc odată cu dezvoltarea funcției de comunicare, a funcției de fixare a experienței cognitive și funcția de organizare a activității.[16] Limbajul copilului se conturează afectiv în jurul vârstei de 4-5 ani, dar se dezvoltă și procesul de formare al vorbirii interioare. Important este să introducem în vocabularul copiilor cuvinte cu o pronunţie corectă şi cu un înţeles clar şi care treptat vor constitui baza unei exprimări coerente şi expresive.

Se cunoaște că vorbirea se dezvoltă începând de la naştere şi continuă pe tot parcursul vieţii şi că părinţii sunt primii profesori ai copiilor lor, iar, mai apoi, ei devin partenerii principali ai unităţilor de învăţământ. În acest context, este necesară stabilirea unui parteneriat real între grădiniţă şi părinţi. Familiile copiilor trebuie să fie în mod constant informate cu privire la toate aspectele legate de dezvoltarea propriului copil, inclusiv de aspectele principale ce vizează formarea şi dezvoltarea comunicării la vârsta preşcolară.

Competența de citire și scriere se constituie ca două competentente: una de receptare și alta de producere. Învățarea citit-scrisului se bazează pe deprinderi de operare cu limbajul oral dobândite în prealabil (recunoașterea sunetelor și a literelor specifice limbii române și

[13] Ionescu M. (2011), *Instrucție și educație. Paradigme educaționale modern,* ediția a IV-a revizuită și adăugită, Cluj-Napoca, Editura Eikon, p. 324-325

[14] Șchiopu U. (1997), *Dicționar de pshihologie*, București, Editura Babel, p.229

[15] Verza E. (2003), *Tratat de Logopedie*, București, Editura Fundației Humanitas, p. 47-48

[16] https://ultrapsihologie.ro/2015/03/01/dezvoltarea-limbajului-la-prescolari/

pronunțarea corectă a sunetelor) și constituie baza pentru dezvoltarea ulterioară a unor competențe de operare cu textul scris, care vor fi dezvoltate pe parcurs. Familiarizarea cu sunetele limbii române are în vedere receptarea sunetelor, articularea lor, accentul și intonația. Capacitatea de a recepta sunetele vorbirii se poate forma prin exerciții de diferențiere fonetică, în care copilul sesizează sunetele din componența unui cuvânt și poziția acestora în cuvânt. Capacitatea de accentuare corectă a cuvintelor se poate stimula prin audiții de poezii, prin lectura expresivă realizată de educatoare sau prin exerciții focalizate direct asupra articulării cuvintelor.

Limba română, abordată ca limbă nematernă/străină, respectă individualitatea copilului și valorifică potențialul creativ al profesorului. Experiența de viață a copilului, modul particular de învățare al acestuia, curiozitatea față de ceea ce îl înconjoară și interesul pentru a ști tot mai mult sunt doar câteva dintre aspectele esențiale care asigură succesul învățării limbii române. În obținerea acestei finalități, la fel de importantă este și creativitatea cadrului didactic, cea care dă valoare și condiționează individualizarea demersului de învățare. Prin gândirea, pregătirea și organizarea de situații de învățare menite a răspunde cel mai bine așteptărilor fiecărui copil în parte, cadrul didactic obține, fără îndoială, cele mai bune rezultate din partea copiilor, dar și plăcerea acestora, bucuria lor de a-și dezvolta cunoașterea.

1.2.1. Formarea competenței de receptare a mesajului oral

Receptarea corectă a unui mesaj oral depinde de identificarea corectă a situației de comunicare și a parametrilor acesteia: emițător, receptor, mesaj, limbaj paraverbal (intonație, ritmul vorbirii, pauze în vorbire etc), limbajul nonverbal (mimică, gesturi).

Comunicarea orală este forma comună, naturală a comunicării și unul dintre cele mai complexe şi eficiente procese de transmitere a informaţiei. Aceasta implică participarea unui vorbitor şi a unui ascultător în schimbul de mesaje simple și complexe, gânduri, opinii sau idei.

Comunicarea orală reprezintă, ca si comunicarea scrisă, un sistem propriu de reguli și norme, doar că sensibil mai bogat şi mai complex, datorită factorilor extra și paralingvistici şi a influenţei decisive a cadrului situaţional.

Comunicarea orală se dezvoltă ca o competența inconștientă a copilului de la naștere. Cu timpul, devenim conștienți de valoarea competenței de comunicare orală pentru a ne face înțeleși și a obține ce ne dorim.

Competenţa de comunicare[17] orală reprezintă un ansamblu de cunoştinţe, comportamente şi atitudini, mobilizate pentru a realiza diferite forme de comunicare, care se detaliază în: participarea la o discuţie, adresarea de întrebări (luarea interviului), răspunsul la întrebări (oferirea interviului), relatarea unor experienţe, reproducerea de texte, generalizarea unor idei şi prezentarea în public, realizarea a diverse comentarii etc.

Comunicarea orală este partajată de emițător și receptor.[18] În comunicarea bilaterală, în dialog, emiţătorul şi receptorul îşi schimbă alternativ poziţiile/rolurile. Receptorul este destinația mesajului, sarcina receptorului fiind aceea de a interpreta mesajul expeditorului, atât verbal, cât și nonverbal, procesul de interpretare a mesajului este cunoscut sub numele de decodare. Receptorul poate fi, de asemenea, un individ, o instituţie sau un grup de mai multe persoane recunoscute ca partcipante la comunicare şi care formează auditoriul.

Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral se realizează în activități ce au în vedere audiții de text, audiție și memorare de poezii scurte, repetarea de către educatoare a unor structuri sintactice (formule de salut, propoziții care exprimă acțiuni zilnice), receptarea unor întrebări simple, joc de rol de tipul vorbitor-ascultător. Mesajele ascultate trebuie să fie scurte, simple, cu subiecte de interes pentru copii.

Formarea competenței de comunicare orală la nivel preșcolar presupune dezvoltarea complexă a competenței de înțelegere la auz.

Prima abilitate de comunicare însușită de preșcolari este înțelegerea la auz, prin audiere/ascultare se învață limba maternă, iar, mai târziu, alte limbi, fie nematerne, fie străine.

Ascultarea este o abilitate fundamentală în dobândirea deprinderilor intelectuale de bază: vorbire, citire, scriere. [19] Pamfil A. afirmă *„Ascultarea este o aptitudine învățată, nu o capacitate înnăscută precum auzul. Așa cum suntem învățați să vorbim, trebuie să fim învățați să ascultăm – și să ascultăm eficient”* [20]. Ascultarea activă, ca parte a comunicării orale, este o capacitate ce definește un bun ascultător și se concretizează în a păstra tăcerea în timpul discursului susținut de partenerul de dialog, a focaliza atenția pe înțelegerea și clarificarea mesajului, a utiliza mijloacele paraverbale în procesul de receptare, a fi critic definind propriul punct de vedere cu privire la mesajul ascultat.

Ascultarea face parte din cele patru abilităţi lingvistice (citire, scriere, ascultare şi vorbire) şi, asemenea lecturii, este un proces de receptare. Procesul în sine este complex,

[17] Goraș-Postică, V. (2015), *Psihopedagogia comunicării.* Suport de curs, Chișinău: CEP USM, p.148

[18] https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/351-356_3.pdf

[19] https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/137-142_27.pdf

[20] Pamfil, A. (2006), *Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare*, București, Editura Art, p. 376

presupunând primirea mesajelor orale, identificarea intenţiei vorbitorului, construirea sensului, identificarea şi evaluarea situaţiei de discurs, dar şi o reacţie la mesajele verbale şi/sau nonverbale (după International Listening Association) la care vorbitorii sunt expuşi. Faptul de a auzi este inclus în ascultare, dar se diferenţiază, în mod clar, de aceasta. A auzi este doar o parte din procesul de ascultare şi reprezintă, în principal, un proces fiziologic care se desfăşoară în trei etape: receptarea undelor sonore, perceperea sunetelor la nivelul creierului, o serie de asocieri auditive. Auzul este de natură fiziologică şi reprezintă un proces pasiv, care apare chiar şi atunci când suntem adormiţi, în vreme ce ascultarea e de natură psihologică, este dinamică şi reprezintă un proces interactiv, care îi implică atât pe vorbitori, cât şi pe ascultători.

Auzul fonematic privește capacitatea de a identifica și diferența sunetele limbii, de a face distincția între sunet și literă și a percepe corect sunetele. Existența tulburărilor auzului fonematic sau slaba dezvoltare a acestuia determină dificultăți nu numai la nivelul emisiei, dar și la cel al discriminării literelor și reprezentărilor în plan grafic[21]. Cu alte cuvinte, auzul fonematic este caracteristica auzului fizic prin care sunetele vorbirii sunt diferențiate între ele. Chiar dacă auzul fizic nu este afectat, este posibil ca auzul fonematic al copilului să prezinte tulburări. Acest fenomen este prezent mai ales la copii.

Audierea reprezintă un proces de receptare și decodificare a comunicării orale. Audierea este inclusă în ascultare, dar reprezintă doar o parte din procesul de ascultare și se desfășoară în trei etape: receptarea undelor sonore, perceperea sunetelor la nivelul creierului și asocieri auditive. Scopul audierii este formarea competențelor de înțelegere despre ce se vorbește și de a reacționa adecvat la cele auzite.

Procesul de înțelegere a mesajului oral presupune două tipuri de cunoştinţe: lingvistice (elemente de fonologie, lexic, morfologie şi sintaxă) şi nonlingvistice (despre subiect, despre context, cunoştinţe generale despre lume etc.).

Pronunţia, accentul, intonaţia şi viteza de vorbire reprezintă câteva dintre elementele care influenţează considerabil înţelegerea mesajului oral:

Pronunția - sunetele unei limbi variază în procesul de vorbire, iar, dacă vorbirea se precipită, ele se influenţează între ele, iar cuvintele sunt mai greu de înţeles; în învăţarea unei limbi străine, pronunţia la care este expus copilul este foarte diferită de cea a vorbitorilor nativi ai limbii respective; spre deosebire de vorbitorii nativi, care înţeleg cuvintele, chiar dacă acestea au suferit modificări fonologice, non-nativii au probleme în înţelegerea mesajului oral, dacă acesta a suferit astfel de modificări.

[21] *Educarea și dezvoltarea auzului fonematic* – Lecţia de dicţie (dictie.ro)

Accentul - variază în funcție de regiunea geografică, dar şi în funcţie de grupul social căruia îi aparţine vorbitorul; accentuarea joacă un rol important în perceperea mesajului oral, deoarece, de obicei, într-o propoziţie sunt accentuate cuvintele pe care mizează vorbitorul pentru a transmite sensul.

Intonația - poate fi ascendentă şi descendentă şi variază de la un grup de limbi la altul; ea poate avea funcţie emoţională, gramaticală, informaţională, textuală, psihologică, dar şi indexicală.

Viteza de vorbire- constituie una dintre cele mai spinoase probleme ale ascultătorilor unei limbi nematerne care, de multe ori, nu înţeleg ceea ce aud din cauză că li se pare că se vorbeşte mult prea repede; ascultătorul trebuie să proceseze mesajul audiat, aproape în mod automat; cu cât viteza de vorbire este mai mare, cu atât este mai afectată comprehensiunea mesajului ascultat (fapt datorat lipsei automatismului în procesarea informaţiei ascultate).

Ilica, A. afirmă că în cazul comunicării oralesunt vizate patru scopuri principale: să fim receptaţi (auziţi), să fim înţeleşi, să fim acceptaţi, să provocăm o reacţie (o schimbare de comportament sau de atitudine)[22]. În vederea realizării unei veritabile interacţiuni, este de necontestat necesitatea dezvoltării permanente a capacităţii de exprimare orală, în funcţie, desigur, de contextul învăţării, atât pentru limba maternă, cât şi pentru o limbă nematernă.

Ion Ovidiu Pânişoară identifică o serie de principii ale comunicării orale: „presupune un mesaj, iar mesajul implică elemente de structură, implică oferirea unor suporturi multiple de înţelegere a mesajului, este circulară şi permisivă, este puternic influenţată de situaţie şi ocazie, este puternic influenţată de caracteristicile individuale ale emiţătorului, posedă atributele necesităţii, aleatoriului şi nelimitării.” [23]

Receptarea corectă a mesajului oral depinde de înțelegerea cuvintelor care compun mesajul.[24] Receptarea cuvintelor (spuse sau scrise) se realizează prin: receptarea formei cuvântului (vorbitorul recunoaște sunetele/literele cu care compun cuvântul), înțelegerea semnificației cuvântului (vorbitorul cunoaște sensul cuvântului) și sesizarea legăturii dintre cuvinte (vorbitorul înțelege cum se combină un cuvânt cu alte cuvinte pentru a forma sintagme grupuri sintactice și enunțuri). Ascultătorul poate deduce sensul unor cuvinte din context. De exemplu, în propoziția: *Eu mănânc*…X (cuvânt necunoscut), cuvântul necunoscut indică (cu condiția cunoașterii celorlalte cuvinte) ceva care se mănâncă, iar sensul „ceva care

[22] Ilica, A. (2003), *Didactica limbii române în învăţământul primar*, Arad, Editura Universităţii Aurel Vlaicu, p. 111

[23] Pânișoară, I. O. (2004), *Comunicarea eficientă*, ediţia a doua, revăzută şi adăugită, Iași, Editura Polirom, p. 75

[24] https://en.calameo.com/read/006356420ca1d24bc39de

se mănâncă" poate fi dedus din context chiar dacă ascultătorul nu cunoaște sensul exact al cuvântului.

Educatorul poate aplica anumite strategii pentru a facilita receptarea cuvintelor. Aceste strategii sunt:

Strategia referențială, bazată pe relația cuvântului cu referentul său (obiectul din realitate pe care acesta îl denumește). De exemplu, educatoarea rostește un cuvânt și arată obiectul din realitatea pe care cuvântul îl denumește. Se poate apela de dicționare ilustrate, desene, imagini.

Strategia semantică, bazată pe relația de sens dintre anumite cuvinte, pe crearea unor asocieri între cuvinte pe ordonarea și clasificarea unor cuvinte după criterii intuitive sau date. De exemplu, explicarea cuvântului *câine* în relație cu *animal*; *mărul* în relație cu *fructul* etc.

Strategia morfologică bazată pe structura cuvântului. De exemplu, exercițiile de „alintare a cuvintelor" care au în vedere receptarea diminutivelor (căsuță, umbreluță, mașinuță etc).

Receptarea mesajului oral depinde de strategiile de ascultare și de comportamentul de ascultător eficient. Strategiile și comportamentul se învață la grădiniță, dar se exersează și în afara ei. Comportamentul de ascultător eficient se realizează atunci când preșcolarul este atent pe parcursul activităților, răspunde la indicațiile educatoarei, este interesat să înțeleagă sensul unui mesaj ascultat, are capacitatea de a da răspunsuri adecvate într-o conversație.

Pentru a le forma copiilor competența de receptare a unui mesaj oral, educatorul organizează activități de receptare. Aceste activități au caracter integrat, ceea ce înseamnă că activitățile au în vedere dezvoltarea comunicării în relație cu anumite domenii experiențiale: științe, artă, societate etc.).

Exemplu de activitate[25] - ***Lectura după imagini***

Lectura după imagini este o activitate de educare a limbajului specifică învăţământului preşcolar. Această activitate are două componente de bază: observarea dirijată a imaginilor şi dezvoltarea capacităţilor de receptare şi de exprimare a mesajelor. Prima componentă a activităţii se realizează prin perceperea organizată şi dirijată de către educatoare a imaginilor pe baza analizei, sintezei şi a generalizării datelor din imagine. Perceperea se realizează prin metoda conversaţiei, pornind de la elementele cunoscute de copii, de la experienţa lor cognitivă.

Componenta verbală a activităţii se realizează concomitent cu perceperea imaginilor: copiii trebuie să analizeze imaginile, să le descrie, să le interpreteze şi să le compare, folosind

[25] Balint, M. (2008), *Metodica activităţilor de educare a limbajului în învăţământul preşcolar*. *Didactica limbii şi literaturii române,* Syllabus, Cluj Napoca

un limbaj propriu. Materialul intuitiv are un conţinut variat şi duce la dezvoltarea gândirii copiilor.

Activitatea de lectură pe bază de imagini are următoarele sarcini:

- dezvoltarea capacităților intelectuale;
- dezvoltarea proceselor psihice;
- exersarea și îmbunătățirea deprinderilor de exprimare corectă şi fluentă;
- dezvoltarea unor trăiri afective, morale şi estetice.

Metodica lecturii pe bază de imagini este determinată de particularităţile de vârstă ale copiilor, printre care trebuie să amintim:

- atenţie de scurtă durată;
- percepţie nesistematică, izolată a unor elemente nesemnificative;
- incapacitatea de a recepta esenţialul, de aceea este nevoie de activitatea de dirijare a educatoarei;
- experienţa de viaţă redusă.

Materialul intuitiv trebuie să satisfacă următoarele cerinţe:

a. Sub aspect tematic:

- să corespundă programei, fiind accesibil şi interesant;
- să asigure realizarea obiectivelor cognitive şi afective;
- să îndeplinească cerințe didactice: claritate, vizibilitate, accesibilitate, atractivitate;
- să aibă valoare estetică.

b. Din perspectiva scopului didactic:

- să asigure unele reprezentări corecte;
- să contribuie la exersarea capacităţii de comunicare orală prin prezentarea unor acţiuni, prin prezentarea unor relaţii dintre personaje;
- să aibă dimensiuni corespunzătoare pentru a permite analiza şi compararea elementelor componente, să permită perceperea fără dificultate a imaginii.

La activitățile de lectură după imagini nu este indicat să utilizăm foarte multe imagini pentru a nu dispersa atenţia copiilor. Ilustraţiile trebuie să fie studiate în prealabil de către educatoare pentru a alcătui un plan de întrebări şi planul de idei la care vrea să se ajungă. Planul de întrebări trebuie să dirijeze atenţia copiilor spre perceperea elementelor semnificative. Întrebările trebuie formulate în aşa fel, încât să conducă la concluzii parţiale şi finale. Ele trebuie să creeze situaţii-problemă, să aibă funcţii cognitive şi educativ-formative şi trebuie să fie: clare, precise, accesibile, să nu sugereze răspunsul prin „da” sau „nu”.

Răspunsurile copiilor trebuie să fie, de asemenea: clare, precise, corecte, concise, să fie o formulare conştientă bazată pe înţelegerea aspectelor principale ale ilustraţiei.

Structura activității pe bază de imagini:

Această activitate cu preşcolarii presupune:

1. **Organizarea activităţii**

- pregătirea sălii: aerisire, aşezarea mobilierului ca ilustraţiile să fie vizibile pentru fiecare copil;
- pregătirea şi aşezarea materialului intuitiv în mod corespunzător;
- aşezarea copiilor în mod optim.

2. **Desfăşurarea activităţii** conţine următoarele secvenţe:

a. Introducerea în activitate se realizează prin anunţarea temei, prezentarea imaginilor şi pregătirea pentru perceperea acestora. În această secvenţă se pot folosi mai multe procedee pentru captarea şi menţinerea atenţiei copiilor. Este recomandat să se folosească elemente-surpriză, ca imagini aflate pe stativ/tablă acoperite sau întoarse, dezvăluindu-se treptat la momentul potrivit. Se poate iniţia o convorbire, se pot utiliza poezii sau ghicitori. Folosirea unor păpuşi creează dispoziţii afective optime pentru desfăşurarea activităţii, determină motivaţia copiilor în cazul unor participări active, se pot juca cu jucăriile respective.

b. Perceperea/intuirea ilustraţiilor – prin analiza, descrierea, compararea şi interpretarea acestora, prin discuțiile dintre educatoare şi copii şi prin prezentarea concluziilor parţiale la care se ajunge. După acest prim contact cu imaginea, educatoarea dirijează perceperea tabloului către planul central, apoi către planul secundar. În perceperea fiecărui plan copiii trebuie să recunoască (să identifice) componentele, să le denumească, să enumere, să relateze acţiuni, să descopere relaţii, cauze şi efecte, să evalueze, până se ajunge la concluzia finală.

c. Fixarea conţinutului principal al imaginilor şi sinteza finală - cea mai frecventă şi mai plăcută formă de concluzionare este povestirea prin care se relevă semnificaţia ansamblului. După sinteza finală se poate cere copiilor să dea un titlu semnificativ pentru fiecare ilustraţie.

3. Încheierea activităţii – constă în integrarea noilor cunoştinţe în sistemul celor asimilate anterior şi asigurarea retenţiei.

1.2.2. Formarea competenței de exprimare orală

Conceptul de competenţă comunicativă, introdus de Dell Hymes, este mult mai cuprinzător, desemnând „ansamblul cunoştinţelor lingvistice, interacţionale şi culturale,

internalizate de vorbitorul nativ al unei limbi, care îi permite să se manifeste adecvat în contexte comunicative specifice”.

Conform lui Pamfil, comunicarea, dimensiune umană fundamentală, a fost definită ca „schimb interacţional între cel puţin doi indivizi situaţi social, schimb care se realizează prin utilizare de semne verbale şi nonverbale, fiecare individ putând fi, pe rând sau exclusiv, producător sau consumator al mesajului”. Competența de comunicare „este ansamblul cunoştinţelor (savoirs) şi capacităţilor (savoir-faire) pe care subiectul le mobilizează în situaţia de comprehensiune sau de producere a limbajului”.[26].

Competența de comunicare cuprinde un ansamblu de cunoștințe (informații factuale), capacități (informațiile procedurale, abilitățile) și atitudini comunicative pe care un vorbitor le mobilizează pentru a recepta sau a produce mesaje în diverse situații de comunicare. De exemplu: repetarea unei informații dintr-un dialog ascultat, recunoașterea și utilizarea vocabularului specific într-un context dat, accentuarea corectă a cuvintelor, înțelegerea modului în care se desfășoară o conversație. Cunoștințele procedurale reprezintă modele și practici de conversație, sesizarea semnificației unui mesaj în funcție de intonația cu care este rostit și în funcție de gesturile de care este însoțit, exprimarea opiniei față de subiectul discutat. Atitudinile cuprind interesul pentru ascultarea mesajului, respect pentru interlocutor, inițiativă în comunicarea orală. Competența de comunicare este foarte complexă și are în alcătuire mai multe componente: componenta verbală, componenta cognitivă, componenta enciclopedică, componenta ideologică, componenta literară și componenta socio-afectivă.

Potrivit lui Iosifescu Ș. termenul de „competență este considerat drept un întreg structurat și emergent de cunoștințe și modele de gândire, de atitudini, stări afective, valori și reprezentări de comportamente, seturi acționale și deprinderi care determină capacitatea unei persoane de a juca anumite roluri și de a realiza anumite sarcini profesionale specifice, la nivelul superior de performanță, în situații și contexte profesionale diverse”[27].

Prin exprimare orală se urmărește formarea și dezvoltarea competenței de receptare și formarea capacității de exprimare orală.

Curriculumul pentru educație timpurie pune un accent deosebit pe dezvoltarea limbajului și a comunicării (ascultare în vederea înțelegerii mesajului, comunicare și exprimare orală corectă, interes pentru scris și citit, discriminare fonetică, conștientizarea mesajului scris etc.).

[26] Pamfil, A. (2003), *Limba și literatura română în școală. Structuri didactice deschise*, Pitești, Editura Paralela45, p. 219

[27] Iosifescu, Ș. (2004), *Sistemul de competențe manageriale ale profesorului*. Material nepublicat, Institutul de Științe ale Educației, București, p.49

Conform Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi, „*competenţa de comunicare lingvistică* se defineşte prin relaţia a trei componente specifice: componenta lingvistică, componenta sociolingvistică şi componenta pragmatică, prezentate în elementele lor fundamentale ca o sinteză între cunoştinţe, aptitudini şi deprinderi”[28]. Cele trei componente sunt descifrate după cum urmează:

- *componenta lingvistică* vizează formarea deprinderilor lexicale, fonetice, sintactice;
- *componenta sociolingvistică* valorifică parametrii socioculturali ai utilizatorului limbii;
- *componenta pragmatică* se concretizează în utilizarea funcțională a resurselor lingvistice (realizarea funcţiilor comunicative, a actelor de vorbire), bazându-se pe schemele sau descriptorii schimburilor interacţionale.

Competența lingvistică include cunoștințe și deprinderi lexicale, fonetice, morfologice și sintactice. Formarea competenței lingvistice duce la o bună formare a competenței de comunicare, ea nu se tratează independent, ci în legătură cu toate competențele necesare comunicării: competența fonetică, lexicală și gramaticală.[29]

Competența fonetică presupune capacitatea de a percepe, a reproduce și a distinge sunetele, cunoașterea trăsăturilor fonetice care disting fonemele, componenta fonetică a cuvintelor, fonetica frazei.

Pentru a dezvolta auzul fonematic și pronunțarea corectă a sunetelor din alfabetul limbii române (în special a celor cu pronunțarea dificilă), se recomandă să realizăm cu preșcolarii jocuri didactice de consolidare a competenței fonologice. Este nevoie de exerciții de repetare și fixare a sistemului fonologic (literele și sunetele, accentul și intonația).

Însușirea de către preșcolari a sistemului fonetico-fonologic se întemeiază pe exersarea vocalelor, consoanelor și dezvoltarea abilității de diferențiere a sunetelor după caracteristici de articulare și acustice. În activitatea de familiarizare a preșcolarilor cu conținuturi de fonetico-fonologie se vor realiza următoarele: ascultarea și receptarea, imitarea sunetului/grupului de sunete, repetarea în cor. În dezvoltarea abilităţi de pronunţare a sunetelor se va realiza recepţionarea, producerea sunetelor şi îmbinărilor de sunete și accentuarea corectă a cuvintelor, iar abilităţile de ritm şi intonaţie se vor dezvolta prin

[28] *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi: învățare, predare, evaluare*, Council of Europe/ Conseil de l`Europe. Consiliul de cooperare culturală. Comitetul Director pentru Educație „Studierea limbilor și cetățenia europeană”, Diviziunea Politici Lingvistice, Strasbourg.

[29] Gălușcă, L. (2021), *Aspecte ale formării/dezvoltării competenței lingvistice în limba română ca limbă nematernă la elevii alolingvi*, lector universitar, UPS Ion Creangă, Chișinău

folosirea tempoului respectând pronunţia corectă a propoziţiilor, cu respectarea tipurilor de intonaţie în limba română (ridicată, coborâtă, lentă, accent logic şi frastic).

Competența lexicală demonstrează dexteritatea unei persoane de a utiliza vocabularul unei limbi în situații stabilite. Se știe că predarea-învățarea vocabularului se face gradual, este corelată cu vârsta și cu nevoile comunicaționale ale grupului țintă. Numărul de cuvinte asimilate la o activitate depinde de vârsta preșcolarului. La determinarea cuvintelor noi propuse spre însușire copiilor vom ține cont de următoarele criterii: frecvența, necesitatea, capacitatea combinatorie, puterea derivațională, sfera semantică.

Competența gramaticală presupune cunoașterea resurselor gramaticale ale limbii și capacitatea de a le utiliza. Formarea competenței gramaticale la preșcolari prevede asimilarea conceptelor morfologice și a modalităților de aplicare a acestora în procesul de comunicare. Predarea-învățarea formelor gramaticale se face din perspectivă funcțională, iar abordarea acestora în cadrul activităților se realizează după un algoritm stabilit, știut și respectat de cadrele didactice. Practica ne demonstrează că fenomenele gramaticale care există în limba maternă a copiilor se asimilează fără dificultate, mai ales dacă se face o interferență între ele.

1.2.2. Formarea competenței lingvistice și a comunicării orale din perspectiva limbii nematerne

Competența lingvistică include cunoștințe și deprinderi lexicale, fonetice, morfologice și sintactice. Potrivit lui Chomsky A. competenţa lingvistică este „capacitatea unui vorbitor ideal de a stăpâni un sistem abstract de reguli generative de vorbire” [30].

În viziunea recomandării Parlamentului European şi a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învăţării pe tot parcursul vieţii, competenţa este „capacitatea unei persoane sau a unui grup de a realiza sarcini majore de învăţare (profesionale, sociale), la un nivel de performanţă corespunzător unui criteriu sau standard, într-un context determinat. Într-o perspectivă apropiată, competenţa este un ansamblu structurat de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini dobândite prin învăţare, care permit dezvoltarea de probleme în situaţii noi”[31]. Competența trebuie dezvoltată până la finalizarea educației obligatorii și urmează să acționeze ca un fundament pentru învățarea pe tot parcursul vieții.

Competenţa de comunicare în limba nematernă/străină nu presupune doar reproducerea unor mesaje memorate, ci demonstrarea unor abilități creative, ce țin de valoarea

[30] Chomsky, A. N. (2006), *Language and Mind,* ediţia a III-a, Cambridge University Press, p.4

[31] Ardelean, A., Mândruț, O. (2012), *Didactica Formării Competențelor Cercetare – Dezvoltare - Inovare - Formare*, Arad, Editura University Press

elementelor lingvistice într-un context.[32] Formarea/dezvoltarea competenței lingvistice în procesul de predare-învățare a limbii române în grădiniță trebuie să fie axată pe dezvoltarea în ansamblu a celor patru deprinderi integratoare: audierea, vorbirea și preachiziții pentru citit-scris.

La nivel preșcolar nu putem vorbi de competențe. Educația timpurie formează și dezvoltă comportamente care se constituie în premise ale competențelor cheie, decisive la următoarele niveluri de învățământ, pentru carieră și integrare socială.

Practica ne demonstrează că fenomenele gramaticale[33] care există în limba maternă a copiilor se asimilează fără dificultate, mai ales dacă se face o interferență între ele. Așadar, procesul de formare/dezvoltare a competenței lingvistice trebuie organizat din perspectiva celor patru deprinderi integratoare, iar activitățile, strategiile didactice, propuse în cadrul activității, trebuie neapărat să fie axate pe cele 4 componente: fonologică, ortoepică, lexicală și gramaticală.

Doar un astfel de scenariu al activității ne poate garanta succesul, iar la evaluarea finală, vom putea determina performanța lingvistică a preșcolarilor, oferind probe ce ar evalua toate aspectele dezvoltării comunicării și a premiselor citit-scrierii.

Scopul educaţiei lingvistice este formarea unui vorbitor cult de limbă română, conştient, capabil să înţeleagă şi să producă autonom mesaje orale în diverse domenii ale vieții, în vederea integrării socio-culturale.[34] Educația lingvistică presupune diverse acţiuni şi un conţinut relevant cu referire la activitatea copilului în procesul și practica de a-și însuși o limbă. Obiectivele educaţiei lingvistice vizează formarea competenței de comunicare (cunoştinţe, capacităţi, atitudini), pe care preșcolarii urmează să le formeze/dezvolte pe parcursul frecventării grădiniței, fiind ghidați de educatoare.

Preșcolarii trebuie să fie încurajați, stimulaţi să asimileze informaţia audiată, deoarece în timpul audierii se aprofundează competențele lexicale şi gramaticale, orice cuvânt auzit în context este memorat mai uşor împreună cu sensul şi cu forma lui gramaticală.

Limbajul copilului în limba română ca limbă nematernă, drept instrument al comunicării, trebuie format, nuanţat în funcţie de specificul comunicării pentru ca prin

[32] *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi: învățare, predare, evaluare*, Council of Europe/ Conseil de l`Europe. Consiliul de cooperare culturală. Comitetul Director pentru Educație „Studierea limbilor și cetățenia europeană", Diviziunea Politici Lingvistice, Strasbourg, p.16-17

[33] Platon E., Vâlcu D., (2011), *Procesul de evaluare a RLNM la ciclul primar*, Cluj-Napoca, Ed. Casa Cărții de Știință

[34] *Ghid de implementare a curriculumului* (2019), Chişinău

intermediul lui să se poată transmite idei, gânduri, sentimente, atitudini şi să se poată realiza diferite comportamente comunicative.

1.2.3. Strategii de evaluare a competențelor de comunicare orală

Evaluarea premiselor de comunicare a preșcolarilor se realizează prin strategii care să motiveze copiii pentru învățare și să îmbunătățească capacitatea de receptare și producere de mesaje orale.

Evaluarea preşcolară reprezintă un „ansamblu de activităţii dependente de anumite intenţii”[35]. Acestea transcend datele imediate şi contingente, raportându-se la o serie de funcţii şi scopuri bine determinate. Scopul evaluării nu este de a colecta anumite date, ci de a perfecţiona procesul educativ. Raportat la derularea unei secvenţe de învăţare sau prin relaţionare la un ansamblu structurat de activităţi de formare, se desprind funcţii ale evaluării specifice dimensiunii normative (constatativă, diagnostică, prognostică), respectiv funcţii specifice dimensiunii formative (motivaţională, decizională, informaţională).

Privite din punctul de vedere al educatorului, funcţiile evaluării vizează:

- culegerea de informaţii cu privire la măsura în care au fost realizate obiectivele stabilite;
- controlul asupra activităţii desfăşurate;
- stabilirea eficienţei organizării, structurării, accesibilizării conţinutului, a alegerii strategiei adecvate grupei sau indivizilor din grupă;
- descoperirea unor lacune, dificultăţi, rămâneri în urmă pentru ca pe baza lor să se elaboreze un program de recuperare (cu întreaga grupă, pe grupe mici sau individual);
- anticiparea, proiectarea, organizarea şi conducerea ştiinţifică, eficientă a următoarelor secvenţe de instruire.

Pentru preşcolar, funcţiile specifice ale evaluării sunt:

- îl ajută să fixeze, să consolideze şi să reţină cunoştinţele prin repetare şi întărirea pozitivă pe care evaluarea o determină, să le integreze în sisteme;
- să-i mărească încrederea în forţele proprii şi să-i descurajeze comportamentele negative;
- îi susţine interesul pentru cunoaştere stimulându-i şi dirijându-i învăţarea;
- contribuie la formarea capacităţii de autoapreciere şi la stimularea tendinţei de autoafirmare;
- contribuie la întărirea legăturii grădiniţei cu familia.

Toate aceste funcţii demonstrează necesitatea includerii evaluării în activitatea didactică. Ele apar şi se actualizează diferenţiat, prin prevalenţa uneia faţă de alta la un

[35] *Evaluarea în învățământul preșcolar* – EDICT

moment dat. O probă evaluativă oarecare nu îndeplineşte toate funcţiile posibile în aceeaşi măsură. Toate funcţiile se pot întrezări, mai mult sau mai puţin, în toate situaţiile de evaluare".

Din perspectiva educatoarei, evaluarea reprezintă un feed-back asupra eficienţei activităţii didactice desfăşurate, atât pentru întreg colectivul de copii, cât şi pentru fiecare preşcolar în parte.

Realizarea acestor funcţii ale actului evaluativ poate avea loc numai în condiţiile regândirii strategiilor de evaluare din perspectiva următoarelor exigenţe:

- extinderea acţiunii de evaluare de la verificarea şi aprecierea rezultatelor la evaluarea procesului, a strategiei care a condus la aceste rezultate; evaluarea nu numai a preşcolarilor, ci şi a conţinutului, metodelor, obiectivelor, situaţiei de învăţare, a evaluării;
- luarea în calcul a unor indicatori diferiţi de achiziţiile cognitive, cum ar fi: conduita, personalitatea copiilor, atitudinile, gradul de încorporare a unor valori;
- diversificarea tehnicilor de evaluare, adecvarea acestora la situaţiile didactice concrete;
- deschiderea evaluării spre mai multe rezultate ale spaţiului şcolar (competenţe relaţionale, comunicarea educatoare - copil);
- scurtarea feed-back-ului, a drumului de la diagnosticare la ameliorare;
- centrarea evaluării asupra rezultatelor pozitive şi nesancţionarea în permanenţă a celor negative;
- transformarea preşcolarului într-un partener autentic a educatoarei prin evaluare, interevaluare, evaluare controlată.[36]

Evaluarea nu se prezintă decât în strânsă interrelaţionare cu predarea şi învăţarea, ea fiind chiar o modalitate de a asigura achiziţii temeinice şi o coerenţă continuă în întregul demers educaţional. „Evaluarea merită un loc important în învăţământ, din care face parte integrată. Ea are întotdeauna un raport direct sau indirect cu progresul, în extensie şi în calitate, al învăţării".[37]

În accepțiunea lui Bontaș I. „Evaluarea este actul didactic complex, integrat întregului proces de învăţământ, și care asigură evidențierea atât a cantității cunoștințelor dobândite, cât și a calității lor, care prevede valoarea (nivelul, performanțele și eficiența)

[36] Cucoș, C. (2006), *Pedagogie*, ediția a II- a revăzută și adăugită, Iași, Editura Polirom, p.370

[37] Ausubel, P.D. (1981), *Pedagogia secolului XX. Învăţarea în şcoală,* București, Editura Didactică și Pedagogică

acestora la un moment dat – în mod curent, periodic și final, oferind soluții de perfecționare a actului de predare-învățare."[38]

Evaluarea face posibilă aprecierea rezultatelor, în comparaţie cu obiectivele propuse, oferind posibilitatea de a culege datele necesare cu privire la dezvoltarea globală a copilului preşcolar, precum şi date despre progresul individual al copilului. Se urmăreşte prin aceasta, să se realizeze însuşirea tematicii, sistematizarea şi consolidarea celor învăţate anterior. În urma rezultatelor obţinute, se impune stabilirea unui plan de dezvoltare individuală pentru cei cu rezultate foarte bune şi programe de recuperare pentru cei cu rezultate mai puţin bune.

Buna cunoaştere a particularităţilor de vârstă e importantă în preşcolaritate cu atât mai mult cu cât la această vârstă, evoluţia e foarte rapidă şi diversificată, iar educatoarea trebuie să-şi adapteze procesul de educare-învățare la particularităţile copiilor.

În activitatea din grădiniţă, actul de evaluare are drept scop măsurarea şi aprecierea cunoştinţelor, priceperilor şi deprinderilor dobândite de copii în cadrul actului educaţional.

În opinia lui Ausubel, evaluarea este punctul final într-o succesiune de evenimente, care cuprinde următorii paşi:

- Stabilirea scopurilor pedagogice, prin prisma comportamentului dezirabil al copiilor;
- Proiectarea şi executarea programului de realizare a scopurilor propuse;
- Măsurarea rezultatelor aplicării programei;
- Evaluarea rezultatelor.

Aplicând teoria acestui pedagog la cerinţele educaţiei timpurii, putem deduce că educatoarea stabileşte premisele activităţii ce se vor regăsi în puncte atinse, a căror cuantificare va reda măsura în care demersul educativ a avut eficienţa dorită. Aşadar, cadrul didactic proiectează scopul educaţional, adaptează resursele şi activităţile la nivelul de dezvoltare al copiilor, planifică şi măsoară fiecare progres, organizând demersul următor în funcţie de rezultat şi are capacitatea de a stabili rezultatul intervenţiei sale asupra preşcolarului prin evaluare.

Evaluarea orală implică abilitatea de a transmite verbal mesajele, de a le recepta, de a formula întrebări și răspunsuri, de a dialoga, a identifica sensul cuvintelor prin raportare la context, de a integra cuvinte noi învăţate în enunţuri proprii, de a povesti, de a avea o pronunţie clară şi corectă.[39]

Evaluarea orală se realizează în multiple forme, astfel, în grădiniţă sunt utilizate următoarele modalități de apreciere a rezultatelor preșcolarilor:

- Aprecierea verbală;

[38] Bontaş, I., (2008) *„Tratat de Pedagogie*, ediția a VI-a, revăzută și adăugită, București, Editura ALL, p.252

[39] Chiriac, M. (n.d.), *Evaluarea - ghid al activității din grădiniță* - studiu științific

- Aprecierea prin culori (buline colorate);
- Lauda;
- Recompensa;
- Încurajarea.

Aprecierea verbală deține un rol deosebit pentru stimularea copiilor și cultivarea motivației afective, pozitive. Este o metodă foarte utilă în cazul copiilor timizi, retrași care au mereu nevoie de confirmarea acțiunilor pe care le realizează. Ea urmărește să acorde încredere copilului, să-l impulsioneze să dea totul, pentru ca la activitatea următoare să aibă rezultate și mai bune. Astfel, în sala de grupă se creează o atmosferă de prietenie, destinsă în care copiii se simt bine unii cu ceilalți. Grădinița nu se lansează într-o competiție, unde fiecare luptă pentru podium, ci într-un spațiu de socializare, un loc unde adulții ajută copiii să se dezvolte.

Aprecierea prin culori este foarte utilizată în grădiniță. Prin utilizarea unor buline de culori diferite, copiii devin mai motivați în sarcina solicitată. Metoda bulinelor vine în ajutorul copiilor, arătându-le exact unde se află în drumul lor spre atingerea scopurilor educaționale. Astfel, ei trec mai ușor prin perioada de așteptare și rămân concentrați asupra scopului final. Această metodă dezvoltă autocontrolul copiilor, adunând bulinuțe copilul învață să aibă răbdare și să devină perseverent în urmărirea scopului său. Pentru ca această metodă să funcționeze, trebuie stabilit de la început care sunt comportamentele pentru care vor primi bulina roșie, cea neagră sau cele pentru care vor fi retrase bulinele roșii.

Laudele - accentuarea activității prin laudă este cea mai puternică unealtă pe care o are la îndemână cadrul didactic. Această acțiune de sprijin/întărire a activității preșcolarilor ajută la realizarea obiectivelor și îmbunătățește următoarele aspecte: motivația, comportamentul, concentrarea, încrederea în sine, stima de sine. Copiii trebuie lăudați de fiecare dată când merită. De asemenea, copilul trebuie lăudat pentru o realizare personală, nu de grup și nici prin compararea cu alt copil.

Recompensele pot fi considerate o confirmare minunată a efortului și talentului copilului. Ele pot constitui stimulente foarte eficiente, dacă copiii au decis că merită să muncească pentru a le primi. Însă recompensele primite pot genera și aspecte neplăcute, copilul se poate obișnui să întrebe: „Dacă fac ceea ce-mi ceri, ce primesc în schimb?”. Așadar, recompensele sub formă de dulciuri sau alte obiecte atractive trebuie oferite cu măsură și doar pentru a încuraja comportamente dezirabile.

*Încurajarea e*ste considerată necesară pentru schimbarea comportamentului copilului preșcolar. Încurajările sunt spuse înainte și în timpul activităților, nu doar atunci când se află în fața unui eșec. În urma încurajărilor, copiii au libertatea de a alege dacă sunt sau nu

mulțumiți de rezultatele lor. Standardele sunt stabilite de comun acord, împreună cu părinții și educatorii.

Toți copiii pot fi încurajați pentru lucruri pe care le-au încercat sau pentru lucruri față de care arată un progres. După suficient de multe încurajări, copiii pot progresa.

Toate modalitățile de apreciere au rolul de a îmbunătăți următoarele aspecte: motivația, comportamentul, concentrarea, încrederea în sine, stima de sine.

CAPITOLUL 2.
PROIECTAREA DIDACTICĂ

2.1. Proiectarea didactică - definiții și concepții. Delimitări conceptuale.

Proiectarea didactică este o activitate complexă de anticipare a ceea ce dorește cadrul didactic să realizeze împreună cu preșcolarii în cadrul unei activități de învățare.

Potrivit lui Vlăsceanu L. activitatea de **proiectare pedagogică** valorifică acţiunile şi „operaţiile de definire anticipativă a obiectivelor, conţinuturilor, strategiilor învăţării, probelor de evaluare şi mai ales a relaţiilor dintre acestea, în condiţiile unui mod de organizare a procesului de învăţământ” [40].

În concepția lui Ionescu **proiectarea activității didactice** este „ansamblul de procese şi operaţii deliberative de anticipare a acesteia, de fixare mentală a paşilor ce vor fi parcurşi în realizarea instrucţiei şi educaţiei şi a relaţiilor dintre aceştia, la nivel macro (respectiv la nivelul general al procesului de învăţământ) şi micro (la nivelul specific/intermediar - al unităților de învățare/capitolelor/temelor și operațional - al activităţilor didactice concrete”[41].

La **nivel macro**, *proiectarea pedagogică* a procesului de învăţământ reprezintă un demers de anticipare a acţiunilor specifice, realizate în cadrul activităţilor instructiv-educative, pentru realizarea funcţionalităţii procesului, la nivel strategic şi managerial.

La **nivel micro**, vorbim de *proiectarea didactică,* care presupune interrelaţionarea dintre elementele structurale fundamentale (finalităţi, strategii de (auto)instruire, strategii de (auto)evaluare), precum şi întocmirea unor documente sau instrumente de lucru utile deopotrivă cadrului didactic şi elevului în desfășurarea activităţii instructiv-educative.”

Proiectarea didactică reprezintă ansamblul operaţiilor de anticipare a obiectivelor, conţinuturilor, strategiilor didactice şi strategiilor de evaluare precum şi a relaţiilor dintre acestea.[42] Proiectarea demersului didactic se referă la ansamblul de procese și operații de

[40] Vlăsceanu, L. (1988), *Curs de pedagogie*, coordonatori: Cerghit, Ioan; Vlăsceanu, Lazăr; București, p.249

[41] Ionescu, M. (2006), *Instrucție și educație*, Cluj Napoca, Editura Garamound SRL

[42] Albulescu, I. & Catalano, H. (2019), *Sinteze de pedagogia învățământului preșcolar,* București, Didactica Publishing House, p.241

anticipare, de fixare mentală a paşilor care urmează a fi parcurşi la nivelul procesului de învăţământ, cât şi la nivelul unităţilor de învăţare sau al unităţilor tematice şi al activităţilor didactice concrete.

În accepțiunea lui Cristea S. **proiectarea didactică** este „activitatea de structurare a acţiunilor care asigură funcţionalitatea sistemului şi procesului de învățământ la nivel general, specific/intermediar şi concret/operaţional conform finalităţilor elaborate în termeni de politică a educaţiei” [43].

Proiectarea didactică este definită ca o acţiune „de anticipare a demersurilor educaţionale, necesare planificării, organizării şi desfăşurării procesului de învăţământ” [44].

În viziunea lui Constantin Cucoș, **proiectarea didactică**[45] reprezintă o anticipare cât maiprecisă a demersului activităţii, prin definirea clară a scopului, a obiectivelor, a modului de organizare, a etapelor activităţii, a metodelor şi mijloacelor de realizare, etc.

„Proiectarea didactică reprezintă procesul deliberativ de fixare mentală a paşilor ce vor fi parcurşi în realizarea instrucţiei şi educaţiei.” [46]

Proiectarea didactică trebuie să cuprindă toate procesele și operațiile gândirii anticipative care privesc întreaga activitate didactică indiferent de amploarea și complexitatea acesteia. Proiectarea este o acțiune sistematică, continuă care vizează toate demersurile didactice și se concretizează într-un ansamblu de operații care se desfășoară într-o succesiune specifică.

Pentru o proiectare didactică de calitate, trebuie avut în vedere ca:

- scopul și obiectivele să fie clar definite;
- identificarea și selectarea conținuturilor, care conduc la atingerea scopului și obiectivelor, să fie precisă;
- organizarea spațiului educațional să faciliteze atingerea scopului propus;
- resursele educaționale folosite să fie atent selecționate;
- interacțiunea componentelor din procesul educațional trebuie să fie anticipată;
- prevenirea apariției factorilor perturbatori și eliminarea acțiunilor inutile și/sau necontrolate.

Se disting două variante ale proiectării, în funcţie de perioada de timp luată ca referinţă şi anume: proiectarea globală, ce are ca referinţă o perioadă mai îndelungată de timp şi

[43] Cristea, S. (1997), *Formele educației, Sistemul de educație în Pedagogie*, vol.I, Pitești, Editura Hardiscom

[44] Stoica, M. (2005), *Pedagogie și psihologie*, Craiova, Editura Gheorghe Alexandru, p.169.

[45] Cucoș, C. (1996), *Pedagogie*, Iași, Editura Polirom, p.108.

[46] Cucoș, C. (1996), *Pedagogie*, Iași, Editura Polirom, p.119.

operează cu obiective, conţinuturi mai largi; proiectarea eşalonată, ce vizează o disciplină sau un grup de discipline, pe 1 an, un modul sau o oră şcolară/activitate de învățare.

În cadrul activităților didactice, proiectarea didactică descrie modul în care structurile care definesc actele didactice se raportează între ele: competențe specifice, conținut, strategii didactice și strategii de evaluare. Acest design include, de asemenea, elaborarea de documente și instrumente de lucru pentru a ajuta profesorii/educatorii să desfășoare activități la clasă/grupă.

R.M.Gagne și L.J.Briggs apud Ezechil & Lăzărescu consideră că pentru desfășurarea unei activități didactice eficiente este necesar: să se precizeze cât mai clar rezultatele așteptate (obiectivele educaționale urmărite); să se stabilească ce conținuturi și ce capacități de învățare vor fi necesare pentru realizarea obiectivelor; să fie elaborate strategii didactice coerente cu ajutorul cărora vor fi realizate obiectivele stabilite; să se stabilească modalități de verificare a nivelului de realizare a obiectivelor, prin compararea rezultatelor așteptate cu cele obținute. [47]

Proiectarea didactică îndeplinește următoarele funcții: funcția de anticipare, funcția de orientare, funcția de organizare, funcția de dirijare, funcția de reglare și autoreglare, funcția de decizie și funcția de inovare. [48]

Funcția de anticipare a etapelor care urmează a fi realizate se referă la prefigurarea unui set de operații pe care cadrul didactic trebuie să le aibă în vedere și care, într-un anumit punct, să se generalizeze, conferind un sens ascendent activităților desfășurate în grupă. În această etapă, cadrul didactic stabilește tema și conținutul, concepe și pregătește activitățile de învățare, alege modalitățile și metodele de realizare a acestora.

Funcția de orientare țintește atingerea obiectivelor propuse prin identificarea resurselor didactice, de timp și materiale pe care cadrul didactic le utilizează în proiectare și care dau sens și direcționează activitatea didactică. Funcția de orientare are rolul de a stimula și motiva învățarea, de a dezvolta competențele, aptitudinile, creativitatea, inteligența și gândirea critică a preșcolarilor.

Funcția de organizare cuprinde organizarea întregii activități educaționale prin amenajarea spațiului educațional (centrul tematic, ariile de stimulare, sala de grupă etc.), alegerea materialului didactic, stabilirea strategiilor de învățare, a metodelor de evaluare, în mod concret, face referire la modul în care cadrul didactic reușește să îmbine resursele didactice pentru a desfășura optim activitatea și pentru a eficientiza demersul didactic; proiectarea este fundamentul activității instructiv-educative.

[47] Ezechil, L. & Lăzărescu P.M. (2006), *Laborator preșcolar. Ghid metodologic*, București, Editura V & Integral, p.168

[48] Vlăsceanu, L. (1988), *Curs de pedagogie*, coordonatori: Cerghit, Ioan; Vlăsceanu, Lazăr; București, p.984

Funcția de dirijare se referă la îndrumarea, orientarea demersului didactic în funcție de finalități, la modul cum alege educatoarea să se deruleze activitățile de învățare.

Funcția de reglare și autoreglare este funcția în care cadrul didactic stabilește un set de măsuri de ameliorare sau de eficientizare după caz, în urma evaluării sau prin feedback.

Funcția de decizie și funcția de inovare se referă la faptul că proiectarea legiferează întreaga activitate didactică și asigură și regenerează actul didactic, în situațiile în care acest lucru este necesar. Așadar, educatoarea optează pentru cele mai eficiente variante de acțiuni în funcție de etapele proiectării didactice, care pot fi: în timpul instruirii, în perioada de evaluare a rezultatelor, în elaborarea programelor, în alegerea metodelor de predare. Funcția de inovare presupune o activitate de creare și recreare permanentă care să optimizeze procesul didactic și să faciliteze inovarea în activitatea cadrului didactic.

Eficiența procesului instructiv educativ este maximă dacă proiectarea didactică respectă *principalele etape ale unei proiectări didactice corecte și complete*[49] așa cum au fost sintetizate de către I. Jinga și I. Negruț într-o lucrare care, din punctul de vedere al practicianului, prezintă o mare valoare aplicativă. Aceste etape sunt orientate pe întrebări specifice, respectiv:

- „Ce voi face?” (trebuie să precizez obiectivele educaționale urmărite);
- „Cu ce voi face?” (trebuie să analizez resursele educaționale disponibile);
- „Cum voi face?” (trebuie să elaborez strategiile didactice adecvate);
- „Cum voi ști dacă ceea ce am făcut este bine făcut?” (trebuie să evaluez eficiența activității didactice desfășurate).

Etapele proiectării didactice se derulează eșalonat pe diferite intervale de timp. La nivelul învățământului preșcolar, proiectarea activităților didactice are în vedere respectarea următoarelor etape:

- ✓ lectura curriculumului pentru învățământul preșcolar din România;
- ✓ lectura planului de învățământ și a metodologiei de aplicare a planului de învățământ pentru copiii cu vârsta cuprinsă între 3 și 6 ani;
- ✓ elaborarea planificării calendaristice anuale;
- ✓ elaborarea planificării semestriale/pe module de învățare;
- ✓ elaborarea planificării săptămânale;
- ✓ elaborarea proiectelor de activitate didactică. [50]

[49] Jinga, I., Negruț, I. (1994), *Învățarea eficientă*, Iași, Editura Editis, p.168

[50] Albulescu, I. & Catalano, H. (2019), *Sinteze de pedagogia învățământului preșcolar*, București, Didactica Publishing House, p.242

Primele două etape au rolul de a îndruma și pregăti proiectarea didactică, celelalte etape prezintă elementele de proiectare și elaborare a materialelor necesare organizării și desfășurării activităților pedagogice și educaționale din grădiniță.

2.2. Proiectarea activităților de învățare

Proiectarea activităților de învățare reprezintă o subcategorie particulară a proiectării didactice, care se axează pe moduri de derulare a activităților educaționale. La nivelul învățământului preșcolar, modul de organizare și desfășurare al activităților este unul specific, având următoarele elemente: planificarea calendaristică, planificarea săptămânală, proiectarea tematică și proiectarea didactică de la grupă (proiectul didactic).

În elaborarea acestor activități, cadrele didactice trebuie să țină cont de particularitățile de vârstă și individuale ale preșcolarilor, de resursele temporale, de interesul copiilor pentru o temă specifică, de formarea unor aptitudini, deprinderi, abilități și a unor cunoștințe utile în dezvoltarea armonioasă necesară pregătirii pentru viață, de specificul cultural și etnic de proveniență al copiilor sosiți în mediul de învățare.

Pentru o proiectare eficientă a activităților de învățare, educatoarea trebuie să aibă în vedere anumite documente școlare oficiale, precum: Curriculum pentru Educație Timpurie 2019, Repere fundamentale în dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani, Scrisoarea Metodică, cât și consultarea unor ghiduri de bune practici. Idealul educațional al societății actuale este reprezentat de dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și creative.

Proiectarea constituie parte indispensabilă a activității cadrului didactic: aceasta îndeamnă la reflectarea asupra obiectivelor și concepțiilor sale, obligă gândurile și noțiunile a se regulariza într-un sistem logic, coordonează condițiile subiective și cele obiective necesare pentru eficiența activității instructiv-educative.

Proiectarea didactică necesită parcurgerea unor etape: stabilirea obiectivelor clare, a resurselor educaționale, identificarea metodelor și tehnicilor optime în vederea realizării obiectivelor, verificarea progresului, a realizărilor vizate în obiective, dar, în primul rând, este necesară cunoașterea copilului, înțelegerea funcționării individuale a acestuia.

Luând în considerare factorii anteriori, rămâne să ne rezumăm la patru segmente în proiectarea eficientă care va duce la tratarea holistică a întregului proces de învățare și anume:

1. **Segmentul de identificare a obiectivelor potrivite ce urmează a fi realizate în activitatea de învățare.**

Prin obiectiv educațional se înțelege proiectarea anticipată a rezultatelor învățării, a cărui scop definitoriu constă în influențarea conduitei individului. „Obiectivul educațional

este ipostaza cea mai „concretă" a finalităților și desemnează tipul de schimbări pe care procesul de învățământ sau cel din alt sistem educativ îl așteaptă și/sau îl realizează. Se referă la achiziții de încorporat, redate în termeni de comportamente concrete, vizibile, măsurabile și exprimabile." [51]

La stabilirea obiectivului trebuie să avem în vedere următorul model: formulăm obiectivul activității, proiectăm rezultatul așteptat.[52] Conștientizarea obiectivelor face posibilă planificarea activității, organizarea acestuia și punerea în practică. Obiectivul, deci, are și o funcție de reglare în cazul în care nu avem rezultatele așteptate, analizăm detaliile activității, concluzionăm cauzele nereușitei.

Conform Curriculumului pentru educația timpurie bazele capacității de a învăța pe tot parcursul vieții se formează în primii ani ai copilăriei.[53] Punctul de pornire în planificare pentru cadrul didactic îl constituie domeniile de dezvoltare. Pornind de la acestea cadrul didactic alege dimensiunile de dezvoltare, la care adaptează formele de comportament pe care dorește să le prioritizeze. Operaționalizarea sarcinilor include atribuirea dimensiunilor de dezvoltare la domeniile de dezvoltare, divizarea formelor de comportament și elaborarea acestora pe nivele de formare, redactarea conținutului adecvat în formă operaționalizată, aplicarea și folosirea operațională a metodelor și mijloacelor și abia la sfârșit operaționalizarea sarcinilor realizabile.

Sarcinile operaționale au două segmente: de formă și de conținut.[54] Segmentul de formă stabilește sarcina de învățare pentru copil, cea de conținut poartă informația care urmează a fi însușită.

Potrivit lui Szabó-Thalmeiner[55], Bocoș-Jucan[56], Mogonea[57], criteriile și așteptările generale de formulare a obiectivelor operaționale sunt:

---

[51] Cucoș., C. (2006), *Pedagogie*, Iași, Editura Polirom, p. 191

[52] Barabási T., Birta-Székely N., Fóris-Ferenczi R., Gombos M., Stark-Nagy G., Szabó-Thalmeiner N (2007), *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai*, Cluj-Napoca, Editura Ábel

[53] Ministerul Educației Naționale, *(2019), Curriculum pentru educația timpurie (a copiilor de la naștere până la vârsta de 6 ani)*, București, p.14

[54] Pavelea, C. (2005), *Psihopedagogie aplicată în activitățile de practică pedagogică*, Craiova, Editura Gheorghe Alexandru

[55] Dr.Szabó Thalmainer N. (2001), *Tanulásmódszertan- Tanulmányi útmutató az óvó-tanítóképző szak I. évfolyma számára*

[56] Bocoș, M., Jucan, D. (2008), *Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia Curriculumului. Repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor,* Pitești, Editura Paralela 45

[57] Mogonea, F. R. (2014), *Metodica activităţilor instructiv-educative în grădiniţa de copii*: *abordări teoretice actuale, în vederea pregătirii pentru examenele de definitivat şi de gradul II,* Piteşti, Editura Paralela 45

- sarcina operațională se formulează pentru materialul ce urmează a fi predat;
- sarcina operațională necesită a fi formulată cu referire la performanța care urmează a fi atinsă de preșcolar, nu ne referim la activitatea cadrului didactic: exemplu-preșcolarul să denumească caracteristicile principale ale animalelor sălbatice (corect)/cadrul didactic să facă cunoscut caracteristicile principale ale animalelor sălbatice (incorect);
- sarcina trebuie formulată cu ajutorul unor verbe care exprimă acțiuni concrete ușor de observat și verificat în comportamentul copiilor. Se recomandă a fi evitate formulările schematice și unilaterale ca: preșcolarul să știe, să cunoască.

Este necesar să proiectăm mijloacele, metodele și instrumentele variate ale căii care duce la rezultat și să delimităm sistemul de strategii care ne vor călăuzi la rezultat. Schimbările de comportament ale preșcolarului este necesar a fi formulate concret, în vederea evaluării permanente. În literatura de specialitate întâlnim o serie de verbe care pot fi aplicate pentru formularea obiectivelor operaționale. Astfel, găsim verbe pentru sfera psihomotrică (de exemplu: să observe, să recunoască, să compare, să dorească, să încerce, să aplice, să răspundă, să execute corect fără efort etc.). Verbe de acțiune care pot fi aplicate pentru formularea obiectivelor operaționale în sfera cognitivă sunt, de exemplu: să-și aducă aminte de..., să recunoască, să evoce, să stabilească, să transforme, să facă diferența între, să conchidă, să folosească expresii proprii, să reformuleze, să grupeze, să facă abstracție, să planifice, să stabilească reguli, să decidă etc. Printre verbele care pot fi utilizate cu scopul formulării obiectivelor operaționale în sfera afectivă se numeră: să facă diferența, să distingă, să separe, să aleagă, să se acomodeze, să discute, să aplice, să ajute, să-și corecteze performanța, să nege, să apere, să încurajeze, să justifice, să formuleze, să reinterpreteze, să completeze, să evite, să controleze. Prin operaționalizarea sarcinilor cât mai clare ajungem la atingerea obiectivelor propuse.

1. **Stabilirea resurselor educaționale și a mijloacelor necesare în vederea realizării obiectivelor formulate.**

Stabilirea resurselor educaționale și a mijloacelor în vederea realizării obiectivelor formulate se referă la conturarea conținuturilor învățării, a resurselor umane și materiale, cât și a timpului disponibil de activitate. La stabilirea conținuturilor, de asemenea, trebuie să luăm în considerare faptul că preșcolarul de altă etnie nu intră în contact cu limba română, ca limbă nematernă numai la activitățile pe domenii experiențiale din domeniul limbă și comunicare, ci și la celelalte activități care se desfășoară pe parcursul zilei în grădiniță. Accentul se pune pe procesul prin care ajunge de la preasculare-ascultare la producere și în ce măsură evoluează producerea vorbirii de la nivelul de bază (pre A1 la A1 și mai departe).

Potrivit Curriculumului pentru educația timpurie din 2019[58], conținutul temelor anuale de studiu se conturează în jurul a șase teme integrate după cum urmează:

CINE SUNT/SUNTEM?

Descrierea temei: O explorare a naturii umane, a convingerilor şi valorilor personale, a corpului uman, a stării de sănătate proprii şi a familiei, a grupului de prieteni, a comunităţii de apartenenţă, a culturilor cu care venim în contact, a drepturilor şi a responsabilităţilor proprii, a ceea ce înseamnă să fii om.

- Cine sunt eu? (numele, denumirea părților corpului, caracteristici fizice, morale, etc.)
- Sistemul senzorial (Ce văd? Ce aud?, mirosul, simțul tactil, gustul)
- Eu și tu (diferențe de limbă, rasă, de religie, de cultură; prietenie, acceptare, relații interpersonale)
- Ce doresc să devin? (ocupațiile, meseriile: medicul, polițistul, pompierii, poștașul etc.)
- Știu, doresc să știu, să cunosc, sunt capabil de…(mâncatul, îmbrăcatul, respectarea curățeniei în grupă, autoservirea, îngrijirea plantelor etc.)
- Să sărbătorim împreună! (Ziua Națională, Ziua Copilului, zilele de naștere etc.)
- Obiceiurile (Ziua Sfântului Martin, Moș Nicolae, colindatul, umblatul cu sorcova etc.)

CÂND/CUM ŞI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?

Descrierea temei: O explorare a lumii fizice şi materiale, a universului apropiat sau îndepărtat, a relaţiei cauză-efect, a fenomenelor naturale şi a celor produse de om, a anotimpurilor, a domeniului ştiinţei şi tehnologiei.

- Anotimpurile (fenomene ale naturii, vremea, plante, animale, păsări, gâze, obiceiurile animalelor în funcție de anotimp, lucrări, sporturi, recolte, alte activități specifice)
- Zile cu semnificație importantă (Ziua Mondială a Animalelor, Ziua Recoltei, Ziua Națională, Sfântul Nicolae, Crăciunul, Carnavalul, Ziua Mondială a Apei, Ziua Pământului, Ziua Mamei, Paștele, Ziua Mondială a Păsărilor și Arborilor, Rusaliile, Ziua Copilului etc.)
- Astre, planete (planete, astre, călătoria în spațiu)
- Lumină și umbră (surse naturale și artificiale de lumină)
- Ocrotirea naturii, a animalelor și plantelor (mici ecologiști, grădinița din pădure, adunarea și reciclarea deșeurilor)
- Stil de viață sănătos (alimentație sănătoasă, efectul nociv al unor alimente, mâncăruri pentru organism)

[58] Ministerul Educației Naționale, *(2019), Curriculum pentru educația timpurie (a copiilor de la naștere până la vârsta de 6 ani)*, București, p.26-27

- Cine ce lucrează? (meserii, unelte, instrumente, produse)
- Unde și cu ce călătorim? (mijloace de transport și combustilbili)
- Din ce se confecționează și la ce o/îl folosim? (transformarea diferitelor materiale, procese tehnologice)
- Experimente (circulația apei, formele apei, caracteristicile acesteia; plantarea semințelor pentru răsaduri, plutire, scufundare, cădere).

CUM EXPRIMĂM CEEA CE SIMȚIM?

Descrierea temei: O explorare a felurilor în care ne descoperim şi ne exprimăm ideile, sentimentele, convingerile şi valorile, atât în relaţiile interpersonale, cât şi prin limbaj şi prin arte. O incursiune în lumea patrimoniului cultural naţional şi universal.

- E bine împreună! Cum mi-am petrecut vacanța? (întâlnire după vacanță, povestirea amintirilor etc.).
- Se apropie vacanța! (pregătire pentru vacanță, planuri, dorințe).
- Cerc, cerc, cerc vioi! (jocuri cu text și cântec, bucuria jocului comun).
- Ce frumoasă este grădinița noastră! (prezentare, sentimentul de a fi mândru de grădiniță).
- A fost odată ca niciodată...(audiție, povestire, joc cu elemente de dramă, teatru de păpuși, reprezentări).
- Dacă aș fi o zână aș...(jocuri cu elemente de dramă).
- Așa sunt eu...(pregătirea cărții de identitate, harta caracteristicilor etc.).
- Prieteni, prieteni, un, doi, trei...(cine sunt eu? cine ești tu? relații de prietenie).
- Eu și familia mea (relațiile familiale, serbare de Ziua Mamei, la bunici etc.).
- Ne pregătim de sărbătoare! (Moș Nicolae, Crăciunul).
- Fulgușor de nea (pregătirea unui om de zăpadă, bulgăreală, la săniuș).
- Să îngrijim plantele, păsările!
- Carnavalul (obiceiuri, confecționare de măști, bal mascat).
- Orașul nostru (monumente, clădiri, orașul/satul natal și împrejurimile acestuia, iubirea manifestată pentru plaiurile natale).
- Spune, ce simți! (religia mea, vizită la biserică etc.).
- Peste tot în lume trăiesc copii (audiție, confecționare de albume, film educativ).

CUM ESTE/A FOST ŞI VA FI AICI PE PĂMÂNT?

Descrierea temei: O explorare a evoluţiei vieţii pe Pământ, cu identificarea factorilor care întreţin viaţa, a problemelor lumii contemporane (poluarea, încălzirea globală etc.). O explorare a orientării noastre în spaţiu şi timp, a istoriilor noastre personale, a istoriei şi

geografiei din perspectivă locală şi globală, a căminelor şi a călătoriilor noastre, a descoperirilor, a contribuţiei oamenilor şi civilizaţiilor la evoluţia noastră în timp şi spaţiu.

- Sistemul solar (Călătorie în spațiu, Soarele, Luna, stele, constelații, planete).
- Creaturi străvechi (dinozauri).
- De la primii oameni până în zilele noastre (Copacul familiei, Jocul cetății, Așa suntem noi).
- Să avem grijă de Pământ! (Ziua Mondială a Apei, Ziua Pământului, Poluarea, Viața de pe planetă în pericol!, Specii pe cale de dispariție, Arca lui Noe etc.).
- Anotimpuri și obiceiuri populare (sărbătorile și obiceiurile legate de acestea).
- De la colibe până la zgârie- nori (cămine de azi și de odinioară- case, clădiri).
- Micii exploratori (de la copac la hârtie, de la nisip la sticlă).
- Aici locuiesc…(forme de relief, evenimentele culturale, istorice ale regiunii natale, moștenirea obiectivă, intelectuală).
- Suntem români! (poezii populare, cântece, dansuri populare, portul popular, etc.).
- Împreună în Europa (popoare europene și caracteristicile lor specifice).

CINE ŞI CUM PLANIFICĂ/ORGANIZEAZĂ O ACTIVITATE?

Descrierea temei: O explorare a modalităţilor în care comunitatea/individul îşi planifică şi îşi organizează activităţile, precum şi a caracteristicilor produselor activității/muncii şi, implicit, a modalităţilor prin care acestea sunt realizate. O incursiune în lumea sistemelor şi a comunităţilor umane, a specificului activităților umane şi a profesiilor/ocupațiilor, a rolului capacităţilor antreprenoriale.

- Sala noastră de grupă (reguli, jucării, colțuri de joacă, pavazare conform anotimpurilor, zilelor însemnate, catalogul grupei: semne, zile de naștere).
- La piață. În grădina noastră (sădire, plantare, strângerea recoltei, conservare).
- Păpădie, păpădie...(grădinița din pădure, excursii în natură, la grădina zoologică).
- Lumină, lumină dragă...(lampioane, lampioane din dovleac, lumânări, advent).
- Am plecat la târg, frumos (târg, organizarea de expoziții).
- Să planificăm, să construim! (igloo, yurt, cort, casă- planuri de construcție).
- Să ne ocrotim preferatele! (adăposturi pentru păsări, hrănirea păsărilor iarna, îngrijirea plantelor interioare, a animalelor de companie).
- Să adoptăm un râu (pârâu), un copac (organizarea activităților de ocrotire a mediului).
- Sunt de folos, sunt muncitor...(meserii de odinioară).

CE ŞI CUM VREAU SĂ FIU?

Descrierea temei: O explorare a drepturilor şi a responsabilităţilor, a gândurilor şi năzuinţelor noastre de dezvoltare personală și profesională. O incursiune în universul jocului, învățării și al muncii, al naturii şi al valorilor personale și sociale ale acestora. O incursiune în lumea profesiilor, a activităţii umane în genere, în vederea descoperirii aptitudinilor şi abilităţilor proprii, a propriei valori şi a încurajării stimei de sine.

- Sunt mic, dar harnic! (sarcini în sala de grupă și în familie).
- Și eu am drepturi și obligații! (respectarea regulilor, normelor de comportament).
- Sunt sârguincios! (valorificarea, respectarea muncii, cunoașterea meseriilor, reguli de prevenire a accidentelor).
- Vreau să devin un profesionist…(întărirea capacităților și abilităților individuale, conștientizarea și consolidarea valorilor).
- Ce ar fi dacă nu ar exista? (importanța ocupațiilor: medic, brutar, hornar etc.).
- Ce ar fi dacă aș putea să devin…? (coordonarea dorințelor și a capacităților).

2. Identificarea metodelor și tehnicilor optime de predare- învățare

Acest segment se referă la alegerea tehnicilor și metodelor eficiente care au în centru necesitățile copilului, precum și stabilirea formelor potrivite de organizare a învățării (individual, pe grupe, frontal) și îmbinarea acestora în vederea realizării unui proces de învățare focalizat pe copil.

Despre metodele de învățare[59] putem afirma că acestea pot fi aplicate și la grădiniță, cu condiția să le nuanțăm sub formă de joc și să le adaptăm particularităților de vârstă și principiilor de bază ale educației preșcolare de-a lungul procesului de predare-învățare. De preferat este ca metodele și instrumentele de activizare să beneficieze de prioritate, precum și cele care se bazează pe demonstrație.

Conform sistemului stabilit de Papp Eszter și Makár Éva bazat pe sursa acumulării cunoștințelor, metodele procesului de predare-învățare din învățământul preșcolar pot fi împărțite în trei categorii:

- Metode care implică acțiunea: jocul didactic, activitate desfășurată cu fișe de lucru, activități practice, experimente simple;
- Metode care implică contemplarea și cunoașterea prin reprezentări imagistice: ilustrația, demonstrația, observări individuale;

[59] Barabási T. (2011), *Óvodakezdéstől iskolába lépésig*, Cluj-Napoca, Communitas

- Metode care implică cunoașterea verbală: povestirea, explicația, conversația.[60]

1. **Metodele care implică acțiunea: jocul didactic, activitate desfășurată cu fișe de lucru, activități practice, experimente simple.**

Jocul didactic este jocul pus la dispoziția unei sarcini de predare. Importanța acestuia constă în faptul că oferă modalitate de cunoaștere, de exersare a vorbirii și a operațiilor de gândire în funcție de necesitățile copilului. Regulile sunt parte indispensabilă a jocului didactic, respectarea acestora este esențială nu numai din perspectivă educațională, dar și din perspectiva educației morale, civice.

Activitățile în care se folosesc fișele de lucru, activizează în același timp fiecare copil, îl obișnuiește cu munca individuală, îi dezvoltă cunoștințe, capacități și aptitudini. Prin aplicarea acestei metode, copilul, care se manifestă mai greu verbal, beneficiază și el de senzația de succes, iar cadrul didactic poate primi un feedback despre evoluția fiecărui copil în parte.

Activitățile practice și experimentele simple oferă acumularea de noi cunoștințe și, de asemenea, aplicarea acestora în situații noi, copiii pot descoperi schimbări, și raporturi cauză - efect. Metoda oferă prilej copiilor de a reține mai durabil cele învățate. Activitățile practice pun, de asemenea, bazele unor elemente de structură de caracter cum ar fi: răbdarea, punctualitatea, perseverența.

2. **Metode care implică contemplarea și cunoașterea prin reprezentări imagistice: ilustrația, demonstrația, observări individuale.**

Demonstrația este o metodă des aplicată în activitățile de la grădiniță, fiind în concordanță cu particularitățile de vârstă ale copiilor. Este necesar să avem în vedere faptul că demonstrația în sine, privirea, contemplarea spontană nu sunt de ajuns pentru înțelegere. Dezvoltarea capacității de observație, a conștiinței, a percepției nu se poate realiza fără o activitate conștientă și planificată.

În cadrul metodei observării copiii sunt cei care acumulează experiențe individual, pe baza criteriilor date. Aceasta se poate realiza de-al lungul unor plimbări, excursii, îngrijirea colțului viu din sala de grupă, etc. Pe parcursul acestor observări se formează capacitatea de a vedea lucrurile în dezvoltare, în schimbare. Astfel, vor ajunge să descopere relații de cauză-efect, care îi vor conduce la o viziune holistică asupra lumii.

3. **Metode care implică cunoașterea verbală: povestirea, explicația, conversația**

Povestirea este aplicată, de obicei, când cadrul didactic dorește să ofere copiilor cunoștințe despre care nu au experiențe. Metoda în sine înseamnă predarea plină de

[60] Papp E.- Makár É. (1995), *Süss fel, Nap! Módszertani kézikönyv pedagógusoknak és szülőknek. Irodalmi szöveggyűjtemény,* Szatmárnémeti

sentimente și prezentarea colorată a unor obiecte, persoane, fenomene, evenimente. Metoda este eficientă din perspectiva educației morale, a dezvoltării empatiei, a toleranței, copiii se bucură, plâng, împreună cu personajele, își fac griji pentru acestea etc. Se dezvoltă, de asemenea, vocabularul preșcolarilor, aceștia primesc un model de comunicare de la cadrul didactic, iar, dacă le oferim prilejuri pentru descoperirea impresiilor proprii, și povestirea copiilor va deveni din ce în ce mai colorată și vie.

Explicația este o metodă eficientă dacă este formulată clar, concis și în termeni accesibili preșcolarilor. Această metodă trebuie legată de metoda conversației ori de câte ori este posibil acest lucru.

Metoda conversației îndeamnă copilul la tragerea concluziilor, stabilirea corelațiilor pe baza întrebărilor-răspunsurilor reciproce, desigur, sub îndrumarea educatoarei. Este deci benefică îmbinarea metodei clasice de conversație cu problematizarea, pentru ca preșcolarul să devină exploratorul activ al cunoștințelor. Este o metodă remarcabilă pentru activizarea rațiunii, deoarece ajută la identificarea esențialului și izolarea neesențialului.

Metoda conversației poate fi aplicată eficient dacă: copiii au cunoștințe anterioare despre tema abordată; educatoarea cunoaște obiectivele, funcțiile întrebărilor pe care le adresează și conform acestora formulează întrebări bine gândite, conștiente; întrebările educatoarei sunt corecte și variate; întrebările adresate întregului colectiv stimulează gândirea fiecărui copil și educatoarea așteaptă și răspunsurile copiilor care au nevoie de mai mult timp de gândire; stimulează dorința copiilor de a adresa întrebări. Conversațiile organizate corect stimulează copiii la reflexie și îi învață să-și expună gândurile, dar vor învăța, de asemenea, când este nevoie să aștepte în liniște momentul potrivit. Acest factor este esențial pentru o atitudine răbdătoare și politicoasă.

Metoda proiectelor este, de asemenea, o posibilitate, dar în același timp și o provocare a educației preșcolare. Această metodă oferă posibilitatea realizării eficiente a învățării integrate, a abordării comune a domeniilor experiențiale.

Verificarea progresului, a realizărilor vizate în obiective

Al patrulea segment din cadrul proiectării se referă la elaborarea unui sistem de evaluare, care apreciază progresul copilului. Metodele și tehnicile de evaluare trebuie alese în așa fel, încât să corespundă cu deprinderile ce urmează a fi formate, obiectivele țintite și particularitățile de vârstă. Din perspectiva funcției evaluării și a timpului la care aceasta se desfășoară în ordinea cronologică a procesului, aceasta poate fi:

- diagnostică - obiectivul acesteia este stabilirea nivelului la care se află copiii - condiția pedagogică a învățării;
- formativă - evaluare constantă - condiția psihologică a învățării;

- sumativă - evaluare sumativă- cerință socială. [61]

Metodele cel mai des aplicate în procesul de evaluare a copilului preșcolar pot fi:

1. Metode tradiționale: evaluare/apreciere verbală, evaluare scrisă, probe practice;
2. Metode alternative: observarea regulată, sistematică a copiilor, metoda-proiectelor, portofoliu.

2.2.1. Planificarea calendaristică

2.2.1.1. Planificarea anuală și stabilirea proiectelor tematice

Planificarea anuală este o proiectare eșalonată care reprezintă perspectiva întregului proces de predare-învățare a disciplinelor/activităților instructiv-educative și asigură corelarea optimă dintre planul-cadru și programa școlară. Aceasta se materializează prin planificarea proiectelor tematice și săptămânale pentru cele șase teme anuale de studiu și a conținuturilor acestora.

Stabilirea nivelului de dezvoltare cognitivă, fizică și emoțională a preșcolarilor este punctul de pornire al planificării anuale. În acest sens, educatoarea proiectează și aplică evaluarea inițială în primele două săptămâni de școală pentru fiecare domeniu de activitate. Evaluarea inițială se face prin raportare la finalitățile educaționale din anul școlar anterior prin desfășurarea unor activități, jocuri, fișe de lucru, observarea copiilor și/sau a produsului activității. Cunoașterea nivelul de pregătire a preșcolarilor este o condiție hotărâtoare pentru atingerea finalităților educaționale. Eficiența evaluării inițiale constă în elaborarea criteriilor de verificare, măsurare și apreciere a stadiului de pregătire a preșcolarilor. În urma analizei datelor obținute cadrul didactic stabilește modul de predare al conținutului programei, planifică și adoptă, dacă este cazul, un program de recuperare și sprijin pentru copiii care întâmpină dificultăți.

Proiectarea activității metodice are un rol important în cunoașterea și aplicarea metodicii predării-învățării unei discipline, contribuie la perfecționarea activității didactice prin schimbul de informații și exemple de bună practică în cadrul comisiilor pentru curriculum, cercurilor pedagogice ale cadrelor didactice. Pentru educatoarele care au la grupă preșcolari a căror limbă maternă este alta decât limba română, schimbul de experiență cu alte cadre didactice aflate în aceiași situație este mai mult decât necesar. Studiul individual, elaborarea și confecționarea materialului didactic pentru activitățile specifice copiilor cu altă limbă maternă decât cea română este complementar activității metodice a cadrelor didactice care nu sunt în această situație. Din activitatea metodică a educatoarei fac parte următoarele activități:

[61] Demeter K. (n.d.), *Az iskolai tanulás értékelési rendszerének fejlesztése*. *In. Balogh L., Tóth L.(szerk.). Fejezetek a pedagógiai pszichológia köréből,* Debrecen, Editura Kossuth, p.20-33

- Activități de mentorat;
- Amenajare spațiu educațional;
- Activitatea în diferite comisii: permanente la nivel de instituție (Comisia pentru curriculum CEAC, Comisia de securitate și sănătate în muncă și pentru situații de urgență, Comisia pentru controlul managerial intern etc.), alte comisii cu caracter temporar și ocazional, participare la cercurile pedagogice;
- Concepere fișe de lucru pentru activități didactice;
- Confecționare material didactic;
- Consemnare observații asupra copiilor în Caietul de observații;
- Consemnări în Fișa de apreciere a progresului individual al copilului;
- Consiliere parentală;
- Interasistențe;
- Organizarea portofoliilor copiilor;
- Organizarea portofoliului educatoarei;
- Organizarea unor expoziții cu lucrări ale copiilor;
- Participare la sesiuni de formare, cursuri de formare, conferințe, simpozioane;
- Pregătire/organizare activități voluntariat;
- Pregătirea consultațiilor cu părinții;
- Proiectare/realizare activități extrașcolare/extracurriculare;
- Proiectare/realizare/evaluare activități din cadrul proiectelor educaționale;
- Proiectare/realizare/evaluare activități în parteneriat cu alți factori educaționali/alte instituții, ONG-uri;
- Proiectare/realizare/evaluare activități în parteneriat cu familia;
- Proiectarea curriculară/Întocmire proiecte didactice/schițe de activitate/Pregătirea activităților zilnice;
- Studiu individual.

Graficul activității metodice se întocmește săptămânal, dar se regăsește în caietul educatoarei ca parte componentă a planificării anuale, un model orientativ este prezentat în tabelul 1.

Tabel.1. Model planificare activitate metodică

ZIUA	INTERVAL ORAR	ACTIVITATEA METODICĂ	SEMNĂTURA
LUNI 19.09.2022	13 - 16	Pregătirea materialului didactic pentru activități. Studiul individual „Curriculum pentru educație timpurie”.	
MARȚI	13 - 16	Proiectarea activităților extrașcolare.	

20.09.2022		.	
MIERCURI 21.09.2022	13 – 16	Discutarea unor comportamente ale copiilor și a soluțiilor propuse pentru remedierea acestora	
JOI 22.09.2022	13 -15	Activitate metodică la nivelul unității. Consfătuiri la nivel de Cerc Pedagogic , educație timpurie cu titlul „JOC, RESPECT ȘI BUCURIE”. *(1 oră este dedicată pentru consilierea părinților)	
VINERI 23.09.2022	13 - 16	Proiectarea activităților pentru săptămâna următoare și completarea în condica de evidență a cadrelor didactice din educația timpurie.	
		CONSILIEREA PĂRINȚILOR	
JOI 22.09.2022	15 - 16	„Ce învață copiii la grădiniță?”; Evaluarea inițială –prezentare dosar personal;	

Consilierea părinților este parte integrantă a planificării anuale și are rolul de a motiva părinții să se implice activ în educația preșcolarului în general, dar în mod special în a ajuta copiii care nu cunosc limba română. Consilierea părinților previne apariția problemelor legate de comunicare, facilitează integrarea acestor copii în colectivitate și accelerează procesul învățării limbii române prin continuarea unor activități, jocuri, comportamente și în cadrul familiei.

Planificarea anuală presupune o vedere de ansamblu a parcurgerii programei școlare, activităților opționale, proiectelor educative și extracurriculare. Planificarea activității metodice și consilierea părinților trebuie avute în vedere atunci când se elaborează planificarea anuală (vezi Figura 1).

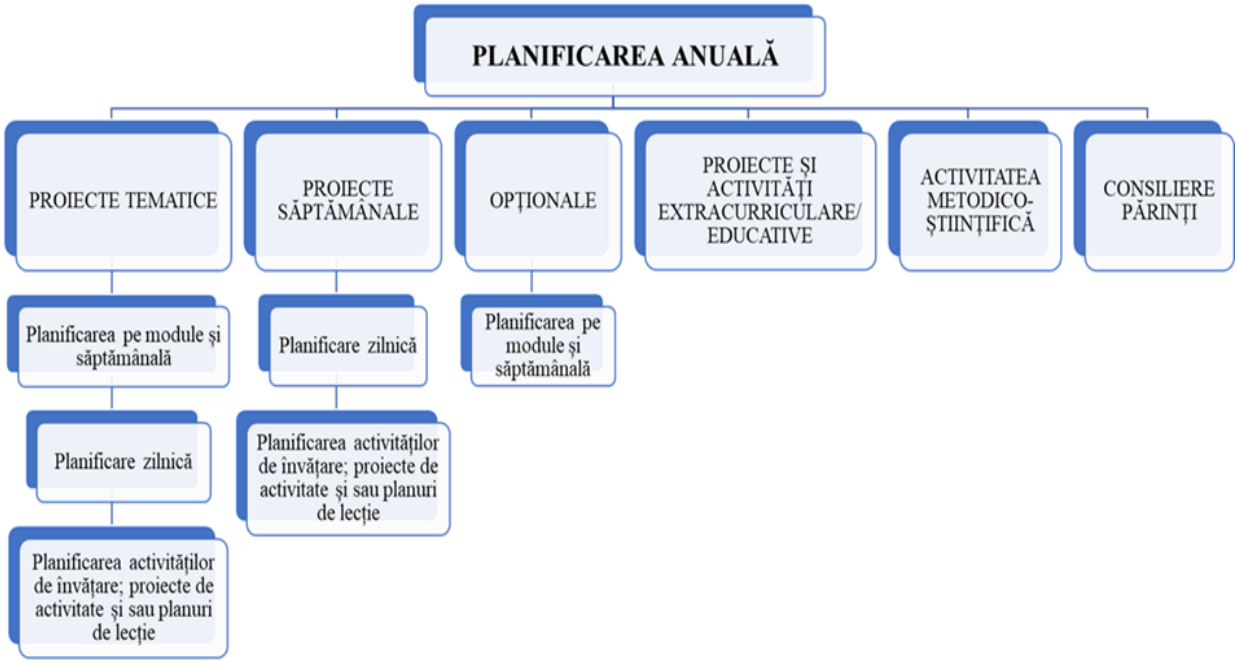

Fig. 1. Structura planificării anuale

Planificarea anuală pentru parcurgerea programei școlare se elaborează pe baza structurii anului școlar, pe nivel de vârstă și trebuie avute în vedere următoarele elemente:

- Temele anuale de studiu: Cine sunt/suntem?, Când, cum și de ce se întâmplă?, Cum este, a fost și va fi aici pe pământ?, Cine și cum planifică/organizează o activitate?, Cum exprimăm ceea ce simțim?, Ce și cum vreau să fiu?. Succesiunea acestor teme poate fi planificată în orice interval din anul școlar pentru o temă sau alta.
- Finalitățile educației timpurii: dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală; dezvoltarea socio-emoțională; dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii; dezvoltarea limbajului, a comunicării și a premiselor citirii și scrierii; capacități și atitudini în învățare.[62]
- Particularitățile de vârstă și nivelul de dezvoltare al copiilor. Din acest punct de vedere, temele anuale de studiu pot varia ca număr. Pentru nivelul antepreșcolar și pentru nivelul 3-5 ani pot fi planificate cel puțin 2 teme anuale de studiu, pentru nivelul preșcolar, în funcție de nivelul grupei cel puțin 4 teme, iar pentru nivelul de 5-6 ani se recomandă planificarea tuturor temelor anuale de studiu.
- Cunoștințele anterioare ale copiilor reprezintă un aspect important pentru planificarea anuală, se stabilește în urma evaluării inițiale și pe baza fișei progresului școlar al copiilor care au frecventat grădinița.
- Interesele pe care le manifestă majoritatea copiilor. Planificarea anuală este orientativă și poate fi adaptată pe parcursul anului școlar în funcție de oportunitățile, nevoile și interesele identificate la un moment dat.
- Resursele materiale sunt diferite, pot varia de la o unitate de învățământ la alta, așadar acest aspect trebuie luat în considerare pentru o planificare anuală eficientă.

Temele anuale de studiu sunt parte a proiectării didactice globale, prevăzute și descrise în Curriculum pentru Educația Timpurie.[63]

Planificarea anuală trebuie să conțină intervalul de timp (săptămâna), tema anuală de studiu, proiectul tematic cu subtemele acestuia, tema săptămânală. Planificarea anuală este orientativă, temele pot fi schimbate sau restructurate în funcție de necesități și/sau de oportunități. Un model orientativ este prezentat în tabelul 2.

[62] Ministerul Educației Naționale, *(2019), Curriculum pentru educația timpurie (a copiilor de la naștere până la vârsta de 6 ani)*, București p.3

[63] Ministerul Educației Naționale, *(2019), Curriculum pentru educația timpurie (a copiilor de la naștere până la vârsta de 6 ani)*, București, p.26-27

Tabelul. 2. Planificarea anuală – model orientativ

NR. CRT.	DATA	TEMA ANUALĂ DE STUDIU	PROIECT TEMATIC	SUBTEMA	TEMA SĂPTĂMÂNALĂ INDEPENDENTĂ (TSI)
1.	05.09 – 09.09	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?			DOR DE GRĂDINIȚĂ
2.	12.09 – 16.09	CINE SUNT/SUNTEM?	EU ȘI LUMEA MEA	ACESTA/ACEASTA SUNT EU!	
3.	19.09 – 23.09	CINE SUNT, SUNTEM?	EU ȘI LUMEA MEA	EU ȘI CORPUL MEU	
4.	26.09 – 30.09	CINE SUNT/SUNTEM?	EU ȘI LUMEA MEA	ACASĂ	
5.	03.10 – 07.10	CINE SUNT/SUNTEM?	EU ȘI LUMEA MEA	AMICI, PRIETENI, COLEGI	
6.	10.10 – 14.10	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?	CLUBUL CURIOȘILOR	TOAMNĂ BOGATĂ	
7.	17.10 – 21.10	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?	CLUBUL CURIOȘILOR	PE CĂRĂRILE TOAMNEI	
	22.10 - 30.10.	V A C A N Ț Ă D E T O A M N Ă			
8.	31.10 – 04.11	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?			FENOMENE METEO
9.	07.11 – 11.11	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?	ASTĂZI, DESPRE IERI ȘI MÂINE	TIMPUL, PRIETENUL NOSTRU	
10.	14.11 – 18.11	CUM ESTE, A FOST ȘI VA FI AICI, PE PĂMÂNT?	ASTĂZI, DESPRE IERI ȘI MÂINE	AU FOST ȘI NU MAI SUNT	
11.	21.11 – 25.11	CUM ESTE, A FOST ȘI VA FI AICI, PE PĂMÂNT?	ASTĂZI, DESPRE IERI ȘI MÂINE	CUM VA FI MÂINE?	
12.	28.11 – 02.12	CINE SUNT/SUNTEM?			ROMÂNIA, ȚARĂ EUROPEANĂ
13.	05.12 – 09.12	CU CE ȘI CUM EXPRIMĂM CEEA CE SIMȚIM?	MAGIA SĂRBĂTORILOR DE IARNĂ	DĂRUIND, VEI DOBÂNDI	
14.	12.12 – 16.12	CU CE ȘI CUM EXPRIMĂM CEEA CE SIMȚIM?	MAGIA SĂRBĂTORILOR DE IARNĂ	COLINDE, COLINDE	
15.	19.12 – 22.12	CU CE ȘI CUM EXPRIMĂM CEEA CE SIMȚIM?	MAGIA SĂRBĂTORILOR DE IARNĂ	MOȘ CRĂCIUN E UN OM BUN	
	23.12. - 08.01	V A C A N Ț Ă D E I A R N Ă			
16.	09.01 – 13.01	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?	CLUBUL CURIOȘILOR	ATÂT DE GEROASĂ, ATÂT DE FRUMOASĂ	
17.	16.01 – 20.01	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?	VIEȚUITOARELE PĂMÂNTULUI	ANIMALE DOMESTICE	

18.	**23.01 – 27.01**	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?	VIEȚUITOAREL E PĂMÂNTULUI	ANIMALE SĂLBATICE	
19.	**30.01 – 03.02**	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?	VIEȚUITOAREL E PĂMÂNTULUI	LA POLI	
20.	**06.02 – 10.02**	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?	VIEȚUITOAREL E PĂMÂNTULUI	ÎN APĂ	
21.	**13.02 – 17.02**	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?			ATENȚIE LA NEATENȚIE!
	20-26.02.2023	**V A C A N Ț Ă D E S C H I**			
22.	**27.02 – 03.03**	CU CE ȘI CUM EXPRIMĂM CEEA CE SIMȚIM?			GHIOCEI ȘI MĂRȚIȘOARE
23.	**06.03 – 10.03**	CU CE ȘI CUM EXPRIMĂM CEEA CE SIMȚIM?			DRAGĂ MAMĂ
24.	**13.03 – 17.03**	CU CE ȘI CUM EXPRIMĂM CEEA CE SIMȚIM?			CARTEA, PRIETENA NOASTRĂ
25.	**20.03 – 24.03**	CU CE ȘI CUM EXPRIMĂM CEEA CE SIMȚIM?			SPUNEM POVEȘTI
26.	**27.03 – 31.03**	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?	CLUBUL CURIOȘILOR	PRIMĂVARA	
27.	**03.04 – 06.04**	**Ș C O A L A A L T F E L**			
	07.04 - 18.04.	**V A C A N Ț Ă D E P R I M Ă V A R Ă**			
28.	**19.04 – 21.04**	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?	SĂ NE CUNOAȘTEM ȚARA!	PE MALURILE DUNĂRII	
29.	**24.04 – 28.04**	CU CE ȘI CUM EXPRIMĂM CEEA CE SIMȚIM?			LUMINĂ DIN LUMINĂ
30.	**02.05 – 05.05**	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?			INSECTE ȘI GÂZE
31.	**08.05 – 12.05**	CINE ȘI CUM PLANIFICĂ/ORGANIZEAZĂ O ACTIVITATE?			CUM SE FACE?
32.	**15.05 – 19.05**	CE ȘI CUM VREAU SĂ FIU?			ÎMI ALEG O MESERIE
33.	**22.05 – 26.05**	**S Ă P T Ă M Â N A V E R D E**			
34.	**29.05 – 02.06**	CU CE ȘI CUM EXPRIMĂM CEEA CE SIMȚIM?			ZÂMBETE DE COPII
35.	**05.06 – 09.06**	CE ȘI CUM VREAU SĂ FIU?			VOI FI ȘCOLAR
36.	**12.06 – 16.06**	CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?			LA REVEDERE, GRĂDINIȚĂ!

Planificarea proiectelor tematice (cu aspecte specifice grupei de preșcolari care au ca limbă maternă altă limbă decât limba română).

În terminologia ştiinţifică, termenul „limbaj” desemnează capacitatea de a învăţa şi de a folosi unul sau mai multe sisteme de semne verbale pentru a comunica cu semenii tăi, de a-ți reprezenta lumea. În concepţia lui Jean Piaget (1946) fiinţa umană este înzestrată cu puternice capacităţi funcţionale ce fac posibilă emergenţa unei funcţii simbolice generale, din care limbajul nu ar fi decât un aspect.

Limbajul reprezintă funcţia utilizată cel mai frecvent de către copii în activitatea de comunicare, activitate prin intermediul căreia ei schimbă în mod continuu informaţii cu privire la mediul extern.

Orice manifestare a limbajului adresată copilului de către educatoare apare cu scopul de influenţare, scopul de a-i schimba gândirea, de a-i îmbogăţi orizontul intelectual, de a-i dirija comportamentul spre o anumită direcţie.

Necesitatea nesatisfăcută de a spune ceva, de a vorbi întru-un anturaj social necunoscut provoacă apariţia sentimentului de incomoditate. În situaţia când copilul rămâne singur cu gândurile sale, limbajul se manifestă ca şi dialog interior, deseori însoțit de sentimentul de frustrare, ceea ce se observă deseori în grupele cu preșcolari proveniți din altă etnie.

Educatoarea are nevoie de activități/acțiuni/teme ce reduc acest handicap de adaptare socială. În cele ce urmează, sugerăm astfel de adaptări curriculare cu scopul de a particulariza activitățile din grădinița cu preșcolari vorbitori de altă limbă maternă decât limba română, personalizând aceste activități încă din etapa proiectării didactice.

- **PROIECTUL TEMATIC - „*EU ȘI LUMEA”***

Temele săptămânii: *„Familia”, „Localitatea mea”, „Corpul meu”, „Mâncăm sănătos!”*

În cadrul activității „Familia mea”, într-un moment ales de educatoare, în grupa de preșcolari poate participa un membru al familiei (părinte, frate mai mare), vorbitor de limba românâ, care are rolul de facilitator în transmiterea mesajului.

În funcție de nivelul de vârstă al copiilor din grupa de grădiniță, acesta poate exersa diverse roluri:

- ***povestitor***: redă, cu ajutorul imaginilor (în limba maternă), conținutul unei povești citite de educatoare;
- „citește” imagini care redau activități desfășurate în familie;
- explică în limba maternă regulile unui joc; explică sarcinile de lucru;
- folosește formulele de prezentare;
- numește lucruri, persoane din mediul apropiat preșcolarului;
- verbalizează, arată, mimează emoțiile pe care le poate simți copilul.

Participarea familiei în acest parteneriat, mai ales la debutul activității copilului în grădiniță, va facilita adaptarea rapidă și crearea unei senzații de mediu familial și familiar.

La Centrul Bibliotecă pot exista poveşti cu elemente culturale prelucrate din comunitatea etnicilor sau cu personaje pozitive din etnia minoritară, materiale scrise bilingv în română şi limba maternă iustraţii care să reflecte aspecte familiare.

- **PROIECTUL TEMATIC- „***POVESTEA TOAMNEI”*

Temele săptămânii*: „Cum arată toamna?”, „Fructele toamnei”, „Legumele toamnei”, „Eu și toamna”*

Monica Lespezeanu afirmă, în lucrarea „*Tradițional și modern în învățământul preșcolar*” (2007), că *„rolul activității practice se concretizează în dezvoltarea psiho-motorie, intelectuală, afectivă și estetică a copilului.”*

Curriculumul pentru educație timpurie (2019), prezintă o serie de posibile comportamente specifice acestui gen de activități ce pot fi atinse pe parcursul celor trei ani de grădiniță (3-6 ani), comportamente ce asigură premisele dezvoltării competențelor cheie mai târziu. Prin intermediul acestui tip de activitate, copiii își îmbogățesc cunoștințele prin analizarea modelelor prezentate, își formează deprinderea de a studia în detaliu elementele cu care intră în contact, de a le compara, de a evidenția calitățile acestora, utilitatea lor.

Dacă grădinița se află în mediul rural, în cadrul acestui proiect tematic, se vor desfășura activități/vizite în livada cu pomi fructiferi, grădina de legume, pădure. Se vor desfășura activități/vizite în grădina școlii, parc sau depozitul de legume și fructe dacă preșcolarii trăiesc în mediu urban.

Odată cu parcurgerea acestor activități practice, educatoarea va îndruma copiii să găsească utilitatea produselor obținute, să-și valorifice experiența dobândită în alte situații, să analizeze lucrările proprii și ale copiilor, motivându-și părerea. Cadrul didactic va avea în vedere să utilizeze distincte mijloace de realizare, în funcție de vârsta acestora și să ofere posibilitatea copiilor să lucreze cu materiale diverse, care să stimuleze imaginația acestora.

Totodată, copiii vor veni în contact cu populația majoritară și își vor dezvolta abilitatea de exprimare atât în limba maternă cât și în limba română.

La Centrul Ştiinţă se pot include obiecte, imagini ale animalelor sau plantelor legate de viaţa din prezent sau din trecutul recent a comunităţilor din care provin copiii, studierea unor procese asociate meseriilor tradiţionale, dobândirea deprinderilor matematice fundamentale prin compararea, măsurarea, desenarea unor obiecte specifice legate de viaţa cotidiană a familiilor de etnici.

- **PROIECTUL TEMATIC- „*OBICEIURI ȘI TRADIȚII*”**

Temele săptămânii: „Suntem cetățeni români de naționalitate....”, „Moș Nicolae sau... (numele sărbătorii în limba maternă)”, „La colindat”, „De Crăciun....”

Educația interculturală se reliefează în toate disciplinele de învățământ, promovând toleranța, respectarea drepturilor omului și îndemnând la reflecția asupra problemelor contemporane legate de evenimente cotidiene.

Obiectivul esențial al educației este adaptarea și integrarea copiilor în societatea pluralistă, multiculturală. Procesul educațional presupune transmiterea de cunoștințe, iar aceste cunoștințe trebuie să ajute individul să trăiască și să interacționeze cu ceilalți.

Grădinița este principalul spațiu al învățării pluralității culturale prin prețuirea diversității, a notei distincte aduse de cultura fiecărui actor social participant. Grădinița trebuie să ofere șanse egale tuturor preșcolarilor indiferent de etnia, religia și cultura din care provin.

Prin activități adaptate nivelului de înțelegere al preșcolarului punem bazele și creionăm premisele competenței de sensibilizare și expresie culturală.

Prin temele abordate facem distincția între etnie și cetățenie, valorificăm zestrea culturală a etnicilor și descoperim ceea ce adaugă ei la zestrea culturală românească.[64]

Interculturalitatea este, înainte de orice, respectul diferenţelor.[65] Cadrele didactice sunt garanţiile acestor rigori ale spiritului care veghează asupra diferenţelor

- ✓ pentru a învăţa,
- ✓ a cunoaşte şi
- ✓ a înţelege ceea ce ne leagă, ceea ce ne face asemănători, ceea ce ne apropie.

Sărbătorile ar trebui să fie mai vocale, mai reliefate în tematica preșcolarilor. Sărbătorile au avut întotdeauna un rol important în viaţa oamenilor. Fiecare popor are cultura şi sărbătorile lui, determinate de istorie, filosofia de viaţă, credinţă... În general, sărbătorile au un scop întreit, care motivează existenţa lor:

- Sărbătorile dau viaţă trecutului, oamenii trăiesc gloria unor evenimente conservate în memoria lor, încercând să le dea viaţă (în activitățile din grădiniță dăm viață, prin jocuri de rol, unor personaje din istoria românilor și a altor comunități);
- Sărbătorile dau frumuseţe prezentului, prin faptul că aduc o atmosferă de celebrare, ele pun împreună oamenii, creează emoţie, bucurie, spărgând pentru o clipă învelişul plicticos (prin desene, obiecte confecționate cu prilejul sărbătorilor, serbările grupei care marchează o sărbătoare);

[64] Cucoș, C. (2000), „ *Educația-Dimensiuni culturale și interculturale”*, Iași, Editura Polirom

[65] Colecția Șanse egale, (2000), *Pași către școala interculturală*, București, Editura Corint

- Sărbătorile dau motivaţie viitorului, eroismul, sacrificiul, iubirea manifestate cândva de generaţiile trecute, devin repere care obligă generaţia prezentă în viitor.

Sărbătorile pot fi naţionale, sociale, religioase, familiale, etnice..., însă întotdeauna ele dau viaţă trecutului, bucurie prezentului şi motivaţie viitorului.

Iarna este anotimpul magic al sărbătorilor unde obiceiurile și tradițiile transmise din generație în generație fac sărbătorile mai frumoase. Cultura tradițională a neamului nostru, dar și a celor care trăiesc în România este marcată de autenticitatea acestor obiceiuri specifice fiecarei zone geografice, fiecărei etnii. În special la sate, aceste datini sunt păstrate și respectate cu sfințenie, ele reprezentând izvorul bogăției noastre spirituale pe care trebuie să-l valorificăm de la cea mai fragedă vârstă.

- **PROIECTUL TEMATIC- *„Viețuitoarele pământului”***

Temele săptămânii: *„Animalele din pădure”, „Animale polare”, „Prietenii de lângă casă”.*

J.Piaget a considerat inteligența ca pe o formă de dezvoltare în interacţiunea cu mediul. Copilul, fiind activ, acţionează continuu asupra mediului său, observând efectul pe care acesta îl are asupra sa.

Domeniul ştiinţe în învăţământul preşcolar[66] este reprezentat de cele două categorii de activităţi: cunoaşterea mediului şi activitatea matematică. Ele pot fi abordate în forme variate în orice moment al zilei: ADP; ALA; ADE, monodisciplinar sau integrat.

Conținuturile ce vizează domeniul știință sunt vaste, diverse și alegerea lor rămâne la latitudinea educatoarei în funcție de nivelul de vârstă al copiilor, nivelul grupei, materialul didactic avut la dispoziție.

MIJLOACE DE REALIZARE - CUNOAȘTEREA MEDIULUI:

- Observări, lecturi după imagini, convorbiri, jocuri didactice, memorizări, povestiri, plimbări, vizite, excursii.
- Observarea sistematică a mediului înconjurător, contribuie la înţelegerea adecvată a acestuia în sensul cauzalității și relațiilor existente între obiectele și fenomenele naturii, la formarea reprezentărilor, dezvoltarea spiritului de observaţie, atenției, gândirii și operațiilor ei, memoriei, limbajului. [67]

În activitățile de observare copiii învață tehnicile de investigație a unui obiect din natură ajungând să stăpânească în timp un algoritm de lucru. Stăpânind acest algoritm de

[66] Ministerul Educației Naționale, *(2019), Curriculum pentru educația timpurie (a copiilor de la naștere până la vârsta de 6 ani)*, București

[67] *Ghid de bune practici pentru educaţia timpurie a copiilor de la 3-6/7 ani*

observare a unui obiect el își dezvoltă o autonomie personală care îi va permite să exploreze tot ceea ce îl interesează. Se creează premisele micului cercetător.

Ce știu/vor ști copiii după aceste activități sau harta unui demers de observare/cercetare pe temele săptămânale? – **animale (**înfățișare**,** mediu de viață, hrană, adăpost, foloase, curiozități).

2.2.1.2. Planificarea săptămânală

Planificarea săptămânală se elaborează pe baza Planului de învățământ, a Planificării calendaristice anuale și pe baza Planificării pe module. Tematica activităților este elaborată în funcție de tipul programului grădiniței (normal, prelungit) și în funcție de particularitățile de vârstă. Planificarea săptămânală a activității didactice de către fiecare educatoare este o necesitate obiectivă, determinată de complexitatea sarcinilor prevăzute în programa activităților instructiv-educative din grădiniță.

În întocmirea planificării săptămânale se corelează activitățile în funcție de formele de realizare, de tipul de activitate (pe discipline sau integrată), de modul de integrare a domeniilor de învățare și de strategiile didactice utilizate.

În vederea întocmirii planificării săptămânale trebuie să se ia în considerare o repartizare corectă a activităților de formare a deprinderilor de comportare civilizată, de ordine, de autoservire, de respectare a normelor de igienă etc, să se coreleze în mod echilibrat activitățile de predare cu cele de învățare și, respectiv, cu cele de consolidare și evaluare, jocurile didactice să fie îmbinate cu activitățile distractive.

Acest document curricular integrează săptămâna, tema anuală de studiu aferentă săptămânii respective, tema proiectului, subtema/tema săptămânală pentru care se realizează planificarea.

Tema/ideea se alege pornind de la interesul copiilor faţă de un subiect, de dorința educatoarei de a dezvolta cu copiii un anumit subiect din diferite domenii de cunoaştere, viaţa socială, ştiinţa, literatura etc.

Tema va fi sugerată de descriptivul celor șase teme anuale de studiu, unele evenimente majore din viaţa copiilor, a societăţii sau de anumite tradiţii și obiceiuri specifice. Este important ca temele abordate să fie apropiate de mediul în care trăiește copilul, de preocupările lui și de nivelul de dezvoltare al acestuia.

Se recomandă ca între temele alese pe parcursul unui an să existe un echilibru în ceea ce priveşte domeniile abordate, o corelare a acestora cu calendarul evenimentelor (sociale sau ale naturii). Se va ţine seama de faptul ca unele teme considerate de educatoare a fi potrivite

pentru copii s-ar putea să nu fie adecvate. Pentru aplicarea la grupă a planificării un accent deosebit se va pune pe învăţarea prin joc şi activităţile pe grupuri mici şi individuale, activităţi ce se desfăşoară în afara celor frontale, cu întreaga grupă de copii. Pe parcursul desfăşurării activităţilor se va ţine seama de ritmul propriu al fiecărui copil, de posibilităţile lui de exprimare şi de sugestiile sau întrebările acestuia.

Planificarea săptămânală se elaborează în echipă, pentru grupe omogene sau eterogene. Pentru grupele eterogene, planificarea activităților va ține cont de nivelul de vârstă al majorității copiilor. Totodată, indiferent de grupa la care lucrează, educatoarea va asigura diferențierea sarcinilor în timpul activităților în funcție de particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor din grupă, cât și de minoritatea din care fac parte.

Educatoarea, în funcţie de particularităţile psiho-individuale ale copiilor cu care lucrează, trebuie să ierarhizeze şi să coordoneze influenţele pozitive care să determine participarea acestora la propria lor formare.

Copiii trebuie obişnuiţi să se autocunoască, pentru ca, într-o ambianţă constructivă, modelatoare şi automodelatoare să-şi formeze conduita şi comportamentul. Scopul principal pe care trebuie să-l urmărească educatoarea prin cunoaşterea psihologică a copiilor cu care lucrează este acela de a descoperi imensul potenţial al copilului, pentru a-l valorifica în opera de construcţie a fiecărei personalităţi.

În acelaşi timp, descoperind copilul aşa cum este el în realitate, educatoarea va putea stabili, cu uşurinţă, punţi de legătură între copiii din grupă, realizând simultan sintalitatea (personalitatea) grupei respective.

Abordând problema cunoaşterii personalităţii copilului de pe o asemenea poziţie, educatoarea va descoperi, în permanenţă, modalităţi de transformare a copilului, transformându-se şi pe sine, în virtutea bipolarităţii procesului pedagogic.

Condiţia necesară diferenţierii şi individualizării este cunoaşterea caracteristicilor individuale ale fiecărui copil, caracteristici care se manifestă ca particularităţi ale vârstei şi ca particularităţi individuale. Acestea se referă, în special, la aspecte precum: dezvoltarea generală a organismului, nivelul de dezvoltare a diferitelor procese psihice, ritmul de dezvoltare, stilul de învăţare, caracteristici personale (ce ţin de personalitate: afectivitate, voinţă etc), experienţa personală şi amprenta mediului socio-cultural căruia îi aparţine cât și limba vorbită.

De regulă, pentru educatoare, aceste caracteristici individuale se manifestă ca o cerinţă, în proiectarea şi desfăşurarea procesului de predare şi învăţare.

Întrucât predarea şi învăţarea se fac prin joc, acesta poate fi propus de către educatoare sau de către copil, în dependenţă de condiţiile de joc pe care i le creează

educatoarea. Jocul liber este modalitatea cea mai eficientă pentru dezvoltarea personalităţii copilului. Educatoarea porneşte de la cunoaşterea fiecărui copil în parte şi se concentrează pe activităţi în care fiecare copil să fie antrenat, valorizat şi evaluat. Deşi copiii sunt de vârste apropiate sau de aceeaşi vârstă, între ei există numeroase diferenţe. Aceste diferenţe sunt caracteristici care dau identitatea fiecăruia şi fac grupul mai bogat.

Atunci când copilul are o problemă de dezvoltare sau învăţare, aceasta trebuie privită ca o particularitate individuală şi ca un prilej de învăţare. Cu alte cuvinte, fiecare problemă trebuie văzută ca o situaţie de învăţare. Construind ocazii de joc pentru copii şi adaptându-le nevoilor acestora, educatoarea reuşeşte să individualizeze procesul învăţării chiar şi acolo unde există dificultăţi. Copilul îşi va alege liber jocul dorit, iar rolul educatoarei nu este doar acela să informeze și să formeze, ea trebuie să observe cu atenție evoluțiile copilului, schimbările sau semnalele de alarmă și aspectele în care copiii ar avea nevoie de sprijin.

Având în vedere relația dintre zestrea ereditară și influențele mediului familial, cultural și educational, propunem o planificare săptămânală orientativă în dorința eliminării supraîncărcării procesului educațional, individualizării dorințelor copiilor și răspunderii la nevoia lor de cunoaștere.

TEMA ANUALĂ DE STUDIU: „CÂND, CUM ȘI DE CE SE ÎNTÂMPLĂ?”

PROIECT TEMATIC: VIEȚUITOARELE PĂMÂNTULUI

TEMA SĂPTĂMÂNALĂ: ANIMALE SĂLBATICE

DATA ZIUA	REPERE ORARE	ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE	SUGESTII METODICE
ACTIVITATEA DE DIMINEAȚĂ			
L U N I	**8:00-8:30** **8:30-9:00** **9:00-11:30** **11:30-13:00**	**ALA**: Joc liber **ADP**: Deprinderi specifice sosirii la grădiniță, deprinderi de autoservire, igienico-sanitare. **R**: „Vivi-Veverița își spală blănița!” (deprinderea de a-și păstra îmbrăcămintea curată) **ADP-ÎD**: „Sunetele pădurii” **T**: „Prin pădure alergăm, /Aer curat, respirăm!” (alergare spre diferite direcții) **ALA - C**:„Adăposturi pentru animalele pădurii”; **Ș**:„Care blăniță îți place și de ce? ”; (eșantioane de diferite blănuri de animale sălbatice) ”;**B**: „Din lumea animalelor sălbatice” **T**: „Urșii în bârlog” (exerciții de târâre pe coate și genunchi) **ADE:DȘ1** „Viața în pădure” (observare) **DEC2**: „Sfatul animalelor ” -învățare cântec „Ghicește cine a cântat? ” -joc muzical (diferențierea timbrului) **MM**: „Ferește-te de urs! ” -(joc de mișcare) **ADP**: „Poftă bună, copii!- Deprinderi specifice servirii mesei și îngrijirii personale	În cadrul întâlnirii de dimineaţă copiii audiază sunetele emise de animalele din pădure, le recunosc și le denumesc. Copiii care nu vorbesc limba română vor repeta onomatopeele și numele animalelor. Vor fi antrenați în jocuri solicitându-le să verbalizeze activitățile desfășurate. Activitățile se vor desfășura în perechi, prin folosirea metodei partenerului de sprijin. Copiii care nu vorbesc limba română vor fi ajutați de către colegii vorbitori de limbă română să identifice animalele sălbatice, mediul lor de viață cât și hrana acestora.
ACTIVITATEA DE DUPĂ-AMIAZĂ			

L U N I	**13:00-15:30** **15:30-16:00** **16:00-17:30** **17:30-18:00**	**MP**: „Ne culcăm, o poveste ascultăm! ” - activități de relaxare, activități recuperatorii **ADP**: „Somn ușor! ” -pregătirea pentru somn/odihnă Deprinderi de îmbrăcare/dezbrăcare „Poftă bună, copii! ”- Gustare. Deprinderi de autoservire **ADE**:**DȘ1** și **DEC2** (a.i) :„Ghicește cine a cântat?” (lectură după imagini și joc muzical) **MM**: „Plimbă ursulețul!” (joc distractiv) **ADP**: „Iată, ziua s-a sfârșit!” -Deprinderi specifice plecării copiilor acasă	Copiii vor identifica sunetele emise de animale, vor alege imaginea corespunzătoare și vor verbaliza acțiunea. Copiii se vor folosi de un urs de pluș sau un mulaj pe care îl vor plimba de la unul la altul și vor repeta denumirea animalului .
M A R Ț I	**8:00-8:30** **8:30-9:00** **9:00-11:30** **11:30-13:00**	**ALA**: Joc liber **ADP**: Deprinderi specifice sosirii la grădiniță, deprinderi de autoservire, igienico-sanitare. **R**: „Pe vânt și vreme rea, bag animalele la adăpost! ” **ADP-ÎD** :„Cum putem proteja animalele sălbatice? ” **T**: „Sărim ca cerbii, țopăim ca iepurașii” **ALA- A:** „Animalul preferat” (modelaj); **N.A** „Urme de lăbuțe” **J.M**: „Câți ursuleți ai în această grupă?” **T**: „Câte unul pe cărare…” **ADE:DLC**: „Ursul păcălit de vulpe” de Ion Creangă(povestea educatoarei) **DEC1**: „Animalul îndrăgit”-desen **MM**: „Cine oare, cine oare, trece prin pădurea mare? ”- (joc de mișcare) **ADP**: „Poftă bună, copii!”- Deprinderi specifice servirii mesei și îngrijirii personale	Vor verbaliza în propoziții scurte cum pot fi protejate animalele sălbatice. Copiii vor realiza prin tehnici adecvate elemente din mediul înconjurător și își vor fixa denumirile în limba română a părților componente din care este alcătuit animalul preferat. Vor recunoaște și vor denumi cifrele în limba română. Copiii vor executa mișcările sugerate prin repetarea unor versuri sacadate. Conținutul îl voi rezuma în câteva enunțuri pe care copilul le va repeta în timp ce așază imaginile sugestive în ordine cronologică.
ACTIVITĂȚI DE DUPĂ-AMIAZĂ			
	13:00-15:30 **15:30-16:00** **16:00-17:30** **17:30-18:00**	MP: „Ne culcăm, o poveste ascultăm! ”- activități de relaxare, activități recuperatorii ADP: „Somn ușor!”- pregătirea pentru somn/odihnă Deprinderi de îmbrăcare/dezbrăcare „Poftă bună, copii!”- Gustare. Deprinderi de autoservire ADE: DLC și DEC1 (a.i) : „Ursul păcălit de vulpe” de Ion Creangă (povestea educatoarei și desen) MM: „Ursul si iepurașii!” (joc de mișcare) ADP: „Iată, ziua s-a sfârșit!”-Deprinderi specifice plecării copiilor acasă	Se vor forma grupuri mici pentru a consolida cunoștințele copiilor nevorbitori de limbă română
M I E R C U R I	**8:00-8:30** **8:30-9:00** **9:00-11:30** **11:30-13:00**	ALA: Joc liber ADP: Deprinderi specifice sosirii la grădiniță, deprinderi de autoservire, igienico-sanitare. R: „Dacă se rănește, iute o-ngrijesc!” (deprinderea de a îngriji animalele) ADP-ÎD: „Dacă aș fi un iepuraș, aș sări/Daca aș fi un urs, aș mormăi…” T: „Căprioare sprinteioare” (joc de mișcare) ALA- Ș: „Ce fac animalele sălbatice iarna?” J.R: „Ursul păcălit de vulpe” J.M: „Ajută animalele să ajungă la adăpostul lor” (labirint) T: „Cumătra vulpe” (joc muzical) ADE: DȘ2 și DOS2 (a.i): „Câte animale am văzut în pădure, oare?” (exerciții cu material	În cadrul Întâlnirii de dimineață copiii care nu vorbesc limba română pot mima, pot folosi onomatopee sau mișcări sugestive pentru a transmite mesaje. Copiii vor fi ajutați să descrie imaginea și să o interpreteze folosind un limbaj propriu. Copiii nevorbitori de limbă română vor fi ajutați să facă asocierea prin prezentarea

		individual-predarea numărului 8 și lipire) MM: „Iepurașii isteți” (joc de mișcare) ADP: „Poftă bună, copii!” -Deprinderi specifice servirii mesei și îngrijirii personale	imaginii animalului respectiv. Vor fi antrenați mai des copiii care nu stăpânesc foarte bine limba română în repetarea versurilor din jocul de mișcare.
ACTIVITĂȚI DE DUPĂ-AMIAZĂ			
	13:00-15:30 **15:30-16:00** **16:00-17:30** **17:30-18:00**	**MP**: „Ne culcăm, o poveste ascultăm!”-activități de relaxare, activități recuperatorii **ADP**: „Somn ușor!”-pregătirea pentru somn/odihnă Deprinderi de îmbrăcare/dezbrăcare „Poftă bună, copii!”- Gustare/Deprinderi de autoservire **ADE**: **DȘ2** și **DOS2** (a.i): „În pădure animale am văzut/Câte sunt, oare?” (exerciții cu material individual-predarea numărului 8 și lipire) **MM**: „Lupul și oile” (joc de mișcare) **ADP**: „Iată, ziua s-a sfârșit!”-Deprinderi specifice plecării copiilor acasă	Se vor oferi sugestii individuale
J **O** **I**	**8:00-8:30** **8:30-9:00** **9:00-11:30** **11:30-13:00**	**ALA**: Joc liber **ADP**: Deprinderi specifice sosirii la grădiniță, deprinderi de autoservire, igienico-sanitare. **R**: „Fă-ți curaj, fiindcă îndată animalele ți se arată!” (deprinderea de a-și înfrânge teama) **ADP-ÎD**: „Cine mi-a ieșit în drum?” **T**:„Sărim ca veveriițele, alergăm ca vulpile” (joc imitativ) **ALA- N.A:** „Vizuini și bârloguri”; **B:** „Ghicitori despre animale sălbatice”; **J.M** :„Animalele si hrana lor” **T**: „Ariciul” (joc cu text și cânt) **ADE: DȘ2:** „Ne jucăm cu numărul 8”-Joc exercițiu **DPM:** „Prin pădure” -mers și alergare cu ocolire și pășire peste obstacole-Parcurs aplicativ **MM**: „ Ghici pe cine am imitat?” (joc distractiv) **ADP**: „Poftă bună, copii!”-Deprinderi specifice servirii mesei și îngrijirii personale	Copiii vor reda diferite stări emoționale prin mimă, onomatopee și își însușesc denumirea acestor emoții în limba română. Educatoarea formulează propoziții scurte urmând ca preșcolarii să repete pe rând și să le rețină . Copiii vor recunoaște animalele după descriere și le vor denumi. La jocul de masă vor fi antrenați copiii nevorbitori de limbă română și se va repeta cu ei cuvinte si propoziții simple. Se va insista pe denumirea în limba română a cifrelor și pe asocierea cifrei corespunzătoare numărului și invers. Copiii care nu vorbesc limba română vor fi ajutați prin sugerarea sunetului emis de animal, copilul urmând să decodifice mesajul și să mimeze animalul respectiv. Voi antrena și ceilalți copii în a-i ajuta să recunoască despre ce animal este vorba.
ACTIVITĂȚI DE DUPĂ-AMIAZĂ			
	13:00-15:30 **15:30-16:00** **16:00-17:30** **17:30-18:00**	**MP**: „Ne culcăm, o poveste ascultăm!”-activități de relaxare, activități recuperatorii **ADP**: „Somn ușor!”-pregătirea pentru somn/odihnă Deprinderi de îmbrăcare/dezbrăcare „Poftă bună, copii!”- Gustare. Deprinderi de autoservire **ADE**:**DȘ2** și **DPM** (a.i): „Cursa animalelor din pădure” (joc exercițiu și parcurs	Se vor da sugestii individuale Copiii vor ghici animalul din săculeț după textura blăniței, vor imita mișcările și glasul animalelor.

		aplicativ) **MM**: „Spune ce ai pipăit?” (joc senzorial) **ADP**: „Iată, ziua s-a sfârșit!”-Deprinderi specifice plecării copiilor acasă	
V I N E R I	**8:00-8:30** **8:30-9:00** **9:00-11:30** **11:30-13:00**	**ALA**: Joc liber **ADP**: Deprinderi specifice sosirii la grădiniță, deprinderi de autoservire, igienico-sanitare. **R**: „Și ele au suflet!” (deprinderea de a adopta un comportament adecvat față de necuvântătoare) **ADP-ÎD**: „Ce s-ar întâmpla dacă animalele sălbatice ar dispărea?” **T**: „Ce s-a schimbat?” **ALA-C:** „Rezervația de animale”; **B:** „Ce fac animalele ” (formulare de propoziții); **A**: „Măști de animale sălbatice” (decorare) **T**:„Ursul la miere” (joc de mișcare) **ADE: DLC:** „Jocul silabelor” **DOS1:** „De ce protejam animalele sălbatice?” (convorbire) **MM**: „Carnavalul măștilor” (parada măștilor) **ADP**: „Poftă bună, copii!”-Deprinderi specifice servirii mesei și îngrijirii personale	Copiii care nu vorbesc limba română vor fi antrenați să formuleze propoziții cu ajutorul materialelor intuitive, imagini, planșe, mulaje. Jocul se va realiza prin bătăi din palme, prin identificarea numărului de silabe și repetarea cuvântului de mai multe ori. Copiii își prezintă măștile confecționate în cadrul paradei exprimându-se în propoziții simple.
ACTIVITĂȚI DE DUPĂ-AMIAZĂ			
	13:00-15:30 **15:30-16:00** **16:00-17:30** **17:30-18:00**	**MP**: „Ne culcăm, o poveste ascultăm!” - activități de relaxare, activități recuperatorii **ADP**: „Somn ușor!”-pregătirea pentru somn/odihnă Deprinderi de îmbrăcare/dezbrăcare „Poftă bună, copii!”- Gustare. Deprinderi de autoservire **ADE**: **DLC:** „Jocul silabelor” **DPM** :„Și animalele pot fi prietenii noștri” (convorbire) **MM**: „Parola multiplă” (joc de atenție și de mișcare) **ADP**: „Iată, ziua s-a sfârșit!”-Deprinderi specifice plecării copiilor acasă	Se vor da indicații individuale și pe grupuri mici
ZIUA DATA	**INTERVAL ORAR**	**ACTIVITATEA METODICĂ**	**SEMNĂTURA**
LUNI	**13:00-16:00**	Pregătirea materialului didactic pentru activități	
MARȚI	**13:00-16:00**	Activitate metodică la nivelul unității	
MIERCURI	**13:00-16:00**	Studiu individual; Consemnarea unor comportamente în caietul de observații	
JOI	**13:00-15:00**	Proiectarea activităților extrașcolare	
VINERI	**13:00-16:00**	Proiectarea activităților pentru săptămâna următoare	
ZIUA DATA	**INTERVAL ORAR**	**ACTIVITATE DE CONSILIERE A PĂRINȚILOR**	**SEMNĂTURA**
JOI	**15:00-16:00**	Limbajul copiilor și mediul social	

2.2.1.3. Planificarea activităților integrate

În prezentarea caracteristicilor educaționale preșcolare ale activităților integrate și a interdisciplinarității pornim de la conținutul învățării.[68] Selecția curriculară și organizarea conținuturilor se realizează prin impunerea mai multor perspective. Specialiștii accentuează viziunea interdisciplinară, integrarea și organizarea modulară.

Baza viziunii interdisciplinare constă în organizarea conținuturilor învățării în jurul unor teme care aparțin deodată mai multor discipline sau sfere de cunoștință și nu în jurul unor discipline care urmăresc sistemul ordinii științifice. Interdisciplinaritatea constă deci în îmbinarea diferitelor discipline în care se trece de barierele tradiționale dintre științe și se combină tehnicile acestora în vederea realizării obiectivelor propuse.

Integrarea conținuturilor este în coerență cu abordarea interdisciplinară, în sensul că se bazează pe tematici care ating mai multe domenii științifice. Obiectivele se raportează la o tematică unitară, care aparține nu numai unui singur domeniu, ci mai multor domenii experiențiale. Diferența constă în faptul că la baza conceptuală a interdisciplinarității stă îmbinarea conținuturilor, iar baza integrării o constituie un principiu fundamental, o idee care abordează și sistematizează cunoștințele dintr-o nouă perspectivă. Astfel se trece la eliminarea barierelor dintre discipline, cunoștințele sunt grupate în funcție de obiectivele care urmează a fi realizate, iar în procesul de cunoaștere sunt implicate, de asemenea, domeniile de dezvoltare a copilului: domeniul psiho-motric, domeniul limbajului, domeniul socio-emoțional și domeniul cognitiv. Obiectivul îmbinării cunoștințelor din mai multe domenii cu eliminarea barierelor cu domeniile de dezvoltare este de a ajuta copilul în formarea unei viziuni holistice, uniforme despre realitate.

Proiectul integrat se bazează pe un ansamblu de acțiuni între care există relații de interdependență în funcție de componentele procesului de învățare: deprinderi, obiective, conținuturi, metode și procedee specifice educației limbajului și comunicării în limba română, la care se adaugă condiții optime de realizare. Printre aceste condiții menționăm: caracterul interesant și plăcut al activității, naturalețea acesteia, apropierea temei, relevanța acestuia pentru copil, se bazează pe cunoștințe anterioare, este provocativă, încurajatoare, activizantă, coerentă, senzorială și are un scop clar.

Potrivit lui Cant, în integrarea conținuturilor distingem următoarele niveluri:

1. Intradisciplinaritate (în interiorul domeniului de cunoaștere): constă în reorganizarea conținuturilor unui domeniu de studiu sau al unei discipline, cu obiectivul

[68] Manolescu, M. (2004), *Curriculum pentru învățământul primar și preșcolar. Teorie și practică*, Universitatea din București, Editura Credis, p.100

aprofundării unei teme, a exersării unei abilități etc. Caracteristica specifică este utilizarea instrumentelor domeniului sau al disciplinei, fără a trece barierele disciplinelor.

2. Interdisciplinaritate (între/printre domeniile de cunoaștere): în acest caz, conținuturile a două, sau mai multe discipline/domenii se intersectează pe un plan de cunoaștere și de interes comun. De asemenea, se valorifică unele situații oferite de domenii de cunoaștere în vederea luării unor decizii sau proiectării unor acțiuni.

3. Transdisciplinaritate (peste domeniile de cunoaștere): reprezintă o abordare holistică, deplină a cunoașterii. Învățarea este centrată în jurul nevoilor și intereselor celui care învață. În cazul de față nu se limitează doar la deslușirea unei teme.[69]

Caracteristicile activităților integrate[70] din grădiniță:

- Dimensiunile dezvoltării activității integrate sunt selectate în funcție de domeniile de dezvoltare, iar obiectivele operaționale constituie o unitate formată din 4-5 obiective, cu referiri concrete la experiențele de învățare pe care le urmărim.
- Alegerea conținutului este în strânsă legătură cu nucleul de integrare curriculară.
- Fiecare dintre situațiile de învățare proiectate și desfășurate contribuie la analizarea, rezolvarea și clarificarea temei.
- Include valoarea de dezvoltare a integrării, adică relevanța abilităților de transfer (creează situații de comunicare, de colaborare, de descoperire, de luare a deciziilor pentru copii).
- Proiectul didactic al activității integrate include scenariul didactic integrat, fără a separa situațiile de învățare în funcție de domeniile experiențiale sau categoriile de activități.
- Printre obiectivele operaționale trebuie să apară, de asemenea, obiectivul integrativ care face legătura dintre ariile curriculare.

Posibilitățile de realizare a integrării[71]

Pentru integrarea activităților în educația preșcolară dispunem de o multitudine de posibilități, modalitățile cele mai frecvente sunt:

a. Activitate didactică individuală cu conținuturi integrate

Această formă a integrării îmbină armonios conținuturi care aparțin la două sau mai multe domenii experiențiale. De exemplu, o activitate didactică integrată cu tema Animale

[69] Cant, A. (2010), *Educația preșcolară privită cu alți ochi. Metoda Annabela- o alternativăde predare care retrezește plăcerea de a fi educatoare și ajută la aplicarea curriculumului*, Cluj Napoca, Editura Risoprint, p.45

[70] Glava A., Pocol M., Tătaru L. (2009), *Educația timpurie. Ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*, Pitești, Editura Paralela 45, p.54

[71] Glava A., Pocol M., Tătaru L. (2009), *Educația timpurie. Ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*. Pitești, Editura Paralela 45, p.52-54

sălbatice îmbină Domeniul Științe, Domeniul Om și Societate. „Un iepure sălbatic are doi pui”. „Din grădina din apropiere aduce cinci morcovi, pe care dorește să îi mănânce cu puii lui”. „Cum va împărți morcovii?”. La derularea activității folosim materiale intuitive, copiii caută soluții individual, sau în grupuri mici- în cursul lucrului în echipă copiii vor dobândi deprinderi de ascultare, respectiv de producere a mesajului oral în limba nematernă, în cursul întregii activități li se va îmbogăți vocabularul pasiv și cel activ în limba nematernă. Toate soluțiile identificate de copii vor fi prezentate, ilustrate și discutate din perspectiva morală.

b. Activitate integrată care cuprinde mai multe momente/evenimente didactice

Această formă de integrare creează situații de învățare ale căror conținuturi se conturează în jurul unui nucleu curricular integrat (din două sau mai multe domenii experiențiale, sau două sau mai multe categorii de activitate).

De exemplu: activitatea integrată cu tema Iepurașul are următoarele momente:

- Domeniul Limbă și Comunicare: Poveste despre iepuraș
- La un moment dat al poveștii la Domeniul Științe- observarea iepurelui
- Domeniul Estetic și Creativ: joc cu text și cântec despre iepure
- Revenire la finalul poveștii: Domeniul Limbă și Comunicare

c. Program de activitate integrată

În cadrul unui program de activitate integrată se integrează activitățile pe domenii experiențiale și cele la alegere.

Are două tipuri:

- cunoștințele interdisciplinare sunt legate armonios de-a lungul zilei cu jocurile și cu activitățile la alegere;
- cunoștințele interdisciplinare se centrează pe anumite activități pe domenii experiențiale, jocurile și activitățile la alegere se desfășoară pe lângă acestea.

Scenarii didactice de integrare:

Pentru asigurarea caracterului integrat al situațiilor de învățare din activitățile integrate trebuie elaborate scenarii didactice de integrare.

Scenariul integrat este un nucleu unitar și coerent în jurul căruia se centrează situațiile de învățare integrată.

Câteva posibilități de scenariu integrat[72]:

I. Povestea ca nucleu de integrare

În această abordare elementul central al conținuturilor integrate este povestea, al cărei fir narativ leagă temele. De exemplu, începem o poveste: „Zâna Primăverii și-a pierdut

[72] Glava A., Pocol M., Tătaru L. (2009), *Educația timpurie. Ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*, Pitești, Editura Paralela 45, p.52

vestitorii”. Fără aceștia primăvara nu va putea ajunge pe Pământ. Zâna cere ajutorul copiilor. Dacă ei vor reuși să treacă peste toate probele, vor deveni ajutoarele Zânei și astfel vor contribui la sosirea căldurii mângâietoare și trezirea naturii pe Pământ. Firul poveștii se va întrerupe la diferite stații care cuprind probele pe care copiii trebuie să le îndeplinească cu succes pentru a merge mai departe. La fiecare probă trecută cu succes, vor reuși să elibereze câte un vestitor. Astfel, după parcurgerea tuturor probelor vor ajunge la palatul Zânei Primăverii, unde vor realiza împreună un tablou/peisaj de primăvară cu ajutorul tuturor vestitorilor eliberați (Soarele, ghiocelul, rândunica, etc.). Povestea se încheie cu sosirea primăverii pe Pământ.

La secvențele unde se întrerupe povestea (stațiile probelor) se pot da sarcini copiilor în funcție de nivelul de vârstă și de obiectivele propuse, precum: să aleagă semințe, să formeze mulțimi, să opereze cu acestea/sau să pună în ordine fazele de dezvoltare ale unei plante de la sămânță până la recoltă (Domeniul Științe); să urmărească cu zornăitoare ritmul unui cântec de primăvară, să învețe un joc cu text și cântec de primăvară (Domeniul Estetic și Creativ); să enumere cât mai multe caracteristici (adjective) despre fotografiile ascunse în plicuri (Domeniul Limbă și Comunicare).

II. Problema ca nucleu de integrare

Problema, de asemenea, poate constitui nucleu de integrare. Iată câteva exemple:

- Să proiectăm un nou teren de joacă în curtea grădiniței! (îmbină domenii experiențiale ca Domeniul Științe, Domeniul Estetic și Creativ, Domeniul Om și Societate, Domeniul Psihomotric)
- Să planificăm o excursie!
- Micii exploratori: căutarea comorii, urmărirea hărții misterioase.

III. Concursul ca nucleu de integrare

Concursul ca nucleu de integrare poate fi aplicat cel mai eficient la activitățile de evaluare. Tema competiției este unitară (de exemplu: Ce știm despre anotimpuri?). De-a lungul competiției copiii vor primi sarcini care ating toate domeniile experiențiale. Activitatea, desigur, va fi urmată de diplome, câștiguri.

IV. Jocul didactic ca nucleu de integrare

Se aseamănă cu concursul, diferența constând într-o activitate de anvergură mai redusă. Pentru jocul didactic se alege o temă pentru realizarea căreia copiii vor trebui să aplice cunoștințe din mai multe domenii experiențiale. De exemplu: „Ce nu se potrivește în rând?” - de-a lungul jocului didactic copiii vor trebui să caracterizeze lucruri prin patru afirmații, dintre care una este falsă. Aceasta din urmă trebuie depistată de colegi.

V. Tema integratoare

Asigură un nivel crescut de unitate a conținuturilor. În Curriculumul pentru educația timpurie din 2019 se fac sugestii pentru teme care au caracter integrativ în sine: Invenții și descoperiri, Colecții, Experimente.

Teme asemănătoare care presupun organizarea unor sisteme pot fi: organizarea unui eveniment, proiectarea unui oraș imaginar, proiectarea florei și faunei unei noi planete, etc.

Însumând cele dezbătute anterior, putem concluziona, că, în proiectarea activităților integrate, în primul rând trebuie să ne bazăm pe învățarea experiențială, centrată pe concepția studiului integrat al limbii. Activitățile integrate contribuie la învățarea limbii române prin utilizarea ei în cât mai diverse situații.

2.2.1.4. Proiectul didactic

Proiectarea demersului didactic reprezintă activitatea desfășurată de cadrul didactic, care constă în anticiparea etapelor și acțiunilor concrete de realizare a predării.

Prin elaborarea proiectului de activitate didactică, educatoarea îşi dovedeşte creativitatea în domeniul procesului de predare-învăţare. Fiecare proiect de lecţie se conturează în funcţie de:

- particularităţile de vârstă şi psihice individuale ale preșcolarilor din grupă;
- experienţa şi ritmul de învăţare a preșcolarilor;
- conţinutul de predare-învăţare.

Proiectarea didactică se finalizează cu elaborarea unor documente cu valoare de instrumente de lucru utile cadrului didactic: planificări calendaristice, proiecte ale unităților de învățare, proiecte tematice, proiecte de lecție/activitate didactică.[73]

Proiectul didactic este un instrument de lucru și un ghid pentru cadrul didactic, el oferind o perspectiva de ansamblu, globală și complexă asupra activității. Scopul proiectului didactic este de a realiza transpunerea didactică a conținutului științific într-o manieră care să le permită preșcolarilor asimilarea lui, dar în același timp să îi determine să participe activ.

Proiectul didactic are caracter orientativ, având o structură flexibilă și cadrul didactic poate reconsidera demersul anticipat atunci când apar situații neprevăzute.

Proiectarea activității didactice trebuie să constituie un pas în dezvoltarea personalității copilului.[74]

Pentru aceasta este necesar să respectăm următoarele:

a. Claritatea scopului urmărit - cadrul didactic stabilește cu claritate și precizie scopul pe care dorește să-l realizeze. Alegerea metodelor și procedeelor, alegerea conținutului activității și reliefarea unor părți din acest conținut, structura activității și îmbinarea modului

[73] Bocoș, M., Jucan, D. (2017), *Teoria și metodologia instruirii*, Pitești, Editura Paralela 45, p.119

[74] Colceriu, L. (2008), *Psihopedagogia învățământului preșcolar*, Sinteză de material, p. 85-91

de muncă individuală cu cel colectiv depind de scopul urmărit prin activitate.

b. Alegerea potrivită a conținutului activității - pentru a realiza o activitate de calitate, educatoarea trebuie să aleagă pentru fiecare parte a activității materialul cel mai potrivit, care să asigure atingerea scopului urmărit.

c. Alegerea metodelor și procedeelor potrivite - pentru realizarea sarcinilor urmărite în fiecare parte a activității. Fiecare sarcină didactică se realizează mai eficient prin utilizarea anumitor metodode.

d. Organizarea metodică a lecției - diferitele activități care alcătuiesc lecția sunt desfășurate într-o succesiune logică, spre a asigura realizarea scopului ei. O activitatea este organizată metodic când toate activitățile desfășurate constituie un tot unitar, servesc la atingerea scopului urmărit.

Potrivit lui Bocoș, M. și Jucan. D., algoritmul proiectării activității[75] didactice se realizează după cum urmează:

- Stabilirea formei de organizare a activității instructiv-educative și încadrarea ei în unități de învățare;
- Stabilirea obiectivelor operaționale;
- Stabilirea și prelucrarea conținutului științific;
- Elaborarea strategiei de instruire și autoinstruire;
- Stabilirea structurii procesuale a lecției/activității didactice;
- Cunoașterea și evaluarea randamentului școlar: stabilirea strategiei de evaluare și a strategiei de autoevaluare a elevilor.

În elaborarea proiectului didactic se recomandă următorii paşi:

Pasul 1:

- stabilirea conţinutului (subiectul lecţiei) activității;
- identificarea tipului de activitate pe care o organizează cadrul didactic;
- stabilirea nivelului de cunoștințe dobândite în care se menţionează informaţiile pe care le au preșcolarii în legătură cu activitatea proiectată, ca să se ştie de unde porneşte procesul de predare-învăţare.

Pasul 2:

- stabilirea comportamentelor prevăzute de programa şcolară pentru realizarea performanţelor preșcolarilor într-un an şcolar; în funcţie de comportamentele vizate se stabilesc obiectivele operaţionale, care descriu priceperile şi deprinderile preșcolarilor

[75] Bocoș, M., Jucan, D. (2017), *Teoria și metodologia instruirii*, Pitești, Editura Paralela 45, p.123

ce trebuie formate pe parcursul unei activități. Obiectivele operaţionale se numerotează prin O1, O2, O3 etc.;

Scopul şi obiectivele:

Trebuie să menţionăm că scopul este urmărit de către cadrul didactic, iar obiectivele reprezintă performanţele preșcolarilor la sfârşitul activității. De asemenea, numărul obiectivelor trebuie să fie în corelaţie cu durata activității (15, 25 sau 30 de minute în funcție de grupă) şi cu ritmul de învăţare al grupei.

Pasul 3:

- în funcţie de obiectivele stabilite, de conţinutul de transmis, se selectează metodele de învăţare, mijloacele şi materialele didactice, formele de organizare a activității şi instrumentele de evaluare a cunoştinţelor.

Pasul 4:

- în continuare se proiectează structura lecţiei.

2.2.2. Organizarea activităților de învățare

2.2.2.1. Activități pe domenii experiențiale

Activitatea preșcolară de învățare este totalitatea unor activități planificate, organizate, metodice, cu caracter intensiv, dirijate de cadrul didactic în vederea realizării obiectivelor propuse. Activitățile de învățare încearcă să așeze în prim plan inițiativa copilului, capacitatea individuală de luare a deciziilor, învățarea bazată pe experimentare și exersarea individuală[76].

Cadrul didactic trebuie să-și structureze activitățile în așa fel încât copiii să-și dezvolte creativitatea, să-și formeze deprinderi individuale de comportament. Astfel, aceste activități necesită o planificare conștientă, bine gândită, atât în stabilirea obiectivelor, cât și în alegerea conținuturilor și a modalităților de realizare în conformitate cu specificul grupei, respectiv cu particularitățile individuale și de vârstă ale copiilor care vor participa la activități. În situațiile în care în cadrul acestor activități, participă copii a căror limbă maternă este alta decât limba română, activitățile dirijate necesită o planificare care să faciliteze înțelegerea, interacțiunea, exersarea limbii române, repetarea continuă a structurilor, învățarea durabilă a limbii. Cadrului didactic îi revine sarcina să structureze logic, să diferențieze și să individualizeze.

Cadrul temporal al activităților pe domenii experiențiale poate fi generat în mod flexibil de către cadrul didactic. Timpul consacrat acestor activități variază între 10-40 de minute: se ajunge la 35, maxim 40 de minute în cazul preșcolarilor de grupă mare, ținând

[76] Frăsineanu, E.S. (2014), *Forme specifice și moduri de realizare a activității cu preșcolarii*. In Mogonea, F.(coord): *Metodica activității instructiv- educative în grădinița de copii*, Pitești, Editura Paralela 45

seama constant de reacțiile grupei. Dacă din reacțiile copiilor reiese că activitatea a devenit obositoare și nu le mai stârnește interesul, timpul activității trebuie redus. De asemenea, se recomandă o pauză de 10-15 minute între activitățile experiențiale, aceste pauze pot fi petrecute cu jocuri alese, jocuri de mișcare, exerciții de gimnastică, tranziții sau rutine[77].

Activitățile desfășurate în grădiniță au caracter ludic, ce se bazează pe interacțiune: se recită poezii scurte, se intonează cântece, se spun zicători, ale căror texte sunt ușor de reținut și de repetat. Aceste activități sunt, de asemenea, componente importante în procesul de învățare a limbii române de către copilul de altă naționalitate.

Dat fiind faptul că activitatea de bază a copilului preșcolar este jocul, cadrul didactic trebuie să găsească modalitățile prin care activitățile pe domenii experiențiale să fie inserate în joc. Prin toate activitățile desfăşurate în grădiniță, copilul își dezvoltă vocabularul și limbajul.

Procesul de planificare conștientă a activităților va contribui la prelucrarea și consolidarea cunoștințelor, la formarea aptitudinilor, abilităților, capacităților, a formelor de conduită și de comportament.

Clasificarea activităților pe domenii experiențiale

Activitățile pe domenii experiențiale pot fi clasificate ținând cont de trei criterii esențiale: conținut, modalitatea de realizare, sarcina didactică[78].

a. În abordarea tradițională conform criteriului de clasificare a activităților pe domenii experiențiale în funcție de conținutul învățării, aceste activități pot fi de: limba maternă, limba română, matematică, cunoașterea mediului, activitate artistico- plastică, activitate practică, activitate de educație fizică, educație pentru societate.

b. Conform modalității de realizare activitățile pe domenii experiențiale pot fi de: observare, lectură după imagini, povestire (povestea educatoarei, repovestire, povestea copiilor), conversație, memorizare, joc didactic, manipulare cu material individual, exerciții de mișcare, jocuri muzicale și jocuri cu text și cântec.

c. Din punctul de vedere al sarcinii didactice aceste activități pot fi de: dobândire a noilor cunoștințe, exersare-aplicare, sistematizare, evaluare, mixte.

Fiecare domeniu experențial are modalități de realizare specifice[79]:

- Domeniul Limbă și Comunicare (include activitățile de învățare de limba maternă și limba română) - modalitățile de realizare ale activității specifice acestui domeniu

[77] Ministerul Educației Naționale, *(2019), Curriculum pentru educația timpurie (a copiilor de la naștere până la vârsta de 6 ani)*, București

[78] Stark G. (2010*), Óvodapedagógia és játékmódszertan,* Cluj-Napoca, Editura Státus, p. 62-63

[79] Stark G. (2010*), Óvodapedagógia és játékmódszertan,* Cluj-Napoca, Editura Státus, p. 158-159

sunt: lectura după imagini, povestea educatoarei, jocul didactic, lectura literară, povestirea liberă, convorbirea, memorizarea, dramatizarea.

- Domeniul Științe (include activitățile de învățare de cunoașterea mediului și matematica)- modalitățile de realizare ale activității specifice acestui domeniu sunt: observarea, lectura după imagini, convorbirea, jocul didactic, povestirea/manipularea cu material individual, joc didactic, joc logic.
- Domeniul Om și Societate (include activitățile de învățare de educația pentru societate, activitatea practică) - modalitățile de realizare ale activității specifice acestui domeniu sunt: povestea educatoarei, lectura după imagini, jocul didactic, memorizare, convorbire, dramatizarea/înșirare, lipire, colaj, îndoire.
- Domeniul Estetic și Creativ (include activitățile de învățare de educația muzicală, educația artistico - plastică) - modalitățile de realizare ale activității specifice acestui domeniu sunt: învățarea cântecului nou, joc cu text și cântec, audiție, jocuri muzicale, jocuri euritmice/desen, pictură, modelaj.
- Domeniul Psihomotric - modalitățile de realizare ale activităților specifice acestui domeniu sunt: exerciții psihomotrice, jocuri de mișcare, dans.

Etapele activităților pe domenii experiențiale

Conform celor stabilite de R. Gagné și R. Briggs citați de Glava, Pocol și Tătaru,[80] distingem următoarele etape ale activităților didactice pe domenii experiențiale: captarea atenției; anunțarea temei, a obiectivelor urmărite; reactualizarea cunoștințelor anterioare; prelucrarea temei dirijarea învățării; atingerea performanței; asigurarea feedbackului; asigurarea aprofundării și a transferului; evaluarea.

Ordinea acestora diferă în funcție de tipul de activitate.

În continuare vom urmări etapele activităților de învățare în funcție de modalitățile de realizare cele mai frecvente[81].

Modalitatea de realizare	**Variantă**	**Momentele/ evenimentele activității**
Jocul didactic	- Joc didactic verbal - Jocuri didactice realizate cu materiale	Captarea atenției: - introducere în joc cu ajutorul materialelor jocului, personajului din poveste, imaginii, sau convorbirii - elementul surpriză: prezentarea materialului didactic Anunțarea temei, a obiectivelor propuse: - anunțarea titlului, obiectivului jocului - specificări privind organizarea, cursul jocului

[80] Glava A., Pocol M., Tătaru L. (2009). *Educația timpurie. Ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar,* Pitești, Editura Paralela 45, p.37

[81] Stark G. (2011), *Óvodai tevékenységek módszertana*, Cluj-Napoca, Editura Ábel, p.58-65

	individuale	Reactualizarea cunoștințelor anterioare: - exersare sub formă de joc pentru reactualizarea cunoștințelor cu ajutorul materialului didactic; Prezentarea conținutului, dirijarea învățării: - prezentarea regulilor de joc, a conținutului jocului/jocul prezentat de educatoare/jocul exercițiu- cu observații, precizări complementare, stabilirea criteriilor de reușită/ Aplicare: - jocul propriu-zis Asigurarea feedbackului: - complicarea jocului - una sau două variante, introducerea de noi reguli, noi obiective individual sau în micro grupuri Evaluare: - observații de apreciere în funcție de realizarea sarcinilor și de obiectivele propuse.
Povestirea povestea educatoarei	- povestea copiilor - repovestirea	Captarea atenției: - ghicitori, poezii scurte, marionetă, muzică, cărți ilustrate, cărți cu povești Reactualizarea cunoștințelor anterioare: - consolidarea emoțională, crearea atmosferei (cu includerea eventualelor explicații ale cuvintelor noi) - includerea poveștii într-o succesiune a poveștilor, reactualizarea personajelor Anunțarea temei, a obiectivelor: - adaptat la nivelul de dezvoltare al copiilor (redus la titlul poveștii) Aplicare: - copiii povestesc cu intervenția educatoarei, de-a lungul firului narativ al poveștii Asigurarea feedbackului: - sistematizare: titlul poveștii, personajele, mesajul principal Evaluare: - observații de apreciere față de modul de urmărire al poveștii, al răspunsurilor date de copii la întrebările adresate.
Observarea	animale, plante, obiectele lumii înconjurătoare, alimente, materii prime, acțiuni	Captarea atenției: - ghicitori, poezioare, alte materiale Anunțarea temei, a obiectivelor: - element surpriză, care să trezească interesul copiilor, adaptat la nivelul de dezvoltare a acestora Prezentarea conținutului, dirijarea învățării: - prezentarea materialului propus, experimentarea cu acesta se desfășoară cu implicarea a cât mai multe organe senzoriale - evocarea stării de spirit prielnice observării (pornim de la interesele copiilor) - în prima fază observarea se face nedirijat, urmat de un sistem de întrebări care conduce de la fracții până la întreg, până la observarea întregului, urmat de elementele componente, de la analizarea structurilor exterioare, la caracteristicile specifice și invers. Aplicare: - formularea de sinteze, generalități, concluzii simple. Asigurarea feedbackului: - fixarea cunoștințelor prin stabilirea funcției obiectului observat. Evaluare: - completarea fișelor de evaluare - observații în legătură cu felul în care au răspuns preșcolarii la întrebările adresate

Convorbirea	- însușirea de noi cunoștințe - sistematizarea cunoștințelor - fixarea cunoștințelor - evaluarea cunoștințelor	Captarea atenției: - imagine interesantă, ghicitoare, poezioară etc. menite să creeze o situație de vorbire Anunțarea temei, a obiectivelor: - să fie cât mai interesant, cât mai atrăgător pentru copii Dirijarea învățării: - realizăm una dintre cele patru variante pe baza unui plan de întrebări bine organizate - exerciții de vorbire Aplicare: - formularea unor rezumări și concluzii parțiale de cadrul didactic sau de copii - introducerea unor elemente de joc, clasificare, comparații. Asigurarea feedbackului: - rezumare generală, formularea și fixarea concluziilor Evaluarea: - observații referitoare la activitatea, implicarea copiilor
Memorizare	- învățarea unei poezii noi - fixarea, recapitularea poeziilor cunoscute - verificarea poeziilor învățate	Captarea atenției: - imagine, marionetă, element surpriză, ghicitoare, etc. - pregătirea copiilor pentru afinitatea de a fi receptivi la conținutul ce va fi transmis. Anunțarea temei, a obiectivelor: - titlul poeziei Reactualizarea cunoștințelor anterioare: - pregătirea copiilor pentru receptarea noii poezii pe plan emoțional și intelectual (imagini, explicarea cuvintelor necunoscute) - clarificarea noțiunilor care aparțin poeziei Prezentarea conținutului, dirijarea învățării: - recitarea poeziei de către cadrul didactic- prezentare - recitare repetată - convorbire scurtă Aplicare: - exersarea poeziei: se exersează întreaga poezie de la început până la final. Dacă din pricina volumului cadrul didactic este nevoit să împartă poezia în fragmente, trebuie să țină cont de unitățile conceptuale ale acesteia. În cursul exersării partea nouă trebuie întotdeauna atașată la cea însușită. - la recapitulare se propune să recite în prima fază copilul care intonează clar și recită cu voce tare. Asigurarea feedbackului: - se realizează de către un copil care a reușit să memoreze poezia; - fixarea titlului, a autorului poeziei Evaluare: - finalizare emoțională: imitarea elementelor poeziei prin mișcări, onomatopee, reprezentare în desen, sau în spațiu cu ajutorul unor materiale din natură, materiale textile, studierea unor volume de poezii, audiție, euritmie, etc. - apreciere individuală și în grup
Lectura după imagini		Captarea atenției: - introducerea elementului surpriză - pregătirea materialului intuitiv Reactualizarea cunoștințelor anterioare: - copiii fac cunoștință cu tematica, conținutul imaginii- observare spontană Anunțarea temei, a obiectivelor: - într-un mod cât mai accesibil copiilor

		Prezentarea conținutului, dirijarea învățării: - analizarea, interpretarea imaginilor printr-o conversație între cadrul didactic și copii - concluzii parțiale, sinteze parțiale și generale, prin abordare narativă sau descriptivă Aplicare: - povestirea, argumentarea de către copii a impresiilor, atitudinilor, sentimentelor generate de imagine - alcătuirea sintezelor, formularea concluziilor, depistarea unui titlu corespunzător imaginii Asigurarea feedbackului: - reconstituirea imaginilor din elementele componente - evocarea cântecelor, poeziilor cu impresii similare Evaluare: - observații referitoare la manifestările verbale individuale ale copiilor legate de impresiile generate de imagine, sentimentele, informațiile transmise de aceasta.

Din perspectiva învățării limbii române de către copiii care provin din alte etnii, activitățile pe domenii experiențiale contribuie la formarea unei atitudini pozitive față de limba română, care va facilita procesul de învățare.

2.2.2.2- Activităţi liber alese (ALA)

În grădiniţa de copii, activitatea didactică zilnică se desfăşoară pe trei mari segmente: **activităţi de dezvoltare personală**, a**ctivităţile liber alese şi activităţile pe domenii experienţiale.** Toate aceste activităţi urmăresc cu precădere dezvoltarea intelectuală, cognitivă, afectivă, emoţională şi de relaţionare a copilului. Copilul preşcolar este implicat în actul didactic, participând efectiv la tot ceea ce se numeşte activitate didactică.

Noul curriculum prevede foarte clar că „activitatea din grădiniţă este centrată pe copil şi pe nevoile acestuia”[82]. Jocul liber ales din grădiniţă oferă educatoarei posibilitatea de a analiza foarte bine copilul, de a-l cunoaşte şi a-i dirija cu succes acţiunile.

Activitățile liber alese sunt foarte îndrăgite de copii, pentru că le oferă posibilitatea de a selecta centrul la care doresc să se joace. Activitățile liber alese pot fi organizate, conform curriculumului, atât în prima parte a zilei, cât și după-amiază. Ele nu sunt doar preferate de copii, ci și benefice pentru relaxarea acestora, urmărind scopuri diferite: socializare, exersarea interacțiunilor, a capacității de alegere și negociere, legarea de noi prietenii.

Cum activitatea didactică în grădiniță se bazează în totalitate pe joc, îmbinând echilibrat instruirea și jocul putem influența acumularea de noi cunoștințe.

[82] Ministerul Educației Naționale, *(2019), Curriculum pentru educația timpurie (a copiilor de la naștere până la vârsta de 6 ani)*, București

Jocurile liber alese se pot desfăşura atât individual, cât şi în grupuri mici. Trebuie avută în vedere tema săptămânii, schimbate sectoarele în fiecare zi în funcţie de tema de studiu şi să fie mereu într-un echilibru perfect cu domeniile experienţiale.

Organizată pe zone, centre de interes, centre de activitate sau arii de stimulare (așa cum au fost denumite în timp și în funcție de specificul grupei) sala de grupă devine un cadru adecvat situațiilor de învățare și obținerii experienței.[83] Prin felul în care este amenajată, ea oferă copilului ocazii să se simtă bine în intimitatea lui, stimulându-i interesul și invitându-l la învățare prin descoperire și explorare. Sala de grupă îi vorbește copilului prin ceea ce oferă ca posibilitate de acțiune și experiență. Aflat în fața mai multor posibilități, copilul este invitat să aleagă ceea ce i se potrivește, să decidă.

Pentru a-i ajuta pe copii să dobândească experiență în luarea deciziilor și pentru a-i determina să o facă ori de câte ori este nevoie, trebuie să le oferim cât mai multe situații în care decizia să le aparțină. Copiii trebuie să învețe să folosească materialele în mod corespunzător pentru a-și asigura reușita. Activitățile de liniște și de audiere trebuie urmate de activități interactive, de jocuri de mișcare și discuții. Copiii trebuie încurajați să-și planifice timpul. Cei care sunt educați în acest mediu vor putea să rezolve în mod creativ probleme și vor ști să ia decizii eficiente.

Totodată aceste activităţi au drept rol socializarea copiilor, dând posibilitatea micuţilor de a interacţiona, de a se juca fără a exista bariere emoționale, de sex, religie, etnie etc. În timpul jocurilor liber alese fiecare copil optează pentru un sector preferat deschis în acea zi. Ei au posibilitatea de a-şi alege coechipierii, de a avea prioritate prietenia.

Aceste activităţi se desfăşoară atât în prima parte a zilei, cât şi în mijlocul activităţilor sau la finalul programului, fiind împărțite pe sectoare de activitate: **Biblioteca, Construcţii, Joc de rol, Ştiinţă, Joc de masă, Arte, Nisip şi apă.**

Organizarea acestor centre/sectoare se va face ținând cont de resursele materiale, de spațiul existent și de nivelul de vârstă al copiilor.

O atenție deosebită trebuie acordată grupelor de preșcolari care au în componența lor copii aparținând mai multor etnii sau copii cu CES. Aici ne putem confrunta cu primii „muguri ai discriminării”, manifestându-se prin respingerea de către grup a unui copil, cauza fiind bariera lingvistică, o anumită dizabilitate/handicap, o anumită conduită/comportament etc.

Copiii sunt curioşi din naştere, învăţând continuu prin intermediul interacţiunii sociale cu adulţii şi cu ceilalţi copii şi sunt adesea mult mai deschişi decât adulţii la lucruri noi

[83] *Revista Învățământ preșcolar*, nr.1-2, (2014), București, Editura Arlechin

şi neobişnuite.[84] Copiii încă descoperă lumea. Copiii mici copiază copiii mai mari şi adulţii importanţi pentru ei. De aceea, mesajele pe care adulţii le transmit despre oameni care sunt de etnie diferită, care au o dizabilitate sau care vorbesc o limbă diferită sunt foarte importante.

De asemenea, este important, în cazul în care copiii se află într-o comunitate unde au ocazia să cunoască oameni de alte naţionalităţi şi culturi, oameni care au dizabilităţi sau care sunt deosebiţi, altfel decât majoritatea, să li se ofere imagini, povestiri şi informaţii despre tipuri diferite de oameni, astfel încât copiii să primească mesaje pozitive despre deosebiri încă din acest stadiu timpuriu de formare a opiniei.

Pentru a aborda subiecte despre diversitate încă din grădiniță, ***cadrele didactice trebuie să înceapă cu examinarea propriilor atitudini şi credinţe.*** Acesta este primul pas spre depăşirea prejudecăţii şi ajutarea copiilor aflaţi în grija noastră să facă astfel. Trebuie să avem un timp pentru a ne gândi la discriminările şi prejudecățile pe care poate că le-am acumulat în timpul vieții și la felul în care acestea ne pot afecta comportamentul la grupă.

Vă sugerăm câteva idei legate de cum se pot ,,personaliza" activitățile liber alese pentru a promova INCLUZIUNEA SOCIALĂ încă din perioada educației timpurii.

BIBLIOTECĂ

În cadrul sectorului Bibliotecă, preșcolarii își pun în valoare deprinderile de limbaj, prin lecturile după imagini, povestiri şi repovestiri, prin jocuri didactice şi concursurile de ghicitori, de recitare. Aici este locul în care copiii descoperă lumea magică a cărţilor și învață să le folosească.

La vârsta preşcolară, copiii încep să-şi dezvolte abilitatea de a experimenta lucruri în mod indirect, prin substituire, de la a vedea lucruri la început din propria perspectivă până la a fi capabili să îndrăgească şi să fie solidari cu felul în care alţii s-ar putea simţi.

Căutăm/creăm povești cu personaje pozitive care vorbesc sau încearcă să vorbească limba română, deși limba română nu este limba lor maternă, care sunt ajutați de copii să se joace și să comunice.

Pentru a valorifica abilităţile de utilizare a limbii materne şi pentru a accepta experienţa de a învăţa într-o limbă diferită de cea vorbită acasă, poate fi invitat un vorbitor de limbă maternă (alta decât limba română) să desfășoare cu grupa diferite activități.

Învățarea se poate produce imitând personaje din povești inversând rolurile și limba în care se face comunicarea.

Vor fi expuse cărți și imagini care au cuvinte scrise în cele două limbi iar copiii vor fi încurajați să ,,citească" imaginile folosind cele două coduri semantice. Astfel acceptarea și incluziunea se vor produce înlăturând bariera lingvistică.

[84] Antonovici Ș., Neațu P. (2008), *Jocuri și activități alese*, București, Editura Aramis

CONSTRUCȚII

Jocurile de construcţie le dezvoltă personalitatea copiilor, făcându-i mai întreprinzători, cu multă imaginaţie şi creativitate de pus în valoare. Copiilor li se oferă posibilitatea să-şi aleagă materialele de construcţii: piese lego, figuri geometrice, piese din diverse tipuri de materiale, care să fie uşor de manipulat, îmbinat şi care să nu pună în pericol sănătatea şi securitatea copilului în timpul jocului.

La sectorul Construcții copiii pot înțelege necesitatea unei camere de zi în fiecare locuință și vor construi, în echipă, o cameră de zi, folosindu-se atât de piesele lego, cât și de mobilierul de care dispunem, pentru a o utila. La utilarea acestei camere în care primim musafiri, fiecare copil își aduce contribuția. Aici vor interveni elemente de etnocultură, fiecare familie personalizând propria locuință.E un moment prielnic pentru a aprecia de către ceilalți membri ai echipei fiecare piesă și obiect pe care copilul îl alege pentru familia sa.

La fel se poate proceda cu decorarea unor obiecte-simbol (cum ar fi oul de Paște) pentru a se produce primele premise ale interculturalității.

JOC DE ROL

Centrul Joc de rol este unul dintre cele mai importante centre de interes din sala de grupă. Aici copiii refac locuri, evenimente, imită comportamentul părinţilor sau joacă roluri ale unor persoane cunoscute, reproduc lumea aşa cum o înţeleg ei, repetă, reinterpretează, reproduc şi retrăiesc experienţe. Jocul de rol îi ajută pe copii să-şi exprime şi să-şi gestioneze emoţiile, să comunice cu ceilalţi, să accepte diversitatea.

Jocurile de rol sunt puternic influențate de mediul de proveniență, de rutinele, obiceiurile tradiționale și modalitățile de exprimare ale familiei.[85] În jocul de rol, copiii trebuie lăsați să utilizeze limbajul adecvat și corect, care le este familiar. De exemplu, când se joacă „De-a familia”, copiii vor imita comportamentul și limbajul propriei familii. Educatoarea poate arăta și alte forme de comportament și de vorbire, utilizate în diferite situații: cum vorbește și se poartă un doctor sau conducătorul de tren, șoferul de autobuz, vânzătorul sau profesorul. Educatoarea poate interpreta o serie de situații care implică aceste personaje, fie jucându-le împreună cu copiii, fie utilizând păpuși sau imagini.

Scopul principal în dezvoltarea limbajului este de a-i ajuta pe copii să capete încredere în ei pentru a vorbi într-o situație de grup. Totodată, copiii sunt îndrumați pentru a învăța să asculte atunci când vorbesc alți membri ai grupului. Este o bună pregătire pentru o conversație reală, pentru dezvoltarea capacității de așteptare în schimbul de replici, depășindu-se astfel stadiul în care preșcolarii din grup vorbesc toți deodată.

[85] Evseev I. (2014), *Jocurile tradiționale de copii*, Timișoara, Editura Excelsior

Sunt identificate două variante de joc: jocurile cu subiecte alese din viața cotidiană (jocurile de convieţuire socială) și jocurile cu subiecte din basme și povești.

Jocurile cu subiecte din viața cotidiană reflectă prin conținut experiențele directe trăite de copil, dobândite prin observație sau relatare. Jocurile cu subiecte din povești implică crearea unei atmosfere speciale sau redarea unor trăsături ale personajelor.

Jocul de rol oferă o varietate de situații în care copiii primesc și transmit mesaje orale. Colțul căsuței, în care se desfășoară marea majoritate a jocurilor de rol, reprezintă mediul cel mai adecvat, iar telefonul de jucărie, cel mai potrivit instrument. Educatoarea propune un subiect, iar personajul poate fi copilul, păpușa, cățelul, pisica, un vecin. Pentru a veni în ajutor personajului aflat într-o situație de viață, trebuie comunicat, astfel că există în mod logic o repetare a secvențelor de transmitere-recepționare-îndeplinire a mesajelor.

Aici putem introduce personaje care vorbesc limbi diferite, iar copiii vor învăța formule de adresare, salut, numele obiecteior, atât în limba română, cât și în limba maternă.

Jocul de rol dezvoltă limbajul, exersează memoria, încurajează copiii să-și exprime singuri trăirile, ideile, chiar să utilizeze texte gata construite, urmărind socializarea, formarea spiritului de echipă, empatia.

ȘTIINȚĂ

La sectorul Ştiinţă, copiii descoperă lumea înconjurătoare cu ajutorul enciclopediilor, îşi satisfac curiozităţiile observând comportamentul unor animale vii, observă succesiunea anotimpurilor şi schimbările produse în natură. Mereu puşi în situaţia de a da răspunsuri la întrebări de tipul „De ce se intâmplă?”, „Cine aduce...?”, „De unde vin...?”, „Ce se întâmplă dacă...?”, „De ce au nevoie....?”. Pentru a oferi răspunsuri adecvate, copiii explorează, experimentează, caută răspunsuri şi în cele din urmă comunică concluziile lor.

Copiii au deja câteva trăsături necesare pentru a se apropia de știință: curiozitate, entuziasm și, deseori, încăpățânarea de a obține un răspuns.[86] Mai au nevoie de ajutorul adulților pentru ca aceste trăsături să nu fie înlocuite de indiferență, apatie și tendința de a renunța ușor. Iată cum putem încuraja copiii să se apropie de științe:

- Încurajăm întrebările copilului. Chiar dacă multe din curiozitățile copilului ni se par nerealiste, mereu putem găsi un răspuns, internetul, cărțile, televizorul și alte tipuri de surse ne pot fi de mare folos în a satisface curiozitățile copilului.
- Definim știința: observăm ceea ce se întâmplă, realizăm predicții, testăm ipoteze în condiții controlate, interpretăm observațiile. Observăm cum dintr-o sămânță apare o plantă care îmboboceşte, înflorește, face semințe și apoi se ofilește (numim planta în limba română și limba maternă). Vorbim despre cum are loc fierberea sau arderea. Urmărim apa în

[86] Cucoș, C. (2008), *Pedagogie, Ediția a II-a, rev.și adăug.*, Iași, Editura Polirom

clocot și temperatura la care a ajuns, cum anume ard lemnele și se transformă în cenușă (denumim fenomenele în limba română și limba maternă).

- Încurajăm activități cu un grad potrivit de dificultate. Dacă sunt prea dificile, copilul își va pierde curiozitatea și dorința de a participa, iar dacă sunt prea ușoare nu îi vor aduce informații în plus. E important să găsim activități echilibrate și care pornesc de la interesele sale.
- Îl lăsăm să aleagă activitățile pe care vrea să le facă. Va fi mult mai interesat de activitate dacă a ales-o el. Îi putem propune mai multe idei, iar el va decide ce vrea sa facă.

În jocurile lor, de multe ori, copiii formulează ipoteze și le testează practic, răspunzându-și singuri la intrebarea „Ce se întâmpla dacă..?”.

JOC DE MASĂ

Jocurile de masă pun copiii în situaţii problematice, ducând spre o dezvoltare a atenţiei, a memoriei vizuale, a agilităţii şi mai cu seamă a gândirii. Copiii au la dispoziţie diferite jocuri de îmbinare, puzzle, mozaic, jocuri cu pioneze.

Tot în cadrul jocurilor de masă putem vorbi de jocul dominoului, prin intermediul căruia copiii selectează piesa corespunzătoare şirului, fie că este una iconică, oferind o imagine, fie că este una deductivă, oferind copiilor grupe de buline, petale etc. Acest joc dezvoltă spiritul de echipă, de competiţie, munca în perechi şi atenţia.

În aceste activități/acțiuni copilul folosește pe lângă limbajul verbal, cel nonverbal, gesturi, mimică, oferindu-le posibilitatea să socializeze.

ARTE

În cadrul sectorului Arte, micuții îşi pun în valoare spiritul artistic, creativitatea şi ingeniozitatea. Copiii modelează, colorează, desenează, pictează, decupează, realizând diferite lucrări la îndrumarea educatoarei sau la libera lor alegere.

Din plastilina modelează cuiburi cu păsărele, casa căţelului, pădurea toamna, fântâna etc . Cu pensula creează un spaţiu plastic nou, ce spune ceva despre copil, cât de introvertit sau dezinvolt este, cât de cooperant sau cât de limitat este, cât de iubitor sau egoist este.

NISIP ȘI APĂ

Este un centru ce dă posibilitatea copiilor să învețe, să se relaxeze și să-și reprezinte tridimensional realitatea. Poate fi în exterior, la nisiparul grădiniței sau în interior, la măsuță special dotată cu nisip și apă. Copiii au la dispoziție cutii cu nisip, lopățele sau alte forme de nisip, găletuşe cu apă și diferite recipiente specifice jocului cu nisip.

Aceste activități contribuie la dezvoltarea fizică a copilului, dezvoltă abilitățile motorii fine ale mâinii, precum și coordonarea vizuală și motorie, contribuie la dezvoltarea jocului de povestire și a competențelor de comunicare ale copilului, ușurarea tensiunii

mentale, diminuează agresiunea, starea disconfortului intern la copii, fac să cunoască proprietățile diferitelor subiecte și materiale, repară reprezentările elementare despre forma, dimensiunea, culoarea obiectelor, dezvoltă sensibilitate tactilă, extinde și îmbogățește vocabularul copiilor, dezvoltă procese cognitive (percepție, atenție, memorie, gândire).

Prin tot ceea ce facem în cadrul ALA, conducem preşcolarul pe treptele superioare ale dezvoltării lui, făcându-l competitiv, dornic de cunoaştere, curios şi, mai cu seamă, creativ.

2.2.2.3. Activități de dezvoltare personală

În învățământul pentru educație timpurie activitatea didactică este centrată pe preșcolar, se pliază pe nevoile copilului și se poate modela în funcție de cerințele grupei de copii sau individual. Activitățile de dezvoltare personală sunt pentru copii o sursă inepuizabilă de a descoperi lucruri noi, de a dobândi cunoștințe și deprinderi. Noul curriculum pentru educație timpurie include aceste activități în lista activităților de învățare, considerându-le la fel de importante și decisive ca și activitățile pe domenii experiențiale sau jocurile liber alese pentru toate aspectele dezvoltării copilului.

Activitățile pentru dezvoltare personală - ADP de la nivel preșcolar includ rutinele, tranzițiile (care se află și la nivelul antepreșcolar), o parte a activităților liber-alese din perioada dimineții (când este încurajată explorarea individuală a unui subiect de care este interesat copilul), activitățile de dezvoltare a înclinațiilor personale/predispozițiilor/ aptitudinilor din perioada după-amiezii (pentru grupele de program prelungit sau săptămânal – nivel preșcolar), inclusiv activitățile opționale și extrașcolare.[87] (figura 1)

Activități de dezvoltare personală (ADP)

A. Rutine	**B.** Tranziții	**C.** ALA (explorarea individuală a unui subiect de care este interesat copilul)	**D.** Activități de dezvoltare a înclinațiilor personale/pre dispozițiilor/ aptitudinilor (activități de după-amiaza)	**E.** CDȘ (Activitățile opționale)	**F.** Activitățile extrașcolare

Figura 1. Activități de dezvoltare personală

A. Conform noului Curriculum, „rutinele sunt activitățile-reper după care se derulează

[87]Ministerul Educației Naționale, *(2019), Curriculum pentru educația timpurie (a copiilor de la naștere până la vârsta de 6 ani)*, București

întreaga activitate a unei zile. Ele acoperă nevoile de bază ale copilului și contribuie la dezvoltarea globală a acestora." Rutina focalizează atenția, liniștește și relaxează, conferă sentimentul de siguranță deoarece prin rutină copilul poate anticipa ce va urma, dezvoltă un comportament stabil prin organizarea activității zilnice. Pentru preșcolarii care nu vorbesc limba română ca limbă maternă, rutinele sunt activități care, prin ritmicitatea și repetiția lor, oferă copiilor posibilitatea de a-și însuși cuvinte și expresii în limba română corelate cu acțiunea sau momentul în care sunt utilizate. În cadrul acestor activități educatoarea își poate focaliza atenția asupra preșcolarilor cu dificultăți de vocabular sau de exprimare. Tipurile de activități care sunt incluse în rutinele zilnice din grădiniță sunt prezentate în figura 2.

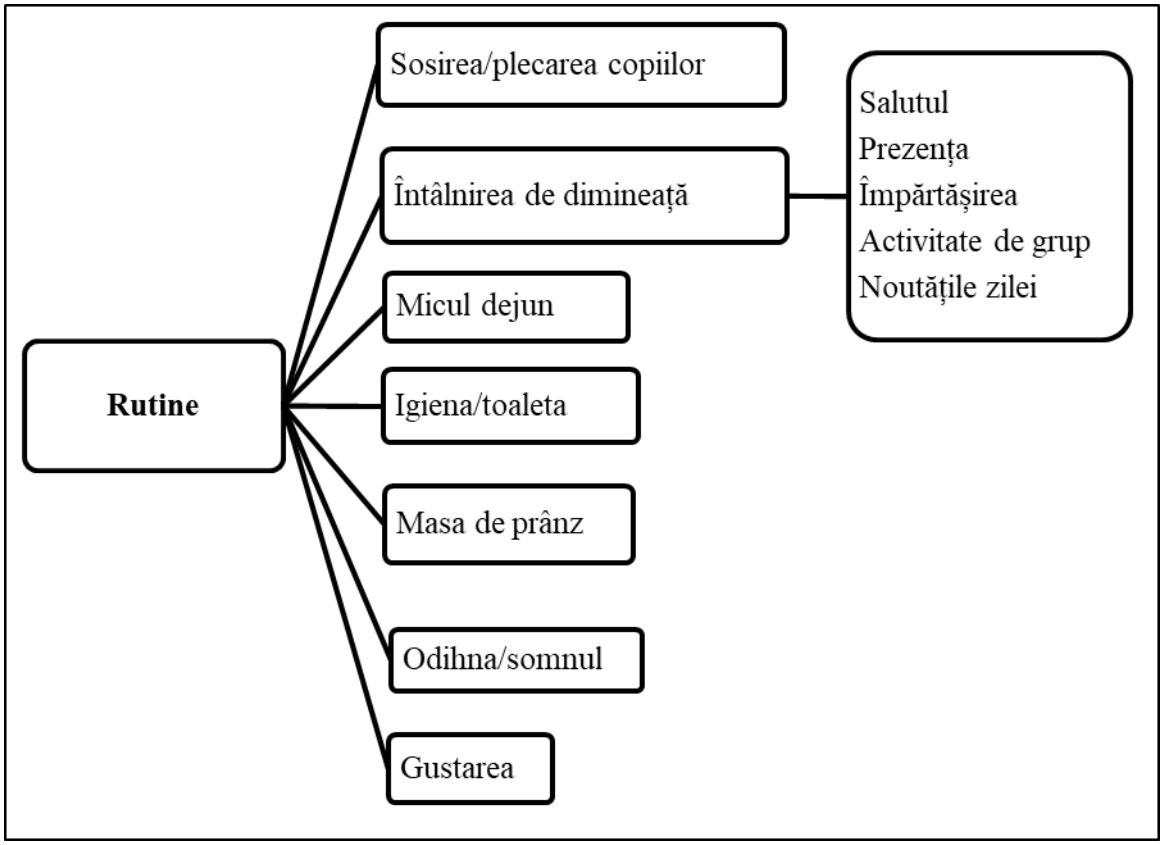

Figura 2. Activități rutine zilnice

Sosirea/plecarea copilului. Atmosfera cu care este întâmpinat copilul la sosirea în grădiniță este definitorie pentru succesul demersului didactic din ziua respectivă. Copilul va păși cu încredere într-un mediu educațional prietenos, ofertant și atractiv, de aceea este important ca sala de grupă să fie amenajată anterior, centrele tematice să fie dotate cu materiale didactice variate și interesante. Prezența educatoarei oferă copilului sentimentul de siguranță prin felul cum aceasta îl salută, îl îmbrățișează (când este cazul), îl încurajează, îi prezintă sala de grupă, activitățile viitoare și colegii. Acest moment al zilei este important pentru toți copiii, dar în mod special pentru copiii care nu vorbesc limba română, aceștia confruntându-se nu doar cu sentimentul de separare, ci și cu acela de neputință generat de

dificultatea comunicării într-o limbă necunoscută. Repetarea zilnică a salutului, a descrierii sentimentelor, a verbalizării acțiunilor de îmbrăcare, a invitației către o locație sau activitate va contribui la însușirea mai rapidă a cuvintelor și expresiilor specifice acestui moment.

Întâlnirea de dimineață este o activitate bazată pe comunicare, fiecare copil fiind stimulat să aibă o prezență activă, comunicând și ascultând idei noi și diverse. Această activitate trebuie bine planificată și organizată, scopul acesteia este de a crea o atmosferă pozitivă care să ofere copilului sentimentul de apartenență la un grup și să stimuleze interesul pentru activitățile următoare. În general, timpul alocat întâlnirii de dimineață este de 20-25 de minute, timp în care copiii învață să asculte și să aibă grijă de cei din jur, au posibilitatea de a participa individual sau în grup, pot stabili reguli și ritualuri dar mai ales dobândesc deprinderi importante cum ar fi: a asculta și înțelege, a rezolva probleme, a argumenta, a lua decizii, a urma indicații etc.

Aspecte care sunt necesare pentru o activitate de succes în cadrul întâlnirii de dimineață:

- Așezarea grupului de copii în cerc facilitează și dinamizează comunicarea, având avantajul că permite contactul vizual cu toți participanții, nu creează ierarhii sau tensiuni și minimalizează autoritatea formală a educatoarei, aceasta devenind doar un partener care știe regulile.
- Locul fiecărui copil în cadrul întâlnirii poate fi marcat prin utilizarea de simboluri pe scăunelele/pernițele așezate în cerc sau, dacă grupa ne permite, fiecare copil își alege locul.
- Anunțarea începerii activității depinde de creativitatea cadrului didactic: un clopoțel, o melodie, o sonerie, o poezie scurtă etc.
- Negocierea și stabilirea unor reguli de comunicare care să încurajeze respectul reciproc și ascultarea activă (nu vorbim decât când suntem întrebați sau ne vine rândul, nu îi întrerupem pe ceilalți, nu râdem și nu facem remarci răutăcioase, putem alege să nu vorbim etc.)
- Pentru grupele de copii nou formate sau care sunt numeroase se poate apela la părinți care, pe rând, să joace rolul de facilitator. Acesta este poziționat în mijlocul grupei și are rolul de a oferi modele de comunicare, amintind dacă este cazul, cerințele și regulile activității.
- Marioneta este foarte utilă pentru desfășurarea organizată a comunicării prin respectarea regulii „pot vorbi când primesc marioneta”. Pentru copiii cu probleme de comunicare marioneta devine un prieten, aceștia fiind încurajați să vorbească marionetei prima dată.
- Emblemele, etichetele și imaginile cu simboluri motivante încurajează copiii să-și dezvăluie sentimentele și stările sufletești.

- Antrenarea tuturor copiilor în activitatea de comunicare se realizează prin intermediul rundei de comunicare. În această situație educatoarea anunță subiectul comunicării și regula, de exemplu: „Acum vom vorbi despre ce înseamnă să fii harnic. Vom spune: să fii harnic înseamnă... . Fiecare dintre voi va spune ce crede că înseamnă să fii harnic. Încep eu și vom continua în direcția aceasta (se indică direcția).”

Activitatea întâlnirea de dimineață este o activitate planificată și structurată. Principalele elemente ale structurii acestei activități sunt salutul, prezența, împărtășirea, activitatea de grup și noutățile zilei.

Salutul este prima etapă a întâlnirii de dimineață în care preșcolarii și educatoarea se salută reciproc, spunându-și numele pe un ton cald și prietenos. Pentru mulți copii frecventarea grădiniței este o experiență nouă, greu de gestionat, și este foarte important ca preșcolarii să cunoască numele colegilor și a lucrurilor care îi înconjoară.

Prezența se poate efectua tot în cadrul întâlnirii de dimineață, utilizând catalogul grupei și ecusoanele primite la început de an școlar, prin participarea activă a copiilor. În prima zi de grădiniță copilul primește un ecuson/imagine/cartonaș cu un simbol personalizat și cu numele său pe care îl va plasa pe catalogul grupei în dreptul aceluiași simbol. În timp copiii își vor recunoaște numele și vor identifica simbolurile și chiar numele colegilor. Aceste simboluri se pot folosi și pentru a marca locul la vestiar, pătuț, trusele cu rechizite, portofoliul.

Împărtășirea sau **schimbul de impresii** dă posibilitatea copiilor de a genera subiecte de discuție, contribuie la socializarea preșcolarilor și îi ajută să se cunoască mai bine. Copiii își prezintă experiențele personale (ce s-a întâmplat, ce a visat, ce a simțit, ce emoții l-au cuprins etc.), ideile, gândurile. Pe parcursul săptămânii este recomandat ca toți copiii să treacă prin această experiență de împărtășire. Beneficiile acestei activități sunt multiple: înlăturarea barierelor timidității, mesajul lor ajunge la toată grupa, se creează un cadru propice dezvoltării empatiei, se conturează o atmosferă caldă și prietenoasă, dar în mod special se dezvoltă capacitatea de ascultare activă de înțelegere a mesajului.

Activitatea de grup urmărește stimularea tuturor copiilor să participe activ la jocurile propuse pentru această activitate. Aceste jocuri nu sunt competitive, solicită cooperarea în funcție de nivelul de dezvoltare a preșcolarilor și interesele de moment. (Exemplu: Dacă în grup sunt copii nou-înscriși, în primele zile se vor organiza jocuri pentru cunoaștere. Copiii se adună în cerc și se așază pe scaunele. Educatoarea începe jocul, spunând: „Pe mine mă cheamă… și stau lângă…” (numind copilul din dreapta). Fiecare copil își spune numele și precizează numele copilului din dreapta pe care deja l-a auzit).

Noutățile zilei este activitatea care se desfășoară la finalul întâlnirii de dimineață prin care li se transmit copiilor informații despre programul zilei, activitățile ce vor urma și

face trecerea de la experiența anterioară la noua informație. Transmiterea acestor informații va avea loc prin intermediul imaginilor (plasate la panoul întâlnirii de dimineață) care să stârnească curiozitatea celor mici. Calendarul naturii, starea vremii, schimbările care au loc în mediul înconjurător, ce s-a mai întâmplat sunt posibile teme de abordat în această etapă a întâlnirii de dimineață.

Micul dejun/masa de prânz/gustarea, deși par activități banale, uzuale, acestea au un aport nu doar nutrițional, ci, mai cu seamă, unul de dobândire de noi și variate cunoștințe și deprinderi. Implicarea preșcolarului în amenajarea locului de masă îl va determina să conștientizeze regulile de servire a mesei, să identifice denumirea și utilitatea tacâmurilor și a veselei. Servirea mesei într-un mod organizat modelează comportamentul social și etic al preșcolarului care va învăța să mănânce în liniște, curat, fără să facă risipă. Acesta își va stimula simțurile (văzul, mirosul, gustul, simțul tactil), va identifica și recunoaște alimentele gătite, își va exprima opinia față de un produs culinar, va deveni mai îndemânatic prin mânuirea tacâmurilor.

Igiena/toaleta sunt activități care formează deprinderi igienice, iar perioada antepreșcolară și preșcolară este cea mai potrivită pentru ca aceste deprinderi să devină ulterior obișnuințe. Acest proces de transformare a deprinderilor în obișnuințe este un proces de durată, cadrul didactic având sarcina de a planifica activitățile într-un număr cât mai mare și de a explica copiilor importanța igienei pentru sănătate deoarece aceste deprinderi nu decurg spontan din maturizarea copilului, ci sunt conduite sociale și ele se formează sub control social. La început, copiii învață mișcările prin imitație spontană, apoi prin imitație intenționată. Este important să explicăm copiilor de ce facem o anumită acțiune. Când copiii aud „Acum trebuie să mergem să ne spălam pe mâini, ca să ne putem pregăti pentru a merge le masă!” copiii învață despre planificarea, organizarea corectă, consecventă și îndeplinirea sarcinilor.

Spălarea mâinilor este cea mai eficientă metodă de prevenire a bolilor infecțioase. Prin repetarea acestor activități copiii învață căspălatul mâinilor este obligatoriu înainte de masă și după masă, după folosirea toaletei precum și ori de câte ori își murdăresc mâinile.

B. Tranzițiile **s**unt momente de scurtă durată, fac trecerea de la un set de activități la altul, sunt pauze între activități. Mijloacele de realizare ale acestui tip de activitate variază foarte mult, în funcție de vârsta copiilor, de contextul momentului și de creativitatea cadrului didactic. În acest sens, ele pot lua forma unei activități desfășurate în mers ritmat, a unei activități care se desfășoară pe muzică sau în ritmul dat de recitarea unei numărători sau a unei frământări de limbă, a unui joc cu text și cânt cu anumite mișcări cunoscute deja de copii etc.

Pentru o tranziție ușoară fără evenimente neplăcute este indicat ca educatoarea:

- să anunțe copiii cu câteva minute înainte că este timpul să finalizeze activitatea începută;
- să-i obișnuiască să urmărească indicatoarele ceasului de pe perete;
- să utilizeze o clepsidră;
- să folosească un instrument muzical sau sonor pentru a anunța momentul încetării activității;
- să participe alături de copii la curățenie și la strângerea jucăriilor/materialului didactic;
- să implice preșcolarii care au finalizat activitatea într-o altă activitate plăcută pentru ca aceștia să nu se plictisească (cântec, joc de masă etc.).

Mijloacele prin care pot fi realizate tranzițiile sunt: jocuri cu text și cânt, recitative ritmice, jocuri de degete, numărători, frământări de limbă. Aceste texte și mișcări vor fi repede învățate de copii dacă sunt repetate frecvent și în același context.

Rutinele și tranzițiile, printr-o gestionare zilnică atentă și eficientă din partea cadrului didactic, contribuie la menținerea unui climat sănătos, armonios, nestresant în sala de grupă, a tonusului copiilor și a eficienței parcursului învățării pe durata întregii zile. În fiecare grupă e util să existe un program zilnic care să ilustreze nu numai activitățile specifice domeniilor experiențiale dar și cele de dezvoltare personală, succesiunea întregului program al zilei. Programul poate fi realizat sub forma unei flori, a unei cărți, ilustrat cu imagini sugestive, atractive, text și intervalul de ore, în care are loc fiecare moment din zi. Familiarizarea cu programul zilnic se face în primele zile de grădiniță prin discuții cu grupa, dar și cu părinții, pentru a-i asigura că activitatea din grădiniță este bine planificată, iar acest lucru trebuie respectat.

2.2.2.4. Activități opționale

Disciplinele opționale[88] reprezintă o formă de materializare a curriculumului la decizia școlii numită curriculum elaborat în școală. Ele au apărut din necesitatea și din dorința adaptării programelor școlare la particularitățile comunității locale. Opționalul reprezintă o varietate de curriculum la decizia școlii ce constă într-o disciplină nouă, care presupune elaborarea în grădiniță a unei programe noi.

Opționalul la grădiniță este elaborat de către educatoare și presupune formularea unor obiective care nu sunt menționate în programa activităților. Pentru copii, opționalele

[88] Mândruț, O. (2010), *Metodologia proiectării și aplicării curricumului la decizia școlii. Aspecte metodologice pentru proiectarea și aplicarea curricumului*, București, ISE, p. 5-6

reprezintă posibilitatea ca ei să aleagă în funcție de interesele și aptitudinile lor sau de domeniile în care doresc să-și dezvolte deprinderi și capacități.

Curriculum la decizia şcolii rezultă din oferta de discipline incluse în curriculum opţional. Acest tip de curriculum reprezintă o formă de flexibilizare a educaţiei, prin care şcoala are dreptul să decidă asupra unui segment al curriculumului (30%) pentru a satisface preocupările specifice.[89] El poate fi realizat prin una din următoarele trei variante:

- Curriculum aprofundat, acesta urmăreşte aprofundarea obiectivelor de referinţă ale curriculum-ului nucleu prin diversificarea activităţilor de învăţare în numărul maxim de ore prevăzut în plaja orară a unei discipline. Importanţa şi utilitatea acestuia constă în caracterul de recuperare pentru elevii/preşcolarii care nu au reuşit să dobândească achiziţiile minimale prevăzute prin programă.
- Curriculum extins reprezintă noi obiective de referinţă şi unităţi de conţinut care se regăsesc în programa disciplinei dar sunt notate cu asterisc. Aşadar, presupune parcurgerea programei în întregime, în numărul maxim de ore prevăzut în plaja orară a unei discipline.
- Curriculum elaborat în şcoală, cu statut opţional, reprezintă introducerea unei noi discipline de învăţământ, ceea ce presupune elaborarea, la nivelul şcolii, a unei programe cu obiective şi conţinuturi noi, fiind diferită de cele existente în programele realizate la nivel naţional.

Identificăm multiple modalităţi de realizare a opţionalelor:

- *Opţionalul la nivelul disciplinei* implică activităţi, proiecte care nu sunt incluse în programa şcolară sau o nouă disciplină care nu este prevăzută ca atare în planul cadru;
- *Opţionalul la nivelul ariei curriculare* numit opţionalul integrat sau interdisciplinar, presupune alegerea unei teme care implică cel puţin două discipline dintr-o arie curriculară iar stabilirea obiectivelor de referinţă din perspectiva temei pentru care s-a optat se realizează pornind de la obiectivele-cadru ale disciplinelor;
- *Opţionalul la nivelul mai multor arii curriculare* sau transdisciplinar constă în implicarea a cel puţin două discipline aparţinând unor arii curriculare diferite.

Elaborarea activităţilor opţionale necesită *respectarea unor precizări metodologice* deoarece construirea de curriculum la decizia grădiniței trebuie să se integreze în strategia generală de dezvoltare instituţională care urmăreşte creşterea gradului de autonomie a unităţilor de învăţământ, prin ameliorarea resurselor (umane și materiale) concomitent cu deschiderea grădiniței către factorii educaţionali implicaţi în reformă.

[89] Căpiţă, L., Sarivan, L. (2000), *Proiectarea curriculum-ului la decizia şcolii*. Temă de cerectare, Bucureşti, ISE

Oferta curriculară încearcă adaptarea ofertei de învăţare atât la nevoile şi interesele copiilor, cât şi la cele ale cadrelor didactice. Ea încearcă să ţină seama de existenţa unor finalităţi clare la nivelul ciclurilor curriculare, dar şi pentru întreaga treaptă de şcolaritate având în vedere resursele umane şi materiale de care dispune instituţia de învăţământ.

Dintre aspectele metodologice necesare a fi avute în vedere, prezentăm următoarele:

- Opţionalele sunt indicate cu titlul orientativ de ME pentru fiecare arie curriculară, dar pot fi cuprinse în schema orară a unităţii de învăţământ şi opţionale din oferta locală, cu aprobarea inspectoratelor şcolare, a inspectorului de specialitate, cu condiţia să nu depăşească numărul maxim de ore/activităţi afectate prin planul cadru de învăţământ;
- Activităţile opţionale pot fi realizate pe parcursul unui semestru, modul, an şcolar sau ciclu curricular;
- Oferta de opţionale a fiecărei şcoli va fi însoţită de precizarea privind durata, timpul care este afectat acestora;
- Oferta de opţionale la nivelul şcolii pentru anul şcolar următor va fi comunicată părinţilor preșcolarilor în luna februarie a anului şcolar în curs;
- Copiii/părinţii vor comunica opţiunile lor Consiliului de administratie al şcolii până în luna mai a anului şcolar în curs;
- Odată exprimată opţiunea pentru o anumită disciplină aceasta devine obligatorie pe durata pentru care a fost proiectată;
- Pentru opţionalele planificate, indiferent de durata acestora, trebuie să existe un bloc orar fix rezervat pentru desfăşurarea acestora;

Aşadar, elaborarea curriculum-ului solicită un demers planificat riguros şi dinamic conceput pe următoarele etape sau paşi:

1. diagnosticarea nevoilor - (oferta educațională a școlii);
2. formularea obiectivelor - (obiective operaţionale);
3. selectarea conținuturilor - (lista conținuturilor);
4. organizarea conținutului - (elaborarea programei de opţional);
5. selectarea experiențelor de învățare - (activități de învățare);
6. organizarea experienţelor de învăţare;
7. determinarea a ceea ce trebuie evaluat şi a modurilor/mijloacelor de evaluare.

În avizarea proiectului de programă pentru opţional, inspectorul de specialitate foloseşte indicatori/criterii de evaluare în acord cu normele metodologice.

2.2.2.5. Activități specifice programului de după-amiază

Activitatea didactică din grădinița de copii se desfășoară sub forma unor activități comune, activități alese, jocuri, activități opționale etc.

În cazul grădinițelor cu program prelungit, la aceste activități se adaugă activități recreative și de relaxare, activități de dezvoltare și exersare a aptitudinilor individuale, activități recuperatorii, activități desfășurate în timpul programului de după-amiază.

Activităţile desfăşurate în perioada după-amiezii (activităţi recuperatorii pe domenii de învăţare, recreative, de cultivare şi dezvoltare a înclinaţiilor) sunt tot activităţi de învăţare.

Pentru organizarea și desfășurarea unor activități atractive și stimulative în perioada după-amiezii, se recomandă cadrelor didactice să aibă în vedere anumite aspecte precum: respectarea particularităților individuale și de vârstă ale copiilor; respectarea ritmului propriu de învăţare al copilului şi a aptitudinilor individuale ale acestuia; acordarea libertății de mișcare și de decizie a copilului; corelarea temelor și a conținutului acestora cu tema săptămânală/tema proiectului şi cu celelalte activităţi din programul zilei; pregătirea, din timp, a materialelor necesare; stabilirea unor detalii despre modul în care urmează a fi organizat spațiul sau despre metodele utilizate și tipul de interacțiune (educatoare-copil) adecvat fiecăruia (fie că vorbim de un copil sau de un grup de copii).

În cadrul activităților de după-amiază, înainte de pregătirea pentru somn, educatoarea poate planifica împreună cu copiii un moment de lectură - **Momentul Poveștilor**, ca moment obligatoriu cu o durată de 10-15 minute. Această activitate nu se va opri doar la lecturarea unui text și la câteva întrebări şi răspunsuri pe marginea acestuia, ci poate conține, și redarea conţinutului textului citit, ca un exerciţiu eficient de exprimare şi comunicare, în care copilul face dovada înțelegerii textului, ordonează şi formulează propoziţii, operaţii în care antrenează şi gândirea.

Pregătirea copiilor pentru somn/odihnă se poate realiza prin recitarea unor versuri**:** „**Ora 1 a sosit,/Noi ne punem la dormit,/Pijamaua o-mbrăcăm,/Hainele le ordonăm,/ Capul pe pernă-l culcăm,/Pe Moş Ene îl chemăm**”**,** prin audierea unor cântece, prin jocuri cu degețelele: „**Ne jucăm cu degețelele…**”, care vor ajuta la stabilirea unei atmosfere liniștitoare. Pentru copiii care nu reușesc să doarmă sau care se trezesc mai devreme sunt stabilite (împreună cu ei) reguli despre ce au voie să facă dacă nu dorm: pot realiza, fară să-i deranjeze pe ceilalți, un puzzle, jocuri manipulative, să răsfoiască cărți, să deseneze.

Trezirea copiilor din somnul de după-amiază se poate realiza prin intonarea unor versuri: „**Ne-mbrăcăm, ne-mbrăcăm,/Hainele de grabă pe noi le luăm/Pijamaua jos o dăm,/Plapuma o aranjăm**”, urmate de activități de dezvoltare personală (formarea deprinderilor de îmbrăcare/dezbrăcare: „Îmi așez hainele…”, „Facem curat la jucării…”, deprinderi de autoservire și igienă personală specifice programului de somn și gustare).

În continuare se pot purta discuții introductive despre activitățile desfășurate dimineața, după care se desfăsoară activitățile pe domenii experiențiale, activități liber-alese

precum și activități de exersare a aptitudinilor individuale, activități recuperatorii, activități de relaxare si recreative.

Activităţile de dezvoltare şi exersare a aptitudinilor individuale le permite copiilor să-şi valorifice cunoştinţele, abilităţile şi aptitudinile într-un domeniu anumit (aptitudinilor muzicale, de desen, sportive etc.). În timpul acestor activități, cadrul didactic va avea ocazia să propună acestor copii activități structurate pe aptitudinile ce trebuie dezvoltate (Educarea limbajului: „Cine știe să spună mai multe despre…”; joc cu rime: „Vânt- pământ, ploaie-oaie”; „Vântul și pălărioara”; joc cu diminutive- „vânt, vânticel, vântișor”; cuvinte opuse ; lectura după imagini; povești create de copii; teatru de umbre cu personaje create de copii; exerciții pentru memorie: „Reține cuvintele…”). Finalităţile ce ţin de cultivarea performanţelor şi de educaţia compensatorie sunt formulate de către educatoare preponderent în cadrul activităţilor pe centre de interese, iar prin diferenţiere şi individualizare şi în activităţile comune.

Activităţile recuperatorii se organizează cu copiii care din diverse motive au lipsit o perioadă mai lungă de la grădiniţă, care sunt înscrişi mai târziu sau pentru copiii care fac parte dintr-o minoritate și a căror limbă maternă este alta decât limba română. Proiectarea vizează activitățile de recuperare (logopedie-frământări de limbă- „Copăcel-copăcel”, exerciții pentru fixarea pozițiilor spațiale: „Taie cu o linie copacii așezați în spate, în față, în dreapta, în stânga,etc”, formarea unor deprinderi de comportare în colectiv, desen, muzică, lucru manual etc.), sarcinile de lucru pentru copii, materialul utilizat, procedee de muncă individualizată.

Activităţile recreative şi de relaxare au scopul activizării preşcolarilor, al trezirii interesului pentru cunoaştere şi acţiune liberă, independentă.[90] Acest lucru nu înseamnă că el este lăsat complet liber: regulile sociale ale grupei sunt în continuare respectate. Copilul este câteodată obligat să negocieze cu ceilalţi pentru a organiza un joc colectiv sau pentru a împărţi jucăriile grupei pe care vrea să le folosească. La început, cadrul didactic poate propune activităţi variate în cadrul plimbărilor cum ar fi: observări, experimente, jocuri în aer liber, munca în natură, jocuri libere etc.

Aceste activități trebuie să rămână deschise la orice propunere sau cerere venită din partea copiilor.

[90] https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_ro.pdf

2.2.3. Fișe de lucru

FIŞĂ DE LUCRU NR. 1

DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI COMUNICĂRII (DLC)

(DLC+DȘ)

Dansul florilor de primăvară

Sarcină de lucru: Numește obiectele din imagine și caracteristicile acestora

Comportamente urmărite: Participă la activitățile de grup și pronunță corect sunetele specifice limbii române, în situații uzuale, în calitate de vorbitor. Înțelege mesaje simple.

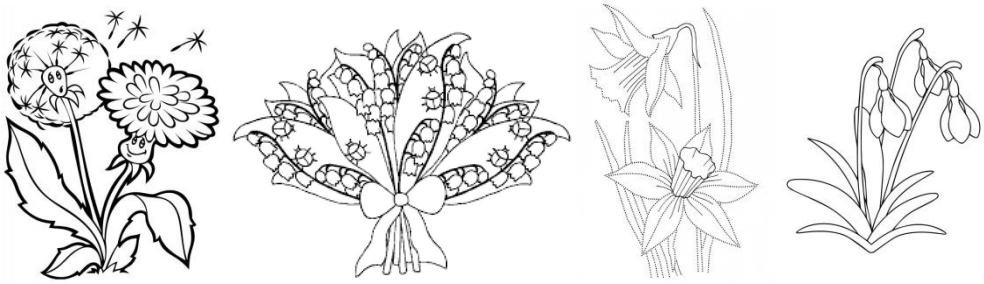

- Eu sunt o păpădie și am petale (se numește culoarea)
- Ghiocelul este vestitorul (se numește anotimpul)
- De 8 Martie voi dărui un buchet de narcise (se numește persoana)
- Numește florile din al doilea buchet (se numesc florile)
- **Indicatori:**

(D) comprehensiune: răspunde la întrebări specifice legate de un material verbal.

- **exprimare:** numeşte categoriile sortate, utilizează pluralul substantivelor, vorbeşte cu intonaţie când descrie un obiect (se exprimă corect atât în limba română, cât și în limba maternă).
- **abilități matematice**: localizează primul, al doilea, ultimul obiect dintr-un şir.

FIŞĂ DE LUCRU NR. 2

DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ŞI COMUNICĂRII (DLC)

REALIZEAZĂ REPREZENTAREA GRAFICĂ A SILABELOR ŞI SUNETELOR

Încercuiește imaginea unde se regăsește sunetul i!

Numește în limba maternă și limba română obiectele din imagini!

		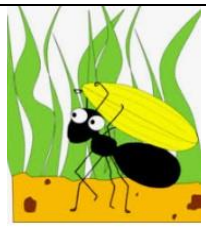			

Colorează cu aceeași culoare litera i!

UNA

MINA

MAI

ANI

D. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI A PREMISELOR CITIRII ȘI SCRIERII.

Comportamente urmărite (D/b): Înțelege mesaje simple; pronunță corect sunetele specifice limbii române; participă la activitățile de grup și la activitățile de joc, în situații uzuale, în calitate de vorbitor

D.3.Premise ale citirii și scrierii, în contexte de comunicare cunoscute

D.3.3. Discriminează/diferențiază fonetic, cuvinte, silabe, sunete și asociază sunete cu litere.

Indicatori:

502. Demonstrează creșterea conștientizării sunetelor inițiale ale unui cuvânt prin identificarea lor cu/fără ajutor.

Comportamente urmărite: jocuri de identificare a sunetelor inițiale ale cuvintelor utilizând la început cuvinte care încep cu vocale: A, E, I, O, U, sunetul corespunzător R.

• Organizarea de jocuri/activități în care copilul ar trebui să diferențieze anumite sunete în intermediul diferitelor jocuri de tip „Spune cu ce începe”, în cazul nostru sunetul și litera R.

Indicatori 503. Devine conștient că mai multe cuvinte încep cu același sunet.

Indicatori 504. Alege din imagini obiecte care încep cu acelasi sunet.

Indicatori:505. Articulează adecvat anumite sunete, toate vocalelele și majoritatea consoanelor.

Comportamente urmărite: Înțelege mesaje simple; pronunță corect sunetele specifice limbii române; participă la activitățile de grup și la activitățile de joc, în situații uzuale, în calitate de vorbitor și desparte în silabe cu ajutor.

FIŞĂ DE LUCRU NR. 3

DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI COMUNICĂRII (DLC+DȘ)

ÎMI ALEG O MESERIE

Fișa de evaluare (DȘ1)

1. Ce profesii au oamenii din imagine? Denumește meseriile în limba română.
2. Colorează diferit bulinele de deasupra imaginilor și încercuiește cu roșu bulina de deasupra pompierului!

3. Denumește obiectele și spune la ce și cum se folosește fiecare.

4. Unește cu o linie de la persoana la uneltele necesare meseriei sale. Numește uneltele !

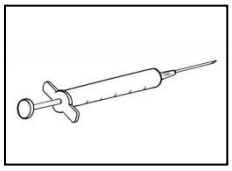

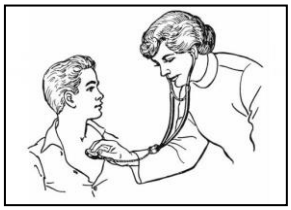

FIȘĂ DE LUCRU NR. 4

DLC-DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI COMUNICĂRII

EU SPUN UNA, TU SPUI MULTE....

1. Denumește imaginile din stânga și apoi cele din dreapta!
2. Desparte în silabe cuvintele care denumesc imaginile și reprezintă grafic silabele!
3. Formulează propoziții cu acestea!

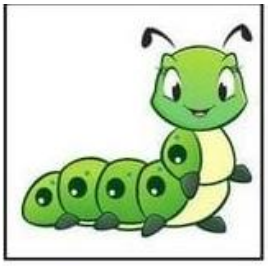

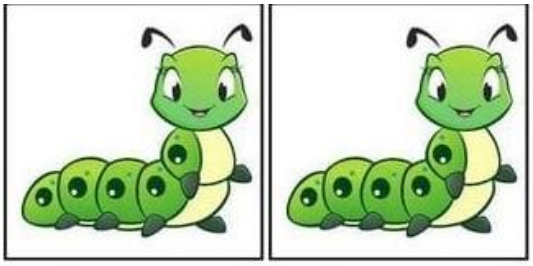

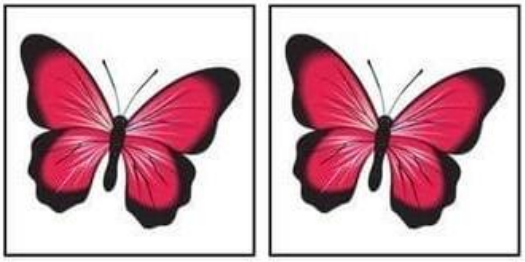

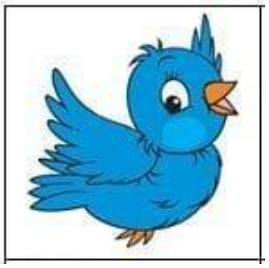

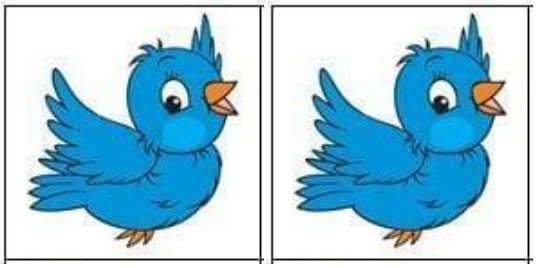

D. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI A PREMISELOR CITIRII ȘI SCRIERII.

Comportamente urmărite (D/b): Înțelege mesaje simple; pronunță corect sunetele specifice limbii române; participă la activitățile de grup și la activitățile de joc, în situații uzuale, în calitate de vorbitor

D.3. Premise ale citirii și scrierii, în context de comunicare cunoscute

D.3.4 Asimilează unele elemente ale scrisului și folosește diferite modalități de comunicare grafică și orală pentru transmiterea unui mesaj.

Indicatori:

429. Folosește pluralul în vorbirea curentă, corect și sistematic

507. Desparte cuvinte în silabe cu ajutor

465. Utilizează în vorbire propoziții dezvoltate și fraze

FIȘA DE LUCRU NR. 5

DLC-DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI COMUNICĂRII

1. Recunoaște personajele care fac parte din poveste și așază-le în oală!

2. Denumește personajele din poveste și alintă-le!

3. Colorează cerculețul de sub obiectul din care animalele și-au făcut căsuță!

D. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI A PREMISELOR CITIRII ȘI SCRIERII.

Comportamente urmărite (D/b): Înțelege mesaje simple; pronunță corect sunetele specifice limbii române; participă la activitățile de grup și la activitățile de joc, în situații uzuale, în calitate de vorbitor

D.1. Mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute

D.1.1. Demonstrează înțelegerea unui mesaj oral, ca urmare a valorificării ideilor, emoțiilor, semnificațiilor etc. (comunicare expresivă)

Indicatori:

388. Povestește un eveniment sau o poveste cunoscută respectând succesiunea evenimentelor.

D.2. Subdomeniul: Premisele citirii și scrierii

D.2.1. Aspect specific: Participarea în experiențe cu cartea; cunoașterea și aprecierea cărții.

***Indicatori*:**

491. Recită o strofă sau repetă ultimul vers al unei poezii preferate sau redă cuvinte, expresii, sintagme, din povestea preferată

FIȘĂ DE LUCRU NR. 6

DLC- DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI COMUNICĂRII

- Ascultă povestea *Cei trei fluturi* de Ana Lulinschi!

1. Colorează imaginile care reprezintă personaje din poveste!

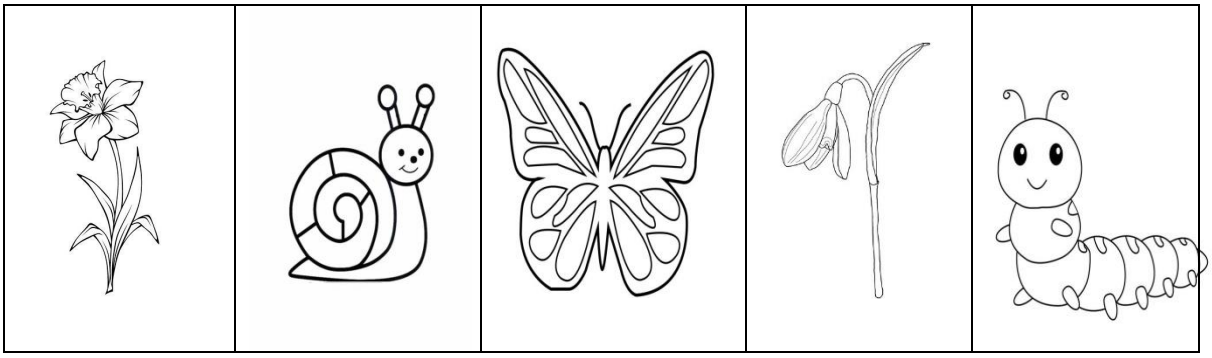

2. Desenează o bulină galbenă deasupra imaginilor în numele cărora auzi sunetul *ă*!

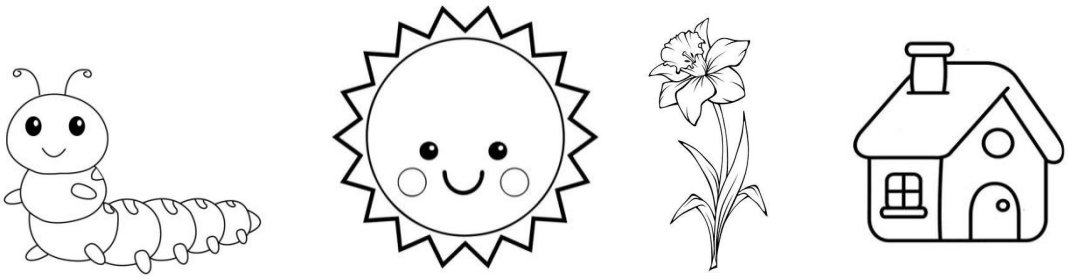

3. Desenează atâtea buline roșii câte sunete are cuvântul!

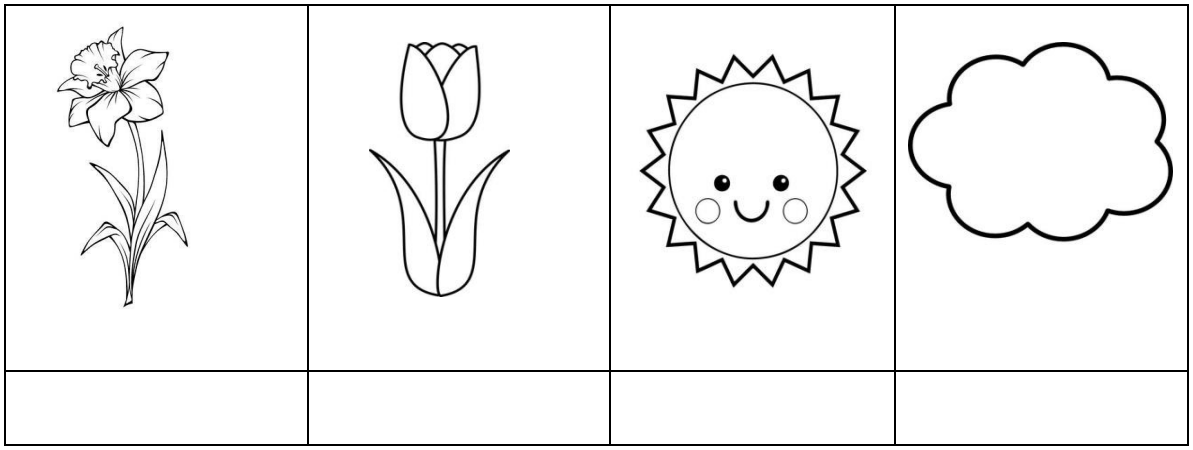

4. Desenează personajul tău preferat! Povestește de ce l-ai ales tocmai pe el!

D. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI A PREMISELOR CITIRII ȘI SCRIERII

Comportamente urmărite (D/b): Înțelege mesaje simple; pronunță corect sunetele specifice limbii române; participă la activitățile de grup și la activitățile de joc, în situații uzuale, în calitate de vorbitor

D.1. Receptarea de mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute

D.1.1. Demonstrează înțelegerea unui mesaj oral, ca urmare a valorificării ideilor, emoțiilor, semnificațiilor etc. (comunicare expresivă)

Indicatori:

388. Povestește un eveniment sau o poveste cunoscută respectând succesiunea evenimentelor.

D.2. Subdomeniul: Premisele citirii și scrierii

D.2.1. Aspect specific: Participarea în experiențe cu cartea; cunoașterea și aprecierea cărții.

***Indicatori*:**

491. Recită o strofă sau repetă ultimul vers al unei poezii preferate sau redă cuvinte, expresii, sintagme, din povestea preferată.

D.2.4. Aspect specific: Însușirea deprinderilor de scris; folosirea scrisului pentru transmiterea unui mesaj

Indicatori:

556. Începe să respecte conturul imaginilor și să coloreze în interior

D.3.4. Aspect specific: Asimilează unele elemente ale scrisului și folosește diferite modalități de comunicare grafică și orală pentru transmiterea unui mesaj.

FIȘĂ DE LUCRU NR. 7 – DLC

LITERE, SUNETE, SILABE, PROPOZIȚII

1. Colorează imaginile în denumirea cărora auzi grupul de sunete *oa*!

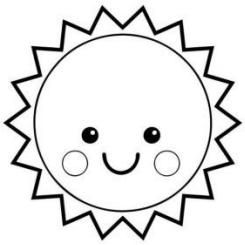
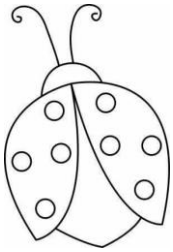

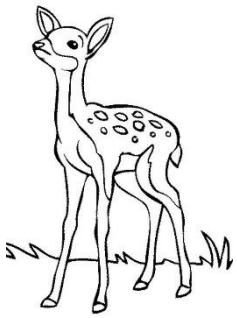
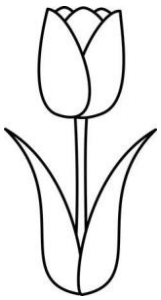
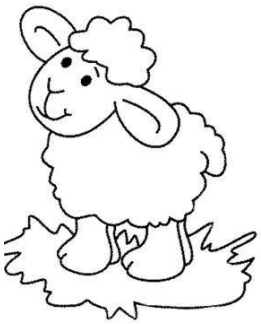

1. Câte silabe are fiecare cuvânt? Colorează bulina corespunzătoare!

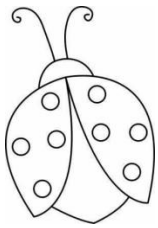

1 2 3 4

1 2 3 4

1 2 3 4

3. Desparte în silabe cuvintele care denumesc imaginile de mai jos!
Reprezintă-le grafic prin liniițe orizontale!

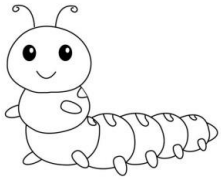

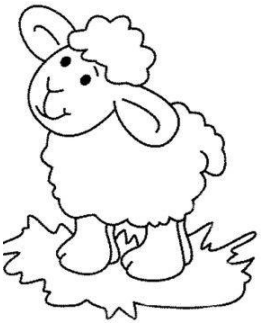

4. Alege o imagine! Povestește despre imaginea aleasă! Coloreaz-o!

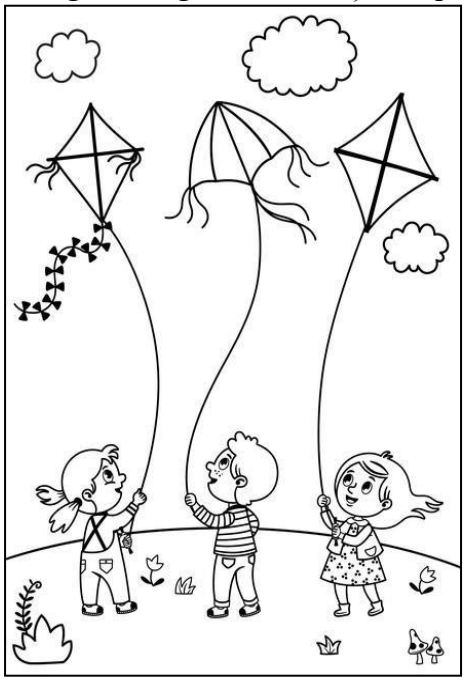

D. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI A PREMISELOR CITIRII ȘI SCRIERII

Comportamente urmărite (D/b): Înțelege mesaje simple; pronunță corect sunetele specifice limbii române; participă la activitățile de grup și la activitățile de joc, în situații uzuale, în calitate de vorbitor.

D.3. Premise ale citirii și scrierii, în context de comunicare cunoscute

D.3.4 Asimilează unele elemente ale scrisului și folosește diferite modalități de comunicare grafică și orală pentru transmiterea unui mesaj.

Indicatori:

429. Folosește pluralul în vorbirea curentă, corect și sistematic.

507. Desparte cuvinte în silabe cu ajutor.

465. Utilizează în vorbire propoziții dezvoltate.

FIŞĂ DE LUCRU NR. 8

DLC- **DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI COMUNICĂRII**

(DŞ+DLC+DOS)

De vorbă cu PINOCCHIO!

- Eu sunt Pinocchio, tu cine eşti?
- Eu vin dintr-o poveste, tu ce poveste cunoşti?
- Te rog să mă colorezi cu culorile tale preferate!
- Mie-mi plac merele, tu ce fructe preferate ai?
- Desenează 2 buline pe fiecare papucel şi 3 pe pălăria mea!
- Pe tatăl meu îl cheamă Gepetto, dar pe părinţii tăi?

B. DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ

B.2. Subdomeniul: Dezvoltare emoțională

B.2.1. Aspect specific: Dezvoltarea conceptului de sine

Indicatori:

265. Folosește corect pronumele (nu mai folosește persoana a III-a pentru a se referi la sine);

266. Descrie membrii familiei, asociindu-le corect statutul și spunându-le numele;

268. Împărtășește celorlalți informații despre sine.

D. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI A PREMISELOR CITIRII ȘI SCRIERII

Comportamente urmărite (D/b): Înțelege mesaje simple; pronunță corect sunetele specifice limbii române; participă la activitățile de grup și la activitățile de joc, în situații uzuale, în calitate de vorbitor

D.1.Mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute

D.1.1. Demonstrează înțelegerea unui mesaj oral, ca urmare a valorificării ideilor, emoțiilor, semnificațiilor etc. (comunicare expresivă)

Indicatori:

388. Povestește un eveniment sau o poveste cunoscută respectând succesiunea evenimentelor.

D.2. Subdomeniul: Premisele citirii și scrierii

D.2.1. Aspect specific: Participarea în experiențe cu cartea; cunoașterea și aprecierea cărții.

***Indicatori*:**

491. Recită o strofă sau repetă ultimul vers al unei poezii preferate sau redă cuvinte, expresii, sintagme, din povestea preferată

D.2.4. Aspect specific: Însușirea deprinderilor de scris; folosirea scrisului pentru transmiterea unui mesaj

Indicatori:

556. Începe să respecte conturul imaginilor și să coloreze în interior

E. DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII

E.2. Subdomeniul: Cunoștințe și deprinderi elementare matematice, cunoașterea și înțelegerea lumii

E.2.1. Aspect specific: Reprezentări elementare matematice (numere, reprezentări numerice, operații, concepte de spațiu, forme geometrice, înțelegerea modelelor, măsurare)

Indicatori:

621. Înțelege corespondența unu la unu (de ex. că numerele desemnează o cantitate)

E.2.2. Aspect specific: Cunoașterea și înțelegerea lumii (lumea vie, Pământul, spațiul, metode științifice)

Indicatori:

693. Sortează ființele vii și plantele după mediul de viață sau caracteristicile lor (ființe terestre/ marine sau legume/fructe/flori).

FIŞĂ DE LUCRU NR. 9

DLC- DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI COMUNICĂRII

(DŞ+DLC+DOS)

1. Desparte în silabe cuvintele care denumesc imaginile de mai jos și trasează în căsuța liberă tot atâtea liniuțe câte silabe are cuvântul:

2. Încercuiește imaginile a căror denumire încep cu sunetul **R**:

D. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI A PREMISELOR CITIRII ȘI SCRIERII

Comportamente urmărite (D/b): Înțelege mesaje simple; pronunță corect sunetele specifice limbii române; participă la activitățile de grup și la activitățile de joc, în situații uzuale, în calitate de vorbitor

D.3. Premise ale citirii și scrierii, în contexte de comunicare cunoscute

D.3.3. Discriminează/diferențiază fonetic, cuvinte, silabe, sunete și asociează sunete cu litere.

Indicatori:

502. Demonstrează creșterea conștientizării sunetelor inițale ale unui cuvânt prin identificarea lor cu/fără ajutor.

Comportamente urmărite: jocuri de identificare a sunetelor inițiale ale cuvintelor utilizând la început cuvinte care încep cu vocale: A, E, I, O, U, sunetul corespunzător R.

• Organizarea de jocuri/activități în care copilul ar trebui să diferențieze anumite sunete în intermediul diferitelor jocuri de tip „Spune cu ce sunet începe”, în cazul nostru sunetul și litera R.

Indicatori 503. Devine conștient că mai multe cuvinte încep cu același sunet.

Indicatori 504. Alege din imagini obiecte care încep cu același sunet.

Indicatori:505. Articulează adecvat anumite sunete, toate vocalelele și majoritatea consoanelor.

Comportamente urmărite: Înțelege mesaje simple; pronunță corect sunetele specifice limbii române; participă la activitățile de grup și la activitățile de joc, în situații uzuale, în calitate de vorbitor și desparte în silabe cu ajutor.

FIȘĂ DE LUCRU NR. 10

DLC-DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI COMUNICĂRII

1. Desparte în silabe cuvintele ce denumesc imaginile!
2. Colorează imaginile a căror denumire au 2 silabe!
3. Înconjoară imaginile a căror denumire au ca sunet inițial, sunetul „M”!
4. Taie cu o linie imaginile a căror denumire au ca sunet final, sunetul „N”!

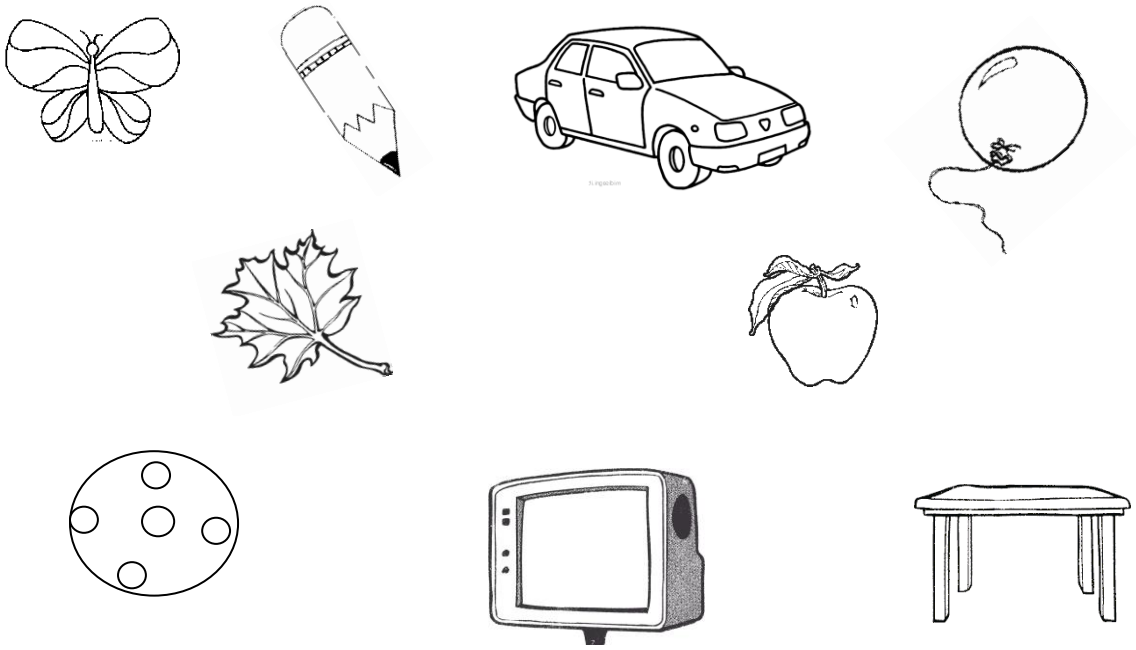

D. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI A PREMISELOR CITIRII ȘI SCRIERII

Comportamente urmărite (D/b): Înțelege mesaje simple; pronunță corect sunetele specifice limbii române; participă la activitățile de grup și la activitățile de joc, în situații uzuale, în calitate de vorbitor

D.2. Subdomeniul: Premisele citirii și scrierii

D.2.2. Aspect specific: Dezvoltarea capacității de discriminare fonetică; asocierea sunet – literă

Indicatori:

507. Desparte cuvinte în silabe cu ajutor.

502. Demonstrează creșterea conștientizării sunetelor inițale ale unui cuvânt prin identificarea lor cu/fără ajutor.

504. Alege din imagini obiecte care încep cu același sunet.

D.2.4. Aspect specific: Însușirea deprinderilor de scris; folosirea scrisului pentru transmiterea unui mesaj

Indicatori:

556. Începe să respecte conturul imaginilor și să coloreze în interior

2.3. Proiectarea și adaptarea strategiilor didactice

✓ **Definiții și precizări conceptuale**

Termenul „strategie" derivă din cuvântul antic grecesc stratēgia (στρατηγία) care înseamnă „arta liderului armatei"[91]. DEX-ul definește strategia ca „parte componentă a artei militare, care se ocupă cu problemele pregătirii, planificării și ducerii războiului și operațiilor militare"[92]. În prezent, noțiunea „strategie" este folosită în toate domeniile de activitate care parcurg un traseu evolutiv și au un scop final (strategia unui meci, strategia de marketing, strategia economică, strategia didactică etc.).

Strategia didactică este „modalitatea eficientă prin care profesorul îi ajută pe elevi să acceadă la cunoaștere și să-și dezvolte capacitățile intelectuale, priceperile, deprinderile, aptitudinile, sentimentele și emoțiile; ea se constituie într-un ansamblu complex și circular de metode, tehnici, mijloace de învățământ și forme de organizare a activității, complementare, pe baza cărora profesorul elaborează un plan de lucru cu elevii, în vederea realizării cu eficiență a învățării"[93].

Setul de acțiuni planificate și orientate pentru atingerea unor finalități educaționale reprezintă **strategia didactică**. Succesul strategiei depinde de eficiența **metodei** alese, eficiență care are la bază **mijloacele de învățământ** și **forma de organizare** a activității de predare-învățare.

✓ **Clasificarea strategiilor didactice**[94] se face în funcție de tipul de achiziții și rezultatele dorite și în funcție relația și tipul de interacțiune a subiectului cu materialul informațional nou.

1. **După criteriul achizițiilor și rezultatelor dorite**
2. **După criteriul relației și tipului de interacțiune a subiectului cu materialul informațional.**

În **funcție de criteriul achizițiilor** și rezultatelor dorite strategiile didactice pot fi:

- Strategii de dobândire de noi informații au un caracter informativ, care se bazează pe metode de predare învățare prin care preșcolarul este implicat în activități/jocuri de grup sau frontale, iar educatoarea are rolul de coordonator de joc.

[91] http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.04.0057:entr y=strathgi/a

[92] Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan" (1998), *Dicționarul Explicativ al limbii române,* București, Editura Univers Enciclopedic, p.1024

[93] Pânișoară, I.-O., Oprea, C. L. (2012), *Metode interactive de predare, învățare, evaluare*. *Program de formare,* Material elaborate în cadrul proiectului *Cariera de succes în învățământul preuniversitar prin implementarea de programe de formare inovative* POSDRU/87/1.3/S/61602

[94] Oprea, C.L. (2009), *Strategii didactice interactive,* ed. a 3-a, București, Editura Didactică și Pedagogică, p.55-62

- Strategii interactive de exersare/aplicare a noilor informații și de dezvoltare a abilităților practice adică predominant aplicative - se referă la organizarea unor activități practice care să stimuleze preșcolarii să aplice în practică ceea ce au învățat.
- Strategii de evaluare – au ca scop stimularea copilului în procesul propriei evaluări.

În **funcție de criteriul relației și tipului de interacțiune** a subiectului cu materialul informațional nou strategiile didactice se pot clasifica în:

- Strategii de transmitere și receptare a noului material informațional – educatoarea organizează, selectează adaptează noul material informațional, astfel încât preșcolarii să poată recepta și înțelege cu ușurință informațiile. Rolul principal în procesul învățării prin transmiterea informațiilor îl deține educatoarea.
- Strategii de căutare și confruntare cu noul material informațional - acestea presupun stimularea inițiativei copiilor de a merge către sursele de informare. Rolul educatoarei este de a crea aceste ocazii de învățare prin căutare, descoperire.
- Strategii de acțiune și restructurare a noului material informațional - presupun activități prin care preșcolarului i se oferă posibilitatea de a completa informațiile primite, de a le particulariza sau generaliza și de a le găsi un corespondent în practică. Educatoarea îndrumă și încurajează acțiunile copiilor.
- Strategii de inovare și creare de noi materiale informaționale - încurajează preșcolarii să creeze conținuturi noi pornind de la informațiile deja achiziționate. Educatoarea devine un membru al echipei creative, inițiativa aparținând copiilor.

❖ **Metoda didactică** reprezintă unul din instrumentele care stau la baza elaborării strategiei didactice, aceasta fiind calea sau modalitatea prin care se realizează procesul instructiv-educativ. Metodele didactice sunt mijloacele prin care se formează și se dezvoltă priceperi, deprinderi și formează caractere. Sistemul[95] de metode de predare-învățare poate fi sintetizat astfel: metode de comunicare, metode bazate pe acțiune, metode de explorare a realității și metode de raționalizare a învățării și predării.

a) **Metodele de comunicare:**

- orală:

✓ expozitive: povestirea, descrierea, explicația, prelegerea, instructajul, conferința, cursul;

✓ conversative: conversația, discuția, dezbaterea, brainstormingul, problematizarea.

- scrisă: lectura, studiul de text.

[95] Cerghit, I. (2006), *Metode de învățate,* Iași, Editura Polirom, p.114

- oral vizuală: instruirea prin filme, suporturi media.
- interioară: reflecția personală, experimentul mintal.

b) **Metodele bazate pe acțiuni:**

- acțiune reală: exercițiul, proiectul, lucrările practice, aplicații tehnice, activități creative.
- acțiune simulată: jocul didactic, jocul de rol, metoda dramatizării, învățarea pe simulatoare.

c) **Metode de explorare a realității:**

- directe: observarea, experimentul, ancheta, studiul de caz, învățare prin cercetare/descoperire.
- indirecte: demonstrația, modelarea.

d) **Metode de raționalizare a învățării și predării**: metoda fișelor de lucru, metode algoritmice de învățare, instruirea programată, e-learning.

Funcțiile pe care le îndeplinesc metodele didactice sunt: funcția cognitivă, funcția formativ-educativă, funcția motivațională, funcția instrumentală, funcția normativă (de optimizare). Modernizarea și adaptarea metodologiei didactice este necesară și trebuie făcută în funcție de schimbările sociale pentru a răspunde nevoilor individuale ale populației și vizează următoarele aspecte:

- diversificarea metodelor în funcție de varietatea situațiilor de instruire;
- utilizarea metodelor care valorifică potențialul intelectual și creativ al elevilor;
- folosirea metodelor ce combină munca individuală cu munca în grup;
- promovarea metodelor euristice, a metodelor bazate pe cercetare- acțiune-descoperire;
- operaționalizarea metodologiei didactice prin intermediul mijloacelor de învățământ.

❖ **Mijloacele de învățământ** sunt instrumentele materiale și tehnice, produsele, dispozitivele și aparatele cu ajutorul cărora se realizează obiectivele activității instructiv-educative. Mijloacele de învățământ sunt alese în funcție de metodele și procedeele didactice proiectate pentru activitatea de predare-învățare-evaluare, acestea având o funcționalitate precisă pentru realizarea obiectivelor propuse.

Clasificarea[96] acestora după funcția pedagogică este următoarea:

a) mijloace informativ- demonstrative:

[96] Cerghit, I. (1977), *Metode de învățământ,* București, Editura Didactică și Pedagogică, p.79

- materiale intuitiv naturale
- obiecte elaborate sau construite - substitute tridimensionale
- materiale reprezentări figurative - substitute bidimensionale
- reprezentări simbolice (grafice, desene)

b) mijloace de exersare și formare a deprinderilor
c) mijloace de raționalizare a timpului în cadrul lecțiilor
d) mijloace de evaluare
e) mjloace tehnice audio-vizuale

Modalitatea prin care cadrul didactic alege metodele, instrumentele, mijloacele de învățământ și forma de organizare a activităților (frontal, pe grupe, în perechi sau individual) reprezintă **stilul didactic**.

Factorii care determină stilul didactic sunt personalitatea profesorului, concepția pedagogică personală, cultura și societatea contemporană, experiența didactică, dorința de inovare, pregătirea științifică, cunoștințele de psihopedagogie, atitudinea profesorului față de creativitatea și implicarea elevilor în procesul instructiv- educativ.

O strategie didactică eficientă trebuie să împletească factorii care țin de profesor cu variabilele[97] care țin de:

- **colectivul de elevi** (particularitățile grupei de preșcolari, sintalitatea grupului, nevoile, cerințele, dorințele, posibilitățile și experiențele cognitive, sociale și afectiv emoționale ale copiilor; mărimea colectivului, gradul de omogenitate, posibilitățile de grupare ori de lucru frontal sau individual; gradul de motivare al preșcolarilor și pregătirea pentru a lucra în grup, în perechi, colectiv sau individual, aptitudinile și nivelul de pregătire pentru un anumit domeniu);
- **de organizarea școlară** (timpul școlar avut la dispoziție în raport cu timpul solicitat de o anumită strategie didactică, spațiul școlar avut la dispoziție),
- **resurse materiale (**dotări, aparatură, echipamente disponibile etc. folosite în spațiul și în timpul disponibil);
- **de curriculum** (finalitățile macro-structurale și micro-structurale urmărite, gradul de accesibilitate și modalitățile de verificare a îndeplinirii acestora, natura obiectivelor și a conținutului pe care trebuie să-l învețe preșcolarii, relația cu achizițiile curente ale acestora, gradul de adaptabilitate, utilitatea și importanța acestuia pentru activitatea și viața elevilor, experiențele de învățare propuse copiilor, gradul de problematizare și nivelul de interactivitate solicitat).

[97] Oprea, C.L. (2009), *Strategii didactice interactive, ed. a 3-a,* București, Editura Didactică și Pedagogică, p.34-35

❖ Planificarea și adaptarea strategiilor didactice pentru activitățile de învățare în învățământul preșcolar

În învățământul preșcolar strategia didactică este orientativă, flexibilă și provizorie, aceasta putând fi modificată, restructurată și adaptată pe tot parcursul procesului instructiv-educativ. Educatoarea va alege metodele de lucru și mijloacele de învățământ în funcție de caracteristicile colectivului de preșcolari, resursele materiale avute la dispoziție și de finalitățile educaționale țintite.

Principala metodă instructiv educativă folosită în grădiniță este **jocul**. Prin joc copilul dobândește comportamente sociale, se optimizează potențialul intelectual și fizic, motiv pentru care activitatea de joc poate fi extrem de solicitantă pentru copil. Așadar, educatoarea trebuie să știe cât îl poate solicita pe copil prin joc și în ce fel, transformând jocul într-o situație concretă de învățare. Jocul devine „didactic" atunci când prin modul de formulare a sarcinii de învățare copilul este adus în situația de a-și utiliza energiile și potențialul psihofizic pentru a-și optimiza parametrii comportamentali.[98] Clasificarea jocurilor se face pe baza funcțiilor didactice pe care acestea le îndeplinesc:

- jocul de construcție permite copiilor să exploreze materialele cu ajutorul cărora vor construi diferite obiecte, având posibilitatea să compare diverse materiale. În cadrul acestui joc copiii vor observa diferite forme ale obiectelor și însușirile acestora;
- jocul cu reguli - prin intermediul acestui tip de joc copiii vor face cunoștință și se vor supune normelor care sunt mai presus decât propriile dorințe. Astfel preșcolarii află că nerespectarea regulilor aduce sancțiuni, cel mai adesea, prin excluderea din joc;
- jocul de rol aduce preșcolarii în situația să și asume diferite roluri sociale pe care mai întâi le imită. Aceste jocuri ne dezvăluie modul în care copiii percep împărțirea sarcinilor sociale și îndeplinirea lor.

Metodele intuitive sunt **observația și demonstrația.**

Observația este o metodă care poate fi provocată de educatoare (observarea dirijată) sau poate fi independentă, în acest caz copilul observă particularitățile și/sau schimbările din mediul în care este integrat.

Observația, ca metodă, contribuie la dezvoltarea unor capacități cum ar fi:

- capacitatea de a investiga, cerceta un obiect sau un fenomen;
- capacitatea de a urma un plan pe care, la început, îl stabilește cadrul didactic;

[98] Ezechil, L., Păiși-Lăzărescu, M. (2002), *Laborator preșcolar*- ghid metodologic, ediția a II-a revizuită, București, V&I Integral, p.123

- capacitatea de a analiza, generaliza, sintetiza unele aspecte din realitatea imediată;
- dezvoltă spiritul de observație care este indicator esențial al inteligenței perceptive;
- capacitatea de stimulare și afirmare a curiozității de cunoaștere a copilului;
- dezvoltă atitudini active în raportul copilului cu mediul înconjurător.

Demonstrația oferă copilului prilejul de a asista la diverse acțiuni și chiar de a acționa în mod direct asupra unor obiecte pentru a constata anumite caracteristici, particularități, relații. Această metodă este modul cel mai firesc pentru desfășurarea activităților în grădiniță deoarece ea aduce suportul material sau imagistic necesar pentru observarea obiectelor, pentru înțelegerea unor procese și fenomene.

Demonstrația poate îmbrăca diferite forme în desfășurarea activităților cu preșcolarii:

- *exemplificarea* este o modalitate care demonstrează anumite fapte, situații, evenimente, adecvată pentru nivelul de înțelegere a preșcolarului;
- *demonstrarea pe viu* se realizează prin utilizarea plantelor, animalelor, păsărilor, mai ales atunci când copiii nu au posibilitatea de a le cunoaște în mod direct;
- *demonstrația ca model* de acțiune în care educatoarea intenționează să inițieze copiii în executarea anumitor operațiuni, aceasta le demonstrează mai întâi cum să procedeze pentru ca mai târziu copiii să o poată imita.

Metode preponderent verbale

Povestirea prezintă unele informații sau redă alte situații într-o formă impresionistă, această metodă este integrată în majoritatea activităților organizate în învățământul preșcolar indiferent de aria de activitate abordată. Eficiența acestei metode depinde de limbajul utilizat, de cât de accesibil este acesta pentru preșcolari, de felul cum sunt adaptate conținuturile prezentate la nivelul de înțelegere al copilului, de resursele emoționale pe care le accesează atât din punctul de vedere al educatoarei care transmite acest mesaj, dar și din punctul de vedere al copilului care urmează să recepteze acest mesaj.

Repovestirea este colaterală povestirii, această metodă presupune o focalizare a activității pe preșcolarul care urmează să re-elaboreze un subiect deja prezentat de către educatoare. Adus într-o astfel de situație preșcolarul este stimulat să-și dezvolte capacitățile de exprimare prin claritate, corectitudine și coerență în vorbire fiind supravegheat îndeaproape de către educatoare. Metoda repovestirii este destul de dificilă deoarece îl forțează pe copil să reconstruiască în mod propriu un subiect în funcție de vocabularul pe care îl stăpânește și îl aduce în situația de a genera propoziții.

Conversația este o metodă verbală activă deoarece îl plasează pe copil în poziția de partener de discuție cu adultul. Pentru ca acest lucru să fie posibil este nevoie ca preșcolarul să dețină anumite abilități verbale iar educatoarea competențe de stimulare a dialogului interpersonal. În cadrul grădiniței conversația se poate purta cu întreaga grupă de preșcolari care pune întrebări, iar copiii răspund în cor. Această formă de desfășurare a conversației prezintă avantajul că li se permite copiilor mai timizi un anumit anonimat. Această metodă contribuie la dezvoltarea capacităților de comunicare ale copilului, dar mai ales la îmbunătățirea comportamentului social: de a intra cu ușurință în relație cu ceilalți, de a avea inițiativa dialogului, dar mai ales de a asculta activ (înțelegând ce spune interlocutorul și respectând ce dorește sau ce așteaptă de la el).

Explicația este o metodă absolut necesară având în vedere că experiențele de viață și de învățare ale preșcolarilor sunt foarte sărace. Prin intermediul explicației sarcinile de instruire sunt mai bine înțelese, mai bine conectate la ansamblul de cunoștințe anterioare pe care le deține preșcolarul. În acest sens explicația este o metodă de sine stătătoare, dar poate deveni și un procedeu al altei metode, spre exemplu, pentru metoda observației și a demonstrației se apelează la explicație ca procedeu.

Metode de exersare:

Exercițiul este metoda prin care preșcolarii sunt puși în situații în care vor acționa efectiv. Exersând, adică reluând anumite acțiuni până la realizarea lor cu un efort minim, copilul își dezvoltă abilități acționale de ordin fizic, mental, emoțional și dobândește deprinderi și comportamente.

Metode de simulare: jocul de rol și dramatizările. *Jocul de rol* este una din cele mai frecvente metode de simulare care se utilizează în învățământul preșcolar. Cu ajutorul acestei metode copilul este atras către transpunerea în diverse situații sociale pe care și le asumă sub forma jocului. Exersarea rolului ales îl solicită sub aspect imaginativ și creator. Principalele caracteristici ale jocului de rol sunt date de faptul că preșcolarul este motivat personal, participă activ, îi este solicitată gândirea, emoțiile și imaginația și i se permite să se exprime liber.

Dramatizarea tinde să fie confundată cu jocul de rol. Dramatizarea dezvoltă capacitatea de transpunere într-un rol, dar în același timp se solicită și capacitatea de memorare a unor replici. Ca și în jocul de rol se stimulează dialogul, interacțiunea și comunicarea atât de necesare pentru optimizarea comportamentului social al copilului. Metoda jocului de rol și cea a dramatizării sunt foarte atrăgătoare pentru copii, deoarece le creează sentimentul apropierii de lumea adulților.

2.4. Exemple de bune practici

EXEMPLUL 1

Grupa: Mare

Domeniul experențial: Educarea limbajului

Unitatea de învățare: Magia sărbătorilor pascale

Tema zilei: ***„Povestea iepurașului de Paște”,*** adaptare după Andra Lupăescu (evaluare sumativă)

Comportamentul/comportamentele vizate: Stimularea imaginației creatoare, dezvoltarea exprimării orale, înțelegerea și utilizarea corectă a semnificatiilor structurilor verbale orale. Exprimarea originalității, în scopul realizării sarcinilor propuse.

Obiective operaționale:

- Să denumească titlul poveștii;
- Să recunoască și să realizeze corespondența între personajele poveștii (în funcție de cerință);
- Să selecteze corect ilustrațiile din povestea cerută;
- Să participe la activitate, atât în calitate de vorbitor, cât și în calitate de auditor (metoda RAI);
- Să completeze, într-un șir de ilustrații, imaginile lipsă (în ordinea cronologică a desfășurării evenimentelor);
- Să repovestească evenimentele desfășurate pe baza imaginilor expuse.

ITEMI OBIECTIVI: Alege răspunsul potrivit:

1. **Alegere dublă**

   Titlul este „Povestea iepurașului de Paște”

   NU DA

   Țup a ales oul albastru.

   DA NU

2. **Tip pereche**

   Care este perechea?

   Sunt fixate două şiruri de imagini ale personajelor cunoscute de copii. Aceştia trebuie să marcheze legătura dintre un personaj (din primul şir) şi „perechea” acestuia, din al doilea şir.

3. **Cu alegere multiplă**

   Din aceeaşi familie cu iepurașul (se arată imaginea) face parte.....? (se expun imagini cu: o casă, un copac, o veveriță).

ITEMI SEMIOBIECTIVI

1. **Cu întrebări structurate**

a) **Prin valorificarea metodei R.A.I pe baza unei imagini sugestive**

R.A.I. este atât o metodă de evaluare, cât şi o strategie de învăţare care îmbină cu succes competiţia şi colaborarea şi permite realizarea unui feed-back rapid.

Copiii sunt așezați în cerc. Educatoarea rostogolește un ou pictat (ou-jucărie) unui copil formulând prima întrebare. Copilul care primește oul răspunde. Dacă nu cunoaște răspunsul, dă oul colegului din dreapta. Preșcolarul care răspunde corect, rostogolește oul înapoi.

Întrebările pot fi formulate și de către preșcolari, educatoarea arătând imagini sugestive din poveste (pe baza cărora se formulează întrebarea). La sfârșitul aplicării metodei, se poate face ,,returul", acordându-se eventual ,,calificative" copilului (Bine, Foarte bine, Excelent).

b) **Joc interactiv**

Este nevoie de fișele cu ,,Povestea iepurașului de Paște", un coșuleț cu întrebările printate:

1. Care sunt personajele poveştii?
2. Câți frați avea Țup?
3. Ce mănâncă iepurașii?
4. Ce culoare are oul ales de Țup?
5. Unde trebuiau duse ouăle colorate?
6. Unde a ascuns Țup oul roșu?
7. Ce sărbătoare reprezintă iepurașul?

Putem introduce şi întrebări **capcană** sau **haioase**, ca de exemplu:

1. Unde trăia băiețelul (Vlad)?
2. Ce a găsit Vlad în grădină?
3. În ce anotimp se petrece acțiunea din poveste?
4. Pisica i-a furat oul unui iepuraș?

2. Lacunar (de completare)

Preșcolarii trebuie să așeze la flanelograf imaginile care lipsesc din firul epic al poveștii.

ITEMI SUBIECTIVI

1. Tip rezolvare de probleme

Dacă în ,,Povestea iepurașului de Paște" ar fi anotimpul iarna ce s-ar întâmpla?

2. Eseu structurat

Pe baza expunerii la flanelograf a imaginilor din poveste, așezate în ordinea cronologică se poate realiza povestirea.

EXEMPLUL 2

„Există patru vârste în viaţa omului:
- cea în care crede în Moş Crăciun;
- cea în care nu mai crede în Moş Crăciun;
- cea în care este Moş Crăciun;
- cea în care seamănă cu Moş Crăciun.”

Nivel de vârstă/grupa: 5-6 ani, nivel II

Grupa: mare

Tema anuală de studiu: „*Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim?*”

Tema proiectului/săptămânii: „Vine,vine Moş Crăciun!”

Tema activității: „Spiriduşii lui Moş Crăciun”

Elemente componente ale activității integrate: ADP+ALA+ADE

ADE: Domeniul Limbă şi comunicare; Domeniul Psihomotric (Educație fizică)

Mijloc de realizare:

DLC: lectura educatoarei: Povestea „**Barba lui Moș Crăciun**”

DPM: Consolidarea prin joc a unor mişcări și calități motrice de baza (parcurs aplicativ) - „**Să-l ajutăm pe Moș Crăciun**”

DIMENSIUNI ALE DEZVOLTĂRII:

- Autocontrol și expresivitate emoțională;
- Comportamente prosociale, de acceptare și de respectare a diversității în condiţiile în care jumătate dintre copiii grupei aparţin altei etnii;
- Activare și manifestare a potențialului creativ;
- Motricitate grosieră și motricitatea fină în contexte de viaţă familiare;
- Finalizarea sarcinilor-persistenţa în activități;
- Mesaje orale în diverse situaţii de comunicare;
- Conduită senzorio-motorie, pentru orientarea mişcării;
- Competențe și deprinderi elementare în realizarea sarcinilor.

COMPORTAMENTE VIZATE:

- Explorează și utilizează texturi și suprafețe diferite când execută lucrările practice;
- Își însușește și respectă reguli; înțelege efectele acestora în planul relațiilor sociale, în contexte familiare;
- Exersează, cu sprijin, asumarea unor responsabilități specifice vârstei, în contexte variate;

- Demonstrează creativitate prin activități artistico-plastice, de mișcare și practice, în conversații și povestiri creative;
- Demonstrează capacitate de comunicare clară a unor idei, nevoi, curiozități, acțiuni, emoții proprii;
- Execută mişcările poziţionând corpul și membrele pentru a executa corect;
- Recunoaște și exprimă emoții de bază produse de texte literare, obiecte de artă create de ei;
- Exersează, cu sprijin, ascultarea activă a unui mesaj, în vederea înţelegerii și receptării lui (comunicarea receptivă);
- Demonstrează familiarizarea cu informații despre greutate, înălţime, lungime, volum;
- Evidenţiează caracteristicile unor obiecte localizate în spaţiul înconjurător.

SCOPUL ACTIVITĂŢII: Dezvoltarea capacității de a înțelege un text narativ și de a exprima propriile emoții valorificând mesajul literar în redarea unor mişcări motrice; consolidarea și verificarea unor deprinderi practic-aplicative.

OBIECTIVE:

O1 - Să formuleze minim două predicții de continuare a fiecărui fragment audiat valorificând imaginația de tip creator;

O2 - Să redea corect mișcările motrice de bază însușite anterior la indicaţiile educatoarei;

O3 - Să formuleze cel puțin un enunț corect, o concluzie parţială referitoare la trăirile lui Moș Crăciun pe baza textului audiat;

O4 - Să analizeze contextele în care se manifestă emoțional personajul remarcând că, de la un moment la altul, emoțiile trăite pot să se schimbe;

O5 - Să-şi dezvolte unele calități motrice în contextul emoțional al povestirii (rapiditate, atenţie, îndemânare);

O6 - Să manifeste independenţă și creativitate în realizarea unor lucrări practic-aplicative;

O7 - Să participe la toate activitățile de grup manifestând empatie;

STRATEGII DIDACTICE:

Metode şi procedee: povestirea, conversaţia, impulsul emoțional, participarea activă și afectivă, insructajul verbal, exerciţiul, jocul, problematizarea, expunerea, metoda predicțiilor, brainstormingul, metoda CLIL.

Resurse materiale: carte, brad artificial, clopoțel, diferite materiale din natură, materiale reciclate, creioane colorate, carioci, lipici, aracet, sfoară, paiete, sclipici, coli de hârtie, cutii de carton pentru asamblare, cuburi diferite, cub cu modele de grafisme, siluete de globuleţe, reni confectionaţi din baghete de plută, coşuri, suluri de zăpadă etc.

Forme de organizare: frontal, pe grupe, individual

Durata estimată: ADE 40 - 45minute

ADP, ALA, R, T -3h

CATEGORII DE ACTIVITĂŢI:

ADP:

Întâlnirea de dimineaţă: „Copilul cuminte și bun, e căutat de Moș Crăciun!”

Salutul, Prezenţa, Calendarul naturii.

Rutine: „Cu condei de argint el scrie, ce copil și ce purtare” (deprinderea de a se purta civilizat)

Tranziţii: „Eu sunt renul lui Moș Crăciun” - cântec

ALA I Artă: „Podoabe pentru bradul de Crăciun”-confecţionare;

Construcţii: „Oraşul de Crăciun”- construire prin alăturarea, suprapunerea unor corpuri geometrice de dimensiuni diferite;

Bibliotecă: „Globuleţe”- decorare cu ajutorul unor grafisme

ADE: (DLC/DPM): **„Barba lui Moș Crăciun!” și Joc: „Să-l ajutăm pe Moș Crăciun” (lectura educatoarei)**, **(parcurs aplicativ)**

ALA II: „Împodobim bradul de Crăciun!”-joc liniștitor de comunicare și relaxare

„Pentru Moşul vom cânta şi-mpreună vom dansa!”-cântece, dans, mişcare

OBIECTIVE OPERAŢIONALE: ALA I

Artă:

O1- să denumească corect materialele și instrumentele de lucru;

O2- să confecţioneze podoabe pentru brad, folosind tehnici şi materiale diferite;

O3- să colaboreze cu colegii pe tot parcursul activității;

Construcţii:

O1 - să redea, prin alăturarea figurilor geometrice, forma unui brad ;

O2 - să realizeze diferite construcţii, prin suprapunere după criterii date;

O3 - să colaboreze, în cadrul grupului de lucru, pentru a realiza tema dată.

Bibliotecă:

O1- să traseze linii într-un spaţiu limitat pentru realizarea unui desen decorativ;

O2- să verbalizeze corect acțiunile efectuate.

ALA II

O1 - să intoneze cântece pentru copii în legătură cu tema;

O2 - să aranjeze în brad podoabele confecţionate conform indicațiilor primite;

O3 - să execute paşii de dans conform indicațiilor primite, dansul spiriduşilor.

Material bibliografic:

Colecția-Revista învătământului preșcolar;

„Repere fundamentale în învăţarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naştere la 7 ani” Dr.Mihaela Ionescu(coord.), Carmen Anghelescu, Cristiana Boca,ed.Vanemonde, Bucureşti, 2010

*** *Curriculum pentru educație timpurie 2019*

I. Primirea copiilor și activități de explorare individuală a unor materiale noi.

Convorbiri individuale

Activitatea zilei debutează cu ***Întâlnirea de dimineață*:** „Copilul cuminte și bun, e căutat de Moș Crăciun!”

Copiii sunt aşezati în semicerc.

Salutul: „Dimineaţa a venit/Toţi copiii au sosit/În semicerc să ne-adunăm/Cu toţi să ne salutăm.”

Fiecare copil salută, prezentându-se și precizând de ce îl așteaptă pe Moș Crăciun. Ultimul copil va saluta educatoarea care, la rândul ei va saluta copiii, „Bună dimineața,copii!”.

Activitatea de grup - (Joc de spargere a gheții) - Educatoarea poartă cu copiii o conversație scurtă referitoare la mult așteptatele sărbători de iarnă și le propune o călătorie în „Țara lui Moș Crăciun”. Ajunşi în „Țara lui Moș Crăciun”, copiii nu cunosc limba și sunt nevoiți să se descurce mimând diverse activități legate de activitatea lui Moș Crăciun. Se joacă un joc de mimă „Ghiceşte ce face sau cine face așa?”, care-i bine dispune pe copii și reactualizează diverse reprezentări (este mimat mersul lui Moş Crăciun, aspectul, activităţi de citire a scrisorilor, vorbitul la telefon, mânatul renilor, fluieratul).

Prezența - pentru a vedea câți copii merg în călătorie se va completa panoul de prezență prin plasarea simbolurilor individuale. Cine nu este prezent astăzi? O fată numără băieţii şi un băiat numără fetele.

Calendarul naturii - Se vor stabili împreună cu copiii data, ziua, luna și anul în care ne aflăm, apoi aspectele vremii din această dimineață, îmbrăcămintea adecvată pentru această zi.

Noutatea zilei o reprezintă scrisoarea trimisă de Moș Crăciun în care le scrie copiilor că le-a trimis foarte multe materiale cu care vor lucra astăzi și le mai spune că va veni foarte curând să vadă ce au lucrat și să le aducă cadouri. Îi roagă pe copii să îl ajute să facă pregătirile pentru seara cea mare, fiind transformaţi printr-o vrajă:

„***Hocus - Pocus, copilaşi măricei,/Astăzi vă transform în spiriduşii mei!***”

Mesajul zilei se stabilește împreună cu copiii: „SUNTEM SPIRIDUŞII LUI MOŞ CRĂCIUN!”

Tranziţii: „Bradul ne așteaptă
Să-l împodobim.
Nu mai stăm pe gânduri

Spre centre pornim!”

ALA I

În continuare copiii își desfășoară activitatea în centrele de interes deschise. Aceștia vizitează centrele, unde le sunt prezentate materialele cu care vor lucra și li se explică ce sarcini de lucru au fost stabilite și cum le pot realiza. În continuare, copiii își aleg centrul în care vor să lucreze. Pe parcursul desfășurării activităților din centre se intervine cu explicații suplimentare sau se oferă ajutor doar când este cazul. La finalul activităţii se analizează produsele obținute în fiecare centru (turul galeriei), sunt realizate expoziții în sala de grupă, copiii sunt recompensați cu surprize dulci.

Tranziții: „Noi pe centre am lucrat
Podoabe am decorat
Oraşul de Crăciun e pregătit
Numai că Moș Crăciun nu a venit!
Rândul iute îl formăm
Pe mănuţe ne spălăm
Este timpul să mâncăm
Și pe Moș să-l ajutăm!”

Copiii vor reveni în clasă intonând versurile:

Tranziții: „Da, da, da, i-adevărat
Noi muncim neîncetat
Suntem spiriduşi vestiţi
Meşteri foarte iscusiţi
Decupăm și sculptăm,
Îmbinăm și asamblăm
Cioca - boca, cioc, cioc, cioc
Cioca - boca, cioc, cioc, cioc!” (pe melodia „În pădurea cu alune”)

ADE: (DLC/DPM): „**Barba lui Moș Crăciun!**” **+ Joc: „Să-l ajutăm pe Moș Crăciun**”

(lectura educatoarei și parcurs aplicativ)

SCENARIUL ACTIVITĂȚILOR ZILEI:

Pentru crearea unui cadru prietenos, destins, copiii vor fi aşezati pe pernuţe în cerc în jurul educatoarei. Clasa va fi decorată de sărbătoare.

Captarea atenției se realizează prin prezentarea bradului adus în sala de grupă de către Moș Crăciun, brad care trebuie împodobit de spiriduşii lui. Dar până la sosirea spiriduşilor vor asculta împreună povestea unei întâmplări trăite de Moș Crăciun înainte să ajungă la ei, vor afla de unde vine el, cine este și de ce este atât de iubit de copii.

Pornind de la prezumţia că lor le plac poveştile atât să le asculte, cât şi să le creeze, să se identifice cu eroii poveștilor, educatoarea cere copiilor să-şi amintească poveştile pe care le cunosc și să argumenteze de ce le-au plăcut anumite poveşti.

Anunţă copiii că le va citi povestea „Barba lui Moș Crăciun" iar, dacă va fi nevoie, vor fi invitați să participe și ei: Cine știe ce surprize vor fi.... (este creat momentul de suspans, care-i va motiva să asculte cu atenție)

-Știe cineva câți reni avea moșul și cum îi chema ?

Este iniţiată o scurtă conversație.

Barba lui Moș Crăciun

A fost odată ca niciodată, undeva departe, la Polul Nord, un loc special şi magic. Se spune că doar cei care cred cu adevărat pot să vadă casa fermecată a lui Moş Crăciun. Ei bine, acolo sus, deasupra zăpezilor, în casa celor 7 reni şi a spiriduşilor moşului, există un atelier în care sunt făcute toate cadourile pe care moşul le lasă copiilor cuminţi de Crăciun. Venise iarna, dar ei nu aveau calendar să știe câte zile au mai rămas până la Crăciun. Într-o dimineață s-a auzit un glas:

- Moş Crăciun!!! strigă şeful spiriduşilor deschizând uşa camerei unde dormea bătrânul domn. Treziți-vă, suntem la mijlocul lunii decembrie. Trebuie să începem să ne pregătim...

- Ce? Deja? se ridică Moş Crăciun, somnoros și nedumerit. Deja trebuie să pornim la drum?

- Haideți, haideți, insistă spiriduşul, altfel nu o să fiţi gata la timp să faceți turul hornurilor. Gândiți-vă, trebuie curăţată mantia cea mare, lustruite cizmele, pregătiţi renii, deschise toate scrisorile copiilor care v-au scris, ambalate cadourile, încărcată sania.....

- Hohoho... spuse Moş Crăciun, ridicându-se în cele din urmă din pat. Ce de muncă.....

- Curaj, Moş Crăciun! V-am adus un ceai cald.

Moşul bău repede ceaiul, pe urmă se îndreptă către dulapul în care îşi ţinea aranjate lucrurile sale. Îşi scoase mantia cea mare şi cizmele de drum şi i le întinse spiriduşului.

- Vedeţi, ţinuta mea să fie impecabilă! Copiii nu mă plac nearanjat. Până atunci eu o să-mi adun renii și o să deschid scrisorile.

Dar ... mare mirare, mare!! Moş Crăciun s-a întunecat la faţă. Spiriduşii l-au întrebat curioşi:

- Ce este? De ce te-ai întristat, Moş Crăciun? N-au sosit scrisorile?

- O-ho-ho, hoo! Demult n-am mai tras așa sperietură. Unde-s renii, cine a lăsat poarta deschisă? Ce ne facem? Scrisorile sunt aici și sunt foarte multe!!!

(la fiecare secvență se explica cuvintele necunoscute și se traduc cuvinte, expresii, sintagme în limbile minorităților– metoda CLIL, pentru a fi mai ușor de înțeles textul).

Spiriduşii moşului, care și așa erau puțini, n-au știut ce să spună.

(Cât de trist este moșul! Copiii redau prin mimică starea de tristețe)

PREDICȚIA 1

(Educatoarea folosește braistormingul pentru a conduce discuția spre a găsi soluții).

- Copii, văd că voi sunteți îmbrăcați în spiriduşi astăzi, suntem spiriduşi, nu trebuie să-l lăsăm pe Moş Crăciun să se îngrijoreze. Să repetăm formula magică:„Hocus-pocus, copilaşi măricei/ Vă transform în spiriduşii moşului.....” Cum putem să-l ajutăm? Unde or fi renii lui? (educatoarea cere copiilor spiriduşi să emită judecăţi, să găsească soluții, să propună acțiuni). Copiii încep să strige renii pe nume: DONDER....DAXER...RUDOLF...dar nu le răspunde nimeni. Atunci se hotărăsc să plece în călătorie să-i caute.

Se valorifică acest moment pentru a se face pregătirea organismului pentru activitatea psihomotrică. Copiilor li se cere să meargă după comenzile verbale ale educatoarei folosind variante de mers și alergare, oprire și pornire la semnal, exerciţii pentru încălzirea diferitelor segmente ale corpului:„Brațe scurte-brațe lungi”), „Șurubul”,

„Mic-Mare” „Sari ca mingea”. Se fac exerciții de respirație: se inspiră pe silaba RU - expirație DOLF. Pentru că renii nu au răspuns se pornește mai departe. Apare un obstacol, un râu. Educatoarea le solicită perspicacitatea: Cum îl trecem? (sărim, pășim prin apă, ocolim etc.) Se alege varianta de sărit. Li se reamintește că în alte activități au învățat săritura în lungime de pe loc, cu elan. Li se reamintește și li se exemplifică (un copil) mişcarea motrică. Aşezaţi pe două rânduri vor sări peste rău, executând cât mai corect mişcarea.

Dincolo de râu, sunt renii pe care copiii i-au lucrat în tehnici diferite în activitățile saptămânii în curs. Copiii își vor lua renii, vor porni înapoi imitând mişcarea de călărie pe ren și-i vor aduce renii lui Moş Crăciun. Pentru revenirea organismului la normal după activitatea psihomotrică, copiii vor face exerciții de respirație. Pe timpul expiraţiei îl vor imita pe Moş Crăciun:„OHOO-HO-HO... ”

Copiii redau prin mimică și gestică starea de fericire a moşului la găsirea renilor. Revin la locul iniţial și povestea continuă.

Şi aşa zi de zi începu o activitate intensă în cer, în ţara lui Moş Crăciun. În noaptea de Crăciun şeful spiriduşilor veni la Moş Crăciun. Îl ajută să-şi îmbrace mantia, să se încalţe cu cizmele, după care se dădu câţiva paşi înapoi şi îi zise moşului:

- Întoarceţi-vă....nu e rău....nu e rău deloc! exclamă el aranjând un pliu al mantiei moşului, după care se urcă pe un scaun pentru a aranja o şuviţă de păr care ieşea de sub căciula moşului. Totul îmi pare perfect. Nu a mai rămas decât barba, care şi anul acesta mi se pare, ca de obicei, un pic prea lungă...

-Aşa crezi tu? întrebă moşul aruncând o privire în oglindă.

-Da, este aşa de lungă încât riscaţi să o agăţaţi şi să cădeţi din sanie. A trecut tare tare mult timp de când nu v-aţi mai tuns-o. Nu este prea elegant. Nu mişcaţi..

Şi spiriduşul reveni câteva minute mai târziu cu o pereche de foarfeci mari, îl instală pe moş într-un fotoliu de nori și începu să îi taie uşurel din barbă. Milioane de firicele de păr albe începură să zboare în cer sub ochii amuzaţi ai spiriduşilor care se adunaseră pentru a asista la spectacol.

Pe pământ, în acelaşi timp, un copil care nu adormise aşteptându-l pe Moș Crăciun, ridică perdeaua de la ferestra camerei sale. Dintr-o dată el văzu, fermecat, primii fulgi de zăpadă care dansau în noapte și acopereau un pic câte un pic pământul. Un zâmbet îi apăru pe buze. Se grăbi să o trezească pe surioara sa:

-Vino să vezi... E minunat....Ninge....! Acolo sus fără îndoială îşi aranjează moşul barba...aceasta înseamnă că va veni cu siguranță. Haide să-l aşteptăm....!

În acest timp, Moş Crăciun era încântat de noua lui înfăţişare. Îşi puse cizmele și dă să plece. Sacul, unde-i sacul? L-am uitat afară? Cine mi-l găsește prin zăpadă?

PREDICȚIA 2

Educatoarea solicită din nou imaginația și raţionamentul copiilor.

- Ce putem face? Rămâne bradul neîmpodobit? Voi, astăzi, ați făcut niște lucruri minunate care sigur îi vor plăcea moşului. Este folosită din nou formula magică:„Hocus-pocus, copilaşi măricei/ Sunteţi spiriduşii mei!...” și copiii sunt iarăşi spiriduşii moşului. Cum îl putem ajuta?

- Să mergem să aducem podoabele noastre!

Coşurile cu podoabe sunt departe și a nins mult, s-au făcut troiene mari de zăpadă ...

Se valorifică acest moment pentru a se face consolidarea altei mişcări motrice: săritura de pe un picior pe celălalt cu trecere peste obstacole (suluri de zăpada). Copiii vor porni la indicaţia educatoarei imitând alunecatul pe zăpadă în cerc, după care vor face două coloane pentru a se întrece. Li se explică și li se exemplifică mişcarea. Aici sunt antrenate și calitățile motrice: atenţia, viteza de reacție, îndemanarea, spiritul competitiv. Vor sări

folosind mişcarea alternativă a picioarelor. Ajunşi la destinație, vor lua jucăriile și podoabele uitate de Moş Crăciun, vor păși din nou peste sulurile de zăpadă și vor aşeza podoabele în coşulețe colorate diferit, se vor întoarce dacă mai este cazul. Ambele echipe sunt câștigătoare, Moş Crăciun îi iubește pe toți la fel. Vor face exerciții de respirație imitând râsul lui Moş Crăciun.

- *Gata, aţi fost cu adevărat spiriduşi vioi. Moş Crăciun vă mulțumește cu căldură.*

Pentru a asigura retenția și transferul, educatoarea iniţiază o convorbire în care se fixează ideile principale, momentele poveștii care au generat și momentele jocului psihomotric. Copiii se vor exprima cursiv și clar folosind expresii și cuvinte din poveste. Se valorifică textul din punctul de vedere al emoțiilor trăite de Moș Crăciun pe parcursul povestirii, faptul că de la un moment la altul el trece de la tristețe la bucurie, dar copiii au găsit soluții de rezolvare. Jucăriile și podoabele de brad vor fi aranjate în brad în următoarea secvența a zilei: ALA II.

Tranziţia: Copiii vor cânta *„Renii lui Moş Crăciun”,* se vor aşeza în jurul bradului (joc liniștitor) și vor începe să aranjeze bradul cu podoabele confecţionate de ei în atelierele din prima parte a zilei. Copiii vor lua podoabele și vor formula propoziții. „Eu așez un globuleţ făcut din .... în vârf, jos, sus, lângă” (se face apel la orientarea spaţială).

Vor verbaliza acțiunea făcută în propoziții fluente și corecte din punct de vedere gramatical. La sfârșit vor dansa împreună în jurul bradului utilizând altă mișcare motrică: paşi de dans.

Se fac aprecieri asupra diversității ideilor pe care le-au avut pentru continuarea povestirii, fiecare putând fi valorificată ca o nouă poveste pentru a fi spusă altor copii, asupra rapidității cu care au sărit în ajutorul Moşului, trecând peste obstacole cu curaj, dar și asupra activității copiilor din perspectiva realizării obiectivelor operaționale stabilite, a progresului înregistrat de preșcolari în finalizarea scopurilor propuse.

Copiii ies din sala de grupă intonând cântecul învățat *„Mos Crăciune,/Unde-i sacul....!”*

EXEMPLUL 4

PROIECT DE ACTIVITATE INTEGRATĂ

I. DATE INTRODUCTIVE

1. Data: 30.03.2023.

2. Tema anuală de studiu: „Cu ce și cum exprimăm ceea ce simțim?”

3. Proiectul: „Primăvară, bine ai venit!”

4. Tema săptămânii: „S-au trezit gâzele!”

5. Grupa: Mare

6. Categoria de activitate: Activitate integrată

7. Tema activităţii: Povestea *Cei trei fluturi* după Ana Lulinschi

8. Domeniile experiențiale integrate: DLC+DEC+DȘ

9. Modalități/variante de realizare: (pentru fiecare categorie de activitate)

ADP: „Dacă aș fi o gâză aș fi...”- elementul surpriză; prezența; calendarul naturii;

ALA: Bibliotecă: Ghicitori despre gâze/ Studierea unor dicționare zoologice, enciclopedii

Joc de Masă: „Gâze haioase!”-puzzle

Știință: „A cui umbră sunt?” – asociere umbre/ Studierea metamorfozei, ciclului de viață a unui fluture (ouă-omidă-pupă-fluture- cu ajutorul imaginilor)

ADE: DLC+DOS+DȘ+DEC „Povestea *Cei trei fluturi*” – povestire + operații cu mulțimi + pictură

ALA 2: „Unde se așează fluturele?” - joc distractiv

Tranziții: elemente surpriză, poezii rimate, Bat din palme clap clap clap/Din picioare trap trap trap/Ne învârtim ne răsucim/Și la centre noi pornim.

Joc cu text și cântec: Micul fluturaș apare…

10. Tipul activităţii: Consolidare de cunoștințe și deprinderi

11. Scopul activităţii: Consolidarea capacității de a audia în liniște o poveste și de a reține ideile acesteia; Consolidarea deprinderilor practice specifice nivelului de dezvoltare motrică.

12. Durata activităţii: o zi

13. Dimensiuni ale dezvoltării: - din curriculum

A1 - Motricitate grosieră și motricitate fină ;

B1 - Interacțiuni cu adulții și cu copiii de vârste apropiate;

C2 - Finalizarea sarcinilor și a acțiunilor (persistență în activități);

D1 - Ascultarea activă a mesajului pentru înțelegerea și receptarea lui (comunicare receptivă);

D2 - Exprimarea orală a mesajului, a emoțiilor etc. (comunicare expresivă); E2 - Reprezentări matematice elementare, pentru rezolvarea de probleme și cunoașterea mediului apropiat;

14. Comportamente vizate:

A1 - 1.1. Își coordonează mușchii în desfășurarea unor activități diversificate, specifice vârstei;

A1 - 1.3. Utilizează mâinile și degetele pentru realizarea de activități variate;

B1 - 1.1 Imită și se joacă împreună cu adulții, interacționând pozitiv cu aceștia;

E1 - 1.2. Înțelege mesaje simple ca urmare a valorificării ideilor, emoțiilor, semnificațiilor;

D2 - 2.1 Demonsrează capacitate de comunicare orală a unor idei, nevoi, emoții;

E2 - 2.1 Recunoaște unele cantități ale unor obiecte (ex.: două flori, trei fluturi etc.).

15. Obiective operaționale:

O1 - Să audieze cu atenție povestea;

O2 - Să denumească personajele principale din poveste;

O3 - Să răspundă corect în propoziție la întrebările educatoarei;

O4 - Să își spună părerea cu privire la personajele din lectură;

O5 - Să așeze cifra corespunzătoare cantității;

O6 - Să realizeze creații artistice variate;

O7 - Să lucreze corect ordonat și îngrijit;

O8 - Să recunoască și să denumească insectele învățate etc.

16. Strategia didactică: expozitivă, analogică

a. **Metode didactice:** conversația, explicația, exercițiul, demonstrația, lectura educatoarei, jocul de mișcare, jocul didactic;

b. **Mijloace și materiale didactice:** planșe, hârtie colorată, enciclopedii, imagini demonstrative, materiale colorate, marionete, pânze, bloc de desen, vopsea, cartonașe cu imagini, cartonașe cu cifre etc

c. **Forma de organizare** a activității copiilor: frontal, pe grupuri mici, individual

17. Modalități de evaluare: Forma de evaluare: formativă; Metode de evaluare: observarea sistematică a comportamentului copiilor, analiza răspunsurilor copiilor, aprecieri verbale, analiza lucrărilor.

18. Efectivul grupei: 23 de preșcolari

19. Bibliografie:

a) Oficială:

• Ministerul Educației Naționale, *(2019), Curriculum pentru educația timpurie (a copiilor de la naștere până la vârsta de 6 ani)*, București

• *Suport pentru explicitarea și înțelegerea unor concepte și instrumente cu care operează curriculum pentru educația timpurie*, 2019

• *Ghid de bune practici pentru educaţia timpurie a copiilor între 3-6/7 ani*, MECT, Unitatea de Management al Proiectelor pentru Învăţământul Preuniversitar, 2008

b) Pedagogică:

• Bocoș, M., Jucan, D., *Teoria și metodologia instruirii. Teoria și metodologia evaluării*, București, Editura Paralela 45

c) Metodico-didactică:

• Anghelache, V. (2017), *Metodica activităților instructiv-educative din grădiniță*, București Editura Didactică și Pedagogică

d) surse internet

II. SCENARIUL ACTIVITĂȚII

A. ORGANIZAREA ACTIVITĂŢII Sala de grupă este decorată cu obiecte specifice pentru tema „S-au trezit gâzele!”

MOTIVAŢIA ZILEI: Să realizeze ce au de făcut, pe baza indiciilor primite, să precizeze care sunt aceste sarcini, pentru a putea deschide cutia- surpriză.

FINALITATEA ZILEI: Deschiderea cutiei cu surpriză, primită de la Zâna Primăvară care ne-a dat câteva sarcini pentru a-i putea ajuta pe fluturi să deschidă ușa casei.

MOTIVAŢIA ZILEI: Să realizeze că au sosit în vizită trei fluturi trimiși de Zâna Primăverii să îi ajutăm. Pentru a-i ajuta pe fluturii triști să intre în casa lor, trebuie să facem rost de cheia magică- o putem primi, dacă parcurgem stațiile cu probe- ascultarea unei povești, numărare, pictură.

FINALITATEA ZILEI: Rezolvarea sarcinilor și deschiderea cutiei cu surpriză, primită de la Zâna Primăvară.

Salutul de dimineață se realizează prin tehnica comunicării rotative. Copiii stau pe scăunele în semicerc. Salutul pornește de la educatoare și este continuat de toți copiii grupei, care dau mai departe un fluture:

Bună dimineața, s-a trezit și…(numele copiilor pe rând)

Bună dimineața tuturor!- cântec

Se va realiza prezenţa iar preșcolarii vor specifica colegii absenți, urmând ca apoi educatoarea să numescă un copil care să numere colegii. Oare fetele sau băieții sunt astăzi prezenți în număr mai mare?- copiii estimează- verificăm prin formarea de perechi.

Calendarul naturii va fi completat de către copii prin întrebări precum: „În ce anotimp suntem?” „Cum este vremea azi?” „În ce zi suntem? Se discută despre îmbrăcămintea de azi în funcție de vreme, aspecte ale anotimpului, anul curent, luna ziua și data.

Împărtăşirea cu ceilalţi: „Puteți voi să îmi spuneți oare dacă ați fi o gâză ce ați fi?”

Momentul de înviorare va consta în câteva mișcări de înviorare și cântecele.

1. „Mâinile le ridicăm și pe cap le așezăm/Pe ochi, pe nas, pe urechi ne-a mai rămas/Iute batem din picioare/Palmele le batem tare.”

2. Luați seama bine în picioare drepți/Ochii toți la mine, mâinile la piept/Unu, doi, trei, unu, doi, trei, unu, doi, trei, așa copii…/Unu, doi, trei, unu, doi, trei, unu, doi, trei, așa copii.

Copiii sunt invitaţi să observe cum este pregătită sala de grupă, dacă sunt deosebiri faţă de celelalte zile, se scoate în evidenţă noutatea zilei, modificarea amenajării spaţiului educaţional, a centrului tematic.

Se trece apoi la activitățile pe centre folosind **tranziția:**

„Bat din palme clap, clap, clap/Din picioare trap, trap, trap/Ne învârtim ne răsucim/Și la centre noi pornim.”

ALA

- Bibliotecă: Ghicitori despre gâze/Studierea unor dicționare zoologice, enciclopedii
- Joc de Masă: „Gâze haioase!”-puzzle
- Știință: „A cui umbră sunt?” - asociere umbre/Studierea metamorfozei, ciclului de viață a unui fluture (ouă-omidă-pupă-fluture- cu ajutorul imaginilor)

La întoarcerea în grupă vom desfășura activitățile pe domenii experiențiale unde la **DLC** preșcolarii vor asculta povestea *„Cei trei fluturi” după Ana Lulinschi*. După povestire în continuarea poveștii vom trece la **DȘ** - unde vom așeza atâția fluturi pe flori, câte indică cifra de pe floarea respectivă. Vom trece apoi la **DEC** unde vom picta fluturi prin tehnica monotipiei.

Se face trecerea spre jocul de mișcare **(ALA2):** „Unde se așează fluturele?” (scaunele muzicale), printr-o tranziție.

Pregătirea jocului: Se face un cerc din atâtea scaune cât numărul participanţilor, mai puţin cu unu. Cum se joacă Scaunele muzicale. Copiii dansează în jurul scaunelor pe muzică până când aceasta este oprită. În momentul în care muzica se opreşte fiecare dansator trebuie să-şi găsească un scaun.

1. Cel care rămâne fără loc va dansa în mijlocul cercului sau în alt loc amenajat pentru asta, dar aproape de cercul de dansatori.
2. Cel care rămâne fără loc va ieși din joc, dar va bate ritmul cu zornăitoare.

Finalitatea zilei va fi: la finalul zilei copiii vor fi putea să spună ce au învățat, cum li s-a părut jocul.

B. DESFĂŞURAREA ACTIVITĂŢII

Categoriile de activități	**EVENIMENTELE** **Etapele activității**	OB - OP	**CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII**	**STRATEGIA DIDACTICĂ (Metode didactice Mijloace și materiale didactice Forme de organizare a activității)**	**MODALITĂŢI DE EVALUARE**
ALA Jocul liber	Momentul organizatoric		Asigurarea unui climat educaţional favorabil necesar bunei desfăşurări a activităţii: - aerisirea sălii de grupă; - aranjarea pernițelor în semicerc;	Frontal	Formativă

ADP Tranziții-Rutină			- pregătirea materialului didactic şi distribuirea lui pe centre; - intrarea ordonată a copiilor în sala de grupă. **Salutul** de dimineață se realizează prin tehnica comunicării rotative. Copiii stau pe scăunele în semicerc. Salutul pornește de la educatoare și este continuat de toți copiii grupei, care dau mai departe un fluture: *Bună dimineața, s-a trezit și…(numele copiilor pe rând) Bună dimineața tuturor!*- cântec **Prezența-** preșcolarii vor specifica colegii absenți, urmând ca apoi educatoarea să numescă un copil care să numere colegii. Oare fetele sau băieții sunt astăzi prezenți în număr mai mare?- copiii estimează- verificăm prin formarea de perechi. **Calendarul naturii** va fi completat de către copii prin întrebările precum: „În ce anotimp ne aflăm?” „Cum este vremea azi?” „În ce zi ne aflăm?” Se discută despre îmbrăcămintea de azi în funcție de vreme, de aspecte ale anotimpului curent, de anul luna ziua și data. Împărtăşirea cu ceilalţi: -Puteți voi să îmi spuneți oare dacă ați fi o gâză ce ați fi? **Momentul de înviorare** va consta în câteva mișcări de înviorare și cântecele. 1. „Mâinile le ridicăm și pe cap le așezăm/Pe ochi, pe nas, pe urechi ne-a mai rămas/Iute batem din picioare/Palmele le batem tare.” 2. „Luați seama bine în piciorare drepți/Ochii toți la mine, mâinile la piept/Unu, doi, trei, unu, doi, trei, unu, doi, trei, așa copii…/Unu, doi, trei, unu, doi, trei, unu, doi, trei, așa copii”. Se trece apoi la activitățile pe centre folosind tranziția:	Individual Grupal Grupal și individual Grupal Individual	Observarea comportamentului verbal și non - verbal al copiilor în timpul realizării sarcinilor

	Captarea atenției	Ob. Op. 1.	”Bat din palme clap, clap, clap/Din picioare trap, trap, trap/Ne învârtim ne răsucim/Și la centre noi pornim.” Copiii sunt invitaţi să observe cum este pregătită sala de grupă, dacă sunt deosebiri faţă de celelalte zile, se scoate in evidenţă noutatea zilei, modificarea amenajării spaţiului educaţional, a centrului tematic. Au sosit în vizită trei fluturi trimiși de Zâna Primăverii să îi ajutăm. Pentru a-i ajuta pe fluturii triști să intre în casa lor, trebuie să facem rost de cheia magică- o putem primi, dacă parcurgem stațiile cu probe- asculatrea unei povești, numărare, pictură, jocuri. Se citește prima sarcină pe care trebuie să o rezolve preșcolarii. Se trece apoi la activitățile pe centre folosind tranziția: ”Bat din palme clap clap clap Din picioare trap trap trap Ne învârtim ne răsucim și la centre noi pornim.”	Grupal	Observarea comportamentului verbal şi non - verbal al copiilor în timpul realizării sarcinilor
ALA1-pe centre	Anunțarea temei și a obiectivelor	Ob. Op. 3. Ob. Op. 8.	Bibliotecă: Ghicitori despre gâze/ Studierea unor dicționare zoologice, enciclopedii Joc de Masă: „Gâze haioase!”-puzzle Știință: „A cui umbră sunt?” – asociere umbre/ Studierea metamorfozei, ciclului de viață a unui fluture (ouă-omidă-pupă-fluture- cu ajutorul imaginilor)	Frontal Individual În perechi	Prin analiza răspunsurilor elevilor, prin chestionare orală, prin analiza produselor activității etc.
ADP-tranziții			Voi reaminti copiilor comportamentul aşteptat în cadrul activitaţilor: se discută în şoaptă pentru a nu deranja colegii, apreciem şi protejăm	Frontal În perechi	

ADE-act. integrată-DLC+DEC +DȘ	Dirijarea învățării	Ob. Op. 1. Ob. Op. 2./ 3./ 4. Ob. Op. 5.	lucrările colegilor, fiecare sarcină trebuie terminată, colaborăm în realizarea sarcinilor, dacă un copil a terminat sarcina şi doreşte să lucreze la un alt centru este liber să o facă. După ce vor finaliza activitatea la centre ne vom juca un joc cu text și cântec- Micul fluturaș… *Micul fluturaș apare pe sub soare peste floare,* *Micul fluturaș apare, dar ce vrea el oare?* *Tipatip-tipatip un prieten, tipatip, tipatip își dorește, tipatip, tipatip cum se cheamă?....(numele copilului ales) se numește!*-copiii stau în cerc, merg încet pe melodia cântecului, un copil în cerc este fluturașul, care își alege un prieten, iar în timp ce ei dansează, ceilelți bat din palme.	Frontal și individual	Observarea comportamentului verbal şi non - verbal al copiilor în timpul realizării sarcinilor
ALA 2		Ob. Op. 6./ 7.	În continuare se vor desfășura activitățile pe domenii experiențiale unde la DLC preșcolarii vor asculta povestea „Cei trei fluturi” după Ana Lulinschi. –teatru de păpuși- povestea educatoarei. După povestire vor răspunde la întrebările educatoarei, vor mima scene din poveste, vor atribui o altă încheiere poveștii. După povestire în continuarea poveștii vom trece la DȘ – unde vom așeza atâția fluturi pe flori, câți indică cifra de pe floarea respectivă. În continuarea poveștii, în vederea obținerii cheii magice pentru a-i ajuta pe fluturași să ajungă acasă, vom trece la DEC unde vom picta fluturi prin tehnica monotipiei. Educatoarea propune copiilor	Individual Frontal, Individual, Grupal	Observarea comportamentului verbal şi non - verbal al copiilor în timpul realizării sarcinilor

			să o privească și să își spună părerea. Copiii vor deschide cutia și vor scoate cheia megică- astfel fluturașii veniți în vizită vor putea să ajungă acasă cu ajutorul lor. *Unde se așează fluturele*? Pregătirea jocului: Se face un cerc din atâtea scaune cât numărul participanţilor, mai puţin cu unu. Cum se joacă „Scaunele muzicale?" Copiii dansează în jurul scaunelor pe muzică până când aceasta este oprită. În momentul în care muzica se opreşte fiecare dansator trebuie să-şi găsească un scaun. 1. Cel care rămâne fără loc va dansa în mijlocul cercului sau în alt loc amenajat pentru asta dar aproape de cercul de dansatori. 2. Cel care rămâne fără loc va ieși din joc, dar va bate ritmul cu zornăitoare. La finalul zilei copiii vor putea să spună ce au învățat, cum li s-a părut jocul.		

C. ÎNCHEIEREA ACTIVITĂȚII

Se vor face aprecieri pozitive cu privire la modul în care s-au desfășurat activitățile pe parcursul zilei, preșcolarii vor primi recompense cu fluturași de diferite culori la alegere.

Cei trei fluturi

după Ana Lulinschi

Au fost odată trei fluturi: unul alb, unul roşu şi unul galben. Ei se jucau la soare şi zburau veseli din floare în floare. Şi nu oboseau deloc, aşa le plăcea jocul. Deodată însă, veni ploaia. Ei voiră să zboare acasă, dar casa era departe.

Ce să facă acum, bieţii fluturaşi? Zburară repede la o floricică, laleaua cea galbenă, şi îi ziseră:

- Dragă lalea, deschide-ne floarea ta, să ne ascundem în ea, că ne omoară ploaia.

Laleaua privi pe rând la cei trei fluturaşi şi apoi răspunse:

- Celui galben şi celui roşu le voi deschide, căci ei seamănă la culoare cu mine, dar pe cel alb nu îl primesc, pentru că el nu seamănă cu mine.
- Îţi mulţumim de aşa primire. Dar aşa nu voim să intrăm la tine, dacă nu îl primeşti şi pe fratele nostru cel alb. Rămâi sănătoasă, ziseră ei.

Ploaia se făcea tot mai mare. Fluturii zburară la crinul cel alb şi îi ziseră:

- Dragă crinule, deschide-ne floarea ta, ca să ne adăpostim în ea de ploaie.
- Pe cel alb îl primesc cu bucurie, că e alb la culoare ca şi mine, dar pe ceilalţi nu vă primesc.
- Dacă nu-i primeşti şi pe fraţii mei, atunci nici eu nu vin la tine. Mai bine să fim udaţi cu toţii decât să ne părăsim unul pe altul, zise fluturaşul cel alb.

Astfel, fluturaşii zburară mai departe.

Soarele, care era ascuns în dosul norilor, văzu bunătatea celor trei fluturaşi şi se bucură că ţineau atât de mult unul la altul. De aceea, el ieşi dintre nori şi alungă ploaia. Peste puţin aripile lor se uscară, iar trupuşoarele lor se încălziră. Cei trei fluturi zburară acasă şi se culcară fericiţi!

EXEMPLUL 5

ACTIVITATE OPŢIONALĂ

CASTELUL CU POVEȘTI

NIVELUL I GRUPA MIJLOCIE

ANUL ȘCOLAR 2022-2023

Vârsta preșcolară este vârsta la care copilul este fascinat de cuvinte, de povești, povestiri și legende. Poveștile i-au fascinat întotdeauna pe cei mici, le-au captat atenția, i-au făcut să se implice, să se viseze eroi care învinge întotdeauna, să aprecieze personajele și lucrurile bune, pozitive.

Prin intermediul acestui opțional, copiii vor descoperi povești noi, se vor transpune în pielea personajelor, vor rezolva situații problemă, vor învăța să comunice corect (să asculte și să formuleze mesaje). Ghicitorile, proverbele, poezioarele hazlii, textele care au conținut satiric, umoristic îi vor face pe copii să se destindă, să participe cu plăcere și interes la acest tip de activitate.

Acest opțional urmărește, prin multitudinea și diversitatea textelor, ca cei mici să fie determinați să învețe să asculte sau să audieze un text, să descopere informații noi, să aplice/să valorifice cunoștințele dobândite, să redea conținutul unui text, să identifice mesajul transmis de autor. De asemenea, aceștia își vor exersa exprimarea verbală corectă și utilizarea limbajului non-verbal ca modalitate de exprimare a gândurilor și sentimentelor personajelor din povești. Prin acest opțional, copiii își vor dezvolta creativitatea și vor putea dramatiza într-o manieră proprie momente din povești.

Alegerea acestui opțional de către părinți indică dorința acestora de a-și ajuta copiii să aibă cunoștințe bogate despre povești și personaje din povești și o exprimare verbală corectă din punct de vedere gramatical. De asemenea, aceștia doresc să se implice în activitățile opționalului participând la dramatizări sau la activitățile practice organizate la nivel de grupă.

Activitatea primordială a copilăriei este jocul, așadar, totul trebuie să se desfășoare ca un joc pentru a-i ajuta să își dezvolte creativitatea și să își formeze un așa-zis simț al limbii materne, care nu poate fi exersat decât prin lectură și prin joacă cu cuvintele, motiv pentru care am preferat acest opțional.

Ceea ce se urmăreşte, de fapt, este a-i determina pe copii să înveţe să asculte, să se relaxeze şi, treptat, să „simtă'' cuvintele, frumuseţea şi expresivitatea lor: să aibă răbdare şi să recepteze cu plăcere textele literare.

1. DIMENSIUNI ALE DEZVOLTĂRII:

- Mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute;
- Premise ale citirii și scrierii, în contexte de comunicare cunoscute;
- Ascultarea activă a mesajului pentru înțelegerea și receptarea lui (comunicare receptivă);
- Exprimarea orală a mesajului, a emoțiilor etc. (comunicare expresivă);
- Manifestarea unei atitudini pozitive faţă de limba română;
- Curiozitate, interes și inițiativă în învățare;

2. COMPORTAMENTE VIZATE:

- C1: Stimularea capacității de receptare a textelor literare din literatura română și universală pentru copii;
- C2: Dezvoltarea capacității de exprimare orală și scrisă;
- C3: Dezvoltarea capacității de reprezentare a unor secvențe din povești prin desene;
- C4: Dezvoltarea creativității și expresivității limbajului oral;
- C5: Educarea unei exprimări verbale corecte din punct de vedere fonetic, lexical și sintactic;
- C6: Stimularea imaginației copiilor prin compararea unor scurte povești;
- C7: Interpretarea prin dramatizare a unor momente din povești.

3. OBIECTIVE OPERAȚIONALE

- O1: Să asculte cu atenție un text citit sau povestit:
- O2: Să înțeleagă conținutul unui text literar audiat sau citit;
- O3: Să aprecieze comportamentul personajelor;
- O4: Să ordoneze imagini corespunzătoare firului epic dintr-un text;
- O5: Să formuleze întrebări și răspunsuri în legătură cu textul audiat;
- O6: Să prezinte conținutul textului literar;
- O7: Să creeze noi texte pornind de la un text cunoscut;
- O8: Să deseneze personaje din povești;
- O9: Să redea prin desen punctul culminant al textului audiat:
- O10: Să manifeste interes și plăcere pentru audierea textelor literare, pentru redarea lor în lucrări plastice;
- O11: Să compună text pe baza imaginilor, utilizând un limbaj adecvat;
- O12: Să redea cu propiile cuvinte conținutul unei povești pe baza imaginilor;
- O13: Să formuleze propoziții corecte din punct de vedere gramatical pe baza imaginilor din povești;
- O14: Să pronunțe corect cuvintele corespunzătoare imaginilor de pe jetoane;
- O15: Să compună scurte povești pe tematica dată;
- O16: Să prezinte un alt final pentru povestea audiată;
- O17: Să interpreteze scenic pasaje din povești.

4. ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE:

Activitățile de învățare vor fi desfășurate prin următoarele modalități:

- Lecturi ale educatoarei;
- Povestiri;

- Repovestiri;
- Vizionarea unor materiale audio-vizuale;
- Dramatizări;
- Jocuri de rol;
- Convorbire;
- Activități practice (colaje, lipire, decupare, etc) cu input de tip instrucțiuni;
- Activități de educație plastică (modelaj) cu input de tip instrucțiuni.

5. MATERIALE DIDACTICE:

Cărţi de basme, poveşti, poezii, scenete, ghicitori, hârtie, carton, acuarele, pensule, creioane colorate, mulaj corp uman, planșe didactice, diverse costume.

6. EVALUAREA:

- observarea sistematică a activității;
- aprecieri verbale;
- jocuri-concurs;
- CD cu poze din activitățile desfășurate;
- serbare pe teme ecologice.

BIBLIOGRAFIE:

1. Ministerul Educației Naționale, *(2019), Curriculum pentru educația timpurie (a copiilor de la naștere până la vârsta de 6 ani)*, București
2. Cucinic, C. (2004), *„În căsuţa cu poveşti''*, EdituraAramis
3. Dogaru, Z. (2001), *Jocuri didactice pentru educarea limbajului*, Editura Aramis
4. Dumitrana, M. (1999), *„Educarea limbajului în învăţământul preşcolar*" *vol.1,,Comunicarea orală"*, Editura Bucureşti,
5. *Ghid metodologic „Activităţi opţionale în gradiniţă* "(2002), CCD Neamţ, Editura Alfa
6. Dragomir, M. (2001), *„Managementul activităţilor didactice - Eficienţă şi calitate"* , Editura Eurodidact, Magister MAD
7. *Revista Învăţământul preşcolar,* nr.3-4/2010

PROIECTAREA ACTIVITĂȚILOR OPȚIONALE

Nr. Crt	Data	TEMA ACTIVITĂŢII	MIJLOACE DE REALIZARE
1.	12.09.	„Scufiţa Roşie''	- povestirea educatoarei

	2022		
2.	19.09. 2022	„Scufiţa Roşie''	- recunoaşterea personajelor după replicile acestora
3.	26.09 2022	„Scufiţa Roşie''	- joc didactic pentru formarea de perechi – adjectiv
4.	03.10. 2022	„Ursul păcălit de vulpe"	- povestirea educatoarei
5.	10.10 2022	„Ursul păcălit de vulpe"	- recunoaşterea personajelor după replicile acestora
6.	17.10 2022	„Ursul păcălit de vulpe"	- dramatizare
7.	31.10 2022	„E toamnă!"-ghicitori	- joc concurs
8.	07.11. 2022	„Toamna" -poezie	- exersarea creativităţii prin crearea unui dialog între legumele şi fructele din poezie.
9.	14.11. 2022	„Iedul cu trei capre"	- povestirea educatoarei
10.	21.11. 2022	„Iedul cu trei capre"	- repovestire
11.	28.11. 2022	„Iedul cu trei capre"	- joc didactic pentru formarea de perechi substantiv – adjectiv
12.	05.12. 2022	„Baba iarnă face pozne!"- poveste	- povestirea educatoarei - redarea prin pictură a unui personaj din poveste
13.	12.12. 2022	„Fetiţa cu chibrituri" – Hans Christian Andersen	- povestirea educatoarei - propunerea altui final pentru

		-poveste	„Fetiţa cu chibrituri” de Hans Christian Andersen
14.	19.12. 2022	„Legenda lui Moş Crăciun ”- poveste	povestirea educatoarei - redare prin modelaj a unei secvenţe din poezie
15.	09.01. 2023	„Ghiceşte de unde vin eu!”	- exerciţii de recunoaştere a personajelor din poveştile parcurse în cadrul activităţii din cadrul opţionalului
16.	16.01. 2023	„Povestea omului de zăpadă”- poveste	- povestirea educatoarei
17.	23.01. 2023	„Povestea omului de zăpadă”- poveste	- recunoaşterea personajelor după replicile acestora
18.	30.01. 2023	„Capra cu trei iezi”	- povestirea educatoarei
19.	06.02. 2023	„Capra cu trei iezi”	- recunoaşterea personajelor după replicile acestora
20.	13.02. 2023	„Capra cu trei iezi”	- joc didactic pentru formarea de perechi substantiv – adjectiv
21.	20.02. 2023	„Capra cu trei iezi”	- dramatizare
22.	27.02. 2023	„Legenda ghiocelului”- poveste	- povestirea educatoarei
23.	06.03. 2023	„8 Martie”- poezie	- intonarea cursivă şi expresivă a poeziei dedicate mamei
24.	13.03. 2023	„Ploaia pentru floarea cea mică”-	- povestirea educatoarei

25.	20.03. 2023	„De-a grădinarii”	- joc de rol; - exerciţii de redare şi recunoaştere a unor aspecte de primăvară utilizând un limbaj corect din punct de vedere gramatical
26.	27.03. 2023	„Ce a pus iepuraşul în coş”	joc didactic; - exerciţii de redare şi recunoaştere a unor obiecte cu specific de Paşte.
27.	03.04. 2023	„Rilă Iepurilă şi cărăbuşul cu aripioare de aur”-	- povestirea educatoarei
28.	10.04. 2023	„Rilă Iepurilă şi cărăbuşul cu aripioare de aur”-	- joc de rol
29.	24.04. 2023	„Coliba Iepurașului”	- repovestire
30.	08.05. 2023	„Coliba Iepurașului”	- dramatizare
31.	15.05. 2023	„Punguța cu doi bani”	- povestirea educatoarei
32.	22.05. 2023	„Punguța cu doi bani”	- recunoașterea personajelor după replicile acestora
33.	29.05. 2023	„Cărticica de poveşti”	- confecţionare album
34.	12.06. 2023	„Carnavalul personajelor din poveşti”	-serbare

CAPITOLUL 3.
EVALUAREA

Evaluarea se poate defini ca un sistem de concepții, principii și tehnici referitoare la măsurarea și aprecierea rezultatelor școlare și a procesului didactic.

Evaluarea reprezintă un proces didactic complex, integrat structural şi funcţional în activitatea instructiv-educativă.[99] Ea este, în opinia lui Ausubel, punctul final într-o succesiune de evenimente care cuprinde următorii paşi: stabilirea scopurilor şi a obiectivelor pedagogice, proiectarea şi executarea programului de realizare a scopurilor, măsurarea rezultatelor aplicării programului. Procesul evaluativ este totodată şi un punct de pornire, deoarece activitatea este adaptată nevoilor de educaţie şi posibilităţilor reale de a le satisface, procesul de învăţământ capătă o structură ciclică, iar evaluarea joacă un rol reglator.

„Evaluarea merită un loc important în învăţământ, din care face parte integrată. Ea are întotdeauna un raport direct sau indirect cu progresul, în extensie şi în calitate, al învăţării.” (D. Ausbel). Dacă luăm în considerare studiile efectuate de către D. Ausbel[100], se poate afirma că evaluarea este o componentă importantă a procesului de învăţământ, ce permite luarea, în cunoştinţă de cauză, a unor decizii de reglare, ameliorare şi perfecţionare a activităţii copilului.

Scopul evaluării este de a îmbunătății actul didactic. În opinia cadrului didactic, funcţiile evaluării urmăresc:

• strângerea informaţiilor privind măsura în care au fost atinse obiectivele stabilite;

• controlul asupra activităţii desfăşurate;

• stabilirea eficienţei organizării, structurării, accesibilizării conţinutului, a alegerii strategiei adecvate întregii grupe sau copiilor aparte;

• identificarea unor lacune, dificultăţi, rămâneri în urmă pentru ca pe baza lor să se elaboreze un program de intervenție/recuperare (cu întreaga grupă, pe grupe mici sau individual).

La nivelul învățământului preşcolar, evaluarea:

• îl ajută să fixeze, să consolideze şi să reţină cunoştinţele prin repetare şi întărirea pozitivă pe care evaluarea o determină, să le integreze în sisteme;

• îi mărește încrederea în forţele proprii şi îi descurajează comportamentele negative;

• îi susţine interesul pentru cunoaştere, stimulându-i şi dirijându-i învăţarea;

[99] Tomșa, (2005), *Psihopedagogie preșcolară și școlară*, București, p. 165

[100] Vrânceanu M., (2018), *Metodologia de monitorizare şi evaluare a dezvoltării copilului în baza standardelor de învățare și dezvoltare a copilului,* Ghid pentru cadrele didactice din educația timpurie, Chișinău, p.6

• contribuie la formarea capacităţii de autoapreciere şi la stimularea tendinţei de autoafirmare;

• contribuie la întărirea legăturii grădiniţei cu familia. Toate aceste funcţii demonstrează necesitatea includerii evaluării în activitatea didactică.

Fiecare copil este unic, așadar pentru fiecare în parte se vor utiliza tehnicile și strategiile de învățare și comunicare potrivite, astfel, încât ei să beneficieze de spijinul și stimularea corespunzătoare pentru dezvoltarea optimă.

Pentru a realiza o evaluare cât mai exactă a competenţelor copiilor este nevoie de metode eficiente. Metodele principale pe care educatoarea le va utiliza pentru colectarea datelor privind dezvoltarea copilului sunt:

1) observarea copilului în timpul diferitelor activităţi şi momente din programul zilnic, consemnarea rezultatelor în caietul de observații;

2) dialogul/conversația/interviul cu copilul şi cu părinţii pentru cunoaşterea dezvoltării psiho-fizice, a nivelului de cunoaştere, a deprinderilor preşcolarilor;

3) proba practică.

Educatoarea poate utiliza modalități alternative de monitorizare și evaluare: discuțiile individuale cu copiii, autoevaluarea, apecierile verbale, aprecierea rezultatelor prin laude, ecusoane, medalii, jocuri evaluative, lucrări practice, metoda consemnării pe un grafic a rezultatelor (prin simboluri) pe activități și preferințe, afișarea lucrărilor, serbările, activitățile în aer liber, vizite, excursii, portofoliul etc. Contribuţia jocurilor şi a activităţilor alese, inclusiv tranzițiile, rutinele, plimbările și jocurile în aer liber, se evaluează împreună cu cea a activităţilor comune/integrate, deoarece este dificil să determinăm cât din performanţele copiilor se datorează fiecărei forme de activitate. Important este ca la finele fiecărei activităţi, preşcolarii să-şi îmbunătăţească rezultatele, să se comporte conform regulilor stabilite de comun acord. Astfel, prin toate aceste forme de evaluare şi metode de apreciere a rezultatelor, preşcolarii devin treptat capabili să se autoaprecieze, să descopere ce au lucrat bine, corect, ce achiziţii noi au, dar şi ce lacune trebuie compensate.

Cele mai des întâlnite forme de evaluare sunt: evaluarea **iniţială, continuă şi finală.**

Evaluarea iniţială se realizează la începutul unui program de „instruire” şi stabileşte nivelul de pregătire a preşcolarilor în momentul iniţierii programului respectiv, constituind o condiţie hotărâtoare pentru reuşita activităţilor următoare deoarece oferă educatoarei posibilitatea de a cunoaşte potenţialul fiecărui copil.

La fiecare început de an școlar se planifică o perioadă de două săptămâni pentru evaluarea inițială a copiilor din grupă, în scopul cunoașterii acestora, pentru a stabili care este

nivelul și ritmul lor de dezvoltare, gradul în care stăpânesc anumite cunoștințe, abilități sau competențe necesare învățării.

Întrucât nu există un set unitar de probe de evaluare[101] pentru copiii de 3-6/7 ani, selectarea probelor de evaluare sau conceperea lor trebuie să se facă cu multă responsabilitate, consultând bibliografia de specialitate și Curriculum-ul pentru învățământul preșcolar (3-6/7 ani) 2019, ținându-se seama de comportamentele specifice fiecărui domeniu de dezvoltare.

O evaluare eficientă este bazată pe observarea sistematică a comportamentului copilului deoarece oferă educatoarei informații despre copii privind perspectiva capacității lor de acțiune și de relaționare, despre competențele și abilitățile de care dispun în mod direct. Chiar dacă sunt menționate și fișele de lucru printre celelalte metode de evaluare, trebuie avut grijă ca probele cu sarcini pe fișe să fie echilibrate cu observarea comportamentului copilului în timpul jocului, copiii să nu fie reținuți de la joc, pentru a rezolva sarcini pe fișe.

Probele de evaluare sunt integrate în activitatea zilnică obișnuită, de exemplu, jucându-se la Centrul „Joc de rol”, „De-a bucătăria”, copilului i se pot adresa întrebări despre culorile obiectelor de veselă. În Centrul „Construcții” se pot obține informații despre formele geometrice pe care copilul le cunoaște. La „Științe” printr-o discuție, fără a-i întrerupe jocul cu castanele, se poate constata dacă face clasificări, ordonări după mărime sau poate număra.

Este necesar să observăm copilul în contexte naturale cât mai variate, în mediile lui firești: în sala de grupă, în timpul jocului în aer liber, în timpul activităților extracurriculare, în timpul mesei, la sosirea și plecarea din grădiniță. Se recomandă evitarea evaluării unilaterale, care vizează doar latura cognitivă (daca numără, vorbește în propoziții, recunoaște anumite cuvinte, știe povești, poezii etc.), ci și nivelul de dezvoltare al copilului din punct de vedere fizic și socio-emoțional, iar informațiile obținute trebuie analizate în interrelație.

Datele obţinute ajută la conturarea activităţii didactice în trei planuri: stabilirea modului adecvat de predare a noului conţinut al programei, organizarea unui program de recuperare, dacă este cazul, şi adoptarea unor măsuri de sprijinire şi recuperare a unora din preşcolari.

Această formă de evaluare determină o anumită planificare a secvenţelor de învăţare pentru a aprecia viitoarele progrese ale preşcolarilor, dar şi pentru a permite educatoarei să-şi evalueze strategia didactică folosită.

Evaluarea formativă îşi propune să verifice toţi preşcolarii asupra conţinuturilor predate, fapt ce permite ca educatoarea să cunoască pregătirea copiilor, identificarea lacunelor, după fiecare secvenţă de învăţare să adopte măsuri pentru ameliorarea procesului de învăţământ.

[101] Chiriac M.(1970), „*Evaluarea-ghid al activității din grădiniță*”- studiu științific, București

Se poate realiza cu ajutorul fișelor individuale, a jocurilor-exerciții, a jocurilor de rol, a povestirilor, a repovestirilor, a dialogurilor în situații reale sau imaginare, memorizărilor, asamblărilor de figurine, construcțiilor, modelajului etc. Ea vizează toate domeniile de dezvoltare ale copilului. În funcție de rezultatele obținute, se stabilește un plan de intervenție remedial sau de dezvoltare.

Cele mai utilizate instrumente de înregistrare a datelor sunt: fișa de observație, grilele de verificare și control, rapoartele, fișa de caracterizare. Aceste documente însoțite de observații - comentarii, aprecieri ale educatoarei, fotografii - sunt cuprinse în portofoliul copilului și dovedesc traiectoria dezvoltării lui.

Evaluarea finală intervine la sfârşitul unei perioade mai lungi de învăţare, la sfârşit de an şcolar, ciclu de învăţământ. Se urmărește stabilirea măsurii în care elevii au capacitatea de a opera cu cunoștințele de bază însușite și și-au format abilitățile vizate pe parcursul derulării programului de instruire. Oferă informații utile asupra nivelului de performanță atins de elevi în raport cu obiective propuse.

Aceasta formă de evaluare vizează nivelul de performanță atins în raport cu dimensiunile dezvoltării și comportamentele vizate cuprinse în curriculum și se realizează, în special, înainte de părăsirea grădiniței. Pe baza constatărilor privind măsura în care copilul a atins comportamentele vizate, educatoarea îi schițează profilul de personalitate, descrie inventarul de cunoștinte principale, identifică interesul și posibilitățile de învățare, pentru a argumenta recomandarea înscrierii sale în școala primară sau reținerea în grădiniță.

Aşadar, prin evaluare, educatoarea îşi îndeplineşte misiunea de a pregăti copilul pentru intrarea în şcoală, de a urmări ce se întâmplă cu el şi după terminarea grădiniţei, furnizând învăţătorilor datele necesare continuării acţiunii instructiv-educative pe diferite trepte. Totodată, se recomandă cadrului didactic să monitorizeze în permanență progresul copilului. Acesta fiind în prealabil comunicat și discutat cu familia acestuia. Implicarea părinților ca sursă de informații și evaluatori direcți se poate realiza prin activități comune (părinți-copii-educatoare), activități de consiliere, discuții informale individuale, periodice sau zilnice, dacă este necesar, prin analiza portofoliului individual al copilului, prin analiza agendei de comunicare cu părinții, prin scrisori tematice, prin intermediul copiilor care vor duce acasă desene, fişe, felicitări, tablouri confecţionate de ei etc., sporind, astfel, preocuparea acestora pentru munca educativă şi conţinutul informaţional transmis de educatoare şi atrăgând sprijinul lor ca parteneri în educaţie. Acest lucru ajută familia să știe care sunt obiectivele programului educațional corespunzător vârstei copilului lor, precum și ce înseamnă și care sunt domeniile de dezvoltare, care este stadiul de dezvoltare la care se află

propriul copil, ce este capabil să rezolve la un moment dat în raport cu vârsta și cu stadiul anterior de dezvoltare etc.

Metode şi instrumente de evaluare utilizate în activităţile de educare a limbajului

În grădiniţă sunt valorificate, cu nuanţe specifice, atât metodele clasice, cât şi cele moderne de evaluare, adaptate particularităților copiilor preșcolari şi la specificul demersului instructiv-educativ derulat în ciclul preșcolar:

METODE CLASICE/TRADIȚIONALE DE EVALUARE:

OBSERVAREA SISTEMATICĂ A COPIILOR

- deprinderile copiilor preşcolari de a valorifica valenţele comunicării verbale (orale, scrise), nonverbale şi paraverbale;
- etapele dezvoltării limbajului copilului;
- caracteristici ale dialogului cu copilul şi cu părinţii;
- caracteristici ale produselor activităţii copiilor (desene, colaje, machete, picturi, construcţii etc.);
- caracteristici ale procesului de comunicare, de integrare/socializare;

PROBA ORALĂ

- caracteristicile pronunţiei copiilor;
- caracteristici ale implicării copiilor într-un anumit tip de dialog;
- măsura în care copiii utilizează limba română literară actuală la nivel fonetic/fonologic, lexical-semantic, gramatical, stilistic;
- capacitatea copiilor de a se raporta la un anumit text literar/nonliterar;
- capacitatea de a verbaliza întâmplări reale/imaginare etc.;

PROBA SCRISĂ/GRAFICĂ

- redarea în scris/grafic a unor sunete/cuvinte/propoziţii, reprezentarea lor grafică;

deprinderile copiilor de a scrie după „dictare”, de a transcrie, de a copia anumite semne grafice/litere (de exemplu, propriul prenume al copilului preşcolar) etc.;

PROBA PRACTICĂ

- relaţionarea oral – grafic în comunicare;
- realizarea/completarea de machete care să reflecte receptarea şi decodarea corectă de către copii a unui text (lecturat, povestit de educatoare);
- capacitatea de redare a unei replici în cadrul unei dramatizări (cu nuanţele posibile la fiecare nivel de vârstă) etc.;

TEMA DE LUCRU ÎN GRUPĂ

- gruparea personajelor aparţinând aceluiaşi text;

- corelarea unei imagini cu reprezentarea grafică a silabelor cuvântului care o denumeşte (__ __ = pentru un cuvânt alcătuit din două silabe; __ __ __ = pentru un cuvânt alcătuit din trei silabe etc.);

- eliminarea dintr-o mulţime de elemente a celui care nu se potriveşte;

- „verbalizarea" rezultatelor, realizată de fiecare copil sau de purtătorul de cuvânt al fiecărei echipe etc.

AUTOEVALUAREA - raportarea la criterii stabilite/discutate în prealabil cu preşcolarii;

METODE MODERNE/ALTERNATIVE DE EVALUARE:

PORTOFOLIUL INDIVIDUAL/DE GRUP - însumarea materialelor asociate anumitor conţinuturi abordate în cadrul demersului instructiv-educativ în grădiniţă, a produselor activităţilor copiilor preşcolari (de exemplu, portofoliul/mapa fiecărui copil);

HARTA IMAGISTICĂ

- modalitate de reflectare, de către preşcolari, a relaţiilor pe care aceştia le stabilesc între imagini aparţinând aceleiaşi sfere sau unor sfere diferite ale cunoaşterii, ale realităţii etc.;

- în funcţie de tema reflectată, harta imagistică poate fi realizată ramificat, arborescent, linear etc.; de exemplu, harta imagistică a basmului *Albă-ca-Zăpada şi cei şapte pitici* poate cuprinde siluetele personajelor, cerculeţe albe şi negre (corespunzând personajelor pozitive, respectiv negative), săgeţi de diferite tipuri (cu un capăt, cu două capete etc.), dispunerea acestora indicând felul în care copiii preşcolari percep relaţiile dintre diferitele tipuri de personaje (de exemplu, un copil poate plasa în partea de sus a hărţii împăratul şi împărăteasa – mama Albei-ca-Zăpada, alt copil poate pune alături de silueta împăratului pe cea a mamei vitrege etc.);

PROIECTUL - activitate etapizată, implicând: explicarea temei alese, discutarea elementelor noi care apar pe măsură ce se lucrează, urmată de soluţionarea eventualelor probleme; de exemplu, proiectul care vizează realizarea unui album în care copiii preşcolari, pe măsură ce parcurg în cadrul activităţilor de diferite tipuri desfăşurate în grădiniţă tema *Primăvara*, lipesc imagini caracteristice acestui anotimp, realizează desene după texte având această temă, completează treptat un mini-ierbar cu florile de primăvară din zona în care locuiesc, reflectă, în imagini, fotografii etc., obiceiurile specifice sărbătorilor de primăvară etc. (albumul poate fi realizat pe echipe de lucru: *Echipa micilor fotografi, Echipa florilor, Echipa sărbătorilor de primăvară, Echipa pictorilor* etc.);

INVESTIGAŢIA - activitate organizată simplu, individual sau pe grupe, vizând acumularea de informaţii despre un conţinut dat şi sistematizarea informaţiilor (după anumite criterii) şi a rezultatelor obţinute; de exemplu, la grădiniţă se poate „investiga" de către preşcolari maniera de realizare a unor reclame pentru produse/activităţi asociate vârstei copiilor sau comportamentul anumitor personaje din texte cunoscute (în acest caz putând fi folosite siluete, machete, fragmente din înregistrări audio, video) etc. Pentru întocmirea modelelor de evaluare, inițială și finală, ambele nivele, se recomandă consultarea Curricumului pentru educație timpurie 2019, Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani, Suport-curriculum educație timpurie 2019.

3.1. Model de evaluare inițială (nivel I & II)

Model de evaluare inițială aplicată la grupa mică (nivel I)

Evaluarea inițială se realizează la începutul anului școlar sau la integrarea copilului în grupă. Ea ne permite o reprezentare cât mai exactă a situației existente și ne sugerează strategii adecvate pentru obținerea performanței. De obicei, prima săptămână la grupa mică este săptămâna de acomodare, dar educatoarea face observații și le notează în caietul de obsevații al grupei, evaluarea fiind indirectă, obsevând copilul în diverse situații, discutând, prin joacă/jocuri etc.

A. DOMENIUL PSIHOMOTRIC

DPM- Joc: „Ursuleţii în excursie"

Itemi:

a) Merge în direcţia indicată de educatoare;
b) Întinde mâinile sus, în faţă;
c) Bate din palme sus, jos;
d) Sare pe loc.

Indicatori:

A = comportament atins (a., b., c., d.)

D = comportament în dezvoltare (a., b.)

Obiectiv: *să execute la comandă mişcări ale diferitelor segmente ale corpului;*

Copiii vor fi organizați pe grupuri de câte 5-6 şi vor executa, la comanda educatoarei, toate cerințele de la punctele a, b, c şi d. Activitatea se va desfăşura prin organizarea unui parcurs aplicativ. Copiii vor merge spre un reper dat, apoi vor executa restul mişcărilor sugerate de către educatoare, care va nota, cu punctajele stabilite, activitatea acestora.

B. DOMENIUL LIMBĂ ŞI COMUNICARE-DEZVOLTAREA LIMBAJULUI

DLC- Joc didactic: „Camionul cu jucării”

Itemi:

a) Denumeşte 4 jucării;

b) Pronunţă corect sunetele;

c) Formulează o propoziţie simplă despre o jucărie numită.

Indicatori:

A = comportament atins (a., b., c.)

D = comportament în dezvoltare (a., b.)

Obiective:

• *să pronunţe relativ corect cuvintele, fără omisiuni sau inversări de sunete ori de grupuri de sunete;*

• *să formuleze propoziţii simple, ca răspuns la întrebările primite.*

A. Copiii aşezaţi în semicerc, vor recunoaşte, la provocarea educatoarei, jucăriile. Proba se va desfăşura sub formă de joc, cu toată grupa de copii. (PROBĂ ORALĂ)

B. Pronunţia clară, corectă a sunetelor integrate în cuvinte, fără omisiuni, prelungiri sau inversiuni, va fi notată cu A, cea deficitară - cu D. (PROBĂ ORALĂ)

C. Educatoarea va prezenta diferite jucării (avion, barcă, păpuşă, minge, ursuleţ, etc.), iar copiii vor fi solicitaţi să alcătuiască propoziţii simple. Răspunsurile vor fi notate cu A sau D, în funcţie de promptitudinea răspunsului sau de alcătuirea corectă a propoziţiei. Proba se va desfăşura sub formă de joc, cu grupuri de câte 5 copii. (PROBĂ ORALĂ)

C. DOMENIUL ŞTIINŢE- CUNOAŞTEREA MEDIULUI

DȘ 1- Joc didactic: „Ne jucăm cu păpuşa”

Itemi:

a) Spune care sunt principalele părţi ale corpului uman (mâini, picioare, cap, spate, abdomen);

b) Recunoaşte şi denumeşte 4 obiecte de îmbrăcăminte/încălţăminte;

c) Denumeaşte cel puţin 4 alimente de bază (lapte, pâine, ouă, biscuiţi, etc.).

Indicatori:

A = comportament atins (a., b., c.)

D = comportament în dezvoltare (a., b.)

Obiective:

- *să enumere părţile componente ale corpului uman;*
- *să denumească unele obiecte de îmbrăcăminte şi încălţăminte;*
- *să denumească alimente de bază (lapte, pâine, ouă, biscuiţi, etc.).*

Proba se va desfăşura sub formă de joc, cu grupuri de câte 5 copii. (PROBĂ ORALĂ)

A. Fiecare recunoaştere a unei părţi a corpului va fi notată cu A.

B. Proba a doua va fi aplicată într-o activitate ulterioară şi se va desfăşura la fel ca cea precedentă, cu grupuri de câte 5 copii.

C. A treia probă va fi aplicată într-o activitate ulterioară şi se va desfăşura la fel ca cele precedente, cu toată grupa de copii.

C. DOMENIUL ŞTIINŢE- ACTIVITĂŢI MATEMATICE

DȘ2- Exercițiu cu material individual: „Copiii harnici”

Itemi:

a) Separă jucăriile de alte obiecte;

b) Grupează maşinile după mărime;

c) Construieşte, după model, un tren din cuburi (1-roşu, 1-albastru)

Indicatori:

A = comportament atins (a., b., c.)

D = comportament în dezvoltare (a., b.)

Obictive:

- *să clasifice obiecte după criteriul formei şi mărimii;*
- *să construiască structuri după un model dat.*

Proba se va desfăşura cu grupuri de câte 5 copii. Vor fi prezentate sarcinile şi modul de realizare al acestora, în mod general, apoi se va prezenta câte o sarcină, pe rând, urmată imediat de rezolvarea ei de către câte un copil. (PROBĂ ORALĂ)

DȘ2- Joc didactic: „Unde se află ursuleţul?”

Itemi:

a) Denumeşte poziţia ursuleţului: sus, jos, sub, pe;

b) Aşază ursuleţul în poziţia cerută**.**

Indicatori:

A = comportament atins (a., b.)

D = comportament în dezvoltare (a.)

Obiective:

- *să sesizeze relaţiile spaţiale între grupe de obiecte;*
- *să plaseze obiecte în poziţiile indicate.*

Proba va fi aplicată într-o activitate şi se va desfăşura cu toată grupa de copii. Vor fi prezentate sarcinile şi modul de realizare al acestora, în mod general, apoi se va prezenta câte o sarcină, pe rând, urmată imediat de rezolvarea ei de către un copil. (PROBĂ ORALĂ)

D. DOMENIUL OM ŞI SOCIETATE - EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

DOS1- Joc didactic: „Ne jucăm cu păpuşa!”

Itemi:

a) Foloseşte formule de salut: „Bună ziua!”; „Bună dimineaţa!”; „ La revedere!”;

b) Foloseşte formulele: „Te rog!” şi „Mulţumesc!”

Indicatori:

A = comportament atins (a., b.)

D = comportament în dezvoltare (a.)

Obiectiv:

- *să cunoască norme elementare de convieţuire în grup (formule de politeţe);*

Educatoarea va prezenta copiilor aşezaţi în semicerc, o păpuşă ce va desfăşura diferite activităţi: va intra/va ieşi din grupă, le va prezenta diferite jucării, pe care copiii vor fi încurajaţi să i le ceară, etc. Proba se va desfăşura sub formă de joc, cu *toată grupa de copii.* (PROBĂ ORALĂ)

DOS1- Observația

Itemi:

a) Mănâncă singur;

b) Se încalță singur.

Indicatori:

A = comportament atins (a., b.)

D = comportament în dezvoltare (a.)

Obiectiv:

- *să dobândească autonomie în activitatea zilnică;*

Copiii vor fi observați pe parcursul mai multor activități şi vor fi notate diferitele comportamente ale acestora (cele enumerate anterior). (PROBĂ ORALĂ)

D. DOMENIUL OM ŞI SOCIETATE-ACTIVITĂȚI PRACTICE ŞI ELEMENTE DE ACTIVITATE CASNICĂ

DOS2- Colaj: „Câmp cu flori”

Itemi:

a) Lipește tulpini de flori și flori la locul potrivit

b) Lipește fâșii de iarbă la locul potrivit

Indicatori:

A = comportament atins (a., b.)

D = comportament în dezvoltare (a.)

Obiective:

- *să lipească flori şi iarbă respectând indicațiile educatoarei*

Activitatea se va desfăşura cu toată grupa de copii.

E. DOMENIUL ESTETIC ŞI CREATIV-EDUCAŢIE ARTISTICO-PLASTICĂ

DEC1- Desen: „Colorăm şi ne jucăm cu baloane"

Itemi:

a) Ţine cu destulă uşurinţă creionul în mână;

b) Colorează baloanele, cu sau fără depăşirea liniei de contur;

c) Numeşte două dintre culorile primare: roşu, galben, albastru (roşu ca mărul, galben ca soarele, albastru ca cerul).

Indicatori:

A = comportament atins (a., b., c.)

D = comportament în dezvoltare (a., b.)

Obiective:

- să traseze cu îndrăzneală linii, pentru a colora suprafeţe date;
- să asocieze culori unor elemente, obiecte întâlnite în mediul apropiat.

Activitatea se va desfăşura cu *toată grupa de copii.* Copiii vor colora siluetele de baloane, după intuirea materialelor şi a modelului.

a) Va fi observată şi notată modalitatea de a ţine/a folosi creionul;

b) Realizarea temei (colorarea) va fi notată în funcţie de acoperirea suprafeţei, încadrarea în spaţiu, folosirea diferitelor culori;

c) Educatoarea va prezenta diverse baloane având culorile primare (roșu, galben, albastru), apoi aceştia vor denumi culoarea baloanelor obținute.

E. DOMENIUL ESTETIC ŞI CREATIV - EDUCAŢIE MUZICALĂ

DEC2 - Exerciţiu muzical: „Cântă ca mine!"

Itemi:

a) Ascultă cu interes și atenţie cântece;

b) Reproduce relativ corect, după model, un cântec simplu.

Indicatori:

A = comportament atins (a., b.)

D = comportament în dezvoltare (a.)

Obiective:

- *să audieze cu interes cântece cu linie melodică simplă;*

- *să intoneze linia muzicală a unui cântec.*

a) Pe parcursul mai multor activităţi, copiii vor asculta/audia, la alegerea educatoarei, *în grup sau individual*, cântecele propuse. (PROBĂ ORALĂ)

b) Copiii vor fi organizați în *grupuri de câte 6-7* şi, pe rând, vor „imita" fragmentul/cântecul propus de educatoare (PROBĂ ORALĂ)

Cântece propuse: „Ploaia", „O mulțime de pitici", „Ursuleţul Martinel", „Veveriţa", „Cocoşelul", „Azorel", „Trenul", etc.

Model de evaluare inițială aplicată la grupa mare (nivel II)

SĂPTĂMÂNA I

A. DEZVOLTAREA FIZICĂ, A SĂNĂTĂȚII ŞI IGIENEI PERSONALE

Mijlocul de realizare și tema: DEC - Educație Plastică - „Anotimpul meu preferat" (pictură), DPM - „Călatorie în lumea magică a poveștilor" (parcurs aplicativ); DPM - „Cel mai bun dansator" (repetarea dansurilor învățate), DEC - Educație Muzicală: „Bună dimineața, dragă gradiniță" - cântec; ADP - Rutine.

Itemi

I_1 - Execută corect tipurile de mers, alergare, săritură învățate - 2 p (*Comportament A.1.2)*

I_2 - Utilizează pensula și degetele pentru realizarea unor lucrări artistico-plastice -2 p *(Comportament A.1.3)*

I_3 - Frământă corespunzător plastilina, modelând-o sub diverse forme 2p (*Comportament A.1.3)*

I_4 - Execută corect pașii de dans sincronizând mișcările cu muzica și ceilalți colegi - 2p (*Comportament A.2.3)*

I_5 - Își spală mâinile și le șterge înainte de masă și după utilizarea toaletei -2 p (*Comportament A.3.4)*

B. DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ

Mijlocul de realizare și tema: DLC - Educarea Limbajului: „În lumea fermecată a poveștilor" (joc didactic); DOS - Educație pentru Societate: „Știu cum să mă comport" (joc didactic); Bibliotecă: „Cum ne comportăm cu ceilalți?" - citire de imagini; Joc de masă: „Așa da, așa nu!"; Joc de rol: „În vizită la prietenul meu", „De-a colegii", „De-a Scufița Roșie/ De-a capra cu trei iezi/ De-a purceluşii/ De-a moșul și ridichea uriașă"; Bibliotecă: „4 cărți, 4 povești" (Scufița Roșie, Cei trei purceluși, Ridichea Uriașă, Capra cu trei iezi) (citire de imagini); Construcții: „Casa bunicuței/ Casele purceluşilor/ Casa iezilor";

Itemi

I_1 - Cooperează cu ceilalți colegi în realizarea unor activități diverse, schimbă, împart obiecte și jucării între ei -2 p *(Comportament B.1.3)*

I_2 - Selectează imaginile cu comportamente pozitive -2p *(Comportament B.2.2)*

I_3 - Precizează trei reguli ale grupei -2p *(Comportament B.2.2)*

I_4 - Precizează cel puțin trei calități despre el însuși - 2p *(Comportament B.3.1)*

I_5 - Își exprimă emoțiile prin diferite desene - 2p *(Comportament B.4.1)*

C. CAPACITĂȚI ȘI ATITUDINI ÎN ÎNVĂȚARE

Mijlocul de realizare și tema: DȘ - Cunoașterea Mediului: „Spune-mi când se întamplă?” (joc didactic); DEC - Educație Plastică: „Anotimpul meu preferat” (pictură); Joc muzical: „Cel mai bun interpret”;

Itemi

I_1 - Denumește fenomene specifice anotimpului redat în imagine -2p *(Comportament C.1.1)*

I_2 - Recunoaște și așează jetonul la anotimpul corespunzător -2p *(Comportament C.1.1)*

I_3 - Finalizează lucrarea artistico-plastică, respectând tema dată -2 p *(Comportament C.2.1)*

I_4 - Interpretează cântecele învățate respectând tonul, ritmul și linia melodică -2 p *(Comportament C.3.2)*

I_5 - Execută mişcările sugerate de textul cântecului/jocului muzical -2 p *(Comportament C.3.)*

D. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI A PREMISELOR CITIRII ȘI SCRIERII

Mijlocul de realizare și tema: DLC - Educarea Limbajului: „Știu să vorbesc corect” (joc didactic); DOS - Activitate Practică: „Diagrame cu flori și fluturi” (lipire); DOS - Educație pentru Societate: „Știu să mă comport frumos” (convorbire)

Itemi

I_1 - Denumește poveștile descoperite în imaginile de la panou -2p *(Comportament D.1.2)*

I_2 - Recunoaște povestea/personajul după un fragment audiat sau după o ghicitoare -2p *(Comportament D.1.2)*

I_3 - Descrie în câteva propoziții scena din poveste -2 p *(Comportament D.1.2)*

I_4 - Recită o poezie respectând tonul, pauzele, intonația -2p *(Comportament D.2.1)*

I_5 -Desparte cuvintele recunoscute în imagini cu ajutorul educatoarei- 2 p *(Comportament D.3.3*

E. DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII

Mijlocul de realizare și tema: DLC-Educarea Limbajului: „Alege, grupează și numără personajele” (joc didactic); DȘ - Activitate Matematică: „Cine știe, câștigă” (joc didactic); Joc de masă: „Alege și grupează (mulțime – cifră)”.

Itemi

I_1 - Efectuează operații de seriere, grupare, clasificare, măsurare a obiectelor -2p (Comportament E.1.1)

I_2 - Numără în ordine crescătoare/descrescătoare în limitele 1-7- 2p (Comportament E.2.1)

I_3 - Raportează corect cifra la cantitate -2p (Comportament E.2.1)

I_4-Identifică și denumește figurile geometrice învățate (cerc, pătrat, triunghi) -2p (Comportament E.2.2)

I_5 - Grupează fructele/ legumele după criteriul cerut alcătuind mulțimi -2p (Comportament E.3.1)

Centralizare pe domeniu de dezvoltare:

A**-comportament atins: **8-10 p

D** - comportament în dezvoltare: **5-7 p

NS** - comportament care necesită sprijin: **2-4 p

Centralizare pe comportamente:

A** - comportament atins: **2 p

D** - comportament în dezvoltare: **< 2 p

NS** - comportament care necesită sprijin: **< 1 p

SĂPTĂMÂNA A -II-A

A . DEZVOLTAREA FIZICĂ, A SĂNĂTĂȚII ŞI IGIENEI PERSONALE

Mijlocul de realizare și tema: DPM - Educație Fizică: „Jucăriile defilează” (parcurs aplicativ-forme și ritmuri de mers); DEC - Educație Plastică: „Locomotiva” (pictură); DEC - Educație Plastică: „Animale sau plante” (modelaj), DOS - Activitate Practică: „Ornamente pentru petrecere” (decupare); DOS - Educație pentru Societate: „Cum se consumă fructele și legumele?” (convorbire), DPM - Educație Fizică: „Buburuzele la petrecere”; ALA - Joc de atenție: „Prinde jucăria”, „Noi la masă când mâncăm, curățenia o păstrăm” - ADP - deprinderi specifice mesei și îngrijirii personale;

Itemi

I_1 - Execută corect tipurile de mers învățate - 2 p (*Comportament A.1.2)*

I_2 - Utilizează pensula și degetele pentru realizarea unor lucrări artistico-plastice -2p *(Comportament A.1.3)*

I_3 - Frământă corespunzător plastilina, modelând-o sub diverse forme 2p (*Comportament A.1.3)*

I_4 - Execută corect mișcări la auzirea unei comenzi -2p (*Comportament A.2.2)*

I_5 - Enumeră alimentele sănătoase pentru organism -2 p (*Comportament A.3.1)*

B. DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ

Mijlocul de realizare și tema: DEC - Educație Plastică: „Pisica" (desen), ALA - Construcții: „Lădițe pentru jucării"; Joc de rol: „De-a animalele"; Artă: „Coifuri pentru petrecere"; ADP - Întâlnirea de dimineață;

Itemi

I_1 - Cooperează cu ceilalți colegi în realizarea unor activități diverse, schimbă, împart obiecte și jucării între ei -2 p *(Comportament B.1.3)*

I_2 - Selectează imaginile cu comportamente pozitive -2p *(Comportament B.2.2)*

I_3 - Își spune corect numele, prenumele și vârsta - 2p *(Comportament B.3.2)*

I_4 - Precizează minim două emoții învățate, imitându-le prin expresii faciale -2 p *(Comportament B.4.1)*

I_5 - Asociază emoția exprimată în imagini cu o situație în care au trăit acea emoție- 2p *(Comportament B.4.1*

C. CAPACITĂȚI ȘI ATITUDINI ÎN ÎNVĂȚARE

Mijlocul de realizare și tema: ALA - Construcții: „Îmi construiesc o jucărie"; Artă: „Jucăria preferată" (lipire), Artă: „Animalul meu preferat" (modelaj); DEC - Educație Muzicală: „Cel mai bun interpret";

Itemi

I_1 - Combină diverse materiale pentru realizarea unei lucrări artistico-plastice/practice -2p *(Comportament C.1.1)*

I_2 - Realizează diverse construcții prin asamblarea/alăturarea/îmbinarea a minim trei materiale diferite din cele puse la dispoziție-2 p*(Comportament C.1.1)*

I_2 - Finalizează lucrarea artistico-plastică, respectând tema dată -2 p *(Comportament C.2.1)*

I_3 - Interpretează singur sau în grup, cu ajutor din partea educatoarei ,un cântec învățat -2 p *(Comportament C.3.2)*

I_4 - Execută mişcările sugerate de textul cântecului/jocului muzical -2 p *(Comportament C.3.2)*

D. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI A PREMISELOR CITIRII ȘI SCRIERII

Mijlocul de realizare și tema: ADP: Întâlnirea de dimineață „Jucăriile ne povestesc”; DLC - Educarea Limbajului: „Jocul cuvintelor” (joc didactic); ALA - Biblioteca: „Citim imagini despre ferma cu animale”

Itemi

I_1 -Ascultă interlocutorul în timp ce vorbește, așteptându-și rândul la dialog/replică/răspuns -2p *(Comportament D.1.1)*

I_2 - Povestește un eveniment, respectând succesiunea întâmplărilor -2p *(Comportament D.1.2)*

I_3 - Formulează propoziții cu cuvintele necunoscute p-2 p *(Comportament D.1.2)*

I_4 - Își exprimă propriile opinii și sentimente vis-a-vis de diferite situații -2p *(Comportament D.2.1)*

I_5 - Desparte cuvintele în silabe - 2 p *(Comportament D.3.1)*

E. DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII

Mijlocul de realizare și tema: DȘ - Cunoașterea Mediului „În lumea animalelor” (joc didactic), ALA: Știință: „Găsește umbra” (siluete); ALA - Știință: „Alege și grupează alimentele după formă”; ADP - Calendarul Naturii.

Itemi

I_1 - Raportează corect numărul și cifra la cantitate și invers -2p (Comportament E.2.1)

I_2 - Identifică și asociază formele geometrice învățate cu obiecte din mediul înconjurător (cerc, pătrat, triunghi) -2p (Comportament E.2.3)

I_3 - Identifică soluții de rezolvare a problemelor într-un grup fără ajutorul adulților -2p (Comportament E.1.4)

I_4 - Sortează ființele vii, alcătuind mulțimi după caracteristicile lor -2p (Comportament E.3.2)

I_5 - Enumeră zilele săptămânii, în ordine cronologică -2p (Comportament E.3.3)

Centralizare pe domeniu de dezvoltare:

A *- comportament atins:* ***8-10 p***

D *- comportament în dezvoltare:* ***5-7 p***

NS *- comportament care necesită sprijin:* ***2-4 p***

Centralizare pe comportamente:

A *- comportament atins:* ***-2 p***

D *- comportament în dezvoltare:* ***< 2 p***

NS** - comportament care necesită sprijin: **< 1 p

Obiectivele urmărite și itemii de evaluare trebuie gândiți și formulați ținând cont de particularitățile de vârstă și cele individuale ale preșcolarilor.

Sunt vizate următoarele domenii de dezvoltare:

Dezvoltarea fizică, a sănătății și igienei personale

- Poziționează corpul și membrele în mod corespunzător pentru a imita ceva sau pe cineva sau pentru a executa o mișcare;
- Demonstrează conștientizarea simțurilor în acțiuni (recunoaște obiecte ascunse prin pipăit, fară să le vadă, execută mișcări la auzirea unor comenzi etc.);
- Demonstrează independență în igiena personală (se spală și se șterge singur pe mâini, își acoperă gura cu mâna când strănută, când tușește, folosește independent toaleta, folosește batista etc.).

Dezvoltare socio- emoţională

- Interacționează, din proprie inițiativă, cu copiii apropiați ca vârstă, în diferite contexte;
- Își spune corect numele, prenumele, vârsta, luna, ziua, orașul și țara în care s-a născut;
- Împărtășește celorlalți (copii, adulți din anturajul propriu) trăirile/emoțiile sale și reacționează adaptativ la contexte sociale variate.

Dezvoltarea limbajului, a comunicării și a premiselor citirii și scrierii

- Povestește un eveniment sau o poveste cunoscută, respectând succesiunea evenimentelor;
- Utilizează în vorbire propoziții dezvoltate și fraze;
- Stă și ascultă, în momente de lectură, fără să deranjeze, rămâne până la finalul ei.

Dezvoltare cognitivă și cunoașterea lumii

- Grupează obiecte care întrunesc două criterii concomitent;
- Creează, copiază și construiește forme (cerc, pătrat, triunghi etc.);
- Numără cu ușurință până la 5;
- Descrie timpul probabil și ilustrează o anumită stare a vremii (utilizează semne convenționale pentru ape, ploaie, munți, ninsoare, anotimpuri, zile ale săptămânii etc.).

Capacități și atitudini în învățare

- Formulează întrebări referitoare la schimbările din jur;
- Găsește forme și mijloace noi de exprimare a gândurilor și emoțiilor (prin muzică, desen, dans, joc simbolic);
- Utilizează sau combină materiale și strategii în modalități noi pentru a explora sau rezolva problema.

Evaluarea inițială la **grupa mare** poate viza următoarele obiective, dimensiuni și itemi:

DOMENIUL LIMBĂ ȘI COMUNICARE-DLC

Activități desfășurate:

1. „Cel mai bun recitator” - concurs de recitări
2. „Completează ce lipsește” - joc didactic
3. „Cine este personajul?” - joc didactic
4. „Cuvinte - propoziții” - joc didactic

Obiective

- ✓ Să recite corect și expresiv poeziile alese;
- ✓ Să folosească corect formele de singular și plural în exprimare;
- ✓ Să recunoască personajele din poveștile prezentate;
- ✓ Să asocieze corespunzător personajul cu povestea din care face parte;
- ✓ Să formuleze cuvinte și propoziții dezvoltate corecte din punct de vedere gramatical.

Dimensiuni ale dezvoltării

- Mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute;
- Exprimarea orală a mesajului, a emoțiilor;
- Manifestarea unei atitudini pozitive față de limba română.

Itemi de evaluare

- Recită clar și expresiv poeziile cunoscute;
- Recunoaște versurile unei poezii cunoscute și denumește titlul acesteia;
- Recunoaște personajul și povestea din care face parte;
- Redă în propoziții simple sau dezvoltate conținutul unei povești, respectând ordinea logică a evenimentelor;
- Reproduce formule de început și încheiere a basmelor;
- Formulează enunțuri cu cuvinte date.

Pot fi utilizate ca măsuri ameliorative:

- ✓ Jocuri pentru exersarea pronunției corecte a sunetelor limbii române;
- ✓ Corectarea curentă a greșelilor de exprimare;
- ✓ Exprimarea permanentă în propoziții corecte din punct de vedere gramatical;
- ✓ Jocuri didactice pentru familiarizarea cu literele de tipar, despărțirea în silabe, identificarea poziției sunetelor în cuvinte etc.;
- ✓ Povestiri și repovestiri pentru îmbogățirea vocabularului;
- ✓ Colaborarea cu logopedul pe tot parcursul anului școlar.

DOMENIUL ȘTIINȚE - CUNOAȘTEREA MEDIULUI

Activități desfășurate

1. „Locurile minunate ale vacanței” - povestiri ale copiilor
2. „Așază la anotimpul potrivit” - joc didactic

Obiective:

- ✓ Să descrie locurile unde și-a petrecut vacanța de vară;
- ✓ Să enumere activități și jocuri specifice verii;
- ✓ Să denumească cele patru anotimpuri;
- ✓ Să asocieze imagini fiecărui anotimp.

Dimensiuni ale dezvoltării

- Curiozitate, interes și inițiativă în învățare;
- Caracteristici structurale și funcționale ale lumii înconjurătoare;
- Relații și deducții logice în mediul apropiat.

Itemi de evaluare

- Denumeşte localitatea și caracteristicile zonei unde și-a petrecut vacanța;
- Descrie cel puțin două activități/jocuri la care a participat în timpul vacanței;
- Recunoaşte anotimpul reprezentat de imagine şi precizează 2-3 caracteristici ale acestuia;
- Asociază cel puțin două imagini cu anotimpul corespunzător.

Pot fi utilizate ca măsuri ameliorative

- ➢ Jocuri didactice pentru consolidarea şi sistematizarea cunoştinţele referitoare la fructe, legume, animale, anotimpuri etc.;
- ➢ Intuirea de către copii a unor caracteristici ale fenomenelor mediului înconjurător și a cauzalităţii acestora în vederea formării premiselor concepţiei ştiinţifice despre lume;
- ➢ Înnoirea permanentă a centrului tematic cu materiale atractive și diversificate care să asigure învățarea spontană și de durată;
- ➢ Implicarea copiilor în activități extracurriculare diverse (excursii, drumeții, vizite tematice etc). pentru dezvoltarea unor atitudini ecologice față de mediul înconjurător.

DOMENIUL ȘTIINȚE-ACTIVITATE MATEMATICĂ

Activități desfășurate

1. „Unde se află jucăria?” - joc didactic
2. „Trenulețul vacanței” - joc logico-matematic
3. „1,2,3,4,5 de acum suntem voinici” - joc didactic

4. „Numără și arată cifra!” - joc exercițiu

Obiective:

✓ Să sesizeze relaţiile spaţiale între grupe de obiecte;
✓ Să plaseze obiecte în poziţiile indicate;
✓ Să denumească și să utilizeze formele geometrice (cerc, pătrat, triunghi) în jocul propus;
✓ Să efectueze operații de grupare a obiectelor în funcție de anumite criterii;
✓ Să numere crescător și descrescător în intervalul 1-5;
✓ Să raporteze corect numărul la cantitate și invers.

Dimensiuni ale dezvoltării

- Reprezentări elementare matematice pentru rezolvarea de probleme și cunoașterea mediului apropiat;
- Finalizarea sarcinilor și a acțiunilor.

Itemi de evaluare:

- Precizează locul unui obiect raportat la un reper;
- Aşază jucăriile în poziţia indicată;
- Denumeşte corect figurile geometrice învăţate;
- Formează grupe de elemente după anumite criterii;
- Recunoaște cifrele și raportează corect cantitatea la număr și numărul la cantitate;
- Alege cifra corespunzătoare numărului de elemente;
- Formează șirul numeric 1-5;
- Precizează vecinii numerelor 2,3,4;
- Numără crescător și descrescător în limitele 1-5.

Pot fi utilizate ca măsuri ameliorative

✓ Planificarea și realizarea unor activități recuperatorii cu conținut matematic pe grupuri mici sau individuale;
✓ Stimularea vocabularului activ și pasiv al copiilor cu date din sfera matematicii.

DOMENIUL OM ȘI SOCIETATE - EDUCAȘIE PENTRU SOCIETATE

Activități desfășurate

1. „Igiena corporală” - convorbire
2. „Cum ne comportăm?” - joc didactic

Obiective:

✓ Să identifice cel puțin două măsuri de păstrare a igienei personale;
✓ Să recunoască obiectele de uz personal și modul de întrebuinţare a acestora;
✓ Să cunoască norme elementare de convieţuire în grup (formule de politeţe);
✓ Să respecte regulile de comportament civilizat în timpul jocului.

Dimensiuni ale dezvoltării

- Interacțiuni cu adulții și cu copii de vârste apropiate;
- Sănătate (nutriție, îngrijire, igienă personală) și practici privind securitatea personală;
- Comportamente prosociale de acceptare și respectare a diversității.

Itemi de evaluare

- Precizează care sunt măsurile de păstrare a igienei personale;
- Denumește obiectele de uz personal și detaliază modul de folosire a acestora;
- Folosește formule și cuvinte „magice": „Bună ziua!", „Bună dimineaţa!", „La revedere!", „Te rog", „Mulţumesc" etc.;
- Alege imaginile care reprezintă fapte bune, motivând alegerea făcută;
- Identifică faptele negative prezentate în ilustrații, precum și consecințele acestora;
- Formulează corect mesajul transmis de ilustrații;
- Se joacă cu alți copii, interacționând pozitiv prin colaborare.

Pot fi utilizate ca măsuri ameliorative

- ✓ Jocuri didactice/de rol pentru însușirea normelor de igienă personală;
- ✓ Jocuri care presupun interacțiunea permanentă și colaborarea partenerilor;
- ✓ Responsabilizarea tuturor copiilor în cadrul desfășurării activităților cu conținut moral-civic;
- ✓ Menținerea legăturii permanente cu părinții prin ședințe și ore de consiliere săptămânale cu părinții.

DOMENIUL OM ȘI SOCIETATE-ACTIVITATE PRACTICĂ

Activități desfășurate

1. „Mărgele pentru păpuși" - înșirare
2. „Coiful" - îndoire

Obiective:

- ✓ Să execute lucrări practice de înșirare, decupare și îndoire utilizând materialele puse la dispoziție (mărgele, paiete, hârtie glasată, foarfece etc.);
- ✓ Să realizeze cel puțin un obiect funcțional pe baza demonstrației făcute de educatoare și a experienței anterioare.

Dimensiuni ale dezvoltării

- Motricitate grosieră și motricitate fină în contexte de viață familiare;
- Activare și manifestare a potențialului creativ;
- Autocontrol și expresivitate emoțională;
- Finalizarea sarcinilor și a acțiunilor (persistență în activități).

Itemi de evaluare

- Denumește materialele de lucru (mărgele, paiete, hârtie glasată, foarfece etc.) precizând întrebuințarea lor;
- Înșiră elementele într-o succesiune logică, denumind lucrarea realizată;
- Îndoaie (pliază) hârtia conform demonstrației educatoarei;
- Decupează hârtia în mod corespunzător;
- Finalizează lucrarea, respectând indicațiile primite pentru a realiza un coif.

Pot fi utilizate ca măsuri ameliorative

- ✓ Folosirea unor materiale atractive care să ofere motivație și dorința de implicare a copiilor;
- ✓ Exersarea deprinderilor practice-gospodărești a copiilor în cadrul activităților liber alese sau a celor experiențiale;
- ✓ Desfășurarea mai multor jocuri şi activități pe grupuri pentru dezvoltarea abilităţilor de lucru în echipă;
- ✓ Planificarea unor ateliere de lucru în cadrul parteneriatelor cu familia sau cu școala.

DOMENIUL ESETIC ȘI CREATIV-EDUCAȚIE ARTISTICO-PLASTICĂ

Activități desfășurate

1. „Amintiri din vacanță” - desen
2. „Jucăria preferată” - pictură

Obiective:

- ✓ Să respecte poziţia corectă a corpului faţă de suportul de lucru;
- ✓ Să traseze linii și puncte pentru a reda elemente ale mediului înconjurător;
- ✓ Să discrimineze culori după criterii asociate unor aspecte întâlnite în mediul apropiat;
- ✓ Să realizeze prin tehnici specifice picturii cel puțin un element sugerat (jucăria preferată);
- ✓ Să aprecieze lucrarea unui coleg respectând cel puțin un criteriu enunțat de educatoare (acuratețe, respectarea temei, finalizarea lucrării).

Dimensiuni ale dezvoltării

- Motricitate grosieră și motricitate fină în contexte de viață familiare;
- Activare și manifestare a potențialului creativ;
- Autocontrol și expresivitate emoțională;
- Finalizarea sarcinilor și a acțiunilor (persistență în activități).

Itemi de evaluare

- Respectă poziţia corectă a corpului faţă de suportul de lucru;
- Trasează cu creionul linii şi puncte pentru redarea temei propuse;

- Desenează elemente diferite, păstrând proporțiile și utilizând întreg spațiul plastic;
- Redă prin tehnici specifice picturii anumite elemente sugerate (jucăria preferată);
- Finalizează lucrarea începută;
- Apreciază lucrările colegilor.

Pot fi utilizate ca măsuri ameliorative

- ✓ Dezvoltarea reprezentărilor copiilor în cadrul tuturor activităților din grădiniță cât și a celor extracurriculare;
- ✓ Abordarea unor tehnici de lucru specifice artei plastice care să asigure motivarea și stimularea creativității copiilor;
- ✓ Exerciții pentru încălzirea mușchilor fini ai mâinii;
- ✓ Vizite la muzee și parteneriate cu acestea.

DOMENIUL ESTETIC ȘI CREATIV EDUCAȚIE MUZICALĂ

Activități desfășurate

1. „Cântece îndrăgite de copii” - audiții, repetare cântece
2. „Recunoaște cântecul!” - concurs de interpretări

Obiective:

- ✓ Să audieze cu interes cântece cu linie melodică simplă;
- ✓ Să recunoască un cântec după un fragment melodic audiat;
- ✓ Să intoneze corect linia melodică a unui cântec cunoscut fără ajutorul educatoarei;
- ✓ Să execute mişcări ritmice sugerate de textul cântecului.

Dimensiuni ale dezvoltării

- Autocontrol și expresivitate emoțională;
- Activare și manifestare a potențialului creativ;
- Curiozitate, interes și inițiativă în învățare.

Itemi de evaluare

- Audiază cu plăcere cântece pentru copii;
- Recunoaște fragmentul audiat şi continuă;
- Reproduce, respectând linia melodică, individual sau în grup un cântec cunoscut;
- Respiră corect în timpul interpretării cântecului;
- Execută corect mişcările sugerate de textul cântecului.

Pot fi utilizate ca măsuri ameliorative

- ✓ Planificarea jocurilor cu text şi cânt în cadrul Domeniului Estetic și Creativ, a activităților liber alese, a tranzițiilor etc.;
- ✓ Sensibilizarea copiilor pentru a interpreta linii melodice din cântecele cunoscute;

- ✓ Solicitarea executării de către preșcolari a mișcărilor sugerate de textul cântecelor și acompanierea cu anumite instrumente muzicale realizate de ei.

DOMENIUL PSIHOMOTRIC

Activități desfășurate

1. „Ștafeta celor mai sprinteni” - joc sportiv
2. „În excursie” - concurs

Obiective:

- ✓ Să execute la comandă mişcări ale diferitelor segmente ale corpului;
- ✓ Să execute corect exerciţiile de mers şi alergare;
- ✓ Să-și coordoneze mișcările în raport cu comenzile date;
- ✓ Să-și dezvolte deprinderile motrice de bază (mers, alergare, săritură) și calitățile motrice (viteză îndemânare);
- ✓ Să aplice regulile de joc, manifestând fair-play.

Dimensiuni ale dezvoltării

- Conduită senzorio-motorie pentru orientarea mișcării;
- Motricitate grosieră și motricitate fină în contexte de viață familiare.

Itemi de evaluare

- Respectă poziția corectă a corpului pentru comenzile „Drepți!”, „Pe loc repaus”, „La dreapta”, „La stânga”;
- Merge în direcţia arătată de educatoare având diferite poziții ale membrelor;
- Execută exerciţii de încălzire a diferitelor segmente ale corpului;
- Execută corect alergarea respectând poziția corectă a corpului;
- Răspunde motric la o comandă dată;
- Respectă regulile stabilite în cadrul jocului.

Pot fi utilizate ca măsuri ameliorative

- ✓ Jocuri de orientare în spaţiu după un reper dat, dezvoltare fizică armonioasă, gimnastică de înviorare zilnică, divertisment şi jocuri în aer liber;
- ✓ Corectarea ținutei corporale și antrenarea copiilor în jocuri care să stimuleze cooperarea;
- ✓ Organizarea de activități extracurriculare care să satisfacă dorința de mișcare și de recreere a copiilor.

Prin activitățile propuse se urmărește dezvoltarea vocabularului și a exprimării corecte din punct de vedere fonetico-lexical. Domeniul Limbă și Comunicare, pe cele trei componente- fonetică, gramatică, formulare de enunțuri, este omniprezent în toate domeniile de dezvoltare și în toți itemii propuși, deoarece orice acțiune este inteprinsă de copilul

preșcolar este verbalizată, prima dată de către educatoare, iar mai apoi de către copii, astfel reușind a se urmări exprimarea verbală, înțelegerea semantică, corectarea dicției și a pronunției. Creativitatea și expresivitatea limbajului oral sunt urmărite și exersate prin desfășurarea activităților zilnice.

3.2. Model de evaluare finală (nivel I & II)

Model de evaluare finală aplicată la grupa mică (nivel I)

Evaluarea finală are drept scop valorificarea potențialului psihic și fizic al fiecărui copil în vederea stabilirii nivelului de pregătire, a volumului de cunoștințe, priceperi și deprinderi dobândite pe parcursul anului școlar**.**

A. DOMENIUL PSIHOMOTRIC

Proba 1
DPM- Joc: „Ștafeta” -parcurs aplicativ
Itemi:

a) Merge în echilibru; (-Mergi pe marginea liniei!)

b) Execută sărituri cu desprindere de pe ambele picioare și în adâncime; (-Ferește-te de lac!)

c) Aleargă spre un obiectiv. (-Aleargă și pasează!)

Indicatori:

A = comportament atins (a., b., c.)

D = comportament în dezvoltare (a., b.)

Obiective:

- să execute deplasarea, prin pas adăugat, urmând linia trasată;
- să execute săritura în adâncime, prin flexarea genunchilor și balansarea brațelor în față și în spate, cu desprindere de pe ambele picioare;
- să execute alergarea spre direcția indicată.

Copiii vor fi organizați *pe grupuri de câte 5-6* şi vor executa parcursul aplicativ, urmând indicațiile educatoarei.

B. DOMENIUL LIMBĂ ȘI COMUNICARE

Proba 1-DLC- Joc didactic „Ascultă şi continuă!”

Itemi:

a) Recunoaște poezia;

b) Recită mai departe poezia;

c) Pronunţă corect sunetele.

Indicatori:

A = comportament atins (a., b., c.)

D = comportament în dezvoltare (a., b.)

Obiective:

• *să pronunţe relativ corect cuvintele, fără omisiuni sau inversări de sunete ori de grupuri de sunete;*

Proba 2- DLC- Joc didactic „Cutia magică”

Itemi:

a) Denumește 3 obiecte, animale sau ființe văzute în imagine

b) Formulează câte o propoziţie simplă despre 3 obiecte din imaginea dată

Indicatori:

A = comportament atins (a., b.)

D = comportament în dezvoltare (a.)

Obiectiv:

- *să formuleze propoziţii simple, ca răspuns la întrebările primite*

C. DOMENIUL ŞTIINŢE-CUNOAŞTEREA MEDIULUI

Proba 1 -DȘ 1- Joc didactic „Coșul cu vitamine”

Itemi:

a) Sortează fructele și legumele în coșuri diferite

b) Recunoaşte şi denumeşte 2 legume și 2 fructe

c) Precizează la ce folosește un fruct sau o legumă, la alegere

Indicatori:

A = comportament atins (a., b., c.)

D = comportament în dezvoltare (a., b.)

Obiective:

- *să sorteze fructele și legumele în coșuri diferite;*
- *să recunoască şi să denumească 4 legume și 4 fructe, precizând la ce folosește un fruct sau o legumă, la alegere.*

Proba se va desfăşura sub formă de joc, cu grupuri de câte 5 copii. (PROBĂ ORALĂ

Proba 2- DȘ 1- convorbire „Fiicele anului”

Itemi:

a) Recunoașterea anotimpurilor și denumirea lor.

b) Semnele fiecărui anotimp.

c) Hainele potrivite pentru fiecare anotimp.

d) Alegerea unui anotimp îndrăgit.

Indicatori:

A = comportament atins (a., b., c., d.)

D = comportament în dezvoltare (a., b., c.)

Obiective:

- *să recunoască anotimpurile reprezentate în imagini, denumindu-le;*
- *să identifice, cu ajutorul imaginilor, semnele specifice fiecărui anotimp;*
- *să numească piesele vestimentare potrivite pentru fiecare anotimp, alegând jetonul potrivit;*
- *să răspundă întrebărilor adresate, în propoziții simple, corecte din punct de vedere gramatical.*

C. DOMENIUL ŞTIINŢE- ACTIVITĂŢI MATEMATICE

Proba 1- DȘ2 - Exercițiu cu material individual: „Micul matematician”

Itemi:

a) Sortează cuburi după criteriul culorii;

b) Precizează culorile;

c) Numără cuburile de aceeași culoare, precizând numărul lor.

Indicatori:

A = comportament atins (a., b., c.)

D = comportament în dezvoltare (a., b.)

Obiective:

- *să sorteze obiecte după criteriul culorii;*
- *să numere obiectele de aceeași culoare, precizând numărul lor.*

Proba se va desfăşura cu cu grupuri de câte 5 copii. Vor fi prezentate sarcinile şi modul de realizare a acestora, în mod general, apoi se va prezenta câte o sarcină, pe rând, urmată imediat de rezolvarea ei de către un copil. (PROBĂ ORALĂ)

Proba 2- DȘ2- Joc didactic: „Cine știe mai bine?”

Itemi:

c) Numără în limitele 1-3;

d) Recunoaște și denumește cifrele în limitele 1-3;

c) Asociază cifra cantității corespunzătoare;

d) Formează mulțimi cu 1, 2, 3 elemente.

Indicatori:

A = comportament atins (a., b., c., d.)

D = comportament în dezvoltare (a.,b., c.)

Obiective:

- *să numere crescător în limitele 1-3;*
- *să recunoască cifra de pe jeton;*
- *să asocieze cifra la cantitate și invers, cantitatea la cifră.*
- *Să formeze mulțimi de1, 2, 3 elemente identice.*

Proba va fi aplicată într-o activitate ulterioară şi se va desfăşura cu toată grupa de copii. Vor fi prezentate sarcinile şi modul de realizare a acestora, în mod general, apoi se va prezenta câte o sarcină, pe rând, urmată imediat de rezolvarea ei de către un copil. (PROBĂ ORALĂ)

D. DOMENIUL OM ŞI SOCIETATE-EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

DOS1- Joc didactic: „Suntem prieteni!”

Itemi:

a) Numește-ți prietenul cel mai apropiat!;

b) Cere politicos o jucarie!;

c) Colorează un desen pe care îl vei dărui!

Indicatori:

A = comportament atins (a., b., c.)

D = comportament în dezvoltare (a., b.)

Obiective:

- *să răspundă corect, în propoziție, întrebărilor educatoarei;*
- *să cunoască norme elementare de convieţuire în grup (formule de politeţe);*

D. DOMENIUL OM ŞI SOCIETATE - ACTIVITĂȚI PRACTICE ŞI ELEMENTE DE ACTIVITATE CASNICĂ

DOS 2- Aplicație: „Căpșuni”

Itemi:

a) Rupe hârtia în bucăţele;

b) Mototoleşte hârtia, după demonstraţia educatoarei;

c) Umple interiorul respectând conturul cu bucățelele de hârtie;

d) Aplică alte elemente decorative.

Indicatori:

A = comportament atins (a., b., c., d.)

D = comportament în dezvoltare (a.,b.)

Obiective:

- *să rupă hârtia în bucățele;*

- *să mototolească hârtia urmând indicațiile educatoarei;*
- *să aplice prin lipire hârtia obținută prin mototolire în interiorul desenului.*

Copiii vor rupe bucăţele de hârtie creponată, apoi le vor mototoli, pentru a realiza tema. Activitatea se va desfăşura cu toată grupa de copii.

E. DOMENIUL ESTETIC ŞI CREATIV-EDUCAŢIE ARTISTICO-PLASTICĂ

DEC1- modelaj: „Ochelari de soare”

Itemi:

a) Cunoaște și folosește tehnica mișcărilor translatorii și a celei de aplatizare cu ajutorul palmelor;

b)Obține forma finală dorită prin modelarea plastilinei;

c) Alege lucrarea cea mai bună pentru expoziție.

Indicatori:

A = comportament atins (a., b.,c.)

D = comportament în dezvoltare (a.,b.)

Obiective:

- *să numească materialele pregătite pentru activitate;*
- *să respecte indicațiile educatoarei pentru realizarea tehnicii mișcărilor translatorii și a celei de aplatizare cu ajutorul palmelor;*
- *să obțină o pereche de ochelari, la finalul ativității.*

E. DOMENIUL ESTETIC ŞI CREATIV-EDUCAŢIE MUZICALĂ

DEC2- „Jocuri muzicale”

Itemi:

a) Recunoaște fragmentul din jocul muzical audiat;

b) Reproduce relativ corect, un joc muzical;

c) Execută corect mișcările sugerate de textul jocului muzical.

Indicatori:

A = comportament atins (a., b., c))

D = comportament în dezvoltare (a., b.)

Obiective:

- *să recunoască fragmentul din jocul muzical audiat;*
- *să intoneze linia melodică a unui joc muzical;*
- *să execute corect mișcările sugerate de textul jocului muzical.*

MODEL DE EVALUARE FINALĂ APLICATĂ LA GRUPA MARE (NIVEL II)

A. DEZVOLTAREA FIZICĂ, A SĂNĂTĂȚII ŞI IGIENEI PERSONALE

Mijlocul de realizare și tema: DEC - Educație Plastică - „Vara” (pictură), DPM - „Ajută-l pe Matei să ajungă la mare” (parcurs aplicativ); DPM - „Cel mai bun dansator din grădiniță” (repetarea dansurilor învățate), DEC - Educație Muzicală: „La revedere, grădiniță” - cântec; ADP - Rutine.

Itemi

I_1 – Participă la activități fizice variate, adecvate nivelului de dezvoltare- 2 p (*Comportament A.1.2)*

I_2 - Utilizează mâinile și degetele pentru realizarea de activități variate -2 p *(Comportament A.1.3)*

I_3 – Utilizează independent cu ușurință materiale și tehnici de lucru diferite pentru a picta, a modela - 2p (*Comportament A.1.3)*

I_4 - Execută corect pașii de dans sincronizând mișcările cu muzica și ceilalți colegi - 2p (*Comportament A.2.3)*

I_5 - Demonstrează independență în igiena personală (se spală și se șterge singur pe mâini, își acoperă gura cu mâna când strănută, când tușește, folosește indepedența la toaletă, folosește batista) -2 p (*Comportament A.3.4)*

B. DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ

Mijlocul de realizare și tema: DLC - Educarea Limbajului: „În lumea fermecată a poveștilor” (joc didactic); DOS - Educație pentru Societate: „Cum mă comport în societate” (joc didactic); Biblioteca: „Cum ne comportăm cu ceilalți copii?” - citire de imagini; Joc de masă: „Așa da, așa nu!”; Joc de rol: „În vizită la prieteni”, „De-a colegii”, „De-a Scufița Roșie/ De-a capra cu trei iezi/ De-a purceluții/De-a moșul și ridichea uriașă”; Bibliotecă: „7 cărți, 7povești” (Scufița Roșie, Cei trei purceluși, Ridichea Uriașă, Capra cu trei iezi, Omida mâncăcioasă, Ursul Brun, Pete Motanul) (citire de imagini); Construcții: „Grădinița de copii/Școala/Casa mea”;

Itemi

I_1 – Interacționează din proprie inițiativă cu copii apropiați ca vârstă în diferite contexte -2 p *(Comportament B.1.3)*

I_2 – Își exprimă dezacordul față de comportamente incorecte -2p *(Comportament B.2.2)*

I_3 - Precizează regulile grupei -2p *(Comportament B.2.2)*

I₄ – Are o imagine pozitivă despre sine. Precizează cel puțin trei calități despre el însuși - 2p *(Comportament B.3.1)*

I₅ - Își exprimă emoțiile prin joc și activități artistice - 2p *(Comportament B.4.1)*

C. CAPACITĂȚI ȘI ATITUDINI ÎN ÎNVĂȚARE

Mijlocul de realizare și tema: DȘ - Cunoașterea Mediului: „Spune-mi când se întamplă?" (joc didactic); DEC - Educație Plastică: „Vara-anotimpul meu preferat" (pictură prin diferite tehnici); Joc muzical: „Cel mai bun interpret"- repetarea cântecelor învățate;

Itemi

I₁ - Denumește fenomene specifice anotimpurilor redate în imagine -2p *(Comportament C.1.1)*

I₂ - Recunoaște și așează jetonul la anotimpul corespunzător -2p *(Comportament C.1.1)*

I₃ - Finalizează lucrarea artistico-plastică, respectând tema dată -2 p *(Comportament C.2.1)*

I₄ – Interpretează cântecele învățate, respectând tonul, ritmul și linia melodică -2 p *(Comportament C.3.2)*

I₅ - Execută mişcările sugerate de textul cântecului/jocului muzical -2 p *(Comportament C.3.)*

D. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI A PREMISELOR CITIRII ȘI SCRIERII

Mijlocul de realizare și tema: DLC - Educarea Limbajului: „Eu știu și pot să vorbesc corect" (joc didactic); DOS - Activitate Practică: „Mandele" (lipire); DOS - Educație pentru Societate: „Cum mă voi comporta la școală?" (convorbire)

Itemi

I₁ – Povestește un eveniment sau o poveste cunoscută, respectând succesiunea evenimentelor -2p *(Comportament D.1.2)*

I₂ - Recunoaște povestea/personajul după un fragment audiat sau după o ghicitoare -2p *(Comportament D.1.2)*

I₃ - Descrie în câteva propoziții scena din poveste -2 p *(Comportament D.1.2)*

I₄ - Recită o poezie, respectând tonul, pauzele, intonația -2p *(Comportament D.2.1)*

I₅ -Desparte cuvintele recunoscute în imagini -2 p *(Comportament D.3.3)*

E. DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII

Mijlocul de realizare și tema: DLC-Educarea Limbajului: „Alege, grupează și numără personajele din poveste” (joc didactic); DȘ - Activitate Matematică: „Cine știe, câștigă” (joc didactic); Joc de masă: „Alege și grupează(mulțime – cifră)”.

Itemi

I_1 - ***Efectuează operații de seriere, grupare, clasificare, măsurare a obiectelor -2p*** (Comportament E.1.1)

I_2 - ***Numără în ordine crescătoare/ descrescătoare în limitele 1-10 - 2p*** (Comportament E.2.1)

I_3 - ***Raportează corect cifra la cantitate -2p*** (Comportament E.2.1)

I_4 - ***Identifică și denumește figurile geometrice învățate*** (cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, romb) ***-2p*** (Comportament E.2.2)

I_5 - ***Grupează fructele/ legumele după criteriul cerut alcătuind mulțimi -2p*** (Comportament E.3.1)

Centralizare pe domeniu de dezvoltare:

A*-comportament atins:* ***8-10 p***

D *- comportament în dezvoltare:* ***5-7 p***

NS *- comportament care necesită sprijin:* ***2-4 p***

Centralizare pe comportamente:

A *- comportament atins:* ***2 p***

D *- comportament în dezvoltare:* ***< 2 p***

NS *- comportament care necesită sprijin:* ***< 1 p***

SĂPTĂMÂNA A -II-A

A. DEZVOLTAREA FIZICĂ, A SĂNĂTĂȚII ŞI IGIENEI PERSONALE

Mijlocul de realizare și tema: DPM - Educație Fizică: „Pompierii defilează” (parcurs aplicativ-forme și ritmuri de mers); DEC - Educație Plastică: „Cireșul” (pictură); DEC - Educație Plastică: „Fructe și legume” (modelaj), DOS - Activitate Practică: „Ornamente pentru petrecerea de final” (decupare); DOS - Educație pentru Societate: „Cum se consumă fructele și legumele?” (convorbire), DPM - Educație Fizică: „Inimoșii la petrecere, dansează”; ALA - Joc de atenție: „Prinde ursul”, „Noi la masă când mâncăm, curățenia o păstrăm” - ADP - deprinderi specifice mesei și îngrijirii personale;

Itemi

I_1 - Execută corect tipurile de mers învățate - 2 p *(Comportament A.1.2)*

I₂ - Utilizează pensula și degetele pentru realizarea unor lucrări artistico-plastice - 2p *(Comportament A.1.3)*

I₃ - Frământă corespunzător plastilina, modelând-o sub diverse forme 2p (*Comportament A.1.3)*

I₄ - Execută corect mișcări la auzirea unei comenzi -2p (*Comportament A.2.2)*

I₅ - Enumeră alimentele sănătoase pentru organism -2 p (*Comportament A.3.1)*

B. DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ

Mijlocul de realizare și tema: DEC - Educație Plastică: „1iunie" (desen), ALA - Construcții: „Tobogan"; Joc de rol: „De-a animalele"; Artă: „Coifuri pentru petrecerea de final de grădiniță"; ADP - Întâlnirea de dimineață;

Itemi

I₁ - Cooperează cu ceilalți colegi în realizarea unor activități diverse, schimbă, împart obiecte și jucării între ei -2 p *(Comportament B.1.3)*

I₂ - Selectează imaginile cu comportamente pozitive -2p *(Comportament B.2.2)*

I₃ - Își spune corect numele, prenumele și vârsta - 2p *(Comportament B.3.2)*

I₄ - Precizează minim două emoții învățate, imitându-le prin expersii faciale -2 p *(Comportament B.4.1)*

I₅ - Asociază emoția exprimată în imagini cu o situație în care au trăit acea emoție- 2p *(Comportament B.4.1)*

C. CAPACITĂȚI ȘI ATITUDINI ÎN ÎNVĂȚARE

Mijlocul de realizare și tema: ALA - Construcții: „Construiesc un raft pentru cărți"; Artă: „Rucsacul meu pentru școală" (lipire), Artă: „Animalul meu preferat" (modelaj); DEC - Educație Muzicală: „Cel mai bun interpret";

Itemi

I₁ - Combină diverse materiale pentru realizarea unei lucrări artistico-plastice/practice -2p *(Comportament C.1.1)*

I₂ - Realizează diverse construcții prin ansamblarea/alăturarea/îmbinarea a minim trei materiale diferite din cele puse la dispoziție-2 p*(Comportament C.1.1)*

I₂ - Finalizează lucrarea artistico-plastică, respectând tema dată -2 p *(Comportament C.2.1)*

I₃ - Interpretează singur sau în grup, cu ajutor din partea educatoarei, un cântec învățat -2 p *(Comportament C.3.2)*

I₄ - Execută mişcările sugerate de textul cântecului/jocului muzical -2 p *(Comportament C.3.2)*

D. DEZVOLTAREA LIMBAJULUI, A COMUNICĂRII ȘI A PREMISELOR CITIRII ȘI SCRIERII

Mijlocul de realizare și tema: ADP: Întâlnirea de dimineață „Jucăriile ne povestesc”; DLC - Educarea Limbajului: „Jocul cuvintelor” (joc didactic); ALA - Biblioteca: „Citim imagini despre prima zi de școală”

Itemi

I_1 -Ascultă interlocutorul în timp ce vorbește, așteptându-și rândul la dialog/replică/răspuns -2p *(Comportament D.1.1)*

I_2 - Povestește un eveniment, respectând succesiunea întâmplărilor -2p *(Comportament D.1.2)*

I_3 - Formulează propoziții cu cuvintele necunoscute p-2 p *(Comportament D.1.2)*

I_4 - Își exprimă propriile opinii și sentimente vis-a-vis de diferite situații -2p *(Comportament D.2.1)*

I_5 - Desparte cuvintele în silabe - 2 p *(Comportament D.3.1)*

E. DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII

Mijlocul de realizare și tema: DȘ - Cunoașterea Mediului „În lumea animalelor” (joc didactic), ALA: Știință: „Găsește umbra rechizitelor din ghiozdan” (siluete); ALA - Știință: „Alege și grupează fructele și legumele după formă și culoare”; ADP - Calendarul Naturii.

Itemi

I_1 - ***Raportează corect numărul și cifra la cantitate și invers -2p*** (Comportament E.2.1)

I_2 - ***Identifică și asociază formele geometrice învățate cu obiecte din mediul înconjurător*** (cerc, pătrat, triunghi) ***-2p*** (Comportament E.2.3)

I_3 - ***Identifică soluții de rezolvare a problemelor într-un grup fără ajutorul adulților -2p*** (Comportament E.1.4

I_4 - ***Sortează ființele vii, alcătuind mulțimi după caracteristicile lor -2p*** (Comportament E.3.2)

I_5 - ***Enumeră zilele săptămânii, în ordine cronologică -2p*** (Comportament E.3.3)

Centralizare pe domeniu de dezvoltare:

A *- comportament atins:* ***8-10 p***

D *- comportament în dezvoltare:* ***5-7p***

NS *- comportament care necesită sprijin:* ***2-4 p***

Centralizare pe comportamente:

A *- comportament atins:* ***2 p***

D *- comportament în dezvoltare:* ***< 2 p***

NS** - comportament care necesită sprijin: **< 1 p

Evaluarea finală la grupa mare vizează cunoaşterea nivelului de cunoştinţe, priceperi, deprinderi şi abilităţi pe care copiii le deţin la sfârşitul anului şcolar. Evaluarea finală vizează atât cunoaşterea nivelului grupei, cât şi particularităţile individuale ale fiecărui copil, ritmul propriu de învăţare, modul în care copiii se pot integra în activitatea școlară.

Instrumentele de evaluare sunt alese în funcţie de particularităţile grupei de preşcolari:

- observarea copiilor în timpul diferitelor activităţi;
- dialogul cu copiii şi părinţii;
- aplicare de teste;
- studiul produselor activităţii - fişe de lucru individuale - probe orale, scrise și practice.

***Dezvoltarea limbajului și a comunicării*:**

Comportamentele urmărite:

- formulează propoziţii corecte din punct de vedere gramatical;
- desparte corect cuvintele în silabe, precizând numărul de silabe;
- reprezintă grafic cuvintele, silabele, sunetele;
- redă în propoziții simple și dezvoltate conținutul unei povestiri cu început dat;
- identifică poziția unui sunet în cuvânt; la începutul cvântului, în interiorul cuvântului sau la sfârșitul cuvântului;
- dă exemple de cuvinte care încep cu același sunet;
- folosește corect singularul și pluralul;
- utlizează calitățile expresive ale limbajului oral;
- participă la activităţile de grup, inclusiv la activităţile de joc, atât în calitate de vorbitor, cât şi în calitate de auditor;
- scrie litere și cuvinte simple;
- citește cuvinte simple.

***Dezvoltarea cognitivă*:**

Comportamentele urmărite:

- cunoaște elemente ale mediului natural şi social , poziţionând elementul uman ca parte integrantă a mediului;
- cunoaște fenomene caracteristice anotimpurilor;
- descierea verbală a legăturilor din mediul natural;
- recunoaște înfățișarea animalelor domestice și sălbatice, produsele obținute;
- cunoaște mijloacele de transport;

- diferențiază plante, flori, fructe după anotimpul specific;
- efectuează operaţii cu grupele de obiecte constituite în funcţie de diferite criterii date: apreciere a cantităţii, punere în corespondenţă, stabilirea ordinii în șirul numeric;
- numără crescător și descrscător în concentrul 0-10;
- folosește corect atât numeralul cardinal cât şi cel ordinal;
- compară două mulțimi, stabilind unde sunt mai multe, mai puține sau tot atâtea obiecte;
- denumește vecinii numerelor;
- rezolvă exerciţii sau probleme;
- efectuează exerciții de compunere sau descompunere a unor numere;
- efectuează operaţii şi deducţii logice în cadrul jocurilor cu piesele geometrice.

***Dezvoltarea socio- emoțională*:**

Comportamentele urmărite:

- aprecieză în situaţii concrete unele comportamente şi atitudini în raport cu norme prestabilite şi cunoscute;
- respectă normele necesare integrării în viaţa socială, reguli de securitate personală, reguli – de protecție și ocrotire a naturii;
- manifestă prietenie, toleranță, armonie, concomitent cu învățarea autocontrolului;
- manifestă comportament pozitiv în relațiile de grup;
- folosește spiritului de observație critic și autocritic.

Domeniul capacităţi şi atitudini de învăţare:

Comportamentele urmărite:

- formarea deprinderii de a colora în contur, de a desena chipul copilului, de a tăia pe contur pe linie dreaptă, pe linie curbă și a lipi figurile tăiate înt-un spațiu prestabilit;
- efectuează operaţii simple de lucru cu materiale din hârtie;
- utilizează unelte simple de lucru pentru realizarea unei activităţi practice;
- dobândesc comportamente şi atitudini igienice corecte faţă de propria persoană şi faţă de alte fiinţe şi obiecte;
- execută organizat, echilibrat și creativ compozițiile plastice;
- redă teme plastice specifice desenului și modelajului;
- recunoaște elemente ale limbajului plastic şi să diferenţieze forme şi culori în mediul înconjurător;

- interpretează liber creativ lucrări plastice, exprimând sentimente estetice;
- utilizează un limbaj adecvat;
- intonează cântece pentru copii;
- diferențiază auditiv înălţimea sunetelor și nuanțele interpretării: tare-încet-potrivit, tempo: repede-rar;
- exprimă prin mișcare starea sufletească creată de muzica audiată.

Domeniul dezvoltare fizică, sănătate şi igienă personală:
Comportamentele urmărite:

- execută mişcări motrice de bază: mers, sărituri, rostogoliri, căţărări;
- manifetsă în timpul activităţii atitudini de cooperare, spirit de echipă, de competiţie, fair-play;
- aplică deprinderile motrice de bază în trasee aplicative: mers, alergat, sărituri, târâre, tracţiune, împingere, transport de greutăţi;
- execută mişcări în ritmul impus de muzică în timpul dansurilor populare, moderne sau cu temă realizate;
- respectă regulile de igienă personală și colectivă;
- au o ţinută corporală corectă.

Copiii grupei mari trebuie să fie capabili la sfârșitul preșcolarității să exploreze și să descrie verbal și grafic obiecte fenomene, procese din mediu înconjurător folosind cunoștințele dobândite anterior; să efectueze operații de adunare și scădere cu o unitate în limitele 1-10, să asocieze corect numărul la cantitate și invers, să compună și să rezolve probleme simple, să stabilească relații între obiecte și grupuri de obiecte realizând comparații, să formuleze propoziții corecte din punct de vedere gramatical, să recunoască locul cuvântului în propoziție și să despartă cuvintele în silabe, să distingă sunetele ce compun cuvintele, să le pronunțe corect din punct de vedere fono-articulator, folosind corect acordul de gen, să folosească formule de politețe, să recunoască cuvinte simple și litere în text; să cunoască și să respecte principalele norme necesare integrării în viața socială precum și reguli de securitate personală; să manifeste prietenie, toleranță, armonie, concomitent cu învățarea autocontrolului, să cunoască și să aplice regulile elementare de igiena personală și de circulație rutieră; să utilizeze deprinderile motrice însușite în diferite contexte, să distingă componentelor spațio- temoprale (ritm, durată, localizare).

			Nivelul îndeplinirii indicatorului[10]								
Nr. crt.	Domeniul de dezvoltare	Indicatori comportamentali	Punctaj 1[102] (apreciere inițială)-			Punctaj 2[103] (apreciere pe parcurs)-			Punctaj 3[104] (apreciere finală)		
			Ns	D	A	Ns	D	A	Ns	D	A
1.	Dezvoltare socio-emoţională	Urmează indicaţiile adulţilor în ceea ce priveşte comportamentul adecvat în anumite situaţii	21.09				09.11				13.06
		Interacţionează, din proprie iniţiativă, cu copiii apropiaţi ca vârstă, în diferite contexte		22.09				08.12			-
		Îşi adaptează comportamentul în funcţie de regulile diferitelor situaţii (de ex.: vorbeşte în şoaptă când intră la bibliotecă, când merge la muzeu etc.)	30.09				17.11			15.06	
		Îşi spune corect numele, prenumele,vârsta, luna, ziua, oraşul şi ţara în care s-a născut	21.09				06.09				14.06
		Împărtăşeşte celorlalţi (copii, adulţi din anturajul propriu) trăirile/emoţiile sale şi reacţionează adaptativ la contexte sociale variate	28.09				09.09				13.06
		Alt comportament particular copilului									
2.	Dezvoltarea limbajului, a comunicării şi a premiselor citirii şi scrierii	Povesteşte un eveniment sau o poveste cunoscută, respectând succesiunea evenimentelor	24.09				19.11				15.06
		Utilizează în vorbire acordul de gen, număr, persoană, timp	23.09				20.09				15.06
		Utilizează în vorbire propoziţii dezvoltate şi fraze		23.09				16.02			-
		Stă şi ascultă, în momente de lectură, fără să deranjeze, rămâne până la finalul ei	24.09			15.09		22.02			-
		Recunoaşte litere mari/mici de tipar şi le pune în corespondenţă cu sunetul asociat	29.09			19.09	07.03				16.06
		Înţelege conceptul de scriere pentru comunicarea unei informaţii, a unui mesaj (etichetează lucrările, scrie scurte mesaje de felicitare etc.)	02.10			16.09	06.04				16.06
		Alt comportament particular copilului:									
3.	Dezvoltare fizică, a	Poziţionează corpul şi membrele în mod corespunzător pentru a imita ceva sau pe cineva sau pentru a executa o mişcare (a prinde o	22.09			17.11	22.03				13.06

[102] Aprecierea inițială se realizează în primele două săptămâni la grupa mică

[103] Aprecierea pe parcurs se realizează la grupa mijlocie atunci cînd observăm că preșcolarii și-au însușit comportamentele urmărite

[104] Aprecierea finală se realizează la grupa mare

	sănătăţii şi igienei personale	minge, a arunca ceva etc.)									
		Îşi pune singur pantofii şi îşi leagă şireturile /se îmbracă şi se dezbracă singur	21.09				03.02				13.06
		Demonstrează conştientizarea simţurilor în acţiuni (recunoaşte obiecte ascunse prin pipăit, fără să le vadă, execută mişcări la auzirea unor comenzi, recunoaşte mirosuri etc.)	28.09				19.10				15.06
		Demonstrează independenţă în igiena personală (se spală şi se şterge singur pe mâini, îşi acoperă gura cu mâna când strănută, când tuşeşte, foloseşte independent toaleta, foloseşte batista etc.)	21.09				10.03				13.06
		Demonstrează cunoaşterea regulilor de siguranţă în jocul simbolic	01.10				14.04			15.06	
		Alt comportament particular copilului:									
4.	**Dezvoltare cognitivă şi cunoaşterea lumii**	Grupează obiecte care întrunesc două criterii concomitent	02.10				19.01				14.06
		Lucrează în grup pentru soluţionarea unei probleme, utilizând strategiile dezvoltate de grup	30.09				16.03			14.06	
		Numără cu uşurinţă până la 10/20	01.10				22.03				14.06
		Creează, copiază şi construieşte forme (cerc, pătrat, triunghi etc.)	01.10				19.05				14.06
		Descrie şi compară nevoile de bază ale fiinţelor vii	02.10				06.06			15.06	
		Descrie timpul probabil şi ilustrează o anumită stare a vremii (utilizează semne convenţionale pentru ape, ploaie, munţi, ninsoare, anotimpuri, zile ale săptămânii	29.09				14.10				15.06
		Alt comportament particular copilului:									
5.	**Capacităţi şi atitudini în învăţare**	Formulează întrebări referitoare la schimbările din jur	28.09			14.01	13.10				16.06
		Exprimă dorinţa de a învăţa să realizeze anumite acţiuni de autoservire, să confecţioneze obiecte, jucării sau să găsească informaţii despre subiecte de care este interesat		30.09			05.10	31.03			-
		Face planul unei activităţi (din 3-4paşi) şi îl pune în practică	29.09				17.11				14.06
		Se concentrează la o activitate 20 de minute, fară supervizare	22.				14.				15.

			09				12				06
		Găseşte forme şi mijloace noi de exprimare a gândurilor şi emoţiilor (prin muzică, desen, dans, joc simbolic)	24. 09				12. 12	09. 02			-
		Utilizează sau combină materiale şi strategii în modalităţi noi pentru a explora sau rezolva probleme	22. 09				19. 05			14. 06	
		Alt comportament particular al copilului:									

3.3. Fişă pentru aprecierea progresului individual al copilului, înainte de intrarea în învăţământul primar; Caietul de observații

Fișa pentru aprecierea progresului individual al copilului înainte de intrarea în învățământul primar.

Nume și prenume:

Data nașterii:

Educatoare:

Data de la care frecventează grădinița:

Data la care a finalizat grupa mare:

Perioada pentru apreciere inițială:

Perioada pentru apreciere finală:

Concluzii / Comentarii:
……..……...…
……...……
……
……...……
…….....

Apreciere iniţială
Întocmit
Educatoare,
Educatoare,

Apreciere finală
Întocmit

Avizat
Director,
Director,

Avizat

Am luat cunoştinţă
Părinte,

Am luat cunoştinţă
Părinte,

În completarea fișei de progres vom nota cu roșu datele evaluării inițiale, evaluare care se realizează în primele săptămâni de grupă mică. Evaluarea pe parcurs se va nota cu

verde și se desfășoară pe parcursul perioadei în care copilul frecventează grădinița, așadar nu avem o perioadă dedicată, vom nota data când am observat progresul copilului pe indicatorul comportamental ales/observat. Pentru evaluarea finală vom folosi culoarea albastră, iar ca perioadă se desfășoară la finalul ciclului preșcolar, la final de grădiniță.

Fișa individuală de progres este un instrument indispensabil pentru a evalua progresul copilului pe întreaga perioadă a ciclului preșcolar și un real ajutor pentru începutul ciclului școlar.

Caietul de observații

Caietul de observaţii asupra copiilor este un instrument de lucru care vine în sprijinul educatoarelor/profesorilor pentru învăţământul preşcolar, în activitatea de cunoaştere, evaluare şi reflecţie asupra dezvoltării individuale a copiilor cuprinşi într-o grupă. Acesta poate oferi câteva puncte de reper în observarea, consemnarea şi intervenţia asupra comportamentelor copiilor în activitatea zilnică, precum şi oportunitatea de a nota propriile reflecţii despre interacţiunile copiilor ce se realizează în cadrul învăţării, referitoare la evoluţia acestora pe parcursul anului şcolar, despre modul în care intenţionează să procedeze în continuare, în vederea unei reuşite a integrări şcolare şi sociale a preşcolarilor.

Activitatea educatoarei include o evaluare exactă a competenţelor copiilor. Pentru aceasta este nevoie de metode eficiente. Una dintre aceste metode este observaţia. Observaţia asigură obţinerea de informaţii detaliate despre copilul analizat, precum şi intervenţia minimă în activitatea acestuia.

Conceput ca un veritabil instrument de lucru al educatoarei, acest document colectează date şi elemente care oferă o memorie a evoluţiei copiilor şi a grupei în ansamblu. Utilitatea lui constă în prezentarea copiilor din grupă, cu istoria şi evoluţia personală sau de grup, pe toată durata frecventării grădiniţei. Observarea liberă a comportamentelor unui copil şi notarea lor, aşa cum apar ele, fără delimitare pe domenii, va ajuta educatoarea să managerieze comportamentele problematice ale copiilor şi să utilizeze cele mai potrivite metode de remediere acolo unde este cazul.

Caietul de observaţii reprezintă o metodă de evaluare a comportamentelor observabile şi constituie un mecanism de ajustare continuă a procesului educaţional din perspectiva cerinţelor curriculumului pentru educaţie timpurie. Fiind un proces continuu, observarea are loc în mediul deschis al grupei şi reflectă experienţele demne de luat în seamă, semnificative pentru copil şi grup. Cadrul didactic se documentează prin observări repetate şi face notiţe descriptive ca rezultat al observării paralele a procesului educaţional, întâmplări consemnate, rezultate ale unor sarcini de lucru şi alte contexte care reflectă o analiză aprofundată a cadrului didactic în raport cu evoluţia și dezvoltarea copilului.

Observațiile pe care trebuie să le consemnăm despre copil se referă la:

- **modul cum acţionează cu obiectele** (cum le mânuieşte, dacă inventează moduri noi de a le folosi, dacă se joacă cu materialele din toate centrele, dacă foloseşte o varietate de materiale sau optează doar pentru unele) ;
- **modul cum interacţionează cu ceilalţi** (educator, copii, alţi adulţi): mod de comunicare verbală/noverbală, iniţiativă în comunicare, capacitate de autocontrol, capacitatea de exprimare a emoţiilor şi de a înţelege emoţiile celorlaţi;
- **relaţiile în cadrul grupului social al clasei** (dacă se joacă cu copiii, ce roluri preferă, dacă iniţiază jocuri, cu ce copii preferă să se joace).

Pentru o consemnare riguroasă pot fi utilizate mai multe tehnici de înregistrare a datelor prezentate mai jos:

a) **Înregistrări factuale** – sunt rezumate ale unor evenimente care cuprind informaţii despre:

- ce s-a întâmplat;
- când s-a întâmplat;
- unde s-a întâmplat;
- care a fost stimulul care a declanşat interesul pentru o anume activitate;
- care au fost reacţiile copilului (dialogurile, calitatea comportamentului);
- cum s-a încheiat acţiunea.

b) **Înregistrări narative sau de tip jurnal** – sunt aprecieri, impresii asupra activităţilor individuale sau de grup care prezintă aspecte reuşite sau mai puţin reuşite şi se fac la sfârşitul zilei.

c) **Cuantumurile de frecvenţă şi mostrele temporale** ajută educatorul să urmărească de câte ori se manifestă un anume comportament. **De exemplu**: „Dragoș a muşcat de cinci ori copiii, până la masa de prânz.” sau „Rebeca plâns 10 minute înainte să adoarmă”.

Sugestii pentru desfășurarea observării:

- ✓ Este bine să petrecem un timp în preajma copilului, fără să notăm, pentru ca acesta să se obişnuiască cu prezenţa noastră.
- ✓ Dacă unul din copii vă întreabă ce faceţi, îi puteţi spune „Scriu ceva ce trebuie să ţin minte”.
- ✓ Dacă nu avem suficient timp pentru cele 15 minute de observare, putem descrie primele 5 minute din activitatea copilului, apoi vom face notaţii succinte.
- ✓ Observarea se face mai bine: când sunt în clasă copii mai puţini (la sosire, la plecare); când în clasă mai este un adult care poate prelua responsabilităţile (îngrijitoarea sau un părinte); când în clasă e linişte; când copiii se joacă.

- ✓ Dacă formulaţi ipoteze finale prea devreme, fără a avea o imagine mai completă despre copilul observat nu puteţi să hotărâţi corect ce aveţi de făcut;
- ✓ Dacă, totuşi, credeţi că aveţi materialul necesar pentru formularea unei ipoteze, formulaţi-o sub formă de întrebare, nu ca şi afirmaţie. Exemplu: Oare comportamentul negativist al lui Darius să fie cauzat de problemele prin care trece în legătură cu divorţul părinţilor ? Alte exemple de formulări acceptabile : „S-ar părea că…”, „E posibil ca…”, „Observările date ar putea să ne sugereze că..”, „Aceasta ne spune, probabil că…”.

Pentru o observare reuşită, este important:

- ✓ Să stabilim exact scopul pe care ni-l propunem;
- ✓ Să stabilim comportamentele care ne interesează;
- ✓ Să ne concentrăm asupra câte unui copil pe rând;
- ✓ Să alocăm un timp special (de exemplu, 10-15 minute la jocuri şi activităţi alese);
- ✓ Să notăm cât mai exact faptele;
- ✓ Să nu facem interpretări sau etichetări subiective;
- ✓ Să notăm ceea ce ni se pare important, nou pentru dezvoltarea copilului;
- ✓ Să observăm în condiţii cât mai variate, locuri diferite şi momente diferite, deoarece un comportament constant în situaţii diferite e important pentru interpretare;
- ✓ Să interpretăm datele înregistrate pentru a diferenţia aspectele caracteristice de cele aparente.

CAPITOLUL 4.

FACILITAREA TRECERII DE LA NIVEL PREȘCOLAR LA NIVEL PRIMAR

4.1. Caracteristici ale copilului preșcolar

Copilul preșcolar este curios și plin de energie, se află la vârsta întrebării repetitive „de ce?”. Aceasta este etapa cea mai importantă din viața sa pentru că acum se formează personalitatea lui ca viitor adult, începe procesul de asimilare a informațiilor, de formare a imaginii de sine, a deprinderilor și dezvoltarea încrederii în sine.

Odată cu intrarea în grădiniță copilul de vârstă preșcolară se confruntă cu diferențele dintre cerințele comportamentale din familie și cele din mediul instituționalizat al grădiniței și cu contradicțiile datorate diferențelor dintre resursele interioare ale copilului și dorința satisfacerii unor cerințe exterioare. Copilul este acaparat de aspectele estetice care țin de amenajarea sălii de grupă cum ar fi: jucăriile, organizarea mobilierului, a centrelor tematice, decorațiunile, culorile predominante, identificarea grupei cu un anumit nume etc. Toate acestea acționează asupra proceselor cognitive și conduc la formarea personalității copilului.

Activitatea dominantă a preșcolarului este jocul, dar jocul corelat cu sarcini instructiv-educative, cu elemente de creație și muncă favorizează dezvoltarea proceselor cognitiv operaționale ale acestuia. În cadrul jocului didactic se realizează trecerea de la percepția neorganizată și spontană la o percepție organizată, intenționată și orientată spre un scop. Prin activitățile organizate în grădiniță copilul este pus acum în situația de a se acomoda unui mediu nou, obositor și stresant la început, în situația de a ajuta adulții, de a relaționa cu alți copii de vârsta sa, de a găsi răspunsuri, de a rezolva situații, poate chiar și în situația de a conduce el o activitate.

Copilul preșcolar trece printr-o perioadă de organizare și pregătire a dezvoltării gândirii, finalizarea operațiilor concrete având loc între vârsta de 7/8 ani și 11/12 ani. Odată cu evoluția gândirii, evoluează și limbajul, calitatea dezvoltării proceselor cognitive fiind dată de dezvoltarea limbajului. Așadar, gândirea și limbajul sunt în strânsă intercondiționare, dezvoltarea limbajului fiind legată de evoluția gândirii și invers. De la gândirea de tip „concret și particular” se poate ajunge la gândirea de tip „generalizare și abstractizare” doar cu ajutorul unui limbaj dezvoltat corespunzător.

În jurul vârstei de trei ani copilul își însușește aproape toate sunetele limbii materne, dar pronunția acestora este deficitară din cauza particularităților de dezvoltare a aparatului fonator, a analizatorului auditiv și nervo-motor. În grădiniță, latura fonetică a limbajului se perfecționează și în jurul vârstei de 5/6 ani, preșcolarul stăpânește structura ritmică și fonematică a cuvintelor, elemente de intonație ale frazei și normele ortoepice.

O atenție deosebită trebuie acordată însușirii structurii gramaticale a limbii materne deoarece preșcolarul nu „învață" regulile gramaticale, ci sunt însușite de acesta în mod practic, ascultând vorbirea celor din jurul său. În condițiile unei educații corecte la terminarea grădiniței preșcolarul stăpânește structurile gramaticale de bază și în general, le utilizează corect.

La intrarea în grădiniță copiii mici folosesc propoziții simple, deseori lipsite de legătură între ele, fapt care ne arată dificultățile pe care aceștia le întâmpină în formularea și redarea propozițiilor. Totodată, la această vârstă în exprimarea copiilor vom observa dezacordul dintre subiect și predicat și utilizarea defectuoasă a genitivului și a dativului.

În funcție de modelul lingvistic din jurul copiilor, aceștia vor fi capabili sau nu, să învețe și să utilizeze corect regulile gramaticale de bază ale limbii materne: folosirea corectă a substantivelor, a diferitelor forme de pronume, a adjectivelor, a gradelor de comparație, utilizarea corectă a conjuncțiilor.

Depistarea defectelor și a tulburărilor de vorbire trebuie făcută din timp, deoarece acești copii sunt timizi, retrași, lipsiți de îndrăzneală și cu o afectivitate deficitară. Aceste tulburări de vorbire au influențe negative asupra dezvoltării intelectuale a copilului și a randamentului școlar. Defectele de vorbire la vârsta preșcolară se datorează stadiului de formare și dezvoltare a copilului. Defectele limbajului de natură fiziologică dispar ca efect al maturizării copilului și al procesului instructiv educativ.

Prin dezvoltarea limbajului în activitățile instructiv educative din grădiniță se înțelege atingerea următoarelor dimensiuni:

- identificarea obiectelor prin intermediul cuvântului;
- perfecționarea pronunției;
- îmbogățirea vocabularului;
- complicarea comunicării verbale (cuvânt – propoziție – frază);
- interiorizarea structurilor gramaticale.

Odată cu dezvoltarea limbajului și a gândirii crește și capacitatea de înțelegere, iar grădinița are rolul de a facilita atingerea acestui deziderat.

4.2. Rolul și importanța grădiniței pentru succesul școlar

Grădinița constituie o etapă fundamentală în dezvoltarea copilului, nu doar prin conținutul științific al procesului instructiv-educativ, ci și prin libertatea de acțiune oferită preșcolarului, care îi stimulează interesele de cunoaștere și contribuie la lărgirea câmpului relațional.

Pregătirea pentru școală înseamnă, în primul rând, o stare de disponibilitate pentru activitatea de învățare, asigurarea unor condiții interioare care să ofere copilului posibilitatea de a aborda optim solicitările noii activități, dar și acea stare psihologică pozitivă față de momentul debutului școlar. Acestea trebuie realizate atât în familie, cât și în grădiniță.

Învățământul preșcolar are menirea de a forma copiii sub aspect psiho-intelectual, fizic şi socio-afectiv, pentru o cât mai ușoară adaptare la activitatea de tip școlar, asigurând astfel continuitatea de la grădiniță la școală. Activitatea instructiv-educativă din grădiniță îl impulsionează pozitiv în evoluția lui și îi ușurează trecerea spre următoarea treaptă a integrării sociale și anume, școala. Copilul percepe trecerea de la preșcolaritate la școlaritate ca un salt calitativ în evoluția lui socială. Adaptarea și integrarea copilului fără dificultăți deosebite în mediul școlar instituționalizat, este rezultatul unei dezvoltări multilaterale a copilului în grădiniță. În acest sens, grădinița are rolul:

- de a sistematiza și integra cunoștințele, experiențele și influențele dobândite de copii în primii ani de viață,
- de a lărgi contactele lor cu lumea exterioară,
- de a dezvolta capacități de receptare a informației,
- de a realiza o serie de obiective ale educației fizice, estetice, etice și afective,
- de a contribui la socializarea copiilor, la satisfacerea nevoii lor de relații sociale și de activitate.

Pregătirea copilului pentru școală vizează, în principal, dezvoltarea limbajului, cultivarea inteligenței și a spiritului de observație. Totodată, se urmărește facilitarea dezvoltării proceselor cognitive, afective și voliționale, perceptiv-motorii și accentuarea pregătirii pentru citit-scris, precum și dezvoltarea deprinderilor de integrare în colectivitate, de adaptare la mediul social înconjurător etc. Primul sistem instituțional de educație din viața copilului este creșa sau grădinița, în cadrul căreia copilul își manifestă independența.

Cea mai mare parte a zilei o petrece în compania colegilor de grupă, a adulților care își desfășoară activitatea în grădiniță și mai puțin în familie. Fiecare copil se obișnuiește în ritm propriu cu această nouă situație în funcție de personalitatea lui, de relația cu părinții și stilul de educație de care a beneficiat până la intrarea în sistemul instituțional. Odată trecut prin această perioadă de adaptare, copilului i se deschid orizonturi largi într-o lume plină de joc, povești, vrajă. Astfel poate deveni el însuși deschis către lume. Sarcina grădiniței constă în a-l face pe preșcolar apt pentru viața de școlar cu ajutorul personalului didactic, didactic auxiliar și a celui de specialitate (logoped, psiholog). Această perspectivă este diferită de

abordarea de odinioară referitoare la rolul grădiniței de pregătire pentru școală ca un rol principal.

Ce presupun de fapt aptitudinile necesare pentru școlaritate ale copilului? Care sunt factorii necesari ca un preșcolar să devină apt pentru intrarea în ciclul primar?

Mogonea abordează aptitudinea pentru școală din două perspective[105]:

Pregătirea școlară ca o capacitate de adaptare la viața școlară.

În vederea realizării acestui factor, copilul trebuie să aibă câteva trăsături și abilități de bază, (cum ar fi flexibilitatea și abilitatea de adaptare) cât și resurse specifice. Printre resurse recunoaștem resursele energizatoare (motivație, afectivitate), pre-instrumentale (ținerea corectă a creionului), instrumentale (vorbire, cunoașterea numerelor, concepte matematice de bază).

1. Pregătirea școlară ca aptitudine pentru a învăța la școală.

Se bazează pe abilități intelectuale eficiente, permite stocarea și prelucrarea corectă a informațiilor, dar în același timp implică un echilibru între resursele externe și interne ale activității de învățare, un echilibru al diferitelor tipuri de activități de învățare, corespondența dintre vârsta mentală și cea cronologică.

Copilul trebuie să fie apt din punct de vedere fizic, psihologic și social pentru a începe viața școlară. Un copil poate deveni apt pentru viața școlară ținând cont de dotările sale moștenite, influențele benefice ale mediului (îngrijire, educație), caracteristicile de dezvoltare și legile dezvoltării. Sarcina grădiniței este de a dezvolta capacitățile, personalitatea copilului și abilitățile necesare vieții școlare.

Chiar dacă este la grupa mare, preșcolarul nu este încă „școlarul mic”. Așadar îi vom dezvălui tainele lumii înconjurătoare, îi dezvoltăm abilități intelectuale și lingvistice prin diferite tehnici: jocuri ritmice și/sau muzicale, îl introducem în spiritul tradițiilor prin povestiri transmise prin viu grai, activități de activizare și mișcare. Prin intermediul activităților antrenante care necesită o participare activă, capacităm preșcolarul să dobândească abilitățile unui viitor școlar.

Rolul principal al grădiniței este dezvoltarea holistică a întregii personalități, ținând cont de vârsta și particularitățile individuale ale copiilor.

Din perspectiva dezvoltării menționăm patru domenii:

1. Abilități sociale: independență, autosuficiență, autocunoaștere, încredere în

[105] Mogonea, F.R. (2014). Pregătirea copilului pentru integrarea optimă în activitățile de tip școlar. In Mogonea, Florentina (coord): Metodica activității instructiv- educative în grădinița de copii. Ed. Paralela 45, Pitești, 157-159.

sine, deschidere, toleranță, empatie, perseverență în activități, voință, simțul sarcinii, motivație, abilități de cooperare, conștientizarea regulilor, gestionarea conflictelor, creativitate, capacitatea de rezolvare a problemelor, gândire critică, comunicare, metacomunicare.

Abilitățile sociale ale copilului pot fi observate în orice moment al zilei. Relațiile și interacțiunile sale sociale sunt, de asemenea, prezente în timpul jocurilor și activităților. Cadrul didactic din învățământul preșcolar are prilejul de a cunoaște viața socio-emoțională și calitățile copilului de la intrarea în grădiniță. Observarea copilului la intrarea în comunitate este esențială în vederea stabilirii punctului de pornire al dezvoltării.

2. Abilități intelectuale: percepție vizuală precisă, diferențiată; percepție auditivă- capacitatea de a conecta informații văzute-auzite; memorie vizual-verbală; gândire logică; gândire creativă; fantezie; atenție.

3. Abilități verbale: comunicare, metacomunicare, cutezanță în comunicarea orală, tehnică corectă în vorbire, vocabular, expresivitate, utilizarea instrumentelor limbajului vorbit.

4. Abilități fizice: mișcări coordonate, armonice; motricitate grosieră coordonată, dezvoltată; abilități motorii fine.

Introducerea clasei pregătitoare în ciclul primar poate invoca întrebarea în rândul cadrelor didactice din învățământul preșcolar, dacă la sfârșitul ciclului preșcolar copilul deja trebuie să îndeplinească în totalitate criteriile, caracteristicile psihologice ale dezvoltării care îl fac apt pentru școală. Răspunsul la această întrebare este categoric următorul: abilitățile, capacitățile, formele de comportament și de conduită ale copilului- necesare pentru învățarea în școală și eligibilitatea pentru viața de școlar- ar trebui să-și atingă apogeul la sfârșitul clasei pregătitoare. Astfel, clasa pregătitoare are rol de încurajare, susținere și sprijinire a copilului.

Conceptul de pregătire pentru școală presupune implementarea unei abordări integratoare, deoarece înseamnă, pe de o parte, pregătirea copilului prin dezvoltarea capacităților specifice, gradul de pregătire al școlii și pregătirea familiei. Educația familială, grădinița care îl pregătește pentru viața școlară și instituția de învățământ în care urmează să frecventeze, sunt în aceeași măsură responsabile.

Pentru copii și familiile lor, tranziția de la grădiniță la clasa pregătitoare înseamnă, de fapt, începutul formal al parcursului educațional. Datorită faptului că, astăzi, clasa pregătitoare nu mai este integrată în grădiniță, prima zi de școală aduce cu ea multe schimbări pe care părinții trebuie să le ia în calcul. Poate cea mai evidentă schimbare este cea a mediului în care copilul își petrece câteva ore bune din zi, într-o altă locație, cu alți copii, alți educatori

și profesori. Perioada de acomodare ar trebui să fie abordată în consecință, chiar și în cazurile în care copilul a fost anterior la grădiniță.

Sunt utile în acest sens poveștile, cărțile sau animațiile care vorbesc despre ceea ce se întâmplă la școală, li se prezintă faptul că toți copiii stau în bancă, se joacă în pauze, au un învățător care îi ajută să învețe și își fac prieteni. Copilul va fi astfel pregătit, va ști la ce să se aștepte, iar prima zi de școală nu va aduce cu ea sentimente de teamă, nesiguranță sau angoasă.

Primele 2-3 săptămâni de școală sunt considerate ca fiind o perioadă de acomodare, activitățile pe care copilul urmează să le desfășoare fiind diferite de la o zi la alta. În această perioadă, cel mai simplu mod prin care putem ajuta copilul este să comunicăm cu el, să îl întrebăm ce simte, ce i-a provocat bucurie, ce îi provoacă teamă, ce îl face să nu își dorească să meargă la școală.

În clasa pregătitoare există și o limitare destul de radicală a libertății pe parcursul zilei. Această situație poate provoca foarte multe frustrări, și multe dimineți în care cei mici refuză să intre pe poarta școlii. În contrast cu grădinița, unde activitățile erau mult mai flexibile, și copiii puteau să treacă ușor de la o activitate la alta, stând la mese, pe jos, în curte, etc. copilul trebuie să urmeze un program de 4-5 ore pe zi în care stă așezat în bancă. Cei mici petrec mai mult timp în bancă, nu pot alege o altă activitate, nu se pot juca atunci când sunt plictisiți, iar timpul petrecut afară este limitat la pauze. La școală activitățile nu mai sunt opționale, indiferent dacă le sunt pe plac sau nu și, oricât s-ar strădui învățătorii să facă procesul educațional cât mai relaxat și distractiv, mediul educațional este unul cu totul diferit.

În acest caz trebuie să îi ajutăm să înțeleagă de ce la școală există aceste restricții, cum să le accepte și cum să își gestioneze emoțiile atunci când o activitate nu le este pe plac, când se plictisesc sau nu înțeleg ce li se comunică. Putem să le amintim faptul că la grădiniță aveam stabilite regulile grupei, care se aseamănă cu cele de la școală.

Un alt aspect diferit este programul mult mai scurt la clasa pregătitoare (8^{00}-11^{00}/12^{00}) față de programul cu care erau obișnuiți la grădiniță (8^{00}-13^{00}/17^{00}), ceea ce pentru mulți copii este o reducere semnificativă a timpului petrecut la școală.

Ora de trezire dimineața poate să difere în condițiile în care cel mic trebuie să ajungă la școală mai devreme decât mergea la grădiniță sau dacă drumul este mai lung. Tranziția la clasa pregătitoare poate afecta și orele de masă, somnul de după-amiază și nivelul de energie al copilului. Este important să înțelegem aceste aspecte pentru a putea adapta programul întregii familii, mai ales în primele 2-3 săptămâni de școală. Acomodarea copilului va fi mai ușoară și mai rapidă dacă se vor respecta rutinele dobândite în grădiniță.

Copiii trebuie să fie familiarizați cu faptul că școala nu mai înseamnă doar joacă. Chiar dacă în clasa pregătitoare nu există teme pentru acasă, copiii trebuie să se obișnuiască încă din primele zile de școală cu faptul că de acum au responsabilitatea de a fi atenți la ore, de a se implica în activități și de a își îndeplini îndatoririle conform instrucțiunilor date de învățător.

Dacă la grădiniță activitățile nu erau obligatorii, la școală munca copiilor se reflectă în calificative. Responsabilizarea copilului trebuie să se instaleze treptat și încă înainte de începerea școlii este recomandat să se introducă în programul zilnic mici reguli sau îndatoriri de tipul: „Stăm împreună la masă și lucrăm până la ora 12^{00}, nu ne putem ridica până atunci de aici”. Dacă folosim un ceas analog și copilul nu cunoaște ora, îi arătăm unde trebuie să ajungă limba mare, respectiv cea mică; la un ceas digital îi vom spune exact ce cifre să urmărească. Sau „Până mâine trebuie să terminăm de citit această carte de povești, așa că vom sta diseară puțin să citim împreună”.

Așa cum se procedează în cazul oricărei schimbări majore ce necesită acomodare, toată familia și toate persoanele care sunt implicate în îngrijirea copilului trebuie să fie aliniate la aceleași reguli. Dacă, de exemplu, copilul primește o gustare după ce vine de la școală, acest lucru trebuie să se întâmple indiferent dacă este acasă cu părinții sau a fost luat de la școală de bunici. Orice schimbare în rutina copilului care tocmai a trecut printr-o tranziție importantă poate perturba și mai mult sentimentul de siguranță și încredere al acestuia. Consecvența adulților crește gradul de predictibilitate și îi sugerează copilului că este în siguranță.

Pregătirea copilului pentru școală depinde atât de formarea în grădiniță a unor deprinderi specifice activităților din școală - scris, citit, socotit - cât și de continuitatea în școală a unor activități specifice grădiniței - jocul.

Este important ca încrederea reciprocă între grădiniță și școală, cunoașterea și aprecierea reciprocă a activității celuilalt să fie prioritară în cooperarea dintre grădinițe și școli. Acest lucru asigură continuitatea tranziției pentru copii. Trecerea de la grădiniță la școală aduce multe schimbări în viața copiilor. Din cauza diferențelor de dezvoltare, în unele cazuri acomodarea în școală poate să dureze. Pentru a facilita tranziția și a o ușura pentru copil este important ca cei trei factori- grădiniță-familie-școală să colaboreze eficient.

Tranziția fără dificultăți de la grădiniță la școală nu depinde de munca pedagogică de un an, ci de metodele educaționale de ajutor și susținere ale familiei, grădiniței și școlii, fiind rezultatul unui proces mai îndelungat.

Experiența școlară din ultimii ani, a demonstrat că adaptarea copiilor în primul an de școală constituie premisa desființării pragului dintre cele două instituții de învățământ care se reflectă în continuitatea între diferite compartimente ale muncii instructiv-educative.

Primul pas în realizarea acestuia este implicarea părinților în viața grădiniței și în organizarea diferitelor programe. Astfel, părinții obțin mai multe informații despre viața de zi cu zi a grădiniței, situația copilului, manifestările sale în colectivul de copii. Au prilej de a primi informații despre dezvoltarea copilului, oportunități de a remedia orice problemă. Educatoarea poate să le dea repere părinților pe care aceștia le pot lua în considerare înainte de intrarea în școală a copiilor. Astfel, părinții primesc ajutor concret despre cum să-și ajute copilul „să se pregătească pentru școală". Educatoarea poate să efectueze un sondaj de satisfacție, astfel va cunoaște nevoile părinților. În interesul copiilor, pentru a ne face munca mai eficientă, avem nevoie de cooperare cu părinții și de relații bune, deoarece dezvoltarea personalității copilului, pregătirea sa pentru învățarea eficientă și apoi pentru a-și identifica locul în societate, poate fi realizată cel mai eficient prin sarcina noastră comună, cooperarea familiei și a cadrelor didactice. În acest scop, putem organiza:

1. „Ziua porților deschise", activități care implică participarea activă a părinților: „Parada recoltei", „Carnavalul eroilor din povești", „Ziua Mamei", „Ziua Copilului", excursii.
2. Înștiințarea permanentă a părinților despre dezvoltarea copilului: în timpul contactului zilnic, în timpul orelor de program, la întâlnirile cu părinții. Repere oferite părinților legate de aspectele pe care pot urmări în dezvoltarea copilului.
3. Efectuarea unui chestionar în care toată lumea își poate exprima opinia anonim.

În privința colaborării dintre grădiniță și școală se pot organiza de asemenea activități variate. Astfel, la întâlnirea cu părinții preșcolarilor pot participa atât învățătoarele cât și directorul școlii. Ei au prilejul de a cunoaște părinții viitorilor elevi de la clasa pregătitoare, iar părinții pot primi informații legate de programa școlară, viziunea și misiunea școlii. Invitarea profesorilor care predau la clasa pregătitoare în grădiniță este un prilej bun de a face cunoștință cu preșcolarii într-un mediu cunoscut de aceștia. Următorul pas este participarea cu grupa de preșcolari la ziua „Porților Deschise" alături de părinți, cărora le oferă informații și participă împreună cu aceștia la acțiunile organizate de școală ori de câte ori este cazul. Se pot organiza activități inclusiv în biblioteca școlii.

Din punctul de vedere al dezvoltării deprinderilor de competențe lingvistice, în vederea facilitării trecerii în școală, copilul trebuie să dobândească deprinderi de ascultare, producere, interacțiune și mediere. Acestea se formează de-a lungul unui proces mai îndelungat, iar cadrul didactic poate aplica diferite tehnici ca modalitate de realizare:

1. ***Dezvoltarea atenției pentru auzul vorbirii:***

Conținut recomandat: - jocuri

FREAMĂT DE NUME: Fiecare copil stă în fața unui scăunel, educatoarea le rostește numele sau semnul, cine își aude și recunoaște numele sau denumirea semnului, se așează. Recomandat de la 3-4 ani.

ANIMALE TAINICE: Copiii stau într-un cerc. Educatoarea face semn unui copil, acesta șoptește un nume de animal. Restul copiilor, dacă au auzit corect, imită vocea și mișcarea animalului respectiv. Recomandat pentru 3-4 ani și mai departe.

ȘOAPTE ÎN PERECHI: Copiii stau în perechi. Unul șoptește un cuvânt, celălalt rostește cuvântul cu voce tare. Cuplul primește atâtea castane, câte cuvinte au nimerit. Recomandat pentru 3-4 ani. Material necesar: castane

CE AI AUZIT?: Ascultăm sunete din mediul înconjurător (de exemplu, mersul pe jos, alergatul, bătaia, bătaia din palme, închiderea ușilor, zgomotul pungilor, ruperea hârtiei, etc.). Copiii stau în cerc cu capul plecat. Educatoarea atinge spatele unui copil care face zgomot. Restul va trebui să-și dea seama. Recomandat de la 5-6 ani. Material necesar: hârtie, pungă...

ASCUNDEȚI-VĂ ȘI CĂUTAȚI!: Doi copii se ascund sub masă, unul dintre ei este albina mică și celălalt este șarpele. Spunem cuvinte în care apar sunetele „z” sau „s”. Ceilalți cheamă animalul al cărui sunet apare în cuvânt. Recomandat de la 5-6 ani. Material necesar: masă.

ECOUL: Educatoarea cântă cuvinte despărțite în silabe. Copiii, ecoul, trebuie să repete în același mod. Variantă: să completeze o silabă pentru a obține un cuvânt nou. Recomandat pentru 5-6 ani.

CINE TE-A STRIGAT?: Prin jocuri cu text și cântec copiii își vor ghici reciproc numele recunoscut în baza vocii auzite. Recomandat pentru 3-4 ani

2. ***Abilități de ascultare a textelor povestite prin viu grai, interpretare și producere:***

Conținut recomandat:

- pronunțarea corectă a sunetelor, accentuare corespunzătoare →povestire orală independentă;
- formularea mesajului și conținutului emoțional al textului scurt auzit;
- formularea opiniilor referitoare la caracteristicile personajelor, acțiunile acestora, etc.;
- imaginarea și povestirea unui final diferit pentru povestea auzită;
- înțelegerea → evidențierea focalizării emoționale din poveste, jocuri;
- reprezentări prin jocuri dramatice, jocuri verbale.

3. ***Dezvoltarea capacității de învățare:***

Conținut recomandat:

- împărtășirea verbală a experiențelor legate de poveste cu ajutorul jocurilor;
- exerciții de memorizare, tehnici de memorare a textelor, combinate cu exerciții de ritm, mișcare și vorbire;
- activizarea memoriei textuale, → povestire prin viu grai, jocuri legate de basme

Dramatizările și jocurile de rol, de asemenea, contribuie la dezvoltarea deprinderilor lingvistice, ele au o bază nu doar lingvistică, ci și emoțională asigură învățarea eficientă, deoarece sunt adecvate vârstei și permit spațiu și timp pentru dezvoltarea limbajului în același timp.

Toate aceste activități reprezintă pentru copii un proces natural care aduce bucuria dezvoltării și performanței de succes deoarece participă la activități adecvate vârstei. Aplicarea metodelor pedagogice bazate pe experimentare și accentuarea experiențelor pozitive au o importanță sporită pentru eficacitatea și creșterea oportunităților copiilor în vederea trecerii fluente în școală. În această etapă de vârstă, trebuie conștientizat că activitatea adecvată și dobândirea de experiență și cunoștințe bazate pe activități de experimentare, sunt condiții de bază pentru performanța școlară ulterioară. Este importantă împărtășirea acestor sentimente pline de bucurie cu părinții copiilor, deoarece la această vârstă experiența comună este de mare importanță și însușirea este mult mai eficientă.

Implicarea treptată și antrenarea copiilor în acțiuni tot mai complexe, în care sunt ajutați și îndrumați să le rezolve corect, reprezintă, de fapt, realizarea scopului final și anume pregătirea temeinică a preșcolarului pentru activitatea următoare și anume cea școlară.

4.3. Activități de dezvoltare a limbajului care facilitează integrarea copiilor în învățământul primar

Jocul didactic are o importanță deosebită în dezvoltarea vorbirii preșcolarilor fiind cea mai plăcută formă de organizare a procesului instructiv educativ. Jocul antrenează și stimulează copilul în vederea exersării vorbirii directe fără ca el să fie conștient de acest efort. Jocul didactic este cea mai utilă și distractivă modalitate pentru dezvoltarea limbajului viitorului școlar. Jocurile didactice care vizează educarea limbajului pot fi clasificate în jocuri didactice pentru dezvoltarea laturii fonetice, jocuri pentru exersarea unei exprimări corecte din punct de vedere gramatical și jocuri didactice pentru îmbogățirea și activizarea vocabularului.

Jocurile didactice amintite mai sus pregătesc copiii:

- Să pronunțe cât mai corect sunetele limbii române;
- Să cunoască și să utilizeze cât mai multe substantive, adjective, pronume, numerale,

verbe, cuvinte de legătură;

- Să folosească substantivele în forme articulate și nearticulate, la singular și la plural, să utilizeze corect terminațiile substantivelor în diferite cazuri mai ales la genitiv și dativ;
- Să știe în ce context poate fi folosit numeralul cardinal și ordinal;
- Să fie capabil să folosească formele corecte ale verbului în funcție de persoană și număr, să deosebească timpurile și să facă acorduri gramaticale.

Pentru dezvoltarea laturii fonetice a limbajului se pot organiza jocuri de diferențiere a sunetelor. Un astfel de joc poate fi:

„Cine vine?”, în care copiii trebuie să recunoască animalele domestice și păsările de curte după glasul lor. Poate fi folosit ca decor o căsuță lângă un copac și un gard. O fetiță stă în curtea casei și se aude sunetul onomatopeic caracteristic unui animal (pasăre). Fetița întreabă: „Copii, cine vine?”. Copiii ghicesc pasărea sau animalul respectiv care apare în curtea casei. În timp ce animalele sau păsările se adună, se pot improviza diferite scene cu mult umor. De exemplu, când vine pisica, șoricelul strigă: „Vai de mine, ce mă fac? Vine pisica.”- apoi încearcă să fugă dar nu poate. Între pisică și câine are loc un schimb de replici (lătrat-mârâit), fetița intervine să îi liniștească. Când se termină un astfel de episod se continuă cu glasul altui animal sau pasăre, iar copiii ghicesc cine vine. Pentru a motiva copiii să pronunțe diferite sunete, în cursul desfășurării jocului se poate realiza un dialog între unele animale și copii.

Diferențierea între sunetele care ridică, de obicei, probleme se poate exersa pe parcurs, în cadrul activităților de învățare obișnuite, dar și prin jocuri didactice de diferite tipuri. Se pot inventa povești[106] amuzante de pildă în jurul sunetelor „b” și „v” care sunt uneori înlocuite de către copii. Personajele principale sunt o barză și o **v**arză. Din cauza unui copil neatent care a pronunțat sau a scris greșit cuvintele, barza trece prin întâmplări ce aparțin verzei adică este semănată, cultivată, udată etc., iar varza este obligată să fie barză: i se cere să zboare, să construiască un cuib, să facă ouă și să facă pui. Întâmplările pot fi prezentate amuzant, iar dacă sunt însoțite și de desene succesul va fi dublu.

Discriminarea sunetelor componente ale cuvintelor.

Copiii tratează adesea cuvântul ca pe o realitate sonoră compactă. Primul pas în a-i învăța să perceapă cuvântul ca pe o structură de sunete succesive constă în a-i ajuta să diferențieze sunetul inițial al cuvintelor și să-și dea seama că diferite cuvinte pot începe cu același sunet. În dezvoltarea acestui comportament se pot introduce o serie de exerciții care să vizeze:

[106] Dumitrana, M., (1999), Educarea limbajului în învățământul preșcolar, vol. 1, Comunicarea orală, Compania, București, p.63

- conștientizarea existenței unui sunet inițial bine definit atunci când se rostește un cuvânt (cu sprijin pe imagini);
- găsirea sunetului inițial de către copil (cu sprijin pe imagini);
- găsirea sunetului inițial prin analiza fonematică (fără sprijin pe imagini).

Pentru atingerea acestor comportamente se pot iniția jocuri în care se sortează jetoane cu imagini care reprezintă cuvinte care încep cu litere diferite. Educatoarea prezintă un jeton pe care este desenată o pară. Copiii recunosc para și rostesc cuvântul „pară" cu voce tare de mai multe ori. Educatoarea repetă și ea cuvântul accentuând sunetul „p". Îi întreabă apoi pe copii ce aud ei prima dată când spun „pară". După mai multe încercări și pronunțări ale cuvântului se ajunge la concluzia că primul sunet care se aude este sunetul „p". În acest moment educatoarea pune jetonul într-un coșuleț roșu. Prezintă un alt jeton care reprezintă un pepene. Se repetă procedura de identificare a sunetului „p" după care jetonul se pune în coșulețul roșu. Educatoarea prezintă pe rând, reluând procedeele de identificare a sunetului inițial, mai multe jetoane cum ar fi „pană", „purcel", „pătură" apoi arată „intrusul" care reprezintă o mănușă. Dacă preșcolarii au sesizat că acel cuvânt începe cu un alt sunet, înseamnă că obiectivul de a identifica sunetul inițiala fost atins, iar educatoarea introduce jetonul care reprezintă mănușa într-un coșuleț de altă culoare.

Jocuri didactice care contribuie la **educarea limbajului copiilor din punct de vedere gramatical.** Foarte important în limbajul copiilor este modul de îmbinare al cuvintelor pentru ca ei să își exprime nuanțat gândurile, și pentru a pune în funcțiune sensurile secundare ale cuvintelor. Astfel, este necesar să se aibă mereu în atenție găsirea unor metode și procedee adecvate vârstei, prin care să îi determinăm pe copii să opereze conștient cu materialul verbal achiziționat.

Copiii pot învăța să îmbine cuvintele pentru a formula corect propoziții din punct de vedere gramatical prin jocuri precum: „**Să așezăm cartonașele**" (are în vedere stabilirea unor legături logice între imagini și construirea unor propoziție cu sens); „**Spune mai departe**" (reproducerea propoziției și continuarea ei într-un ritm vioi, cu pauze între cuvinte). Pentru determinarea numărului de cuvinte dintr-o propoziție putem folosi următoarele jocuri: „**Câte cuvinte am spus?**", „**Al câtelea cuvânt lipsește?**", „**Care e cuvântul cel mai scurt?**" etc. Pentru folosirea corectă a dativului și genitivului se folosesc jocuri cum ar fi: „**A cui este?**", „**Cui i-am dat jucăria?**". Pentru folosirea corectă a cuvintelor cu sens contrar se poate folosi jocul: „**Cum este, cum nu este?**". Pentru folosirea corectă a singularului și a pluralului substantivelor se desfășoară jocul „**Eu spun una, tu spui multe**" **sau** „**Învârtește-mă!**". Pentru consolidarea deprinderii copiilor de a folosi în vorbire propoziții și fraze cu sens logic și corecte din punct de vedere gramatical, pot fi folosite aceste jocuri didactice, dar și variante

ale acestora. „**Ce știi despre mine?**” (Eu știu că el este harnic) este unul din jocurile didactice cu care se poate exersa folosirea corectă a pronumelui personal la singular. „**Eu, tu, el**” este un joc prin care se fixează deprinderea de a folosi corect pronumele personal la numărul singular, făcând corect acordul cu verbul. De asemenea, prin acest joc, se urmărește și dezvoltarea vocabularului, a atenției și a gândirii. Educatoarea complică jocul prin alegerea unui conducător care are sarcina de a atinge umărul unui copil și de a i se adresa astfel: „Ce știi tu despre el/ea...?”, „Ce știi tu despre ....mine, el ,ea?”. Jocul continuă prin schimbarea conducătorului și alegerea altor variante de joc prin folosirea concomitentă a două pronume personale („Cu cine te joci?”- „Eu mă joc cu el.”, „Eu mă joc cu ea.”)

De asemenea, mai pot fi organizate jocuri didactice care urmăresc completarea propozițiilor pentru a-i introduce pe copii în tehnica exprimării corecte: „**Continuați ce spun!**”, „**Fii atent și completează!**”, „**Ce cuvânt lipsește?**”.

Jocurile **pentru îmbogățirea și activizarea vocabularului** reprezintă totalitatea jocurilor libere, dirijate, planificate sau nu, deoarece în fiecare zi din grădiniță copilul învață cuvinte și expresii noi. Acest adevăr nu exclude planificarea unor jocuri didactice care să vizeze strict achiziția de noi cuvinte.

Jocul didactic **„Croitorul face…”** presupune învățarea de noi cuvinte și meserii, dar și utilizarea comunicării non-verbale. În cadrul acestui joc, preșcolarii sunt aranjați în cerc, iar educatoarea se așază în mijlocul lor. Aceasta formulează propoziții afirmative și atinge aleatoriu câte un preșcolar pe umăr, cu rugămintea să completeze propozițiile:

„Croitorul face ..... ”, Preșcolarul răspunde.... „haine”

„Bucătarul face.....”, Preșcolarul răspunde...„mâncare” etc.

După această etapă, preșcolarii sunt invitați să mimeze meseria/profesia pentru completarea propoziției. Scopul jocului este de a învăța cuvinte noi și de a interpreta rolul persoanelor respective.

După consolidarea deprinderii copiilor de a construi corect propoziții, se desfășoară sistematic exerciții pentru înțelegerea sensului cuvintelor, explicându-se că unele cuvinte se pronunță la fel, dar au înțelesuri diferite, chiar în aceeași propoziție sau în propoziții diferite (omonimul „bloc”, dar care să însemne altceva decât „bloc de locuit, de exemplu: „bloc de desen”, „bloc de gheață”).

Pornind de la aceste exemple, cu ajutorul unor ilustrații, copiii pot fi ajutați să creeze versuri cu omonime. Astfel, împreună cu copiii, educatoarea poate desfășura jocul **„Să găsim alt înțeles”**- stimulând gândirea și imaginația creatoare a copiilor, deprinzându-i să creeze și ei versuri scurte cu asemenea cuvinte. Versurile create împreună cu copiii pot fi însoțite de

imagini corespunzătoare. Se explică jocul, exemplificând că un cuvânt ca „lac” poate însemna „lac”- apă, „lac”- unghii, „lac”- mobilă.

Convorbirea este activitatea care solicită copiii să se exprime independent, folosind cuvinte din vocabularul lor activ și competențe verbale asimilate pe parcursul timpului prin intermediul activităților de observare, povestire, jocuri didactice, lecturi după imagini sau în contactul direct cu obiectele și fenomenele lumii înconjurătoare. În cadrul acestei activități, copiii au posibilitatea de a se exprima și de a-și susține părerile în fața colectivului, punându-se premisele dezvoltării competenței de exprimare a opiniei, calități ce le sunt necesare la debutul școlarizării.

În grădiniță, convorbirea se desfășoară ca activitate frontală, dar, în același timp, se pot organiza și convorbiri libere, cu un număr restrâns de copii, în diferite momente ale zilei. Aceste activități contribuie la rezolvarea în mod operativ a unor aspecte ale muncii educative, cum ar fi soluționarea conflictelor, respectarea cerințelor de comportare civilizată.

Scopul convorbirilor este însă de realizare a sistematizării cunoștințelor dobândite prin recapitularea lor, într-o structură nouă. De asemenea, îi ajută pe copii la formarea unui complex de deprinderi de exprimare corectă, deprinderi necesare atât în conversația de zi cu zi, cât și în activitatea școlară.

Pentru că la grupa mare copiii dispun de cunoștințe mai bogate, ei au posibilitatea de a înțelege cu mai multă ușurință diferite aspecte ale mediului înconjurător. [107] De aceea trebuie să fim mai pretențioși în ceea ce privește vocabularul folosit în dialogul cu ei, dar și cu privire la exprimarea viitorilor elevi.

Astfel, la grupa mare, după o serie de activități ce au vizat anotimpul primăvara, poate fi organizată o convorbire cu tema: „Ce știm despre primăvară?”. Aceasta are drept scop sistematizarea cunoștințelor referitoare la diferite aspecte caracteristice ale acestui anotimp, perfecționarea exprimării corecte, coerente, în propoziții și fraze, activizarea vocabularului copiilor. Activitatea poate începe prin versurile lui Vasile Alecsandri:

„A trecut iarna geroasă,
Câmpul iată a-nverzit,
Rândunica cea voioasă
La noi iarăși a sosit.”

În desfășurarea activității, prin întrebările formulate se stimulează vorbirea copiilor. Vocabularul lor se îmbogățește, recurgându-se la folosirea unor cuvinte și expresii pe care copiii și le-au însușit în alte activități.

[107] Sîghie, A., Metodica predării limbii și literaturii române în învățământul preșcolar și primar, ed. Alma Mater,2009,p. p. 32-34

Pentru sintetizarea celor discutate și pentru a crea o atmosferă favorabilă, educatoarea interpretează cu copiii cântece de primăvară, recită poezii împreună cu ei.

În convorbiri, prin intermediul întrebărilor, se formează capacitatea copiilor de a-și verifica și ordona reprezentările și cunoștințele despre lumea reală după criterii noi date de educatoare. În același timp, convorbirea contribuie în mod direct la creșterea calitativă a posibilității de exprimare corectă a copiilor. Întrebările educatoarei, puse cu pricepere, sunt un exemplu de vorbire clară, corectă și precisă. Aceste întrebări orientează în folosirea corespunzătoare a formelor gramaticale. Prin intermediul acestor activități copiii își formează deprinderea să răspundă în propoziții dezvoltate, în fraze și succesiuni de fraze, strâns legate între ele. Importanța practică a convorbirii constă și în aceea că ajută la formarea unui complex de deprinderi de exprimare corectă, necesare copilului, atât în conversația uzuală, cât și în activitatea școlară.

În învățământul preșcolar primele obiective ale educației limbajului se referă la formarea deprinderilor de a răspunde la întrebări și de a formula întrebări.[108] Deci, convorbirea, ca activitate de tip preșcolar, contribuie la realizarea acestor obiective și urmărește, în același timp, formarea deprinderilor de pronunție corectă, de structurare a exprimării și de însușire a limbii române literare.

În funcție de nivelul exprimării copiilor, educatoarea stabilește momentul în care organizează fiecare tip de convorbire.

Având în vedere evoluția formării limbajului la copii preșcolari și particularitățile vârstei, putem deduce mai multe tipuri de convorbiri cu suport:

- Convorbiri cu suport intuitiv de sprijin;
- Convorbiri după o ilustrație;
- Lectură după imagini;
- Convorbiri generalizatoare;
- Convorbiri pe teme date.

În funcție de subiectele abordate, convorbirile dezvoltă calități morale ca: respect, hărnicie, curaj, cinste, stăpânire de sine, politețe etc.

În cadrul convorbirilor se formează deprinderi de comunicare, deoarece fiecare copil este receptor sau transmițător, pentru că învață să formuleze un mesaj, să respecte cadrul și subiectul mesajului, să aprecieze corect și civilizat răspunsuri. Cei timizi dobândesc curaj și încredere în sine, fac eforturi de voință, se deprind să-și susțină ideile etc.

Trebuie să alegem temele pentru convorbiri cu mare atenție. Acestea pot fi din lumea copilăriei, din plan social, din natură. Pentru a atrage copiii să participe la convorbiri, tema

[108] Anna, E., *Convorbirile-educarea limbajului*, ed. Eurodidact, 2018

acestora trebuie să fie cunoscută copiilor, să fie atrăgătoare, să le stârnească interesul. Materialele de sprijin pot fi: ilustrații, imagini pe calculator, filme, obiecte etc.

Educatoarea îndrumă copiii să observe materialele, le pune întrebări în legătură cu ele, iar copiii răspund în propoziții. După ce se formează deprinderea de a răspunde la întrebări, copiii sunt îndrumați să formuleze întrebări despre conținutul materialelor de sprijin.

Convorbirile pot fi eficiente, dacă materialele de sprijin îndeplinesc anumite condiții:

- să prezinte aspecte cunoscute copiilor;
- să conțină 1-2 acțiuni observabile;
- să fie realizate într-o formă accesibilă copiilor de 3-5 ani;
- să prezinte acțiuni cu legături logice între ele;
- să aibă o dimensiune potrivită sălii de grupă, încât să fie observate de toți copiii;
- să corespundă din punct de vedere estetic.

Întrebările au și ele o foarte mare importanță, ele trebuie să se încadreze în următoarele criterii:

- să fie clar formulate;
- să aibă în vedere nivelul exprimării copiilor;
- să nu fie prea dezvoltate;
- să se refere la materialul de sprijin;
- să solicite răspunsuri în propoziții;
- să stimuleze gândirea, imaginația.

Educatoarea ține seama de faptul că aceste convorbiri pot fi eficiente, dacă se desfășoară într-o atmosferă caldă deschisă, nestresantă, unde exprimarea copiilor este liberă, fără teama de a greși.

Convorbiri după o ilustrație (grupa mare)

Intuirea ilustrației - Acest tip de activitate se desfășoară doar la grupa mare deoarece copiii trebuie să sesizeze mai multe acțiuni aflate într-o singură ilustrație. Educatoarea dirijează observarea din plan apropiat spre plan îndepărtat, iar copiii formulează propoziții în legătură cu ceea ce văd. Este bine să se ceară, mai multe formulări de propoziții pentru aceeași acțiune, încât să fie activați și solicitați mai mulți copii. În continuare se realizează variante de enunțuri dezvoltate (fraze) despre conținutul materialului de sprijin.

Ordonarea enunțurilor - Acum copiii sunt solicitați să așeze într-o ordine logică propozițiile formate în timpul convorbirii.

În funcție de nivelul exprimării lor, se solicită cât mai multe variante, acestea fiind realizate prin încurajarea copiilor. Procedând astfel îi dăm posibilitatea copilului să creeze o formă proprie, care vine din interior și nu din exterior.

Convorbiri generalizatoare (grupa mare)

Acestea se fac după ce copiii și-au însușit informațiile necesare în legătură cu o temă. Fiind vorba de generalizări, ele se desfășoară atunci când cei mai mulți copii sunt pregătiți pentru această performanță.

De exemplu, după ce s-au organizat mai multe activități despre animalele domestice și sălbatice, de la noi din țară sau din alte țări, se pot planifica și convorbiri generalizate cu tema „Animale”.

Pentru aceste convorbiri educatoarea pregătește o serie de întrebări așezate în ordinea în care ar dori să fie formulate concluziile finale. Pentru ca fiecare copil să-și elaboreze concluzii prin efort propriu, se recomandă ca la fiecare întrebare să se solicite mai multe răspunsuri.

Convorbiri pe teme date sau libere (grupa mare)

Acestea se desfășoară pe teme alese de copii sau de educatoare. Au la bază seturi de întrebări care conduc copiii în „explorarea” temei. În prima parte copiii formulează răspunsuri la întrebările educatoarei și în a doua parte ordonează răspunsurile pentru realizarea unui enunț despre temă.

Problematizarea

Dacă la debutul perioadei preșcolare copilul are procese cognitive precum percepția, memoria, imaginația, gândirea și limbajul legate strâns de contextul concret și practic, după 5 ani copilul începe să se detașeze de obiectele pe care le analizează, le descompune mintal în elementele componente, le recompune, le înțelege însușirile și stabilește criteriile pe baza cărora ele pot fi examinate. Este etapa de vârstă când educatoarea trebuie să stimuleze gândirea celor mici prin recurgerea la metode active, valorificând spontaneitatea asociațiilor, astfel ca adevărul căutat de cei mici să nu fie numai transmis, ci (re)descoperit de ei.

O metodă care solicită un efort intelectual din partea copilului pentru descoperirea de noi cunoștințe sau procedee de acțiune și de verificare a soluțiilor găsite este **problematizarea.** Această metodă dezvoltă la copil gândirea independentă, scheme operatorii și asigură motivația intrinsecă a învățării. Prin rezolvarea situațiilor problemă propuse de către educator, copilul își însușește noi cunoștințe. Orice situație-problemă dă naștere unei stări conflictuale în gândire, copilul trebuind să facă față diferenței dintre cunoștințele sale anterioare și sarcina de lucru.

Datorită strategiilor sale, aplicate pe verticală la toate clasele și pe orizontală la toate disciplinele, **problematizarea** are nebănuite resurse educative, activizând elevii și contribuind plenar la realizarea unui învățământ formativ.[109] Ea se cere fructificată de la o vârstă cât de timpurie a preșcolarului, pentru că din primii ani de viață ai copilului începe formarea și dezvoltarea personalității sale. Astfel, copilul preșcolar ca dezvoltare psihic-intelectuală se află în stadiul inteligenței preoperatorii, adică pre-conceptuale, care cuprinde etapa 2-7/8 ani.

Prin punerea unor probleme didactice, gândirea preșcolarului este dirijată spre găsirea sau descoperirea unor soluții edificatoare. Desigur că dificultatea este construită de către educatoare, astfel ca preșcolarul să o depășească trecând peste câteva obstacole, prin care el dobândește noi cunoștințe, experiențe, deprinderi și abilități. Premisa esențială este crearea de situații problemă de către educator.

Etapele activității didactice se structurează astfel:

- Organizarea situațiilor-problemă;
- Formularea problemelor ivite;
- Sprijinirea preșcolarilor în rezolvarea acestora;
- Sistematizarea și fixarea cunoștințelor dobândite;

Materialul cognitiv folosit pe parcursul acțiunii de problematizare a fost asimilat anterior sau pe traseul activității, în care educatorul poate recurge la una sau la mai multe metode de instruire. Problematizarea poate fi îmbinată cu alte metode de învățământ, iar scopul atins astfel nu este numai dobândirea de noi cunoștințe, ci și unele productiv creative.

Prin[110] efortul lor intelectual, prin corelațiile elaborate interactiv în abordarea demersurilor intelectuale, interdisciplinare, inovatoare, copiii își asumă responsabilități, formulează și verifică soluții, elaborează sinteze în activități de grup, intergrupal, individual sau în perechi. Calea de învățare pe care o parcurg copiii devine cel mai spectaculos exercițiu de interacțiune dintre raționamentele lor, de exersare a proceselor psihice și de cunoaștere. Educația modernă reflectă nevoile și cerințele copiilor către o schimbare radicală, inovatoare a modului de abordare a activității didactice.

Crearea unei **situații-problemă** are scopul de a-l pune pe copil în situații de a cunoaște, de a elabora și de a descoperi calea spre adevăr, spre soluția problemei. Spre exemplu, pentru a motiva copiii în alegerea unei activități de observare poate fi propusă tema „De ce are nevoie o plantă?”, iar pentru a stimula interesul de cunoaștere se poate porni de la

[109] Sîghie, A., Metodica predării limbii și literaturii române în învățământul preșcolar ți primar, ed. Alma Mater,2009,p. p. 48

[110] Silvia Breben, Elena Gongea, Georgeta Ruin, Mihaela Fulga –„Metode interactive de grup”. Ghid metodic. 60 metode si 200 de aplicații practice pentru învățământul preșcolar", Editura Arves, București, 2002).

o scurtă povestire: „Prietenii mei s-au pregătit să plece în concediu. Acasă au o mulțime de plante. M-au rugat să le îngrijesc. Oare ce am de făcut?”

Dirijarea percepției prin intermediul conversației euristice constă într-o succesiune de întrebări și răspunsuri prin care educatoarea conduce gândirea copiilor spre descoperirea de noi adevăruri. Această modalitate de problematizare presupune o adevărată „gimnastică a gândirii” copilului. Întrebările cu caracter problematic pot fi grupate în următoarele categorii tipologice:

Întrebări care solicită deducerea unei însușiri dintr-o imagine, experiență sau acțiune dată (De ce se rostogolește mingea?);

Întrebări care îi orientează spre tehnicile de investigare utilizate (Ce trebuie să facem pentru a descoperi semințele dintr-un măr?, Ce trebuie să facem pentru a ști ce se află sub coaja unei nuci?);

Întrebări cu caracter ipotetic (Ce s-ar întâmpla dacă am scoate peștele din acvariu?, Ce s-ar întâmpla dacă mașina nu ar avea faruri?);

Întrebări cu caracter cauzal (De ce are pisica gheare ascuțite?, De ce îngheață apa iarna? etc.);

Întrebări care dirijează gândirea spre generalizări simple (După ce spunem că vulpea este un animal sălbatic?, Cum sunt lăbuțele din față ale iepurașului?).

W. Okon considera drept problemă „orice dificultate teoretică sau practică a cărei soluționare reprezintă rezultatul unei activități proprii de cercetare a copilului prin care, conducându-se după anumite reguli, tinde să învingă dificultatea respectivă și prin aceasta dobândește noi cunoștințe și experiență.”

Eficacitatea[111] acestei metode depinde de măiestria educatoarei de a determina conținuturile care pot servi drept bază la formularea problemei ce urmează a fi analizată, de a propune situația-problemă la momentul potrivit în cadrul unei activități. Este binevenit ca organizarea situațiilor problematice să se facă la etapa de evocare și treptat să se formuleze problema propriu-zisă, care să fie rezolvată și verificată la etapa realizarea sensului în cadrul aceleași activități. Putem însă să propunem copiilor o situație problematică la activitățile libere, astfel încât copiii să aibă mai mult timp pentru meditație, iar la următoarea etapă să fie formulată și rezolvată problema propriu-zisă cu întreaga grupă de copii.

În funcție de posibilitățile de problematizare a conținutului științific și de posibilitățile individuale ale copiilor metoda problematizării poate fi combinată cu alte metode și tehnici, cum ar fi brainstormig-ul, brainwriting-ul cu mapa de imagini, interogarea

[111] Cucoș C., *Pedagogie*, ed.aII-a, Ed. Polirom,Iași,2002
Ioan C., *Metode de învățare*, Ed,.Polirom, Iați, 2006, p.p.114

multiprocesuală, jocul didactic, etc. Problematizarea poate fi realizată atât la nivel frontal, cât și ca activitate de grup. Din practică s-a constatat că lucrul în grupuri mici, a câte 4 copii, este binevenit în rezolvarea de probleme, deoarece, oferă posibilitatea de participare a fiecărui membru.

Este de la sine înțeles că jocurile didactice, desfășurate în grădiniță, care implică „rezolvarea de probleme", au un rol esențial **pentru viitorul școlar**, deoarece problemele:

- invită viitorul școlar la acțiune, la căutare și întrerup starea pasivă a acestuia atunci când ascultă sau citește;
- invită școlarul mic să-și reactualizeze alte cunoștințe;
- cer aplicarea unor cunoștințe, adaptate condițiilor din problemă;
- contribuie la dezvoltarea capacității intelectuale;
- antrenează capacitatea de organizare logică a ideilor;
- întărește atenția, mărește puterea de concentrare;
- dezvoltă capacitatea de analiză și sinteză;
- dezvoltă gustul pentru obiectivitate și precizie.

Din aceste considerente putem afirma că aplicarea acestei metode presupune o serie de condiții: toți copiii să fie obișnuiți să fie activi, să-și expună liber părerea proprie; copiii să fie obișnuiți să lucreze individual sau în grupe mici în timpul unei activități; momentul de plasare a problemei în activitate să fie bine ales; copiii să fie obișnuiți a gândi că satisfacția principală este înțelegerea, descoperirea, creația.

Problematizarea ar trebui să ocupe un loc central în procesul de instruire, deoarece această metodă antrenează întreaga personalitate a elevilor și susține motivația învățării. Așadar, problematizarea reprezintă o cale eficientă de formare și dezvoltare a competențelor specifice în școală.

Comunicarea scrisă în grădiniță este rampa de lansare pentru viitorul școlar

Grădinița este primul cadru instituțional în care copilul își dezvoltă limbajul de comunicare orală și scrisă prin activități organizate. De la comunicarea orală până la prima literă scrisă sau citită este o cale lungă, iar educatoarelor le revine sarcina de a scurta această cale și de a crea oportunități pentru a asigura trecerea spre un limbaj mai complicat cum ar fi scrisul și cititul. În acest sens educatoarea va acorda o atenție deosebită organizării sălilor de grupă în așa fel încât acestea să încurajeze contactul cu limbajul scris și în care trebuie să se regăsească: lucruri interesante despre care se poate citi și scrie cum ar fi imagini, hărți, reviste, unelte și materiale pentru notare, cărți așezate peste tot, spații pentru expunere și materiale de scris la îndemână.

Mijloacele prin care se poate iniția scrisul și cititul în grădiniță sunt:

- amenajarea sectorului bibliotecă;
- amenajarea unui colț al scrierii în care se vor regăsi o multitudine de materiale și unelte de scris;
- utilizarea limbajului scris pentru a identifica numele unor lucruri și la ce folosesc, adică etichetarea;
- plimbări în cartier și identificarea mesajelor scrise în care educatoarea pune întrebări de genul „Ce scrie aici?”, „Ce este aceasta?” ca mai apoi, împreună cu copiii să ghicească înțelesul mesajului (magazin, stație de autobuz, spital, numele străzii etc.);
- scrierea numelor copiilor pe lucrări, pe materiale didactice, pe dulăpior, pe catalogul grupei;
- organizarea activităților de lectură atât individual cât și în grup în care copiii vor fi încurajați să fie atenți, să înțeleagă ce li se citește și să prevadă ce va urma;
- utilizarea mesajelor scrise în jocurile de rol cum ar fi o listă de cumpărături, o rețetă, bilete de avion etc.;
- implicarea copiilor în „scrierea” denumirilor sectoarelor;
- încurajarea copiilor să dicteze diferite mesaje, povestioare, întâmplări în care adultul scrie și apoi le citește;
- inițierea unor activități de citit în paralel prin care educatoarea cu un grup mic de copii au aceeași carte. În timp ce educatoarea citește, copiii urmăresc textul pe cărțile lor și dau filele în același timp. Copiii mai mici dau pagina o dată cu educatoarea în timp ce cei mai mari se ghidează după imagini, iar cei mai avansați pot pune în corespondență ce aud cu cuvinte sau chiar cu propoziții pe care le recunosc în carte.

Este de la sine înțeles că aceste activități trebuie atent selecționate în funcție de vârsta copiilor, de obiectivele programei și nu în ultimul rând de contactul pe care fiecare copil l-a avut cu limbajul scris înainte de a veni la grădiniță. Totodată, aceste activități trebuie introduse treptat, pe rând, evitându-se oboseala copiilor. Foarte important este ca aceeași activitate să fie introdusă mai întâi prin câteva elemente simple, apoi, pe măsură ce copilul primește experiență, să se complice gradual. Spre exemplu scrierea scrisorilor poate fi introdusă din grupa mică: se face cunoștință cu foaia de hârtie, creionul, plicul, cu modul în care se împăturește hârtia, se introduce în plic iar plicul se lipește. În ceea ce privește scrierea propriu-zisă este suficient ca preșcolarul să facă semne mâzgăleli cu creionul imitând comportamentul adultului.

Comunicarea scrisă presupune activități de citire și activități de scriere. Prin activitățile de citire se dorește ca preșcolarii să recunoască existența scrisului, să înțeleagă că scrisul are semnificație, să stârnească interesul copiilor pentru citit, să recunoască litere și cuvinte simple în contexte familiare și să utilizeze materialele scrise în vederea executării unei sarcini date.

1. **Recunoașterea existenței scrisului**. Preșcolarii trebuie să fie capabili să diferențieze desenul/imaginea de scris și totodată să indice scrisul în cărți, reviste, ziare, subtitrări ale filmului etc., dar și din mediul înconjurător.

Exemple de activități care să atingă aceste comportamente prin care preșcolarii recunosc existența scrisului:

Jocul de rol „La piață". Educatoarea pregătește jetoane care reprezintă legume și fructe în dreptul cărora pune etichete pe care sunt scrise denumirile acestora (mere, pere, morcovi, roșii etc.) și etichete pe care sunt scrise prețurile. În timpul jocului educatoarea va folosi în mod intenționat sintagmele imagine/desen și scris prin întrebări și răspunsuri de tipul: „Ce reprezintă acest desen?" „Ai dreptate aici scrie mere.", „Cât costă perele?" „Aici scrie că costă X lei".

Jocurile de masă cu zaruri sau cu pioni, în care pionii pleacă doar din poziția în care scrie start nefiind nevoie ca preșcolarii să știe să citească pentru a recunoaște această poziție. Pe măsură ce preșcolarii se familiarizează cu mesajul scris, educatoarea poate modifica, complica sau confecționa jocuri de masă pe a căror parcurs să apară sarcini scrise sau reprezentate grafic (STOP, STAI, SARI x 3, ⇑, ⇓, ⇐, ⇒).

Lectura poveștilor ilustrate. Educatoarea prezintă imaginea/imaginile apoi spune „acum am să vă citesc ce scrie sub această imagine" arătând textul scris. În continuare educatoarea solicită copiilor să descrie ce reprezintă o anumită imagine/desen prin intermediul întrebărilor ajutătoare („Ce face copilul?", „Unde doarme ursulețul?", „Cine se joacă?" etc.) apoi verifică corectitudinea răspunsului citind și arătând textul de sub imagine. Activitatea se poate complica arătând textul scris educatoarea întreabă în glumă „dar în imaginea aceasta ce este?" copiii vor fi fericiți să o corecteze, specificând că aceea nu este o imagine. Educatoarea întărește ce spun copiii menționând „așa este, aici este imaginea iar aici este scrisul". Prin aceste procedee simple copiii vor învăța foarte repede diferența dintre imagine și scris: la o imagine te poți uita și spune ce este, dar la scris ,chiar dacă te uiți, nu știi despre ce este vorba până nu înveți literele.

Atunci când copiii realizează **desene**, educatoarea poate întreba copilul ce reprezintă acel desen sau imaginile desenate de el spunându-i „acum voi scrie ce reprezintă desenul tău" așadar preșcolarul va înțelege că el a desenat iar educatoarea a scris.

Scrierea numelui copilului pe **desenele, picturile sau fișele de lucru** este o altă modalitate prin care copilul face diferența dintre scris și imagine/desen și, în timp, preșcolarul își va recunoaște propriul nume.

Plimbările și vizitele sunt utile pentru observarea diferitelor tipuri de scris din mediul înconjurător: numele străzilor, indicatoarele, semnele de circulație, numerele mașinilor, numele firmelor, a produselor etc. Educatoarea dă explicații în legătură cu plimbarea și printre altele atrage atenția copiilor asupra elementelor enumerate mai sus. Nu este neapărat necesar ca preșcolarii să cunoască semnificația tuturor textelor întâlnite, ci pentru început, ei trebuie doar să identifice aceste texte. Acest lucru nu înseamnă că educatoarea va refuza să răspundă la întrebările lor privind conținutul textului, dimpotrivă, ea va citi tot ce i se cere, neobligându-i însă pe copii să țină minte ce s-a citit, în acest fel copiii își vor menține motivația pentru ambianța tipărită, iar prin repetiție, prin învățare spontană vor achiziționa mai mult decât prin învățarea formală.

2. Scrisul are semnificație.

După ce preșcolarul acceptă că imaginea este altceva decât scrisul în jurul vârstei de 4-5 ani nu se mai mulțumește doar cu atât, el cere adultului să-i citească povestea, ori mai specific, să i se citească ce scrie. Cu alte cuvinte el cere ca scrisul să fie pus în funcțiune ca mesajul să poată fi transmis. Copilul intuiește că scrisul înseamnă ceva, deși nu poate explica încă ce anume. Dacă adulții, însemnând familia și grădinița, îi oferă experiențe cu textul scris el va primi treptat confirmarea corectitudinii intuiției sale: întotdeauna oamenii urmăresc ceva atunci când scriu și când citesc.

Prima semnificație pe care copilul o identifică la mesajul scris este recunoașterea propriului nume. Acest comportament poate fi atins la început cu copiii mici prin utilizarea doar a primei litere a prenumelui, iar copiii care sunt familiarizați cu propriul nume scris vor porni direct de la prenumele scris întreg. Primul pas în atingerea acestui comportament este acela de a pune numele copilului pe tot ce îi aparține: dulăpior, pătuț, materialele didactice, însoțit la început de o poză a copilului. Inițial își va recunoaște numele după imagine, dar în același timp își va forma și o reprezentare globală a numelui său scris.

O altă activitate este alcătuirea portretului clasei. Fiecare copil se desenează pe sine, iar educatoarea îi scrie numele sub desen. Autoportretele sunt expuse la nivelul copiilor pe panouri sau agățate pe sfori frumos ornamentate.

Jocul de tip memory poate fi confecționat din două seturi de jetoane, un set cu fotografiile și numele copiilor, iar celălalt set va conține doar numele copiilor. Copiii trebuie să potrivească fotografiile cu numele corespunzătoare.

O altă modalitate prin care un copil își poate recunoaște propriul nume poate fi confecționarea de insigne. La cei mici insignele vor avea lipite imagini/simboluri/fotografii alături de nume, iar la cei mai mari insignele vor avea lipite doar numele. Insignele vor fi purte zilnic de copii la grădiniță.

„Citirea" unui text pe baza unei succesiuni de imagini este o deprindere cu importanță pe cel puțin două niveluri în învățarea citit- scrisului.

- copilul va învăța să urmărească în pagină mișcând ochii și mâna de la dreapta la stânga și de sus în jos;
- copilul va învăța să analizeze materialul perceput, să-l structureze astfel încât, prin manipulări motrice, și, mai târziu, prin manipularea reprezentărilor mentale să desprindă semnificații.

Pentru atingerea acestor comportamente educatoarea trebuie să le ofere modele: citind cărți, urmărind ilustrațiile din reviste, aceasta va indica întotdeauna cu degetul și va verbaliza acțiunea, fenomenul ilustrat, începând de la stânga și mergând spre dreapta. Foarte importante sunt activitățile de lectură după imagini care nu sunt altceva decât o succesiune de imagini reprezentând o acțiune, un fir narativ în secvențe progresive, care vizualizează pentru copil ideea că evenimentele, pentru a se produce, trebuie să respecte o anumită ordine în desfășurarea pașilor acțiunii. Se va începe cu maximum de trei imagini așezate pe rând, una câte una, și explicate pe rând în succesiune. Imaginile trebuie să reprezinte un text, o poveste bine cunoscută de copii, astfel încât să nu existe nici o piedică în perceperea efectivă a secvențelor.

3. Identificarea ideii unui text urmărind indiciile oferite de imagini

Pasul următor desprinderii semnificației din succesiunea imaginilor este încercarea de a transfera această semnificație la cuvintele ce însoțesc aceste imagini. Copilul va putea să găsească ideea unui text urmărind indiciile oferite de imagini. Acest comportament este urmărit nu prin activități formale, de predare, ci prin situații concrete, spontane pentru copii, dar create intenționat de educatoare. Nimic nu este mai natural decât o educatoare în mijlocul copiilor cu o carte în mână, întrebându-i „ce credeți că scrie aici?". Cărțile vor fi alese cu grijă, vor avea imagini clare, bine desenate și inteligibile, iar sub ele sau alăturat va apărea un singur cuvânt care să corespundă răspunsului dat de copii. Procedeul poate fi aplicat cu succes chiar de la grupa mică.

Copilul va putea să facă deosebirea între cuvintele pronunțate și imaginile la care acestea se referă. Acesta este un comportament pregătitor celui în care se cere aflarea sensului cuvântului scris. Nu se poate trece mai departe dacă preșcolarul nu este capabil, atunci când îi este pronunțat un cuvânt, să indice imaginea corespunzătoare, alegând dintre ilustrațiile avute

la dispoziție. În mod obișnuit, preșcolarul vine la grădiniță având deja acest comportament, educatoarei revenindu-i sarcina de a-l exersa și dezvolta.

Un alt comportament care vizează activitățile de citire este acela în care copilul va putea să facă legătura între cuvântul oral și imagine și între cuvântul scris alăturat, înțelegând că aceste cuvinte sunt nume. O activitate simplă care poate fi desfășurată cu copiii de patru ani este următoarea: educatoarea utilizează un set de jetoane, fiecare jeton conținând o ilustrație și alăturat sau dedesubt un cuvânt. Educatoarea pronunță un nume și cere copiilor să găsească cuvântul scris corespondent de exemplu: „Eu spun iepuraș, iar voi vă uitați pe cartonașe și îmi spuneți unde scrie iepuraș”. Evident, copiii arată jetonul cu ilustrația respectivă, educatoarea îi laudă și îi întreabă „Cum ați reușit să vă dați seama dacă încă nu știți să citiți?”. Copiii vor arăta imaginea și vor spune că s-au gândit că alături scrie iepuraș.

Copilul va asculta textele citite simultan cu urmărirea imaginilor pentru a găsi răspunsurile cerute. Primele exerciții în acest sens se fac în sectorul bibliotecă atunci când se citesc cărți cu ilustrații mari și texte simple. Cel mai eficient mod este acela în care atât educatoarea cât și copiii au în față câte un exemplar din aceeași carte: în timp ce educatoarea citește povestea copiii ascultă și urmăresc simultan pe carte călăuzindu-se după imagini. Din când în când educatoarea se va opri din citit și va întreba preșcolarii ce cred ei că se va întâmpla mai departe. Îi poate ajuta în găsirea răspunsului îndrumând copiii să se uite pe pagina următoare. Dacă cartea este bine aleasă ilustrația va sugera copiilor continuarea acțiunii.

4. Interesul pentru citit al copilului se datorează aproape în întregime adulților.

Preșcolarul trebuie învățat să știe cum să manipuleze o carte, iar acest lucru **nu** se face prin predare sau cicăleală, ci prin exercițiu, dar mai ales prin model. Atunci când educatoarea, la sectorul bibliotecă, citește o poveste, copiii vor vedea și modul în care se manevrează cartea: cum o scoate din bibliotecă, cum se uită la ea să se asigure că este cea dorită, o deschide cu grijă și cu atenție să nu se îndoaie foile sau să le murdărească. Nu toate aceste operații de manipulare sunt vizibile pentru toți copiii de aceea, de fiecare dată, când educatoarea manevrează o carte, un caiet, catalogul, aceasta va fi atentă să verbalizeze aceste condiții „E o carte frumoasă”, „Trebuie să umblu cu multă grijă”, „Nu vreau s-o murdăresc”, „Acum întorc foaia cu grijă să nu o îndoi” etc. Preșcolarii vor fi dornici să imite comportamentul doamnei educatoare față de carte. Preșcolarul va cunoaște elementele importante și distinctive ale unei cărți.

Atunci când educatoarea dorește să citească o poveste copiilor, trebuie să le prezinte coperta cărții arătându-le unde scrie numele poveștii și unde este scris numele autorului. Acest

„ritual” trebuie repetat de fiecare dată când se citește o carte. Pe măsură ce copiii se obișnuiesc cu acest mod de prezentare, pot fi implicați mai activ în acest „ritual” cu ajutorul întrebărilor „Unde este scris titlul dar autorul?”, „Cum se poate deosebi titlul de autor?” (prin poziție, titlul, de obicei, este așezat în centrul coperții iar autorul la marginea de sus sau de jos, prin mărimea literelor, de obicei, titlul este scris cu litere mult mai mari decât celelalte cuvinte ale coperții. Educatoarea atrage atenția copiilor și asupra altor elemente cum ar fi: fiecare pagină este numerotată, există cifre care arată prețul cărții, poate arăta preșcolarilor unde este scris titlul în interiorul cărții și de unde începe povestea propriu-zisă. Aceste informații se împărtășesc copiilor treptat, în timpul diferitelor activități. Pentru aceste informații nu se organizează activități specifice în acest sens.

5. **Copilul va putea să cunoască literele alfabetului și alte convenții ale limbajului scris**.

Perceperea și recunoașterea globală a cuvintelor nu presupune interzicerea cunoașterii literelor componente, precum și, invers cunoașterea literelor nu presupune abandonarea completă a activităților de percepere globală. Cele două comportamente trebuie urmărite mai degrabă simultan, în mod echilibrat.

În timpul activităților de antrenament al auzului fonematic, precum și cu oricare alt prilej, educatoarea caută să-i facă pe copii conștienți de sunetul inițial al numelui lor. Se va arăta litera corespondentă fără a face din aceasta o activitate propriu-zisă. Copiii vor învăța foarte ușor corespondența literei cu sunetul, fiind bine motivați, vor reuși să transfere mai repede aceste deprinderi și la alte cuvinte. Acest procedeu al numelui, în recunoașterea sunetul lui și literei corespondente, se poate folosi pentru toate sunetele/literele conținute în numele fiecărui copil. De exemplu, educatoarea va pronunța M-A-R-I-A. Împreună vor auzi sunetul „m”, educatoarea va scrie numele arătându-i copilului litera „m”, se vor juca astfel descoperind „m”- urile din toate cuvintele cunoscute. Cu alt prilej vor auzi sunetul „a” și așa mai departe jocul continuă până sunt epuizate toate literele din numele copilului. Pe măsură ce preșcolarul învață câte o corespondență sunet/literă va primi cadou litera respectivă care poate fi confecționată, sau scrisă pe un jeton mic. De câte ori se va desfășura jocul numelui copilul va dovedi că știe ce sunete respectiv litere a învățat, așezându-le în ordine până când vor fi învățate toate literele numelui și vor fi conștientizate toate sunetele din interiorul acestuia. După ce toți copiii din grupă și-au învățat numele și-au „câștigat” jetoanele cu toate literele, se pot organiza activități de grup distractive, ca, de exemplu, toți copiii dintr-un grup își amestecă în mijlocul mesei literele din numele lor, apoi fiecare încearcă să-și găsească cât mai repede literele cu care să și formeze propriul nume.

De reținut este faptul că educatoarea va avea grijă să urmărească ca fiecare copil să-și poată compune propriul nume din literele unui alfabetar, din cuburi cu litere, litere decupate și lipite etc.

Astfel de jocuri pot fi inițiate și cu literele din cuvintele jucăriei preferate, a animalului preferat sau a oricăror alte cuvinte.

Copilul va putea să arate cuvinte care încep ori se termină cu aceeași literă după mai multe exerciții privind litera ce trebuie cunoscută. În acest sens, pot avea loc complicări ale jocurilor de învățare a literei respective prin găsirea oral a unor cuvinte care încep cu aceasta. Individual sau în grupuri mici, preșcolarii primesc câteva jetoane pe care sunt trecute câteva cuvinte. În prima etapă, cuvintele nefiind bine cunoscute, ele vor fi însoțite de imagine; aceasta va constitui un suport pentru analiza fonetică și analiza perceptivă a cuvântului. Sarcina de îndeplinit poate lua mai multe forme: se cere ca toate cuvintele care încep, de pildă, cu „b” să fie puse deoparte, să fie subliniate toate cuvintele care încep cu „b”, să fie încercuit „b” când se găsește la început și așa mai departe. Când copilul devine familiarizat cu această sarcină se renunță la imagini.

Copilul va putea să compună cuvinte scurte familiare. După ce preșcolarul a fost familiarizat cu compunerea propriului prenume, se poate trece la o altă etapă și anume, cea a compunerii de cuvinte scurte, familiare. Compunerea cuvintelor prin jocuri puzzle este foarte îndrăgită de preșcolari. Pentru aceasta se procură/confecționează o serie de jetoane din carton, pe ele vor fi desenate un obiect, o ființă, o jucărie, iar sub desen se scrie denumirea acestora. Jetoanele se taie vertical astfel încât fiecare fâșie să cuprindă o parte din imagine și o literă din cuvânt. După ce fâșiile sunt amestecate, copilul reconstruind imaginea, reconstruiește și cuvântul. Pentru copiii foarte mici se poate începe cu cuvinte formate din două litere (ac, ou, om), se trece apoi la cuvinte de trei și patru litere.

Compunerea propozițiilor formate din două, trei sau mai multe cuvinte se poate realiza cu aceeași tehnică puzzle, dar de această dată jetoanele vor avea imagini și propoziții, iar fâșiile verticale vor cuprinde o parte din ilustrație și un cuvânt. Pentru început, educatoarea arată copiilor imaginea și propoziția în întregime, se poartă o mică discuție asupra imaginii și a ceea ce reprezintă ea. Le citește apoi propoziția indicând cu degetul fiecare cuvânt. Se observă corespondența între ce spune imaginea și ce spune propoziția. Copiii primesc jetoanele tăiate în fâșii și recompun imaginea și propoziția. Din a doua activitate preșcolarii vor primi materiale diferite. Ar fi bine să existe două chiar trei tipuri de imagine-propoziție care să fie împărțite copiilor la întâmplare. Îndată sarcina îndeplinită, copiii vor verifica rezultatele comparându-le cu ale celor care au avut imagini identice. Pentru copii, această mișcare și verificare reprezintă, de fapt, o punere în ordine a experienței lor perceptiv-

intelectuale. Educatoarea se plimbă printre ei și îi ajută în verificare. Educatoarea citește propoziția formată de fiecare copil, punând demonstrativ degetul pe fiecare cuvânt. Prin această metodă educatoarea oferă copilului un nou model de evaluare a unei lucrări, demonstrându-le că scrierea are un înțeles permanent și este autonomă, neavând nevoie de imagine pentru a comunica ceva (este de la sine înțeles că preșcolarul asimilează aceste afirmații la nivel intuitiv fără ca educatoarea să explice acest raționament).

Desfășurarea activităților de scriere.

Maria Montessori a demonstrat în prima jumătate a secolului XX că cel mai potrivit mediu pentru învățarea scris-cititului este grădinița, iar cea mai bună metodă pentru această achiziție nu este cea prin care copilului i se predă, ci acele metode prin care cititul și scrisul apar în situații de joc. În acest mod abordarea limbajului scris apare ca un moment natural al dezvoltării copilului.

1. O deprindere extrem de importantă în abordarea scris-cititului este aceea a discriminării perceptive, adică a deosebi un lucru de altul, o formă de alta, o culoare de alta. Antrenamentul perceptiv al tuturor simțurilor este o condiție esențială pentru întreaga dezvoltare a copilului și el trebuie inițiat din prima zi de grădiniță și de la cea mai fragedă vârstă. Acest antrenament nu se efectuează doar pentru a atinge obiectivul scriere, deși în acest context este destul de important. Educatoarea trebuie să conceapă foarte multe activități cu caracter de joc prin care copilul să aibă întotdeauna ceva interesant de privit, găsit, manipulat, pipăit etc.

2. Primul pas către scriere este capacitatea copilului de a trasa semne pe o suprafață cu ajutorul unui instrument.

- Primul aspect tehnic pentru scriere este ca preșcolarul să cunoască și să știe cum se utilizează hârtia, creionul negru, creioanele colorate, creta și alte instrumente de scris. Această cunoaștere începe încă de la un an și câteva luni, copilul fiind capabil să țină strâns un creion gros apăsând sau mai degrabă lovind hârtia ca mai târziu acesta să reușească să facă linii scurte pe suprafața foii. Când ajung în grădiniță foarte mulți copii au deja experiența instrumentelor cu care se execută grafismele și desenele. Pentru început în grădiniță copiii foarte mici nu au nevoie de creion și hârtie pentru a-și forma deprinderea de trasare grafică. Micii preșcolari vor fi încântați să traseze urme cu bețișoare pe pământ sau cu degețelele în nisip lăsând dâre. O educatoare pricepută va putea să-i învețe pe copii literele cu mult înainte ca aceștia să lucreze pe caiete doar prin jocuri la nisip, desenând cu degetul sau cu un bețișor.
- Copiii trebuie să știe să execute elemente grafice simple. Prin elemente grafice se înțelege liniile drepte în diferite poziții, linii curbe deschise sau cercuri la fel în diferite poziții. În jurul vârstei de trei ani copilul face deja cercuri mai mult sau mai puțin perfecte și

linii (mai ușor cele verticale decât cele orizontale). Pentru copiii de grupă mică este mai important procesul trasării și mai puțin rezultatul. Astfel că în prima etapă ei vor fi lăsați să se bucure de „mâzgăleală”, vor lăsa „urme” peste tot cu bățul pe pământ, cu degetul pe nisip, cu creta pe asfalt ori pe tablă, cu creioanele negre și colorate pe hârtie de diferite tipuri (aici este de preferabil carioca groasă). Colorarea este o activitate plăcută și motivantă care poate se poate întinde pe tot parcursul anilor de grădiniță. În cazul colorării, educatoarea va trebui să aleagă cu atenție materialele. De obicei cărțile de colorat reprezintă desene prea mari cu suprafețe de colorat prea largi și prea obositor de acoperit cu creionul. Așadar nu este de mirare că preșcolarul mic mâzgălește câteva linii cu creionul colorat și declară că a terminat, trecând la alt desen. Pentru început trebuie să i se ofere de colorat figuri simple de dimensiuni mici. Copilului îi place să schimbe repede creionul și desenul, astfel încât este interesat de proces și mai puțin de rezultatul final. Treptat, el învață să respecte contururile și să se concentreze asupra sarcinii de îndeplinit nu asupra mișcării creionului în sine. Educatoarea nu trebuie să insiste asupra acestor condiții de la început, în caz contrar ea va transforma o activitate plăcută într-o muncă plictisitoare, rezolvată superficial și fără efecte pozitive în desfășurarea activității. După o perioadă ce depinde în general ritmul de asimilare al copiilor, educatoarea va trece la sarcini mai organizate: le va cere să deseneze un cerc mai mare ori mai mic, linii în linii culcate, linie lungă, linie scurtă, linie mică, linie mare. De asemenea, educatoarea va urmări organizarea paginii: va cere, spre exemplu, un nor sus, o minge jos pe pământ ori o căsuță pe mijloc. Unii copii pot realiza aceste sarcini alții nu. Educatoarea nu trebuie să privească trasarea acestor elemente grafice ca un obiectiv urgent de atins într-o perioadă de timp strict limitată. Pe măsură ce copiii se simt mai sigur în execuție educatoarea poate trece la alte modalități de implicare a elementelor grafice.

- Astfel, copilul va putea să execute diferite tipuri de trasări peste modele date. Se pornește de la uniri de puncte fie trasând linia peste una punctată, fie în mod liber. Cei mici vor avea de trasat liber o linie între două repere foarte vizibile. Ei încă nu pot să-și coordoneze mișcările astfel încât să poată plasa exact creionul și să tragă o linie peste cea deja trasată. În funcție de copil, educatoarea poate aborda și trasee punctate.
- Copilul va urmări perceptiv și motric anumite trasee. Spre exemplu: fiecare copil va primi o coală de hârtie pe care sunt desenați un cățel, în stânga paginii și un băiețel în dreapta paginii. Între cei doi este trasat un drum drept cu o linie punctată pe mijloc. Educatoarea discută cu copiii despre ceea ce văd în desen: un cățel și un băiat și întreabă: „Ce face cățelul?” (Aleargă), „Unde aleargă?” (Spre băiat), „Ce face băiatul?” (Îl așteaptă), „Pe unde aleargă cățelul?” (copiii arată drumul, fiecare cum crede). Educatoarea scoate la iveală o coală de hârtie cu același desen, dar mai mare și o fixează pe o tablă sau pe un suport să poată

fi văzută de toți copiii. Acum, spune educatoarea, aș vrea să rog pe cineva să-mi arate drumul pe care fuge cățelul spre băiat. Unul dintre copii va arăta drumul respectiv, mișcând degetul de la cățel spre băiat (deci de la stânga la dreapta) pe linia punctată. După ce câțiva copii au făcut această operație, educatoarea va îndemna copiii să arate individual pe foaia lor cu degetul drumul cățelului spre băiat. După ce s-a asigurat că toți copiii trasează cu degețelul corect de la stânga la dreapta, solicită copiilor să traseze cu creionul pe linia punctată. Procedeul cu coala mare de hârtie se folosește doar în primele activități de trasare peste linia punctată. În următoarele activități traseul poate fi complicat prin linii șerpuite, spiralate, în zigzag etc. Alte trasee grafice pe care copiii le pot executa sunt labirinturile foarte simple pentru cei mici și mai complicate pentru cei mari.

- Completarea părților care lipsesc în desene simple pregătesc scrierea, dar nu sunt specifice acesteia, de aceea, ele pot fi abordate în cadrul activităților libere în care educatoarea va lucra doar cu grupul care a ales creionul și hârtia. Completarea lacunelor structurează și întărește reprezentările mintale, dezvoltă capacitatea de sinteză perceptivă și combină această capacitate cu acțiunea motrică, element important al învățării la vârste mici.
- Respectarea regulilor/condițiilor minime ale scrierii. Aceste reguli trebuie să fie cunoscute de copii începând de la grupa mică, din momentul în care încep să folosească instrumentele de scris. Primul lucru care trebuie corectat este poziția, cunoscut fiind faptul că cei mici au tendința de a se apleca asupra foii de scris. Al doilea element ce trebuie prevenit sau îndepărtat este tensiunea motrică, preșcolarii țin foarte strâns creionul în mână și apasă puternic, astfel în câteva minute se instalează oboseala. Pentru început este indicat să se folosească creioane groase ori carioca, astfel încât mâna încă neîndemânatică să nu trebuiască să se cârcească pe bețișorul subțire al creionului. În timpul exercițiilor de trasări libere cu mișcări largi copilul va învăța să relaxeze mâna pe creion, abia după aceea se poate trece la îndeplinirea sarcinilor grafice cum ar fi linia trasă de la un punct la altul
- Executarea trasării semnelor grafice relativ corect în ceea ce privește mărimea, direcția de la stânga la dreapta ajută copiii să își formeze deprinderi de trasare grafică ordonată, simetrică, echilibrată însă nu trebuie exagerat cu acest tip de activități.

CAPITOLUL 5.
EDUCAȚIE INTERCULTURALĂ

5.1. Premise teoretice

5.1.1. Conceptul de educație interculturală

Preocuparea pentru educație interculturală nu este ceva nou. În anul 1966 se semnează în cadrul Înaltului Comisariat al Naţiunilor Unite pentru Drepturile Omului Convenţia Internaţională privind Drepturile Economice, Sociale şi Culturale ratificată la noi în anul 1974, în care în art. 13 se stipulează că „*prin educație orice persoană trebuie să devină capabilă de a juca un rol util într-o societate liberă, că educația trebuie să favorizeze înțelegerea, toleranța și prietenia între toate națiunile și toate grupurile rasiale, etnice sau religioase*”.

Convenţia Cadru pentru Protecţia Minorităţilor Naţionale, semnată şi ratificată de România (în 1998), se referă pe larg la rolul dialogului intercultural în asigurarea drepturilor minorităţilor naţionale. Articolul 5 al acestui document exprimă necesitatea de a aborda diversitatea culturală ca o sursă de îmbogăţire a societăţii, şi nu de divizare a acesteia. Rolul educaţiei în mijlocirea dialogului intercultural reiese clar din articolul 12 al Convenţiei, în care se afirmă că părţile semnatare se angajează să promoveze *cunoaşterea* culturii, istoriei, limbii şi religiei deopotrivă ale minorităților naționale și ale majorității.

După raportul UNESCO privind educaţia secolului XXI, educaţia interculturală corespunde celui de-al treilea stâlp al educaţiei: deprinderea de a trăi împreună cu ceilalţi.

În practică educația interculturală a cunoscut mai multe etape, fiind și este încă o mare provocare. Astfel:

- conștientizarea diferențelor etnice, culturale, religioase și lingvistice, însă perceperea acestora ca fiind o problemă;
- încurajarea grupurilor de a-și păstra cultura, religia, limba, „dar în afara oricărui dialog intercultural cu elevii majoritari”[112], și în afara învățământului formal;
- urmează o educație interculturală care „nu se mai limitează doar la grupurile percepute ca minoritate, ci se extinde la toți elevii, atât majoritari, cât și minoritari”[113].

[112] Raport de cercetare al Agenției de Dezvoltare Comunitară „Împreună”, (2010), *Educația interculturală: de la teorie la practică –implementarea educației interculturale în școli multietnice din România,* cercetători: Ivasiuc, A., Koreck, M., Kővári, R. p. 4

[113] Idem [1], p. 5

Din această etapizare reies și obiectivele educației interculturale, care evoluează de la simplu la complex: conștientizarea diferențelor, cunoașterea propriei identități, cunoașterea celorlalți, dobândirea cunoașterii în domeniul culturii în general și participarea activă într-o societate multiculturală.

5.1.2. Cultură și identitate

În literatura de specialitate cultura are mai multe definiții. Când vorbim de cultură, în primul rând ne gândim la literatură, muzică, teatru, educație. Pentru că aici vorbim despre cultura unei minorități ne face să ne gândim și la elemente obișnuite ale vieții prin care putem identifica un grup, elemente legate de modalitățile de gândire, de simțire și de acțiune.

Identitatea poate fi definită din mai multe perspective: psihologică, filozofică sau sociologică. Pentru că aici ne referim la identitatea unui grup etnic minoritar o vom aborda din perspectiva sociologică și ne vom referi la identitatea colectivă ca parte a identității personale.

5.1.3. Identitatea culturală a minorității cehe din România

Ca să înțelegem specificul comunității cehe din România, trebuie să înțelegem de unde, cum și în ce context au ajuns să locuiască pe teritoriul României.

Cehii de pe teritoriul României au ajuns din Boemia în prima jumătate a secolului al XIX-lea în mai multe etape. Scopul migrării a fost colonizarea Banatului și asigurarea pazei graniței Austro-Ungariei, alături de români și sârbi. În primele două valuri (între anii 1823-1830) au fost înființate mai multe localități în Banatul de sud. Din cauza condițiilor precare, localitățile care au rezistat migrărilor ce au urmat, și din care ulterior cehii au migrat spre orașele și localitățile învecinate și nu numai, sunt: Sfânta Elena (Svatá Helena), Gârnic (Gerník), Ravensca (Rovensko), Șumița (Šumice), Bigăr (Bígr), în județul Caraș-Severin și Eibenthal (Jeventál sau Tisové údolí) în județul Mehedinți. Din al treilea val de colonizare (între anii 1862-1864) mai putem întâlni cehi la Peregul-Mare (Velký Pereg) în județul Arad.[114]

În prezent, în România întâlnim cehi în satele enumerate mai sus în care cehii sunt majoritari și în localitățile învecinate acestora care formează mici comunități de cehi. Apoi, ca urmare a migrării după muncă, întâlnim etnici cehi chiar în toată țara, dar doar indivizi sau familii izolate, care fie au plecat din comunitățile de cehi deja existente în țară, fie au venit din

[114] Desideriu Gecse, 2013, *Historie českých komunit v Rumunsku [Istoria comunităților cehe din România]*, Ed.Herrman & synové, Praga și Alena și Desideriu Gecse, 2018, *Cehii din Banat*

Republica Cehă mai recent pentru perioade mai scurte sau mai lungi de timp. În funcție de aceste aspecte diferă și limba cehă vorbită de etnici cehi, o limbă arhaică cu influențele limbilor vorbite în jur ori o limbă mai apropiată de cea vorbită în Republica Cehă.

Limba cehă vorbită de etnici cehi este una arhaică influențată mai ales de limba română, dar și de limbile vorbite de alte minorități din zonă, cum ar fi sârbă, germană, maghiară.

Cehii din România sunt predominant de religie romano-catolică, dar și baptistă și evanghelică. Percepția a ceea ce este bine și ceea ce este rău este dată de pildele biblice. Binele este răsplătit, iar răul este pedepsit. Cei buni ajung în rai, iar cei răi în iad. De la aceste credințe pleacă și unele sărbători cum ar fi sărbătoarea Sfântului Nicolae, care este însoțit de înger, simbol al binelui și drac, simbol al răului.

Printre preocupările oamenilor se numără agricultura, meșteșugurile, mai nou și agroturismul. De aceea percepția timpului este una agrară, în funcție de anotimpuri și de mișcarea lunii.

Cehii din Republica Cehă percep comunitatea cehă din România ca fiind „cea mai interesantă comunitate cehă din lume, cu 200 de ani de istorie fascinantă, combinată cu limba cehă arhaică și obiceiuri străvechi”. Sloganul turistic pentru cehii din Cehia este „În România ca acasă”.

Raporturile dintre femei și bărbați au la bază învățăturile biblice: „...nu mai este nici parte bărbătească, nici parte femeiască, fiindcă toţi sunteţi una în Hristos Isus.”(Galateni 3:28). Sarcinile în cadrul familiei se împart având în vederea constituția femeii: în primul rând, ea este capabilă de mai puțină forță fizică decât bărbatul și, în al doilea rând, ea e cea care aduce pe lume copiii. Bătrânii locuiesc singuri ori împreună cu tinerele familii, oricare ar fi situația aceștia sunt respectați și se implică în bunul mers al gospodăriei și al comunității. Femeile din comunitate au o puternică influență socială, probabil și pentru că au ocazia să-și dezvolte abilitățile de comunicare prin prisma rolului care îl au în cadrul familiilor, acela de creștere, îngrijire și educație a copiilor, îngrijire a bătrânilor, totuși funcțiile de conducere sunt deținute predominant de bărbați.

Atitudinea etniei cehe față de tradiții este una de respect, păstrare și conservare. În localitățile cu locuitori majoritari de etnie cehă costumul popular este purtat la biserică duminica și de sărbători, în special costumul femeiesc, mai puțin cel bărbătesc, în unele localități este purtat de toate generațiile, în altele doar de tineri. La orice adunare a cehilor, indiferent de scop, cu excepția celor religioase, se cântă cântece populare cehe și, de obicei, se și dansează. Prin acțiuni cum ar fi Festivalul de Folclor Ceh, Dulcele bunicilor, hramurile bisericilor și altele Uniunea Democratică a Slovacilor și Cehilor din România sprijină

păstrarea cântecelor populare cehe, a dansurilor, a portului popular, dar și a prăjiturilor și transmiterea acestor valori tinerei generații.

Cehii din România păstrează în meniul lor mâncăruri cu specific cehesc cum ar fi: supa de usturoi sau de chimion, toč/bramborák (ca o plăcintă, uneori ca o chiftea din aluat pe bază de cartofi), tašky (aluat cu cartofi umplut cu dulceață și fiert în apă), šulanky/ škubánky /šupnudle (găluște din aluat de cartofi servite cu mac sau ca garnitură), knedlík (aluat de pâine gătit pe aburi), în zile de sărbătoare vepřo, knedlo, zelo (porc, gălușcă și varză), svíčková (friptură de vită, sos de legume și gălușcă cu puțin gem de merișoare), la deserturi amintim koláče, buchty, rohlíky din aluat dospit cu dulceață, brânză dulce, mac, nucă. În afară de acestea se gătește mâncare românească cum ar fi: sarmale, ciorbe, mămăligă ș.a., ori gulaș, care este de origine maghiară, dar a fost preluat și de cehi și de români.

La pregătirea hranei se respectă regulile de igienă în funcție de nivelul de trai și condițiile fiecărei familii. Dar, ca să conștientizăm importanța cu care este tratat acest aspect și influența religiei, menționăm câteva obiceiuri. Atunci când pregătesc hrana femeile, de obicei, folosesc un șorț cu care nu ies la animale sau pe stradă. Orice aluat dospit este binecuvântat cu semnul crucii. Pentru a nu se risipi hrana, gospodinele cunosc rețete pentru a face un nou fel de mâncare din ce a rămas. Mesele încep și se încheie cu o rugăcine, ori cu toată familia atunci când este posibil să se așeze împreună la masă, ori individual. Duminicile și zilele de sărbătoare au ritualul lor: mersul la slujba religioasă, masa în familie, seara „táčky", întâlnire între vecini, rude, prieteni ori, în funcție de sărbătoare, „muzika", adică întâlnire la care se cântă, dansează, eventual se consumă mâncare și băuturi alcoolice.

Atitudinea față de alcool diferă în funcție de religie, cei de religie baptistă nu consumă alcool, restul consumă alcool, la loc de cinste fiind bineînțeles berea (pivo), dar și răchia/țuica (kořalka), vișinata (višňovka), vinul sau alte băuturi alcoolice produse în propriile gospodării din fructe și consumate ca medicament, dar și cu scopul de a spori buna dispoziție în cadrul diferitelor evenimente, sărbători, întâlniri.

Am putea spune că etnicii cehi din România sunt într-o etapă de trecere progresivă de la etnocentrism la etnorelativism. Putem analiza această afirmație după modelul conceput de M. Bennet care presupune șase etape de dezvoltare a sensibilității culturale: 1. În trecut etnicii cehi au trăit în sate izolate atât fizic, cât și cultural, aceasta a fost perioada de **negare** a posibilității de discriminare pentru că nu au fost percepute diferențele; 2. **Rezistența** se manifestă atunci când familia/comunitatea transmite tinerei generații mesaje de genul „este bine să te căsătorești cu unul de-ai noștri și de aceeași religie", adică diferențele sunt percepute, dar atitudinea este una ostilă față de alte culturi; 3. Ultima etapă a fazei etnocentrice, **minimizarea**, presupune perceperea superficială a diferențelor și se manifestă

prin replici de genul „căsătorește-te cu cine vrei, în fond suntem toți oameni...”; 4. **Acceptarea** diferențelor culturale reprezintă un pas important de la etnocentrism la etnorelativism, conform lui Bennett, familiile mixte, marginalizate oarecum de comunitate la un moment dat, sunt acceptate, diferențele sunt recunoscute și acceptate la nivel comportamental și la nivelul trăsăturilor culturale mai puțin evidente; 5. Odată cu dezvoltarea industriei, tehnologiei, a transporturilor ori, din nefericire, închiderea minelor, membrii comunității au avut posibilitatea sau au fost forțați de împrejurări să se mute în alte localități și astfel să cunoască mai îndeaproape alte culturi. Dorința de **adaptare** i-a purtat printr-un proces de înțelegere a valorilor altor culturi prin manifestarea empatiei. O altă formă de adaptare este pluralismul cultural, adică identificarea cu două sau mai multe culturi, manifestată la copiii din familii mixte, dar și la persoane care simpatizează cu mai multe culturi sau construiesc relații de prietenie cu persoane din culturi diferite.; 6. **Integrarea** presupune puterea de a recunoaște și accepta diferențele;

Toate acestea au fost analizate în general pentru întreaga comunitate, însă pot exista atitudini diferite față de alte culturi în funcție de fiecare persoană în parte. În lipsa dezvoltării sensibilității culturale individul se simte dat la o parte, singur, marginalizat, chiar discriminat, iar din dorința de acceptare, adaptare și integrare își neagă apartenența etnică, propria cultură și se ajuge la fenomenul de asimilare, „absorbire de către un grup social sau național a altui grup prin desființarea trăsăturilor lui specifice” (DEX), fenomen traumatizant pentru individ.

În localitățile cehe din Banat, evoluția învățământului până în anul 1990 poate fi delimitată în trei perioade după cum aflăm din „Cehii din Banat” după Alena și Desideriu Gecse:

- perioada habsburgică și austro-ungară (de la întemeierea coloniilor cehe până în1918);
- perioada interbelică și a războiului (1919–1945);
- perioada comunistă (1945 – decembrie 1989).[115]

Învățământul s-a dezvoltat odată cu instituția bisericească. La catedră au predat oameni din rândul coloniștilor, reprezentanți ai bisericii, împuterniciți ai autorității militare, trimiși de Cehoslovacia, trimiși de statul român, iar limbile de predare au fost când cehă, când maghiară, germană sau română. Existența învățământului preșcolar este pomenită (de exemplu, în 1910 la Sfânta Elena[116]), dar nu i se acordă prea mare atenție. Creșterea și

[115] Horvath, I., Jakab, A. Z., (coord.), (2018), *Cehii din Banat,* Cluj-Napoca: Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, p.146

[116] Idem [4], p.149 „În anul 1910 școala veche a fost renovată, s-a mai construit încă o sală de clasă și au fost aduse două noi cadre didactice: învățătorul Aladar Bakk, în locul învățătoarei Benkő, iar la grădiniță sora lui, Marghita Bakk;”

educația copiilor de până la 6/7 ani a fost în sarcina familiei. În perioada comunistă au funcționat grădinițe în comunitățile cehe, unele chiar cu predare în limba cehă și preșcolarii au fost cuprinși în „Șoimii patriei”.

După revoluție, odată cu dobândirea dreptului de a învăța în limba maternă, au putut fi făcute demersuri pentru studiul oficial al limbii cehe pentru cât mai mulți dintre cei interesați. În prezent funcționează grupe de preșcolari cu predare în limba cehă la Sfânta Elena, Gîrnic și Ravensca. În celelalte situații preșcolarii frecventează grădinițe cu predare în limba română.

5.1.4. Multiculturalitatea, interculturalitatea, diversitate, egalitate de șanse

Multiculturalitatea și interculturalitatea sunt noțiuni ușor de confundat. Prin multiculturalitate înțelegem că mai multe culturi conviețuiesc împreună în aceeași zonă, dar nu au contact, nu interacționează și nu fac schimb cultural încercând să se cunoască reciproc. Atitudinea persoanelor este una etnocentristă.

În prezent, aproape în fiecare istorie personală a intervenit o altă etnie, religie sau naționalitate. Acest fenomen este producător continuu de diversitate. În momentul în care devenim conștienți de schimbarea permanentă a culturii, stereotipurile devin mai vulnerabile și mai ușor de demontat. Atunci când, de exemplu, te declari a fi de etnie cehă, dar știi că bunicul, bunica au fost români, sârbi sau germani îți este imposibil să te centrezi doar pe identitatea cehă sau ești de religie catolică, dar majoritatea din jur sunt de religie ortodoxă, îți este aproape imposibil să nu sărbătorești și Paștele ortodox. Interculturalitatea înseamnă relații deschise, interacțiune, recunoaștere, respect.

Educatoarea sau profesorul pentru învățământ preșcolar cu competențe interculturale are cunoștințe despre culturile cu care intră în contact aceasta facilitând capacitatea de a relaționa cu persoane aparținând altor culturi, are o atitudine receptivă, manifestă respect pentru toate culturile și acordă tratament nediferențiat tuturor copiilor și aparținătorilor.

Atitudinile și convingerile cadrului didactic au impact asupra copiilor, asupra modului în care interacționează. Experiența copiilor cu cadrele didactice, amintirile legate de grădiniță/școală pot modela modul în care ei văd lumea și modul în care funcționează ca membri ai societății. Dar atitudinile nu sunt ceva ce pur și simplu se poate ascunde sau suprima. Trebuie avute în vedere propriile experiențe, opinii, slăbiciuni și puncte forte și este normal ca aceste trăsături individuale să se răsfrângă asupra stilului și metodelor, ca educator. De aceea este întotdeauna util să reflectați asupra propriilor atitudini și să fiți bine informați cu privire la impactul pe care acestea îl pot avea.

Concret, la începutul anului școlar sau când preia o nouă serie de copii, în chestionarul adresat părinților/tutorilor legali educatoarea cere informații despre etnie, religie, limba vorbită în familie. Aceste informații o ajută să se documenteze cu scopul de a trata copiii și aparținătorii în mod corect, de a valorifica diversitatea identificând elemente din diferite culturi care pot fi integrate în activitățile instructiv-educative și, prin aceste demersuri, de a asigura egalitatea de șanse.

5.1.5. Minoritatea cehă din România în contextul diversității lingvistice

Limba cehă din localitățile în care trăiesc etnici cehi s-a păstrat foarte bine de-a lungul a 200 de ani tocmai pentru că în aceste localități etnicii cehi au reprezentat majoritatea și au fost izolate. Limba este vie, evoluează, astfel că limba cehă utilizată de etnicii cehi a evoluat separat de limba cehă oficială utilizată în Republica Cehă, în plus limba a evoluat diferit în fiecare localitate în parte în funcție de influențele de care a avut parte (la Eibenthal din limba germană și sârbă, la Sfânta Elena din limba sârbă, la Peregul Mare din limba maghiară și, bineînțeles, din limba română în toate localitățile).

Despre evoluția limbii cehe din Banatul de pe teritoriul României și al Serbiei există studii și cercetări în urma cărora se vorbește despre limba cehă din Banat referindu-se la o regiune situată între actuala Serbie și România. Pe lângă faptul că se bazează pe limba cehă din secolul al XIX-lea, este influențată de sârbă și, în satele din România de astăzi, de română. Ea își are originea în dialectele vorbite de coloniștii din Boemia (mai ales din centrul, sudul și vestul țării). Aceștia s-au stabilit în secolul al XIX-lea în zona de graniță dintre Ungaria de Jos și Serbia, pe malurile Dunării (după 1918, Banatul a devenit parte atât a României, cât și a Iugoslaviei). Limba cehă a cehilor din Banat a început să se deosebească de limba societății cehe majoritare din teritoriul de origine prin dezvoltare naturală, în special prin ruperea legăturilor culturale și sociale cu Boemia și Moravia (Republica Cehă).

Datorită spijinului și colaborării bilaterale dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Cehe prin trimiterea profesorilor nativi de limba cehă în școlile din România în care învață etnici cehi, limba cehă utilizată de aceștia tinde să se uniformizeze și să se apropie mai mult de limba oficială utilizată în Republica Cehă. Din păcate, etnicii cehi care locuiesc mai departe de localitățile nucleu nu pot beneficia de serviciile profesorilor de limba cehă, pentru ei păstrarea limbii materne rămâne doar în sarcina părinților.

În general, vocabularul cehilor din România este mai sărac în comparație cu vocabularul cehilor care trăiesc în țara lor de origine, lipsesc mai ales cuvinte din domeniul tehnic, științific și cultural, bineînțeles cu excepția oamenilor mai citiți. Apoi, în vorbire,

cuvintele lipsă din vocabular sunt înlocuite cu cele din limba română mai ales, adăugându-le terminații cehe.

În calitate de cetățeni ai României sau doar rezidenți, prin manifestarea interesului pentru cunoașterea limbii române în primul rând arătăm respect pentru țara care ne găzduiește, în al doilea rând ne ajută să ne descurcăm mai bine în viața de zi cu zi facilitând o comunicare mai eficientă.

Pe de altă parte, încurajarea bilingvismului sau multilingvismului la copii nu are niciun dezavantaj. Limbile pe care le vorbim sunt parte a identității noastre. Pentru dezvoltarea personală a copiilor care vorbesc alte limbi sau varietăți de limbi decât cele ale școlii, este important ca aceste limbi să fie tratate într-un mod pozitiv de instituțiile școlare. O abordare prin care nu este permisă limba vorbită acasă, nu este o opțiune. În cazul copiilor de vârstă mică o interdicție nu are sens pentru că ei nu au conștiința metalingvistică pentru a înțelege. Copiii de vârstă preșcolară din familii bilingve, în comunicare vor utiliza cuvinte din ambele limbi, chiar într-o singură propoziție.

Tabelul 1. Alfabetul limbii cehe și al limbii române

Limba cehă	***Limba română***
Abeceda [*Abeţeda*] 26 caractere din alfabetul latin și caractere suplimentare formate prin aplicarea de semne diacritice (Á, á, É, é, Í, í, Ý, ý, Ó, ó, Ú, ú, Ů, ů, Č, č, Ď ď, Ě, ě, Ch, ch, Ň, ň, Ř, ř, Š, š, Ť, ť, Ž, ž) în total 42 litere	**Alfabetul** 26 caractere din alfabetul latin și 5 caractere suplimentare formate prin aplicarea de semne diacritice (Ă, ă, Â, â, Î, î, Ș, ș, Ț, ț), în total 31 litere
Limba cehă are una dintre cele mai fonemice ortografieri în cadrul limbilor europene.	Scrierea limbii române este în mare măsură o scriere fonetică, asociind fiecărui fonem câte o literă, cu unele excepții.

Tabelul 2. Cuvinte uzuale, care ar putea fi folosite de preșcolar în vederea satisfacerii nevoilor de bază, utile educatoarei la începutul activității cu preșcolarul de etnie cehă

Limba cehă	***Limba română***
Saluturi: Dobré ráno! Dobrý den! Ahoj! Čau! Dobrý večer! Dobrou noc! Cuvinte uzuale:	 Bună dimineața! Bună ziua! Bună! Ceau! Bună seara! Noapte bună!
Školka	Grădinița
Voda, pít	Apă, a bea
Dům, domů	Casă, acasă

Mama, tata, dar și Maminka, tatínek	Mama, tata Mămica, tăticul
Bába/babi, babička, děda, dědeček	Bunica, bunicul
Na záchod (na malou/čurat, na velkou/kakat)	La toaletă (lipsa mică/ pișu, lipsa mare/caca)
Sklenička	Biberon
Mlýko sau mléko	Lapte
Papat, jíst, jídlo	A păpa, a mânca, mâncare
Hra, hračka, hrát si	Joc, jucărie, a se juca
Auto/autíčko, panna / panenka	Mașină/ mașinuță, păpușă/ păpușică
Kolo / kolečko, do kola	Roată, cerc, dar și bicicletă / rotiță, în cerc
Stůl, židle/ stolice (arhaic),	Masă, scaun,
Dveře, okno/ vokno (în dialectul local)	ușa, fereastra
Papír, tužka / plavajz (din germană), barva, barevná tužka	Hârtie, creion, culoare, creion colorat

5.2. Să ne cunoaștem reciproc - *activități axate pe educația interculturală*

Învățarea centrată pe copil presupune o regândire a rolului cadrului didactic și al copilului. Copilul devine actorul cel mai important, iar cadrul didactic are rolul de a-l ajuta în procesul de învățare prin construirea unor contexte care să îl stimuleze. Contexte care sunt reprezentate de activitățile desfășurate pentru fiecare domeniu experiențial, dar și activitățile de dezvoltare personală sau cele liber alese. Centrarea procesului educaţional asupra copilului presupune preocuparea permanentă a educatorilor pentru cunoaşterea copilului ca individualitate şi adaptarea programelor de formare la profilul acestuia, după cum afirmă prof. univ. dr. Mușata Bocoș.

Viziunea Programului Educațional Național de Educație pentru Valori „Joc, respect și bucurie” este ca în anul 2030 România să aibă un sistem de educație preșcolară și antepreșcolară dezvoltat și adaptat diversității populației.

Mediul educațional al grădiniței trebuie să ofere diferite contexte de comunicare prin care preșcolarul să se exprime și să utilizeze activ mijloacele de comunicare. Inițial, limbajul exprimă doar nevoile primare sau starea psihică a copilului, pentru ca apoi să ajungă, prin interiorizare, un instrument al gândirii. Mediul educațional din creșe și grădinițe trebuie să reflecte diversitatea culturală într-un mod echilibrat ținând cont de specificul grupelor și de fiecare copil în parte.

Materiale recomandate pentru centrele de activitate și pentru centrul tematic, care reflectă specificul minorității cehe din România:

Artă:
- fotografii cu picturi ale d-lui Mleziva Iosif;
- instrumente de pictură: pensule de diferite forme și mărimi, guașe;
- fotografii cu sculpturi ale d-lui Benedict Ștefan, Mleziva Ioan și alți artiști;

- linguri de lemn, diferite bucăți de lemn, ochi autocolanți;
- bucăți de textil;
- plastilină, pastă modelatoare (aluat din făină și sare 50:50 amestecat cu apă până la obținerea consistenței dorite) pentru activități de modelaj cu tema „Învelim buchty, împletim housky (cozonac)", „Facem cornulețe /rohlíky/ kolače/ dolky";

Joc de rol: - șervete/prosoape/ștergare cu cusături tradiționale cehe;
- șorțulețe din pânză;
- păpușă în costum popular ceh, păpuși/marionete specifice poveștilor cehe: Cârtițel, Arici, Vodník (Omul apelor), Mikeš, Honza etc.;
- pentru Paște: ouă încondeiate, Pomláska (nuielușe împletite), řehtačka (cârâitoare);
- pentru Crăciun: coronițe de advent, săculeți cu numere de la 1 la 24 pentru perioada de advent;
- accesorii pentru pregătirea mesei de sărbători: farfurii, pahare, tacâmuri, model de așezare a mesei etc.;

Bibliotecă: - cărți din literatura cehă pentru copii în limba cehă;
- traduceri în limba română. De exemplu: „Cârtițel și pantalonașii" și „Cârtițel și mașinuța lui" de Zdeněk Miler și Eduard Petiška, traduse din limba cehă de Petra Dobruská;
- cărțile de bandă desenată despre comunitatea cehă din România: „Dolky-n trei straie" și „Nýčko v Banátu" de Ileana Surducan și Petra Dobruská;
- colecție de fotografii cu oameni în port popular ceh de la diverse sărbători și evenimente;
- fotografii cu meserii specifice etniei cehe: împletit de coterițe (nůše), rotar, meseriaș care lucrează roți, căruțe, confecționare păpuși și altele;
- reviste pentru copii în limba cehă, reviste ale minorității cehe: Eibenthalské období, Gernické okénko, Helenské okénko, Český Banát;
- planșă cu alfabetul român și cu alfabetul ceh;

Știință: - „Cum dospește aluatul?" – experiment (vas, apă, zahăr, drojdie, făină, sare, șervet);
- „Cum și de ce înflorește crenguța iarna?" - experiment (crenguță de cireș, vază, lupe, fișă de observare a înfloririi);

- Când, cum și de ce se stinge lumânarea? – experiment (lumânare, borcan) etc.;

Construcții: - lego, cuburi de lemn, bucăți de lemn, bucăți de textil, materiale din natură pentru construcții plane (imagini de podea) și construcții spațiale cu următoarele teme: „Casa mea”, „Biserica”, „Arena pentru festival”, „Drapelul României și drapelul Republicii Cehe”, „Conturul hărții României și conturul hărții Republicii Cehe”, conturul diferitelor animale sau obiecte întâlnite în povești etc.;

Nisip și apă: - păstăi de fasole, fasole, orez, linte, grâu, porumb, pensule mari, pensule din pene de gâscă, nisip, pământ, ghivece, jardiniere, apă, recipiente de diferite mărimi și forme, pâlnii, strecurătoare etc.;

Dezvoltarea exprimării orale și utilizarea corectă a semnificațiilor structurilor verbale orale se poate realiza la preșcolari prin intermediul jocului în diverse variante: a jocului de rol, a jocului de construcții, în cadrul activităților de la centul Artă, Bibliotecă și de la centrul Nisip și apă. Jocul pentru dezvoltarea limbajului presupune îndeplinirea unor condiții pentru o bună desfășurare și anume: existența unor materiale potrivite cu subiectul jocului, spațiu adecvat desfășurării jocurilor, reguli care să ofere securitate jocului, cadrul unui comportament social, implicarea educatoarei prin inițiere de noi direcții și intervenții. Bineînțeles, există activități în care cultivarea și dezvoltarea limbajului este principalul scop al educatoarei, cum ar fi: povestirea, convorbirea, lectura după imagini, lectura educatoarei, jocul didactic, memorizarea, repovestirea ș.a.

Colaborarea cu părinții și comunitatea asigură condiții optime de derulare a procesului de învățământ**.** Pentru o relație optimă de colaborare pot fi utilizate o multitudine de forme și metode: **chestionarele** de la începutul anului școlar sau de la începutul școlarizării care pot conține întrebări privind etnia, religia, informații privind colaborarea familiei și implicarea copilului în activitățile altor organizații; **grupurile online de comunicare cu părinții** (facebook, watsapp) pot asigura o comunicare rapidă și eficientă; **parteneriatul** cu familia și organizația care se ocupă de minoritatea cehă poate asigura sprijin în procurarea materialelor necesare unei cunoașteri reciproce eficiente; **serbările școlare** oferă un bun prilej de a ne cunoaște reciproc; **sărbătorirea zilelor de naștere a copiilor din grupă; participarea părinților la activitățile din clasă; vizitarea** diferitelor obiective din localitate sau a meșteșugarilor.

Când introducem activități care reflectă specificul minorității cehe trebuie să ținem cont de corelarea cu planul de învățământ și cu programul zilnic de activități, de interesul manifestat de copii pentru anumite aspecte, evenimente locale/naționale/internaționale care se derulează pe parcursul anului. Unele activități specifice propuse pot fi abordate ca

evenimente aparte sub forma proiectelor de o zi, altele pot fi integrate în cadrul activităților zilnice ținându-se cont de tema săptămânală și de tema anuală.

5.2.1. Sărbători specifice comunității cehe și nuanțele lor interculturale

Ziua Limbii Cehe - 28 septembrie

În anotimpul toamna începe un an nou școlar. La începutul anului școlar se recomandă abordarea temei anuale Cine sunt/suntem?. În cadrul acestei teme este abordată identitatea preșcolarilor, iar în contextul Zilei Limbii Cehe se pot integra conținuturi cum ar fi numele, vârsta, familia, grupul de prieteni, comunitatea de apartenență, culturile cu care venim în contact, drepturile și responsabilitățile proprii.

Activitățile pot fi reluate cu ocazia zilei de 21 februarie când e **Ziua Internațională a Limbii Materne.**

Elemente comune	***Elemente diferite***
Ziua Limbii Române este sărbătorită la 31 august, fiind instituită prin Legea 53/2013. Ziua Limbii Cehe este sărbătorită la 28 septembrie prin promulgarea Legii nr. 130/2014. Limba română și limba cehă în forma scrisă utilizează alfabetul latin. Valorile promovate de această temă sunt identitatea, familia, empatia și patriotismul. Sugestie de joc amuzant din care extragem morala că toți avem o limbă (organ), dar putem vorbi diferit: preșcolarii scot limba în oglindă, la indicația educatoarei o plimbă sus, jos, în dreapta sau în stânga, o rotesc și rostesc diferite sunete urmărind în oglindă poziția limbii, a buzelor și a dinților.	Limba română este o limbă indo-europeană din grupul italic și din grupul oriental al limbilor romanice. Limba cehă face parte din grupul limbilor slave occidentale. Sunete specifice limbii române, care nu sunt în limba cehă: ă, î, â, Sunete specifice limbii cehe, care nu sunt în limba română, de exemplu, ř, care uneori este exprimat [hw], uneori surd [rsh]. O curiozitate lingvistică din limba cehă este propoziția fără vocale „Strč prst skrz krk.”, înseamnă „Bagă-ți degetul prin gât”.
1. Activitate axată pe cooperare interculturală **Știu să mă prezint!** **Prenumele meu în limba română și în limba cehă:** Exemple: Ana – Anička, Anča (Anicica, Ancia)	

Maria – Marjanka, Maruška, Maňa, Mariška, Marici, Mánička (Marianca, Marușca, Mania, Marișca, Mariți, Manicica)

Ion - Jan, Honza, Honzík, Jeník, Jeníček (Ian, Ienic, Ieniciec)

Gheorghe – Jiří, Jirka (Iri, Irca)

Irina - Jiřina (Irina)

Câți ani ai? Preșcolarul este încurajat să-și spună vârsta utilizând numerale în limba română și în limba cehă: 1-jeden (ieden), 2-dva, 3 – tři (trji), 4- čtyři (știrji), 5-pět (piet), 6-šest (șest), 7 – sedm (sedum), 8 –osm (osum), 9 – devět (deviet), 10-deset;

Prezentare costum popular românesc și ceh.

Audiții muzicale:

- la grupele mici poate fi cântecul „Drag mi-e jocul românesc” (https://www.youtube.com/watch?v=ZPTvNxbmjSY) în limba română și „Ach synku, synku” (https://youtu.be/nZocqnfQa6E) în limba cehă;
- la grupa mare poate fi imnul României și imnul Republicii Cehe, eventual imnul Uniunii Europene

Recitare poezii în limba română și în limba cehă, **interpretare cântece** în limba română și în limba cehă.

2. ***Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh***

Activitate de educație muzicală din Domeniul Estetic Creativ (**DEC**) – învățare cântec

Această activitate poate fi integrată cu o activitate din Domeniul Psihomotric (**DPM**) – deplasare în mers în diferite direcții: în față, în spate, în dreapta, în stânga, învățare dans popular.

Drag mi-e jocul românesc

1) Drag mi-e jocul românesc,
Dar, nu știu cum să-l pornesc.

Ref: Hei. hei, tra-la-la,
la, la, la, la, la, la, la.

2) Bine de nu l-oi porni'
Eu rușine oi pății!!!.

Ref: Hei, hei, tra-la-la
la, la, la, la, la, la, la.

3) Nu te uita la cojoc

Ci te uită cum mai joc!.

Ref: hei, hei, tre-la-la
la, la, la, la, la, la, la (*din folclorul copiilor*)

Cântecul „Drag mi-e jocul românesc” și dansul popular aferent pot fi utilizate ulterior în cadrul Activități liber alese (**ALA 2)** - Joc de mișcare cu text și cânt ori de câte ori solicită copiii sau tema studiată.

Ziua Recoltei – Den díkuvzdání / Poděkování za úrodu / Dožínky

Elemente comune	***Elemente diferite***
Iniţial, cultul recoltelor, sărbătoare care debutează la finalul lunii septembrie şi se desfăşoară până la jumătatea lunii octombrie, părea să predomine în civilizaţiile greacă şi romană, însă studiile au demonstrat că tradiţia provine din regiunile trace. Ziua Recoltei are în centrul preocupărilor punerea în valoare a potenţialului natural, a tradiţiei, a identităţilor şi a conexiunii individului cu natura. Această sărbătoare promovează în mod deosebit valori precum munca, perseverența, recunoștința și generozitatea.	Dožínky este un obicei etnic slavon. Dožínky se serbează în perioada recoltării cerealelor, la seceriș și treierat. În unele localități cu etnici cehi se sărbătoresc Dožínky în luna august, în altele se sărbătorește Ziua Recoltei în octombrie.

1. ***Activitate axată pe cooperare interculturală***

Carnavalul Toamnei – activitate desfășurată în colaborare cu părinții

Părinții sunt anunțați din timp de această activitate pentru a putea pregăti costumele și coșurile cu roadele toamnei.

Prezentarea coșurilor în cehă și română prin diferite jocuri inițiate de educatoare sau de copii.

Parada costumelor și prezentarea costumelor în limba cehă și română. Copiii poartă costume potrivite temei, de exemplu, Zâna Toamnă, dovleac, măr, pară, cartof, mură, morcov, ciupercă, chiar și animale.

Joc senzorial. Degustarea roadelor toamnei. Descrierea gustului în cehă și română. Specificarea fructului și /sau a legumei preferate.

Pe parcursul activității se insistă pe pronunția corectă a cuvintelor în limba română, mai

ales a cuvintelor care conțin sunetele ă, î și â: măr, pară, varză, păstârnac etc.

2. ***Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh***

Dezvoltarea limbajului și a comunicării (DLC) – memorizare

„Pică ploaia pe burlane
Pic, pic, pic!
Cad castane dolofane
Poc, poc, poc!
Cârâie în pom o cioară
Câr, câr, câr!
Vai ce frig este afară!
Bâr, bâr , bâr!”
(din folclorul copiilor)

După activitatea de memorizare, aceste versuri pot fi folosite ca **Tranziție** pe toată perioada anotimpului toamna.

Sfântul Andrei - Svatý Ondřej – 30 noiembrie

Elemente comune	***Elemente diferite***
Andrei și Simon sunt doi frați pescari care au fost chemați de Isus să devină apostoli. Andrei este unul dintre Apostoli. Noaptea de dinaintea Sfântului Andrei este noaptea strigoilor, farmecelor de dragoste și de aflare a rodniciei ogorului. Valorile promovate de activitatea de plantare a grâului sunt perseverența și răbdarea.	Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat este ocrotitorul României. Noaptea Sfântului Andrei este o noapte importantă în tradiția populară românească, ea marcând sfârșitul toamnei și începutul iernii. Tradiția spune că cel ce plantează grâu în această noapte poate să afle cum va fi noul an în funcție de cum va crește grâul.

1. ***Activitate axată pe cooperare interculturală***

Plantare grâu

Domeniul Om și Societate (DOS)- Activitate practic-gospodărească

Se va face o scurtă introducere despre Sfântul Andrei. Copiii sunt încurajați să povestească cum sărbătoresc această zi în familiile lor, atât la români, cât și la cehi. Se poartă discuții despre cum cresc plantele, de ce au ele nevoie ca să crească. În timpul plantării materialele utilizate și acțiunile sunt denumite în cehă și în română.

La finalul activității copiii audiază sau memorează următoarele versuri:

„Cum va crește grâul de voios
Drept, înalt și plin de viață
Așa să cresc și eu sănătos
Pur la suflet ca roua de dimineață”

(Sursa: https://www.youtube.com/watch?v=IOMYmE5PjjI)

2. Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh

Activitate liber aleasă (ALA 2)

Joc amuzant

În noaptea de Sfântul Andrei fetele tinere mergeau să bată în cotețul găinilor și spuneau: „Cocoșule, cocoșule, cucurigă, dacă primesc soț dă-mi de veste. Voi găinilor, lăsați cotcodăcitul, nu-mi stricați măritișul.”

În limba cehă cocoșul face kykyrký, iar găina face kokodák.

Copiii stau așezați în semicerc pe scăunele. Fiecare copil este invitat pe rând să se așeze pe scăunelul din față. Copilul din față bate. Ceilalți copii spun în cor: „Cocoșule, cocoșule, cucurigă! Găină, găină, cotcodăcește! Copilul din față alege dacă spune „cucurigu” sau „cotcodac”. Toți copiii repetă, apoi copilul din față alege următorul jucător, un băiat dacă a ales „cucurigu” sau o fată dacă a ales „cotcodac”.

Sărbători de iarnă și specificul lor intercultural

Postul Crăciunului - Adventul

Elemente comune	***Elemente diferite***
Postul Crăciunului sau Adventul este perioada de pregătire pentru Nașterea Domnului. Este o perioadă a bucuriei, a iertării și a generozității. Specifice acestei perioade sunt colindele și coronița de advent cu patru lumânări.	Perioada Postului Crăciunului la românii de religie ortodoxă ține aproximativ 6 săptămâni, iar perioada Adventului la etnici cehi de religie romano-catolică, evanghelică sau baptistă ține 4 săptămâni. Calendarele de Advent, îndrăgite de copii, sunt pentru 24 de zile.

1. Activitate axată pe cooperare interculturală

Confecționare coronițe de advent

Domeniul Om și Societate (DOS) – Educație pentru societate și Activitate practică

Această activitate poate avea loc după prima duminică de advent. Copiii de etnie cehă vor povesti despre sfințirea coronițelor de advent de la biserică. Vor răspunde la întrebări precum: Cine a pregătit coronița? Cine a dus coronița la biserică? Ce a făcut preotul la

biserică? Din ce este făcută coronița? (de regulă, din ramuri de brad) Câte lumânări sunt pe coroniță? Câte lumânări se aprind? Când se aprind? Ce se întâmplă când se aprinde cea de-a patra lumânare?

Copiii își desenează palma pe hârtie verde de diferite nuanțe, apoi o decupează. Se așază pe scăunele în cerc. Educatoarea le spune că a început perioada de pregătire pentru Crăciun și trebuie să ne pregătim sufletul pentru această frumoasă sărbătoare, Nașterea Mântuitorului, cu gânduri bune, de pace, bucurie, iubire, speranță, iertare, generozitate, ajutor, prietenie, bună-înțelegere etc. Educatoarea pune în mijlocul cercului un cerc suport pentru coroniță și pornește o colindă în surdină, ea așază prima palmă decupată și alege cu privirea sau prin gesturi următorul copil care va așeza palma lui decupată, apoi acesta va alege următorul copil și se va așeza înapoi la locul lui. Se va proceda astfel până ce toți copiii își vor așeza pălmuțele din hârtie.

După ce au fost așezate toate pălmuțele, educatoarea trimite cele patru lumânări din mână în mână astfel încât să le simtă și să le numere toți copiii. Apoi le așază pe coroniță.

Este aprinsă prima lumânare și copiii împreună cu educatoarea ținându-se de mână recită rugăciunea „Înger, îngerașul meu”.

(Sursa: https://ro.pinterest.com/pin/571183165350149232/)

În această perioadă aprinderea lumânării și recitarea rugăciunii sau cântarea unui colind pot fi incluse în *Rutina zilnică* în cadrul *Întâlnirii de dimineață* sau această activitate poate fi utilizată ca *Tranziție* de la o activitate la alta.

Lumânările pot fi numerotate, astfel activitatea contribuie la însușirea numerației 1-4.

2. Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh

Calendarul de advent

Activități de dezvoltare personală (ADP)

Tranziții pentru perioada adventului

24 de săculeți cu provocări – frământări de limbă: „Repetă după mine, rostește încet, apoi

din ce în ce mai repede!”

Cei 24 de săculeți sunt numerotați și expuși la vedere. Fiecare săculeț conține un bilețel cu o provocare. Provocările se pot repeta.

Frământări de limbă propuse:

„Când mă gândesc că te gândeşti că mă gândesc la tine, gândeşte-te că mă gândesc că te gândeşti la mine.”	
„O babă bălană mănâncă o banană babană.” *bălană – blondă; babană - mare*	
„O barză brează face zarvă pe o varză.” *brează - cu o pată albă*	
„Florica, fata fierarului Fănică, fierbe fasole fără foc, fiindcă focul face fum.”	

„O întâmplare întâmplătoare s-a-ntâmplat din întâmplare.”	
„Rică nu știa să zică Râu, rățușcă, rămurică Dar de când băiatu-nvață Poezia despre rață Rică a-nvățat să zică Râu, rățușcă, rămurică.”	
„Vând muzică de jazz Și haine de bun-gust În New-York și Quebec La preț fix” *(Pangramă -folosește toate literele alfabetului)*	
„Rudolf, renul cu nas roșu, Ajută mereu pe Moșu’. Și noaptea, când mergea, Nasul lui strălucea.”	
Sursa: *(http://vorbestecorect.ro/Home/Framantari)*	

Sfânta Barbara- Svatá Barbora / Barborky

Elemente comune	***Elemente diferite***
Sfânta Barbara, arhaic Sfânta Varvara este considerată patroana minerilor, geologilor, arhitecților, artileriștilor, prizonierilor etc. Sfânta este sărbătorită de Biserica Ortodoxă	Sfânta Barbara (Barborky) se sărbătorește în comunitățile cehe pentru că istoria cehilor din Banat este strâns legată de minerit. În seara zilei de 3 decembrie, fetele

și de Biserica Catolică în data de 4 decembrie. La nivel preșcolar tema despre Sfânta Barbara promovează binele, bunătatea, încrederea, credința și curajul.	adolescente, numite Barborky, îmbrăcate în alb, cu fața acoperită cu un voal alb, în mână cu bâte lungi (1,5-2 m), clopoțel și coșuri cu bomboane și nuci vizitează familiile cu copii mici. Barborky intră în case sunând din clopoțel și bâtând cu bâtele, cu îndemnul „Modlite se!" (Rugați-vă!) și întrebarea „Byli jste hodný?" (Ați fost cuminți?). Copiii sunt îndemnați de părinți și familie să recite o rugăciune, eventual o poezie. Pentru aceasta sunt răsplătiți cu bomboane și nuci.

1. ***Activitate axată pe cooperare interculturală***

În cadrul Întâlnirii de dimineață preșcolarii împreună cu educatoarea identifică copiii, membrii familiilor sau ai comunității care poartă numele de Barbara, Barbora, Varvara, Bára, Barunka, Baruška. Dacă se identifică un copil la nivelul grupei cu acest nume, atunci i se cântă „Mulți ani trăiască" în limba română și în limba cehă „Hodně štěstí zdraví".

Barborka poate fi invitatul special al zilei. Se recomandă ca părinții și copiii să fie anunțați cu o zi înainte despre activitate.

Educatoarea anunță tema zilei și invitatul special al zilei: „Astăzi, copii, avem un invitat special. O femeie numită Barborka, îmbrăcată în alb, cu fața acoperită, cu un bât lung pentru copiii care nu sunt cuminți și un coș cu dulciuri și fructe pentru copiii cuminți.

Barborka dorește să-i recităm o rugăciune sau o poezie și ne va răsplăti cu dulciuri și fructe. Obiceiul acesta este întânit la cei de etnie cehă, așa cum este .... (numele copilului/copiilor din grupă). Pentru a o putea primi pe Barborka cum se cuvine și pentru a primi răsplata ei din coș, azi vom învăța o rugăciune."

În cadrul domeniului Dezvoltarea limbajului și a comunicării preșcolarii vor memoriza rugăciunea „Înger, îngerașul meu". La finalul activității, în grupă este invitată Barborka (fată/femeie îmbrăcată în alb).

Sursa:
https://www.facebook.com/photo?fbid=584137633518119&set=pcb.584139516851264
Copiii de etnie cehă pot recita o rugăciune în limba cehă: „Otče náš" (Tatăl nostru) sau „Andělíčku můj strážníčku" (varianta în cehă a rugăciunii „Înger, îngerașul meu"). Toți copiii recită rugăciunea „Înger, îngerașul meu" în limba română:

„Înger, îngerașul meu,
Ce mi te-a dat Dumnezeu,
Totdeauna fii cu mine
Și mă-nvață să fac bine!
Eu sunt mic – tu fă-mă mare;
Eu sunt slab – tu fă-mă tare;
În tot locul mă-nsoțește
Și de rele mă ferește!"

2. ***Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh***

Povestea Sfintei Barbara poate fi utilizată în cadrul activității pe domenii experiențiale la Domeniul Dezvoltarea limbajului și a comunicării (DLC) sau la Momentul poveștilor.

„**Povestea Sfintei Barbara**" – poveste după imagini

(Sursa: https://deti.vira.cz/objevuji/boha-a-viru/apostolove-a-svati/svati/barbora-traducere)

Barbara a trăit demult, cam în jurul anului 300, în Turcia. Ea era foarte frumoasă. Când a crescut, mulți bărbați au avut intenția să o ceară în căsătorie, dar tatăl ei i-a alungat pe toți. Oricum Barbara nu intenționa să se mărite.

În secret ea a aflat despre Isus Hristos și a decis să-și dedice viața Lui.

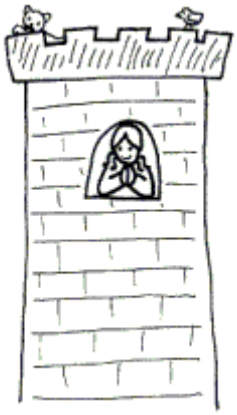

Tatăl ei, care nu era credincios, a aflat despre intențiile fiicei lui. Pentru că pe atunci învățăturile creștine au fost interzise, ca s-o ferească de probleme, a închis-o într-un turn.

Barbara a fost foarte bine păzită. Dar unul dintre paznici a fost în secret creștin, astfel că fata a continuat să învețe despre credința în Hristos. Pe ascuns a fost adus un preot și ea a fost botezată.

Tatăl ei când a aflat s-a supărat foarte tare și a trimis-o la închisoare. Pe drum spre închisoare de rochia Barbarei s-a agățat o crenguță.

Barbara a suferit foarte mult în închisoare, dar tot nu a renunțat la credința ei în Dumnezeu. Tatăl a fost foarte supărat și a vrut s-o oblige să renunțe la credința în Hristos. Barbara nu a cedat. Într-o zi, cuprins de furie, tatăl a vrut s-o ucidă. În momentul în care a ridicat sabia Barbara a fost acoperită de pământ și astfel a fost salvată, iar tatăl a fost lovit de trăznet.

Tot atunci crenguța care s-a agățat de rochia Barbarei a înflorit. A fost o crenguță de cireș.

Educatoarea aduce o crenguță de cireș, care va fi plasată în zona centrului Știință și care va fi urmărită de copii utilizând lupa. Aceasta ar trebui să înflorească până la Crăciun prevestind un an bun.

Moș Nicolae – Mikuláš

Elemente comune	*Elemente diferite*
Moș Nicolae sau **Moș Neculai** este un personaj legendar și mitic, care aduce daruri copiilor în ajunul sărbătorii de Sfântul Nicolae în seara zilei de 5 decembrie. Personajul este asemănător lui Moș Crăciun, ambii fiind o adaptare după Sfântul Nicolae, purtând straie roșii și oferind cadouri. Obiectul specific acestei sărbători este cizmulița sau ghetuța. Moș Nicolae vine călare pe un cal alb și lasă cadouri în cizmulițe pentru copiii cuminți, iar dacă nu, o nuielușă. Valorile promovate sunt bunătatea, cumințenia, generozitatea, empatia și răbdarea.	La etnici cehi Mikuláš este reprezentat ca un episcop cu barbă albă, cu o carte de scripturi și trei mere simbolice sau bile de aur. Acestea sunt menite să amintească faptul că credința creștină a lui Nicolae a salvat din sclavie trei fiice care erau pe cale să fie aruncate în ruină de tatăl lor îndatorat. Alte atribute legendare includ un sceptru și o mitră de episcop (căciula Sfântului Nicolae). Mikuláš este însoțit de înger și de drac, nu sunt excluse și alte personaje. Copiii se pregătesc să-i recite o poezie sau să-i cânte un cântec. Copiii cuminți primesc fructe și dulciuri, iar cei neastâmpărați primesc de la drac drept avertisment cărbune și coji de cartofi.

1. ***Activitate axată pe cooperare interculturală***

Moș Nicolae / Mikuláš vine în vizită

Este perioada de pregătire pentru sărbătoarea Crăciunului și pentru cea mai îndrăgită serbare. În unele locuri marele eveniment are loc de Sfântul Nicolae, în altele într-o zi mai aproape de Crăciun. Copiii sunt așezați în semicerc și primesc vizita lui Moș Nicolae. Blândul Moș Nicolae este însoțit de înger, personajul drac este lăsat pe hol să nu sperie copiii. Copiii recită poezii și cântă colinde în limba cehă și în limba română. La final primesc aprecieri verbale, fructe și dulciuri.

(Sursa: https://www.jimejinak.cz/svaty-mikulas-a-jak-to-vlastne-bylo/)

2. Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh

„Cizmulițele nerăbdătoare”

Domeniul Limbă și Comunicare (DLC) - audierea textului poveștii

(se poate accesa la următorul link: https://www.youtube.com/watch?v=4lwHDJU7QkI)

Întrebări pentru înțelegerea textului:

Care este titlul poveștii?

Ale cui erau cizmulițele? (ale Anei)

De ce au plecat cizmulițele? (nu au avut răbdare)

Cu cine s-au întâlnit ele? (cu câinele, pisica)

Cine era bătrânul? (Moș Nicolae)

Ce animal îl însoțea pe Moș Nicolae? (măgărușul)

Ce au învățat cizmulițele? (să aibă răbdare)

Tu ce ai învățat din poveste? (să am răbdare)

Cizmele sunt un tip de încălțăminte. Ce alt tip de încălțăminte cunoști? (ghete, papuci de casă, pantofi, sandale etc).

În timpul conversației preșcolarii sunt încurajați să răspundă la întrebări în propoziții.

Crăciunul și colindatul - Vánoce a koledování

Elemente comune	***Elemente diferite***
Crăciunul sau Nașterea Domnului este o sărbătoare creștină celebrată la 25 decembrie (după Stil nou, în calendarul gregorian) sau 7 ianuarie (după Stil vechi, în calendarul iulian) în fiecare an. În România, unde creștinii sunt majoritari, Crăciunul e de asemenea sărbătoare legală, iar sărbătoarea se prelungește în ziua următoare, 26 decembrie: a doua zi de Crăciun. De la debutul secolului al XX-lea, Crăciunul devine și o sărbătoare laică, celebrată atât de către creștini, cât și de către cei necreștini, centrul de greutate al celebrării deplasându-se de la participarea în biserică la rit spre aspectul familial al schimbului de cadouri sau, pentru copii,	În Banat colindătorii iau cu ei un băţ din lemn de alun încrustat în coajă. Băţul este lovit de podeaua casei pentru a alunga duhurile rele. Alunul fiind naşul, în folclorul românesc, cu el se alungă şerpii, norii, spre a feri gospodăria de diavoli şi a-i aduce prosperitate. Bătrânii aruncă în faţa colindătorilor boabe de grâu şi porumb. Oamenii cred că dacă vor amesteca boabele peste care au trecut colindătorii cu sămânţa pe care o vor pune în brazdă vor avea parte de o recoltă bună în anul care vine. La etnici cehi se colindă tot în Ajun de Crăciun. În unele localități se colindă în noaptea de Crăciun doar cei care poartă

„darurilor de la Moș Crăciun.” Împodobirea bradului este comună. Valorile transmise de această sărbătoare sunt bunătatea, întrajutorarea și generozitatea.	numele Ștefan, Ștefania. La creștinii romano-catolici, anglicani, reformați, evanghelici și unitarieni Sfântul Ștefan se sărbătorește a doua zi de Crăciun, pe 26 decembrie, iar de cei ortodocși și greco-catolici pe 27 decembrie.

1 Activitate axată pe cooperare interculturală

Activitate extrașcolară - **Colindatul din Ajunul Crăciunului**

Copiii români împreună cu copiii de etnie cehă colindă împreună fiind însoțiți de educatoare și părinți. Din recuzita colindătorului face parte colinda (bățul), traista sau coșul, clopoțelul și alte instrumente de percuție. Copiii colindă în limba română la casele românilor și în limba cehă la casele etnicilor cehi sau în funcție de solicitarea gazdei. La colindele în limba română bat ritmul cu bățul, la colindele în limba cehă utilizează alte instrumente de percuție.

2. Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh

Sorcova

Domeniul Limbă și Comunicare (DLC) - memorizare urătură

Sorcova este un obicei popular românesc, practicat pe 1 ianuarie. Aparținând obiceiurilor de Anul Nou, umblatul cu Sorcova e mai cu seamă bucuria copiilor. Aceștia poartă o sorcovă confecționată dintr-un băț în jurul căruia s-au împletit flori de hârtie colorată. Înclinată de mai multe ori în direcția unei anumite persoane, Sorcova joacă rolul unei baghete magice, înzestrate cu capacitatea de a transmite vigoare și tinerețe celui vizat. Textul urării, care amintește de o vrajă, nu face decât să întărească efectul mișcării Sorcovei.

Copiii iubesc urăturile și strigăturile, iar în folclorul comunității cehe nu sunt astfel de urături sau strigături potrivite copiilor mici dedicate Anului Nou. Preșcolarii pot memoriza „Sorcova” în cadrul unei activități de DLC sub îndrumarea educatoarei sau, în funcție de nivelul preșcolarilor din grupă, memorizarea poate fi realizată prin metoda învățării/predării reciproce în grupuri mici în cadrul centrului „Bibliotecă” sau prin învățare dramatizată în cadrul centrului „Joc de rol”.

„**Sorcova**, vesela,
Să trăiți să-ntineriți
Ca un măr, ca un păr,
Ca un fir de trandafir.

Tare ca piatra, Iute ca săgeata Tare ca fierul, Iute ca oțelul La anul și la mulți ani!” *(din folclorul popular))*

Carnaval de Fărșang – Masopust / Karnaval/ Kinderbal/ Maškarní ples

Elemente comune	***Elemente diferite***
Această sărbătoare marchează începutul Postului Paștilor și este momentul de cumpănă dintre vechiul și noul An Agrar, precedat de ritualurile și datinile care pregătesc evenimentul. Masopust nu este o sărbătoare creștină, dar se stabilește în funcție de Paști și anunță începutul Postului Paștilor. Perioada de desfășurare a sărbătorii poate fi la sfârșitul lunii februarie, începutul lunii martie. Este o sărbătoare care pune în valoare tradițiile.	La etnici cehi, această sărbătoare poartă denumiri diferite, în funcție de zonă și de influențele lingvistice. De la mesele bogate din această perioadă nu pot lipsi gogoșile. Printre măștile tradiționale se numără ursul, ursarul învelit în paie, coșarul, baba cu coterița și multe alte măști în funcție de imaginația participanților. Alaiul cu măști trece prin tot satul. Au loc balurile cu măști. În prezent, în multe locuri, această sărbătoare este dedicată mai ales copiilor. Alaiurile cu măști desfășurate de adulți sunt deja o raritate.

1. ***Activitate axată pe cooperare interculturală***

Carnaval / Maškarní ples

La petrecerea de Carnaval participă toți copiii.

Etapele Carnavalului:

- Parada costumelor – se poate desfășura având pe fundal Marșul lui Radetzky de Johann Strauss;
- Prezentarea constumelor în limba română și în limba cehă;
- Jocuri dansante specifice:

„Scaunele muzicale”

Scăunelele sunt așezate în cerc, spate în spate. Copiii se așază pe scaune. Numărul copiilor trebuie să fie cel puțin cu unu mai mare decât numărul scaunelor. Pe muzică copiii dansează în jurul scaunelor bătând cu mâinele deasupra capului. Când se oprește muzica, copiii se

aşază. Copilul/copiii rămaşi fără scaune sunt scoşi din joc. Jocul continuă până când rămâne doar un copil câştigător. „Dansul Hepa” Este un dans desfăşurat în perechi. Un copil fără pereche dansează printre dansatori cu o mătură în mână întoarsă în sus ornată cu fâşii de hârtie creponată. Când acesta dă drumul la mătură se opreşte muzica şi se schimbă partenerii de dans. Copilul rămas fără pereche este următorul care dansează cu mătura. Scopul este să-ţi găseşti alt partener de dans să nu ajungi să dansezi cu mătura sau cu acelaşi partener, dar cei mici vor dori toţi să danseze cu mătura. Pentru aceste jocuri se poate folosi muzică populară cehească din folclorul copiilor accesând următorul link: https://youtu.be/hES2zIHyTkQ. Se pot desfăşura şi alte jocuri muzicale potrivite copiilor preşcolari şi îndrăgite de aceştia, de exemplu, Limbo, Dansul răţuştelor, Dansul prieteniei şi altele. La finalul activităţii copiii vor fi recompensaţi cu gogoşi.
2. ***Activitate axată pe achiziţia elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preşcolarului ceh*** Domeniul Limbă şi Comunicare (DLC) – lectura educatoarei **„Ursule brun, ursule brun, tu ce vezi?”** de Eric Carle şi Bill Marin Jr. Este o carte cu ilustraţii calde, exuberante şi cu un text amuzant şi ritmat, „Ursule brun, ursule brun, tu ce vezi?” este o carte care invită copiii de vârste mici să se joace şi să se familiarizeze cu primele noţiuni despre culori şi câteva animale foarte cunoscute. Datorită structurii sale repetitive şi dinamice, aceasta este o carte-jucărie foarte potrivită pentru numeroase activităţi şi jocuri. Copiii de etnie cehă sunt încurajaţi să repete denumirea culorilor şi a animalelor în limba română, se încurajează o pronunţie corectă fără a descuraja comunicarea. Textul este foarte simplu cu patternuri (cuvinte, propoziţii care se tot repetă). După câteva repovestiri cu ajutorul educatoarei, de obicei, copiii memorează povestea şi citesc cartea „singuri”. Ulterior în cadrul jocului de rol sunt pregătiţi să reproducă replicile personajelor.

Sărbători de primăvară – vară şi specificul lor intercultural

Ziua Femeii – Mezinárodní den žen (MDŽ)

Elemente comune	***Elemente diferite***
Ziua Internaţională a Femeii se sărbătoreşte pe 8 martie şi este o zi în care femeile sunt	În cultura minorităţii cehe această sărbătoare nu are parte de multă atenţie. Atitudinea faţă

recunoscute pentru realizările lor, fără a ţine cont de diferenţele naţionale, etnice, lingvistice, culturale, economice sau politice. Uneori se confundă cu Ziua Mamei. În România, Ziua Mamei a fost declarată sărbătoare publică începând din 2010 şi este sărbătorită în prima duminică a lunii mai. Tot atunci s-a stabilit și Ziua Tatălui, în a doua duminică din luna mai. În Republica Cehă, Ziua Mamei este sărbătorită în a doua duminică din luna mai, iar Ziua Tatălui în a treia duminică din luna iunie. Totuși, ziua de 8 Martie - Ziua Femeii este mai vizibilă și sărbătorește în mod deosebit femeile devenite mame. Valorile puse în evidență sunt dragostea, răbdarea, recunoștința și respectul.	de această sărbătoare a fost preluată din Republica Cehă. Multora le amintește de regimul trecut, când sărbătorile au fost obligatorii, iar femeile au fost prezentate în principal ca muncitoare și luptătoare pentru socialism și pace. Mulți oameni au încetat ulterior să mai sărbătorească Ziua Internațională a Femeii, considerând că este o sărbătoare artificială inventată de reprezentanții regimului comunist. În prezent generația tânără revine treptat la celebrarea acesteia. Sărbătorită pe 8 Martie sau în luna mai, mama este centrul universului pentru copilul preșcolar.

1. ***Activitate axată pe cooperare interculturală***

Clopoțel pentru mama

Domeniul Estetic Creativ (DEC) – Educație muzicală - audiție muzicală în limba cehă și exersarea emiterii corecte a sunetelor „ț” și „l” prin onomatopee**.**

Materiale necesare: trei clopoței numerotați care emit sunete diferite, clopoței de hârtie pentru fiecare copil, mijloace tehnice pentru audierea cântecului;

Exerciții pentru emiterea corectă a sunetului „t” și „s”:

Cum face șarpele? (sâsâie, s s s)

Cum face trompeta? (ta, ta, ta)

Pronunțăm rapid suntele t-s până ce se contopesc și se aude „ț”.

Zâmbet pentru mama – zâmbim cu buzele întinse arătând dinții care sunt aproape închiși, lăsăm jetul de aer rece să iasă repede printre dinți.

Exerciții pentru emiterea corectă a sunetului „l”:

Cântăm: la la la, le le le, li li li , lo lo lo, lu lu lu.

Educatoarea sună din fiecare clopoțel și cere copiilor să imite sunetul auzit.

Se constată că în limba română sunetul clopoțelului este „clin-cling-cling”, iar în limba cehă „ţingylingy/ţinkylinky”

Copiii audiază cântecul în limba cehă, imită mișcarea clopoțelului și onomatopeele din cântec.

Prima strofă și clopoțelul numărul 1:

„Ținkylinky țililink, țililililink! Ținkylinky țililink, țilili țililink!

... bim, bam, ... ținkylinky țink, ... țililink ținky țink”

A doua strofă și clopoțelul numărul 2:

„Ținkylinky țililink, țililililink! Ținkylinky țililink, țilili țililink!

A treia strofă și clopoțelul numărul 3:

„Ținkylinky țililink, țililililink! Ținkylinky țililink, țilili țililink!

... ținkylinky țink, ... țililink ținky țink”

Cântecul poate fi accesat la următorul link:

https://www.youtube.com/watch?v=CVEiKqPKs-E

2. ***Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh***

Mama mea

Domeniul Limbă și comunicare (DLC) – descrierea/caracterizarea unui personaj

Ce zi este astăzi? (8 Martie)

Ce sărbătorim astăzi? (Ziua Femeii)

Care este cea mai importantă femeie din viața noastră? (mama)

<u>Metoda Diamantul</u>

- Primul rând – numele personajului (mama)
- Al doilea rând – 2 adjective care o descriu pe mama

Cum este mama? (bună, blândă, iubitoare, răbdătoare, iertătoare, frumoasă, tânără, cu păr lung/ scurt, ochi albaștrii/căprui, înaltă, scundă etc)

- Al treilea rând- 3 verbe care denumesc acțiunile mamei

Ce face mama pentru tine? (gătește, spală, calcă, îmi citește, lucrează etc)

- Al patrulea rând – o propoziție despre ceea ce simți pentru mama
- Al cincilea rând – un simbol al mamei (inimă, floare, soare, luna etc)

Copiii primesc fișă cu diamantul. Pe diamant lipesc cuvinte sau imagini în funcție de indicațiile educatoarei și de preferința lor.

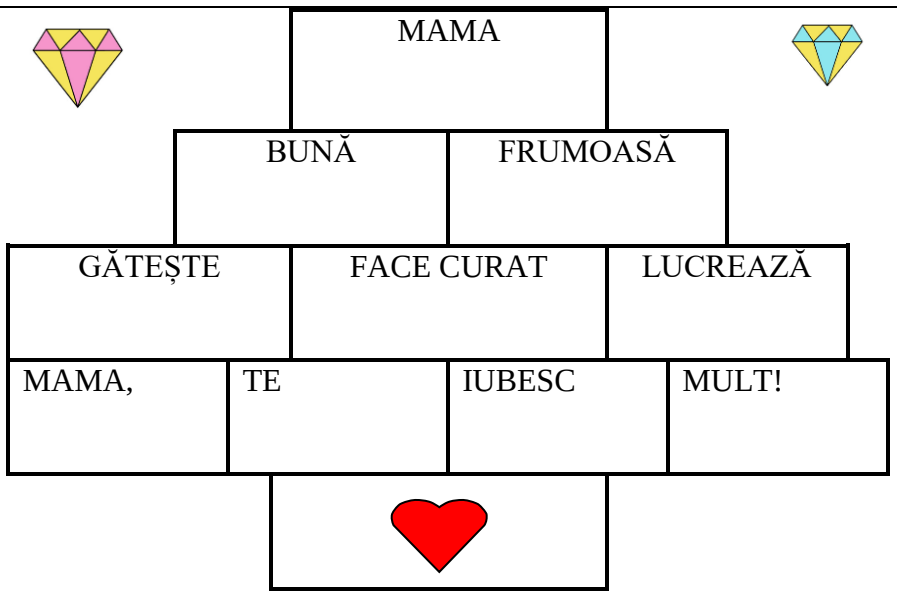

La finalul activității fiecare copil își prezintă diamantul. Copiii de etnie cehă își prezintă diamantul în limba română și în limba cehă.

Paștele – Velikonoce

Elemente comune	*Elemente diferite*
Dincolo de ouă roşii şi iepuraşi de ciocolată, Paştele este cea mai importantă sărbătoare creştină, căci fără realitatea Învierii creştinismul nu ar fi decât o culegere de basme frumoase. Paștele este asociat cu anotimpul primăvara. În această perioadă, când natura prinde din nou viață, popoarele păgâne sărbătoreau fertilitatea, iar creștinii sărbătoresc Învierea lui Hristos, care deschide calea spre viață. Valorile promovate de obiceiul Cârâitului/Řehtání sunt: - responsabilitatea, pentru că grupurile de copii sunt mixte, cei mari trebuie să aibă grijă de cei mici; - punctualitatea, grupurile pornesc din locuri prestabilite la ore fixe; - corectitudinea, la final recompensele	O tradiție specifică etnicilor cehi, practicată cu ocazia acestor sărbători, în special de copii, este Cârâitul (Řehtání). Instrumentul utilizat este cârâitoarea, instrument din lemn care face zgomot, în limba cehă řehtačka, klapačka sau bumbačka în funcție de dimensiune și de sunetul emis. În joia verde, la biserică, în semn de doliu „se leagă clopotele”, iar copiii preiau rolul acestora. Când în mod obișnuit trebuie să bată clopotele (dimineața, la prânz, seara și când cheamă lumea la biserică) copiii se organizează în grupuri și anunță în tot satul. De trei ori pe zi cântă despre trădarea lui Iuda, iar slujba religioasă se anunță tot de trei ori. Sâmbătă, după slujba de Înviere, are loc colindatul de Paște. Copiii colindă din casă în

primite sunt împărțite în mod corect, în funcție de câte ori a participat fiecare copil.	casă cu cântece și strigături specifice. Ei sunt recompensați cu ouă proaspete, ouă vopsite, cu dulciuri și cu bani.

1. ***Activitate axată pe cooperare interculturală***

Ouăle de Paște

Vopsirea sau încondeierea ouălor este tradițională de Paște pentru ambele culturi. Copiii pictează și ornează ouă. În timpul activității copiii povestesc despre cum se desfășoară această tradiție în familiile lor. Ei se exprimă în limba română și în limba cehă. Se insistă pe formularea propozițiilor cu cuvântul ou: Eu am un ou. Tu câte ouă ai? Ouăle tale sunt vopsite. Oul tău e mic. E un ușor. Ce culoare vrei să-i dai oului?; despărțirea în silabe: o-uă, o-uă-le, o-u-șor, o-u-șoa-re etc.

(*Sursa: arhiva personală*)

Pomlázka (nuiele împletite, ornate cu panglică), obicei practicat luni de Paște – joc distractiv Copiii sunt așezați în semicerc. Un copil este în mijloc cu Pomlázka în mână, invită un alt copil și îl atinge cu nuielele împletite și ornate urându-i: „Să fii sănătos, să înverzești și să înflorești ca primăvara!”. Copilul căruia i s-a urat preia nuielele și alege următorul copil căruia îi urează. Jocul continuă până ajung la rând toți copiii.

2. ***Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh***

Domeniul Limbă și comunicare (DLC)

Dezvoltarea limbajului în limba română prin frământări de limbă. Exersarea deprinderii de pronunție a sunetului „â” „Am o cârâitoare care cârâie ca un avion cârâitor. Cârâie tare cârâitoarea, dar mai tare cârâie avionul cârâitor.” Pentru stimularea și motivarea copiilor se poate utiliza o cârâitoare cu care să cârâie după fiecare repetare.

Rusaliile/ Sărbătorile Maiului - Májové svátky

Elemente comune	**Elemente diferite**
Rusaliile au loc a 50-a zi după Paște și prăznuiesc Coborârea Sfântului Duh asupra ucenicilor lui Isus din Nazaret. În Vechiul Testament, Rusaliile sunt, la început, o sărbătoare agricolă de bucurie a evreilor, apoi o aniversare a Legământului, care fusese încheiat la 50 de zile de la ieșirea din Egipt. De Rusalii oamenii obișnuiesc să arboreze la porți ramuri verzi de tei, nuc, plop, stejar pentru a apăra gospodăria de spirite. În unele locuri se arborează Maiul (copac împodobit) în mijlocul localității.	La etnici cehi din satul Eibenthal această sărbătoare este sărbătorită într-un mod deosebit. De obicei în lunea Rusaliilor, după slujbă, se împodobește un mesteacăn cu panglici, fâșii de hârtie creponată și flori. Copacul astfel împodobit este dus de tineri la căminul cultural. Lângă copac se pune o masă pe care se așază un castron pentru bani, pahare și ceva de băut. La masă stă un om mai în vârstă care are rol de staroste și o pereche de tineri, de obicei care urmează să se căsătorească. Perechile de dansatori se aliniază în fața copacului, dansează până starostele face semn să se oprească muzica. Atunci starostele are o cuvântare în care povestește cum au obținut copacul, de unde l-au adus (de obicei, de departe de la vreun teren/câmp al fetei) și prin câte au trecut ca să-l aducă. Dansul continuă și la masă se oprește următoarea pereche când starostele iar oprește muzica și își spune cuvântarea.

1. Activitate axată pe cooperare interculturală

Maiul

Copiii ornează cu fâșii de hârtie creponată o creangă mare. Apoi creanga, astfel ornată este fixată într-o găleată și este așezată în mijlocul sălii de grupă. Copiii dansează pe muzică cehească și românească în jurul copacului ornat (maiului).

Sursa: https://www.facebook.com/photo/?fbid=704710324076150&set=pb.100036115665363.-2207520000

2. Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh

Aerul

Domeniul Științe – Cunoașterea mediului

Începem cu exerciții de inspirare și expirare a aerului.

Imităm sunetul vântului „vâââjjj, vâââjj”.

Fișă de lucru

Denumește și descrie imaginile! Colorează-le pe acelea care sunt acționate de vânt!

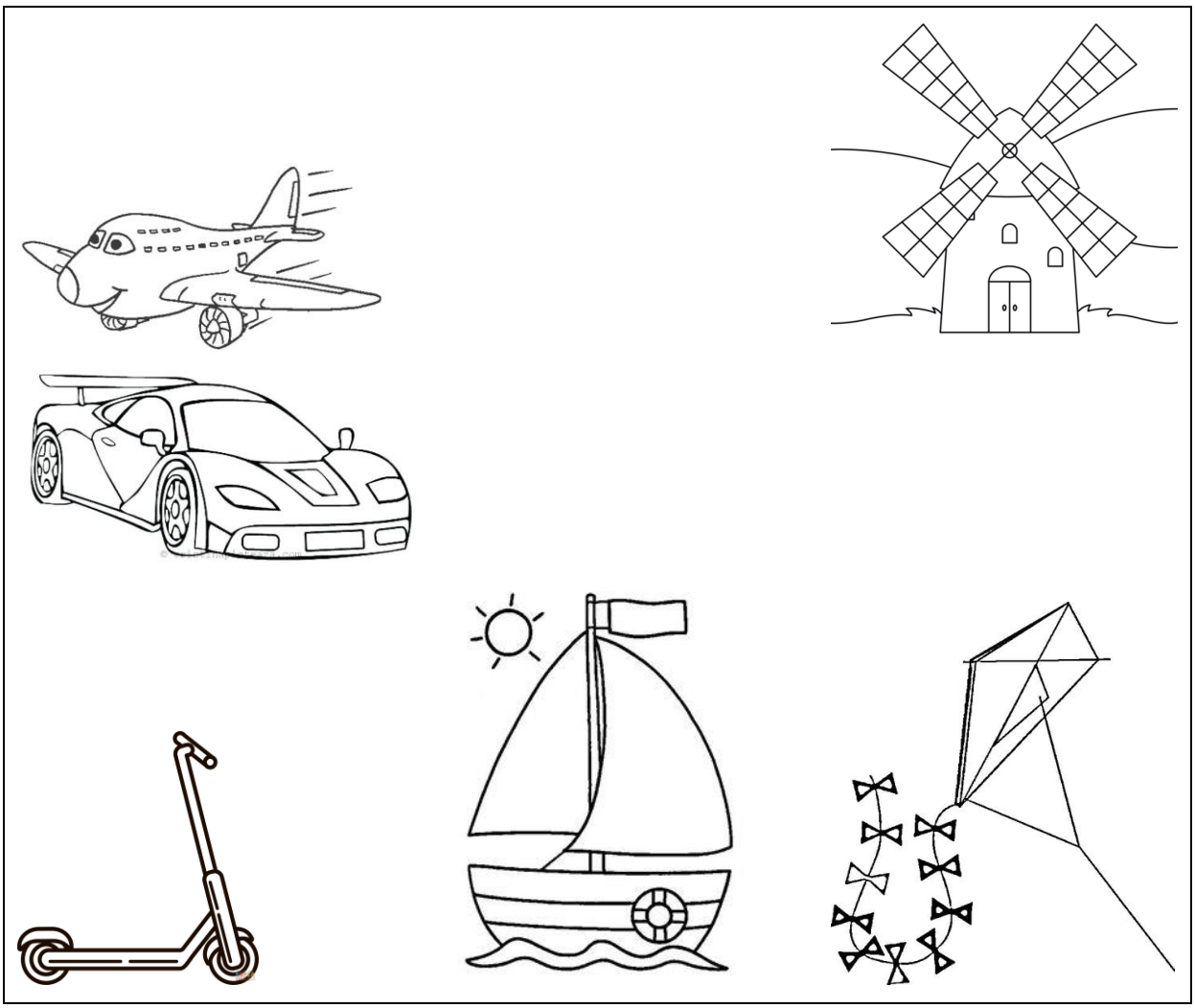

Ziua Copilului - Den dětí

Elemente comune	*Elemente diferite*
În fosta URSS și în țările care i-au fost state satelit, Ziua Copilului este la 1 iunie, prima zi de vară în Emisfera Nordică. Pentru a marca Ziua Copilului sunt organizate diverse evenimente sociale și sportive. Ziua Copilului este menită să atragă atenția lumii asupra drepturilor și nevoilor copiilor.	Ziua copilului este în multe țări o sărbătoare pentru copii care se sărbătorește la date diferite. Copiii de etnie cehă din România se întâlnesc și sărbătoresc împreună această zi prin activități, jocuri sportive, vizite și excursii.

1. ***Activitate axată pe cooperare interculturală***

Ne jucăm împreună

Numărători în limba română și în limba cehă

Poezii scurte, ritmate care se recită silabisit și au ca scop alegerea sau excluderea

partenerilor de joc.

În limba română	*În limba cehă*
De-ge-țel!	**Jedna, dvě,**
Codiță de purcel!	Honza jde,
Mă suii în copăcel	jedna, dvě, tři,
Și găsii un bilețel.	pes ho větří,
Iar pe bilețel scria:	jedna, dvě, tři, čtyři,
Ieți afară dumneata!	kampak si to míří,
	jedna, dvě, tři, čtyři, pět,
	běží k mámě na oběd.

(din folclorul copiilor)

2. Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh

Jocul „Podul de piatră”

„Podul de piatră s-a dărâmat.
A venit apa și l-a luat.
Vom face altul
Pe râu, în jos
Altul mai trainic
Și mai frumos.”

Doi copii ținându-se de mâini imită podul. Ceilalți copii se prind unul în spatele celuilalt și trec pe sub pod cântând cântecul specific. Când se termină cântecul, copilul care tocmai trece pe sub pod este prins. El poate alege unul dintre cei doi copii și se așază în spatele acestuia. Jocul se termină când toți copiii au fost prinși de pod și au ales pe unul dintre cei doi copii. Astfel s-au format două echipe, care trag de sfoară peste o linie. Echipa care a fost mai puternică câștigă.

Cântecul specific jocului poate fi audiat la următorul link: https://youtu.be/IzlyDTuPaaA

Sărbătoarea florilor – Voltáře

Elemente comune	***Elemente diferite***
Perioada anotimpului cald este potrivită pentru ieșirile în aer liber, pentru plimbările în natură. Copiii sunt încurajați să observe plantele, frumusețea florilor, alcătuirea diferitelor plante, culorile florilor. De asemenea se pot selecta și culege plante medicinale.	În comunitățile cehe această sărbătoare este una foarte festivă. Este perioada cu cele mai multe flori înflorite și cu această ocazie se construiesc prin sat altare, bogat împodobite cu flori. La procesiune copiii participă îmbrăcați în alb purtând coșulețe cu petale de flori pe care le presară în timpul procesiunii.

1. ***Activitate axată pe cooperare interculturală***

Aranjamente florale

Copiii aranjează flori în diferite feluri de recipiente, vase, vaze. În timpul activității temele de dicuție sunt alcătuirea plantelor, denumirea florilor, referiri la dimensiune, aspect, frumusețe. În timpul discuțiilor sunt utilizate cuvinte/propoziții în limba română și în limba cehă. Aranjamentele realizate vor fi duse și așezate la un altar pentru a fi sfințite, apoi copiii le pot lua acasă. Tradiția spune ca acele flori sfințite să fie lăsate la uscat și atunci când se apropie vreo furtună să fie arse pentru a ne proteja.

(Sursa: https://www.facebook.com/photo.php?fbid=711347880079061&set=pb.100036115665363)

2. ***Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh***

Anotimpul vara- Joc Bingo

Scopul jocului este dezvoltarea vocabularului cu cuvinte specifice anotimpului vara.

Fiecare copil primește o placă de joc, imagini specifice verii și nasturi.

Plăcile de joc trebuie să fie configurate diferit. De aceea copiii decupează imaginile și le lipesc pe placa de joc în ce ordine doresc.

Conducătorul jocului are un set de cartonașe cu aceleași imagini. Conducătorul jocului alege un cartonaș și spune: „Să găsești și să aduci înapoi... (numește obiectul/ fenomenul/ acțiunea de pe cartonaș)”. Copiii acoperă cu nasture „recuperarea”, adică imaginea corespunzătoare. Când au acoperit cu nasturi toate spațiile pe orizontală, verticală sau pe diagonală strigă BINGO și câștigă. Apoi copiii își adună nasturii de pe plăcile de joc și jocul se reia. Conducătorul jocului este educatoarea sau un copil.

B I N G O V A R A		

5.2.2. Elemente interculturale în folclorul copiilor

Prin folclor se înțelege totalitatea creațiilor artistice, literare, muzicale, plastice etc., a obiceiurilor și a tradițiilor populare ale unei țări sau ale unei regiuni. (Dicționar explicativ al limbii române)

Creațiile folclorice au trăsături specifice: au o notă de naivitate firească, optimism şi vioiciune. Se caracterizează prin simplitate, muzicalitate şi plasticitate. Sunt atractive, plăcute

întrucât copiii preferă rimele năstruşnice, numărătorile şugubeţe, ghicitorile, tot felul de poezii naive, jocuri hazlii. În conținutul lor regăsim imagini din lumea animală, florală, din viaţa socială şi de familie, regăsim lumea ce înconjoară copilul sau o lume imaginară, specifică copilăriei. Versurile sunt uneori cântate sau scandate de copiii.

Prin abordarea folclorului copiilor contribuim la cunoașterea de sine, cunoașterea celorlalți, identificarea elementelor diferite și a elementelor comune, dobândirea unor atitudini de acceptare, iar toate acestea treptat, printr-un proces continuu, conduc la o comunicare interculturală eficientă bazată pe încredere și respect.

Cântecul și jocul popular pentru copii – Dětské folklorní písničky a tanečky

Elemente comune	***Elemente diferite***
Prin jocul popular, copiii conștientizează valoarea tradițiilor românești și a altor popoare sau minorități din țara noastră și devin mai atașați de tot ceea ce înseamnă frumusețea culturală. Jocurile populare pentru copii, cu cântec și mișcare au cinci componente importante: textul, acțiunea, forma spațială, mișcarea și melodia. Jocul le dezvoltă atenția, perseverența, le îmbogățește imaginația, îi ajută la învățarea vorbirii și îi ajută să cunoască lumea. În cadrul jocului popular, copiii își dezvoltă atât simțul estetic, cât și capacitatea de lucru în echipă și puterea de sincronizare.	Melodia și ritmul sunt diferite. Forma de organizare a jocului românesc este predominant în cerc, iar la jocul popular ceh este predominant în perechi. Odată cu dansul popular se poate prezenta costumul popular românesc și cehesc. Pentru a promova un dialog intercultural veritabil, activitățile de promovare a interculturalității nu trebuie să se limiteze doar la „spectacole folclorice multiculturale”, afirmă Călin Rus[117].
1. Activitate axată pe cooperare interculturală „**Girafele nu știu să danseze**” de Giles Andreae și Guy Parker-Rees (cartea a fost propusă în cadrul proiectului Povești pentru diversitate) *Activitate integrată* Domeniul Limbă și Comunicare (DLC) – lectura educatoarei Domeniul Estetic Creativ (DEC) – Educație muzicală- audiție a diferitelor genuri muzicale.	

[117] Rus, C., 2002, *Educaţia interculturală – modalităţi de concretizare şi evitarea tentaţiilor culturaliste*, în Institutul Intercultural Timişoara, *Educaţie interculturală în comunităţi multietnice*, Timişoara, p. 94.

Domeniul Psihomotric (DPM) – mișcare în ritmul muzicii

„Girafă” în limba cehă este „žirafa” și se pronunță „jirafa”, foarte asemănător. Cartea este foarte colorată, iar imaginile foarte sugestive. Cartea poate fi lecturată de educatoare sau poate fi văzută și audiată la următorul link: https://www.youtube.com/watch?v=DDUyPNIu3nw.

La grupa mare, în funcție de nivelul copiilor din grupă se pot aborda sunetele și grupurile de litere „gi” – girafa și „ge”- Gerald

În picioare!

Copiii ascultă cu atenție fiecare cântec timp de 15-20 de secunde. Apoi sunt încurajați să se ridice și să se miște în ritmul muzicii, un minut sau mai mult. La final îi putem întreba cum și-au schimbat mișcările corpului în funcție de muzica pe care au ascultat-o.

Scopul acestei activități este ca preșcolarii să perceapă diferența dintre jocul popular românesc pentru copii și jocul popular cehesc pentru copii și să-și lase corpul să se miște în ritmul muzicii.

Horă – „Alunelu, alunelu, hai la joc” (https://www.youtube.com/watch?v=J4EnJE9a64U)

Polcă –„Já mám koně” (https://www.youtube.com/watch?v=NO3nOt7vqJ4)

Horă- „Drag mi-e jocul românesc” (https://www.youtube.com/watch?v=ZPTvNxbmjSY)

Vals – „Červený šátečku kolem se toč” (https://www.youtube.com/watch?v=kKXcgqpBj1o)

2. Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh

Alunelu, alunelu, hai la joc

Activitate integrată

Domeniul Estetic Creativ (DEC) – Educație muzicală – învățare cântec

Domeniul Psihomotric (DPM) – învățare dans – hora (diferite direcții de mers: înainte, înapoi, în lateral dreapta/stânga)

Învățarea cântecului se poate realiza concomitent cu învățarea pașilor dansului. Versurile „Cine-n horă o să joace/Mare, mare se va face” au un mesaj puternic de incluziune a tuturor copiilor. Toți copiii își doresc să joace pentru că toți își doresc să crească mari, nimeni nu dorește să rămână mic/mititel.

„Alunelu, alunelu, hai la joc
Să ne fie, să ne fie cu noroc
Alunelu, alunelu, hai la joc
Să ne fie, să ne fie cu noroc.
Cine-n horă o să joace
Mare, mare se va face
Cine n-o juca defel
Să rămână mititel.”

Jocuri de mișcare cu text și cânt – Pohybové hry s textem a hudbou

Elemente comune	*Elemente diferite*
„Cap, umeri și genunchi, degețel” (https://youtu.be/ANXJmjX9G1Y) În ritmul muzicii, copiii își ating diferite părți ale corpului: capul, umerii, genunchii, un deget, ochii, urechile, gura, nasul. Cântecul se repetă și ritmul crește.	**„Hlava, ramena, kolena, palce”** (https://www.youtube.com/watch?v=j_4qhWNpIJQ) În limba cehă diferă melodia cântecului. Iar referirea la degețel se face concret la degetul mare.
„Podul de piatră” O pereche își ține mâinile sus pentru a forma în limba română un pod, în limba cehă o poartă. În timp ce se cântă cântecul specific, copiii trec pe sub pod/poartă. La sfârșitul cântecului, podul/ poarta cade și cel care rămâne blocat înăuntru alege de care parte să stea. Cele două părți pot alege cuvinte reprezentative ca: soarele și luna, ziua și noaptea, nume de flori etc. În limba română „Podul de piatră s-a dărâmat. A venit apa și l-a luat. Vom face altul Pe râu, în jos Altul mai trainic Și mai frumos.”	**„Zlatá brána” (Poarta de aur)** În limba cehă: „Zlatá brána otevřená, *Poarta de aur este deschisă* Zlatým mečem podepřená *Cu sabia de aur este proptită* Kdo do ní vejde, tomu hlava sejde *Cine intră-n ea, capul i se va tăia* Ať je to ten nebo ten, musí býti zadržen. *Poți fi tu sau tu, ești acum reținut.”* Jocul are diferite forme și variații, depinde doar de educatoare să decidă forma jocului. Versiunea în limba cehă se poate accesa la următorul link: https://www.youtube.com/watch?v=WAuviiff7qM
„Roțile autobuzului” Cântec disponibil în multe limbi pe aceeași melodie. Fiecare strofă sugerează o mișcare: învârtirea roților, închiderea/deschiderea ușilor, conducerea autobuzului, deschiderea ferestrei în sus și în jos, ștergătoarele fac fâș, fâș, claxonul claxonează ti, ti tu, tu, motorul face brum, vrum, mama face șșșt, șșșt.	**„Kola autobusu”** Versiunea în limba română se poate accesa la link-ul: https://www.youtube.com/watch?v=_ghS2180EBY Versiunea în limba cehă se poate accesa la link-ul: https://www.youtube.com/watch?v=IxaIJ7XmbR8
„Dacă vesel se trăiește” Cântec disponibil în mai multe limbi, foarte	**„Když jsi šťastný” (Când ești vesel)** Versiunea în limba română se poate accesa la

sugestiv pentru mișcare, vesel și energic. Util pentru mobilizarea întregii grupe sau pentru momentul de relaxare de la ALA2	link-ul: https://youtu.be/H-5Axdbw5QM Versiunea în limba cehă la link-ul: https://www.youtube.com/watch?v=3ZRq_4Kh7tk
Cântecul de leagăn Cântecele de leagăn sunt creații destinate prin excelență celor mici și se caracterizează prin simplitate, muzicalitate și bogate valori afective. Predomină diminutivele și exclamațiile duioase și exprimă așteptările și dorințele mamei legate de viitorul copilului. Valorile promovate de cântecul de leagăn sunt dragostea, încrederea și răbdarea.	**Ukolébavky** Incantația, formula parcă magică, de adormire a copilului în limba română este „nani, nani”, iar în limba cehă este „hajej nynej”

1. **Activitate axată pe cooperare interculturală**

Călătorie prin Europa

Activitate propusă pentru ziua de 9 Mai – Ziua Europei

Activitate integrată:

Domeniul Științe **(DȘ)-** Cunoașterea mediului – conversație

Domeniul Estetic Creativ **(DEC) -** Educație muzicală – audiție muzicală

Materiale necesare: imagini cu harta Europei, a României și a Republicii Cehe, drapelele, capitalele, monumente semnificative (de exemplu: castele din Cehia și din România, Cazanele Dunării/Andršpašské skály)

Copiii sunt așezați pe scăunele grupate ca într-un autocar.

Călătorim prin România (Se poate audia cântecul „Roțile autobuzului” în limba română la următorul link: https://youtu.be/_ghS2180EBY). Vizităm țara. Salutăm în limba română: Bună dimineața!, Bună ziua!, Bună seara!, Salut!, Ceau!. Discutăm despre hartă, specificăm capitala, descriem drapelul, identificăm monumentele. La finalul zilei suntem obosiți și vrem să ne odihnim, să dormim. Audiție muzicală a cântecului de leagăn în limba română „Nani, nani, puișor” (https://youtu.be/T6PDjc5GteA).

Continuăm călătoria în Republica Cehă. Prezentăm harta. (Se poate audia cântecul „Roțile autobuzului” în varianta cehă la următorul link: https://youtu.be/G-Ap6xKr6fk). Salutăm în limba cehă: Dobré ráno! Dobrý den! Dobrý večer! Ahoj! Čau!. Specificăm capitala, descriem drapelul făcând referire la formă, culoare, poziții spațiale, identificăm monumente. La finalul zilei suntem obosiți și vrem să ne odihnim, să dormim. Audiție muzicală a cântecului de leagăn în limba cehă „Hájej můj andílku” (https://youtu.be/_IIx9WIdmv0).

2. Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh

Cântec de leagăn pentru păpușica mea (https://youtu.be/p88r4ejQYR0)

Domeniul Estetic Creativ (DEC)- Educație muzicală – învățare cântec

Pentru o înțelegere mai bună a semnificației cuvintelor se vor utiliza imagini suport. Se insistă pe pronunțarea corectă a cuvintelor, mai ales a cuvintelor care conțin sunetele ă, î, â: pătuț, păpușă, păpușică, gâze, păsărele, cățel. La finalul activității copiii pot selecta o imagine pe care s-o coloreze.

În pătuțul cel frumos, copilașul s-a culcat
Stă frumos acoperit, doarme că e obosit
Nani, nani, nani puișor

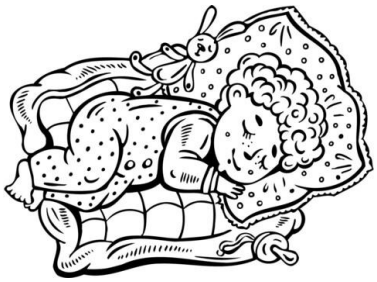

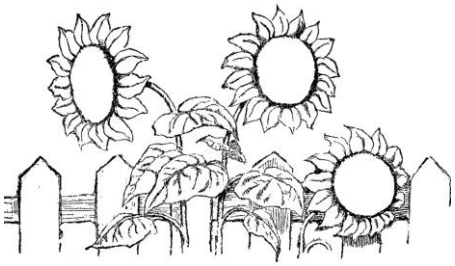

Dorm și flori și păsărele, dorm și gâze mititele
Noaptea s-a lăsat ușor, dragul mamei puișor
Nani, nani, nani puișor.

Iepurașul, păpușica și cățelul și pisica
Stau din joc și au ațipit că e ora de dormit
Nani, nani, nani puișor

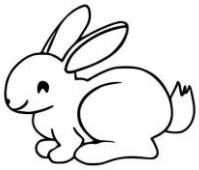

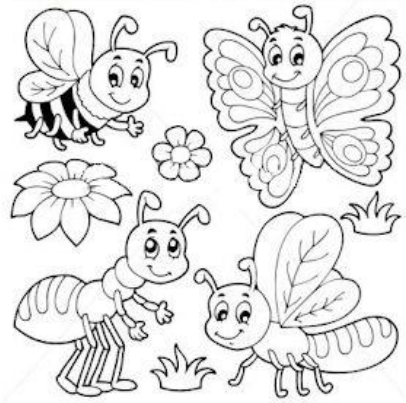

5.2.3. Valori culturale transmise prin intermediul poveștilor

Poveștile reprezintă un mijloc excelent de a ne adresa copiilor, fie pentru a transmite anumite modele comportamentale, fie pentru a înlătura anumite comportamente nedorite. Povestea poate să transpună copilul în lumea fantasticului, să învingă fricile şi temerile copilului, să formeze caracterul şi comportamentul copilului și, nu în ultimul rând, să înveselească copilul. Lumea poveștilor este una magică pentru copii, iar această lume este plină de imaginație. Cu ajutorul poveștilor, copiii descoperă lumea.

Poveștile au fost întotdeauna un mijloc eficient de prezentare a valorilor. Poveștile se pot spune, citi, audia sau viziona. Indiferent de modul în care se realizează expunerea poveștilor, acestea ajută la formarea conduitei morale, la însuşirea unor principii de viaţă și la dezvoltarea limbajului. Pentru cei mici, personajele din poveşti prind viaţă în inimile lor, ei trăiesc totodată întâmplările prin care trec eroii lor preferați. Copiii, cu timpul, reuşesc să îşi realizeze o viziune clară despre viaţă şi despre modul în care trebuie să relaţioneze cu cei din jurul lor. Poveştile au rolul de a participa la făurirea unor caractere puternice, îi învăţă pe copii ce este curajul, puterea, respectul, prietenia, bunătatea, frumosul etc. Din poveşti, preşcolarul învaţă că binele învinge răul chiar dacă este nevoit, uneori să treacă peste obstacole, fără a îngenunchea în faţa lor.

Poveştile, povestirile, basmele, legendele, textele scrise de autori aparținând diferitelor culturi, care fac parte din folclorul copiilor, prin conținutul lor, contribuie la completarea cunoştințelor copiilor legate de diferitele culturi, învățând cum să acționeze când se află în societate, pentru a nu afecta legăturile stabilite între oameni, preîntâmpinându-se astfel atitudinile discriminatorii, etnocentriste sau xenofobe. „Preşcolarii îşi pot însuşi unele cuvinte şi expresii aparținând atât limbii materne, limbii oficiale, cât şi limbilor etniilor din comunitatea în care trăiesc.”[118]

Poveşti din literatura universală pentru copii, care au versiuni în limba română și în limba cehă

Elemente comune	*Elemente diferite*
„Ridichea uriașă” poveste populară Din poveste se desprinde învățătura exprimată prin zicala: „Unde-i unul nu-i	**„O veliké řepě”** (Despre o sfeclă uriașă) În afară de titlu, povestea este la fel și în limba cehă. Povestea creează un cadru în care

[118] Mihăescu, O., Putineanu, D., Tulac, D., 2021, *Ghid practic de activități interculturale*, București, p.27

putere, unde-s mulţi puterea creşte”. Învățăm despre cooperare, colaborare, întrajutorare, stimă de sine, fiecare este important oricât de mic ar fi, chiar și un șoricel mic cu puterea lui poate face diferența. Din poveste mai extragem și ideea că nu trebuie să avem idei preconcepute despre cineva. Copiii devin îngrijorați atunci când pisica cheamă șoricelul în ajutor. Se tem că îl va mânca. Se știe că pisicile mânăncă șoareci.	copiilor din grupă li se poate explica diferența dintre o ridiche și o sfeclă.
„Scufița Roșie” poveste culeasă de folcloristul **Charles Perrault** și de **Frații Grimm** Scufița Roșie este o fetiță care este trimisă de mama ei cu merinde aflate într-un coșuleț la bunica ei care are casa în pădure. Copila pierde noțiunea timpului și, tot culegând flori, se abate din drum. În pădure se întâlnește cu Lupul, personaj negativ, care, ademenit de mirosul încântător al bucatelor din coșul fetei, o urmărește până la casa bunicii. Ajuns înaintea Scufiței, Lupul o mănâncă pe bunică și se îmbracă cu hainele ei, așezându-se în pat. Scufița ajunge la căsuța cu pricina și bate la ușă. Lupul își preface vocea și o poftește înăuntru. După o serie de întrebări prin care fata dorește să se convingă că cea din pat este chiar bunica ei, se lasă ademenită, iar Lupul o înghite și pe ea. Aici se termină povestea lui Charles Perrault. Morala poveștii pentru preșcolari este că trebuie să fie ascultători, să ia seamă de sfaturile adulților, ale mamei, să nu vorbească cu străinii și să nu dea informații personale străinilor.	**„Červená karkulka”** În versiunea fraților Grimm, poveștii i se adaugă un happy-end în care un vânător aflat întâmplător în apropiere, auzind sforăiturile Lupului, intră în casa bunicii. El își dă seama imediat de cele petrecute și ia o foarfecă mare și taie burta Lupului ca să le scape pe cele două nefericite, Scufița și bunica ei. Apoi umple burta lupului cu pietre. Fericiți, iau masa împreună și se înfruptă din bucatele aduse de Scufița Roșie. În limba cehă există versiuni ale poveștii și în versuri. Autorul unei astfel de versiuni este Antonín Šplíchal. Mai cunoscută și îndrăgită de copii este versiunea lui František Hrubín, care este, de fapt, un dialog în versuri dintre Scufița Roșie și Lup. La final Lupul renunță să se ducă s-o mânânce pe bunicuță pentru că Scufița Roșie, ageră și isteață, deloc naivă, îi spune că tatăl ei este vânător și vânează lupi.

„Pippi Șosețica” de Astrid Anna Emilia Lindgren O carte care a schimbat literatura pentru copii propunând un personaj excentric, cu o inimă mare și un umor fabulos. Cu părul roșu ca morcovul, strâns în două cozi țepene, pistruiată și cu gura până la urechi, cu ciorapi desperecheați și cu pantofi în care ar putea încăpea încă o pereche de picioare, Pippi șosețica e o apariție remarcabilă. Nu trece niciodata neobservată: până și hoții se lasă de meserie după ce o întâlnesc. Valorile culturale desprinse din poveste sunt prietenia, curajul și perseverența.	**„Pipi, dlouhá punčocha”** (Pipi, șosețica lungă) Chiar și după mai bine de 70 de ani de la prima sa publicare, „Pippi Șosețica” nu și-a pierdut nimic din ingeniozitatea, farmecul și originalitatea sa. Cartea poate fi citită în momentele de lectură pe fragmente într-o perioadă mai mare de timp.
„Hänsel și Gretel” de Frații Grimm: Chiar dacă adesea în basme se regăsesc scene violente, faptul că binele este separat de rău și că finalul este întotdeauna unul fericit fac ca aceste povești să aibă un rol benefic. În Hänsel și Gretel, cei doi frați sunt supuși la numeroase provocări, dar împreună reușesc să treacă prin toate.	În versiunea cehă numele copiilor a fost schimbat **„Jeníček a Mařenka„** (Ion și Maria). O versiune în limba cehă mai este cunoscută și ca „**Pohádka o perníkové chaloupce**” (Povestea despre casa de turtă dulce). Unele versiuni îi înfățișează pe copii scăpând de vrăjitoare sau de un vrăjitor fiind ajutați fie de obiecte magice, fie de o femeie care se preface surdă și o întârzie pe vrăjitoare, iar apoi o trimite pe un drum greșit.

1. ***Activitate axată pe cooperare interculturală***

Ridichea uriașă – sacul cu surprize

Domeniul Limbă și Comunicare (DLC) – joc didactic

Prin acest joc se urmărește dezvoltarea capacității de comunicare orală prin înțelegerea semnificației cuvintelor mic/mare, stabilirea numărului de silabe a cuvintelor, stabilirea sunetului inițial și implicarea copiilor bilingvi în conversații semnificative atât în limba română cât și în limba maternă.

Se vor utiliza cartonașe cu imagini din poveste. În sac este bine să fie atâtea imagini câți copii participă la activitate.

Pe rând fiecare copil extrage un cartonaș și rezolvă sarcini precum:

- Extrage cartonașul și spune ce este în imagine!
- Este mare sau este mic?
- Spune câte silabe are cuvântul bătând din palme!
- Care este primul sunet al cuvântului? (eventual ultimul)

După ce fiecare copil a extras un cartonaș, acestea vor fi lipite pe o coală mare. Educatoarea spune: „A fost odată o ridiche mare." Copilul cu cartonașul cu ridichea vine și îl lipește. În povestea în limba cehă nu a fost o ridiche ci a fost o sfeclă. Educatoarea arată o imagine cu o sfeclă. Pentru că avem în grupă copii de etnie cehă, vom rosti cuvintele de pe cartonașe și în limba cehă.

Copiii cheamă pe rând personajele poveștii spunând cuvintele în limba română și în limba cehă în șoaptă/ tare, scurt/ lung, cât mai lung.

De exemplu: în limba română - moșule (în șoaptă), **moșule** (tare), moșule (scurt), mo-șu-le (lung), moo - șuuu- leee (foarte lung), la fel în limba cehă - dědečku (în șoaptă), **dědečku** (tare), dědečku (scurt), dě-de-čku (lung), děěě- deee- čkuuu (foarte lung), la fel bunico / babičko, nepotico/vnučko, cățelule/pejsku, pisicuțo/kočičko, șoricelule/ myško.

La final, personajele poveștii vor fi lipite de mai multe ori. Copiii se împart în echipe de câte 7, câte personaje sunt în poveste, și repovestesc povestea în grupuri astfel formate.

Activitatea se poate încheia cu degustarea ridichii. Dacă tot am scos împreună ridichea, haideți să vedem și ce gustare. „După muncă și răsplată" „Bez práce nejsou koláče" (Fără muncă nu sunt colaci)

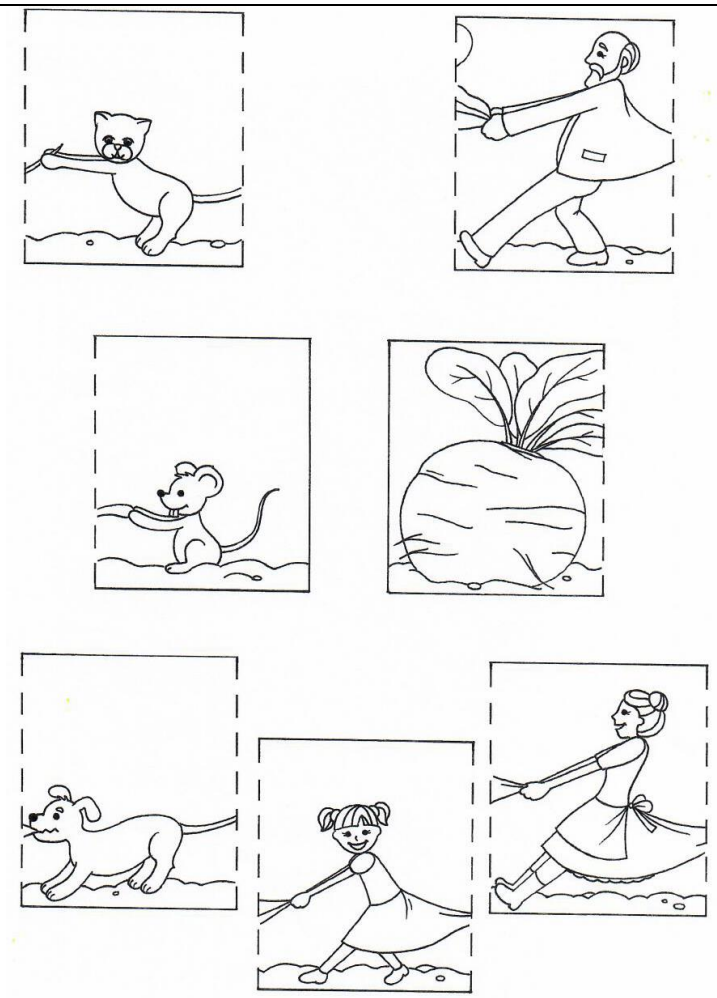

2. ***Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh***

Scufița roșie – dialogul dintre Lup și Scufița Roșie

Domeniul Limbă și Comunicare (DLC) – joc de rol

Materiale necesare: scufițe roșii, măști de lup și baticuri în funcție de numărul perechilor;

Copiii adoră acest dialog din poveste, care oferă un bun prilej pentru participarea la activitatea de grup în calitate de vorbitor. Oferă structuri orale simple cu ajutorul cărora copilul își exersează și extinde progresiv vocabularul.

Educatoarea citește întreaga poveste sau dramatizează doar acest dialog, dacă povestea a fost abordată în activități anterioare. Doi copii dramatizează secvența drept model. Apoi copiii sunt împărțiți în perechi și exersează dialogul. La semnalul educatorei copiii își schimbă perechea. Educatoarea are grijă ca în fiecare pereche să fie un copil care vorbește mai bine limba română și unul care are nevoie de ajutor. Se încurajează colaborarea și întrajutorarea. La final copiii sunt provocați să schimbe ultima replică „Ca să te mănânc mai bine!” cu o altă replică aleasă de ei, astfel încât povestea să se termine frumos sau amuzant. De exemplu, „Ca să pot mânca înghețată/ciocolată (mâncarea preferată a

copilului) mai bine!”, „Ca să te pot pupa pe obraz/frunte/bărbie/năsuc/ mânuță mai bine”.

- Vai, bunicuțo, ce urechi mari ai!
- Ca să te aud mai bine, copila mea!
- Vai, bunicuțo, și ce ochi mari ai!
- Ca să te văd mai bine, draga mea!
- Dar, bunico, ce mâini mari ai!
- Ca să te îmbrățișez mai bine!
- Și, vai, bunicuțo, ce gură mare ai!
- Ca să te mănânca mai bine!

Aventurile lui Cârtițel / *Krtková dobrodružství* de Zdeněk Miler și Eduard Petiška

Povestea despre Cârtițel a fost difuzată pentru prima dată ca o poveste de adormit copiii în 1975. Despre Cârtițel există o serie cehă gratuită de filme de animație de scurt metraj pentru copii, realizate de artistul Zdeněk Miler între anii 1957 și 2002. Lucrările sale au fost premiate la festivaluri din Republica Cehă și din străinătate. Datorită marelui succes al filmelor de animație, Cârtițel a devenit subiectul mai multor cărți și a nenumărate reprezentări sub formă de jucării și alte articole pentru copii. Zdeněk Miler**,** artistul, animatorul și regizorul, a produs în total 70 de filme de animație și a ilustrat vreo 40 de cărți. Textele cărților care îl au ca personaj principal pe Cârtițel sunt scrise de autorul ceh Eduard Petiška, iar colaborarea dintre cei doi a fost una dintre cele mai reușite.

Personajul principal, Cârtițel, se luptă adesea cu lumea oamenilor și trăiește diverse aventuri alături de prietenii săi animale. Aventurile lui Cărțilel îi învață pe copii să fie buni și să se ajute reciproc, la fel ca animalele reprezentate în filme și ilustrațiile cărților.

Simpatica cârtiță, creată de Zdeněk Miler, este cunoscută de copiii din multe țări. La inițiativa astronautului Andrew J. Feustel, a cărui soție are origini cehe, o figurină de pluș a lui Cârtițel a ajuns chiar și în spațiu.

Elemente comune	***Elemente diferite***
În limba română au fost publicate cărțile „Cârtițel și pantalonașii” și „Cârtițel și mașinuța lui” fiind traduse de Petra Dobruská. În „**Cârtițel și pantalonașii**” apar personaje precum o broască, o barză, un stuf, un rac, păianjeni, un arici și, mai ales,	În filmul de animație Aventurile lui Cârtițel nu se vorbește nicio limbă. Sunetele pe care le scoate sunt „jů” (da) , „tady, tady” (aici, aici) și „pá, pá” (pa pa), „ahoj” (salut), iar minunata muzică este compusă de compozitorul ceh Vadim Petrov. Episoadele filmului de animație Aventurile lui

planta de in. Povestea descrie cum se obține material textil din in. Trăind sub pământ, Cârtițel dă peste tot felul de comori nebănuite. Ar fi ceva să aibă cum să păstreze toate aceste minunății, niște pantalonași cu buzunare mari ar fi de-a dreptul grozavi. Dar de unde-ar putea să facă rost de unii? Se perpelește și-și stoarce mintea, dar în zadar. Până când îi sar în ajutor prietenii. Dacă lucrează toți și fiecare dă o mână de ajutor, Cârtițel s-ar putea să intre în posesia pantalonașilor mult-râvniți. Pentru că orice e posibil când ai prieteni. În acest film de animație se vorbește în limba cehă. (https://youtu.be/__VW8vuPu_c) În cartea „**Cărtițel și mașinuța lui**" adorabilul Cârtițel se duce în oraș și descoperă cu uimire cât de multe mașini împânzesc străzile cu zumzăitul lor vesel. Până și cățeii pot conduce o mașină! Cine și-ar fi putut imagina așa ceva? Dorindu-și și el cu ardoare o mașinuță a lui, încearcă să-și construiască una de unul singur. Nu vrea neapărat o mașină mare, poate fi și una mică, mititică, trebuie doar să meargă. Așa că se apucă să meșterească la ceva care claxonează, vâjâie și se mișcă, doar că nu-i iese sub nicio formă până nu primește puțin ajutor din partea prietenilor. Abia atunci visul lui se îndeplinește: o mașinuță foarte mică, dar adevărată. Și una roșie pe deasupra! Filmul de animație poate fi accesat aici:	Cârtițel au între 5 și 28 minute. Temele abordate sunt: - lumea animalelor în „**Krtek a vejce" (Cârtițel și oul)** cu durata de 5 minute. O găină face un ou exact unde Cârtițel își face movila de pământ. Cârtițel caută al cui este. Întreabă șoriceii, iepurașii, câțeii, dar fără succes. Ajunge în lumea oamenilor, învață ce se poate face din ouă, între timp din oul lui iese un pui. În final duce puiul la găină, mama lui. (https://youtu.be/9XjgsdslX5A) - lumea plantelor în „**Krtek je zahradníkem" (Cârtițel e grădinar)** cu durata de 8 minute. Florile din grădina lui Cârtițel sunt irigate. La un moment dat sistemul de irigare se strică, iar Cârtițel încearcă să-l repare găsind soluții inedite, care duc la situații amuzante. Fără apă florile se ofilesc. Cu ajutorul prietenilor sapă un canal de irigare și rezolvă problema. (https://www.youtube.com/watch?v=pXb6wz7RF60) - muzica „**Krtek a muzika" (Cârtițel și muzica)** cu durata de 5 minute. Cârtițel ascultă muzică la un gramofon. Aparatul este distrus. Prietenul lui, șoricelul, îl ajută să-l repare. Ei adună notele muzicale de la flautul unei păsări, de la trombonul bufniței, de la vioara unei mierle neagre, de la cimpoiul unei pupăze, de la tobele unei ciocănitori. Notele muzicale au culori diferite. Prin metode inedite ei realizează un disc de pe care ascultă muzică. - ecologie în **„Krtek ve městě" (Cârtițel în oraș)** cu durata de 28 minute. Simpaticul Cârtițel trăiește liniștit cu prietenii lui în pădure. Într-o zi sunt deranjați de zgomotele puternice ale utilajelor. Oamenii s-au decis să construiască un

https://www.youtube.com/watch?v=sVBrRv8s2jQ Poveștile despre Cârtițel sunt educative fără să fie moralizatoare, amuzante și cu ilustrații simple, dar cu tentă artistică. Pentru că au atâtea învățăminte, fără să-și dea seama, copiii vor învăța despre generozitate, perseverență, puterea comunității și efortul care stă în spatele fabricării unui produs.	oraș acolo. Taie pădurea și construiesc blocuri. În oraș ei descoperă o floare răsărită printre betoane și o salvează. (https://www.youtube.com/watch?v=D6u8MZti8FU)

1. ***Activitate axată pe cooperare interculturală***

Vizionare desene animate - Activitate bazată pe utilizarea tehnologiei

Preșcolarii adoră să li se citească povestea preferată de mai multe ori. La fel, ei nu se plictisesc să urmărească un filmuleț încă o dată și încă o dată.

Pentru că în filmele animate cu „Aventurile lui Cârtițel" nu se vorbește nicio limbă, acestea devin un foarte bun material pentru dezvoltarea limbajului. Urmărind filmul, care este mut, doar din când în când Cârtițel exclamă ceva, copiii sunt tentați să comenteze ei filmul. La început denumesc lucrurile, acțiunile, apoi utilizează și adjective și în cele din urmă alcătuiesc propoziții chiar fraze. La fiecare vizionare descoperă elemente și detalii noi. Educatoarea are rol de a orienta și ghida atenția copiilor cu ajutorul întrebărilor, din când în când ea poate opri filmul pentru a explica diverse situații, fenomene sau pentru a le cere copiilor să repete un cuvânt sau o propoziție. Copiii sunt liberi să se exprime în limba română și în limba cehă, imaginile sugestive ale filmului ajutând foarte mult comunicarea.

2. ***Activitate axată pe achiziția elementelor culturale române, pornind de la specificul cultural al preșcolarului ceh***

„Cârtițel și pantalonașii" - Activitate integrată de o zi

Scenariul zilei

Primirea copiilor se realizează cu ajutorul unei jucării Cârtițel, care îi întâmpină pe copii. La sosire copiii explorează individual un subiect de care sunt interesați.

La centrul **Bibliotecă** ei pot descoperii personajele poveștii. Denumesc imaginea și încearcă să deseneze și să coloreze jumătatea.

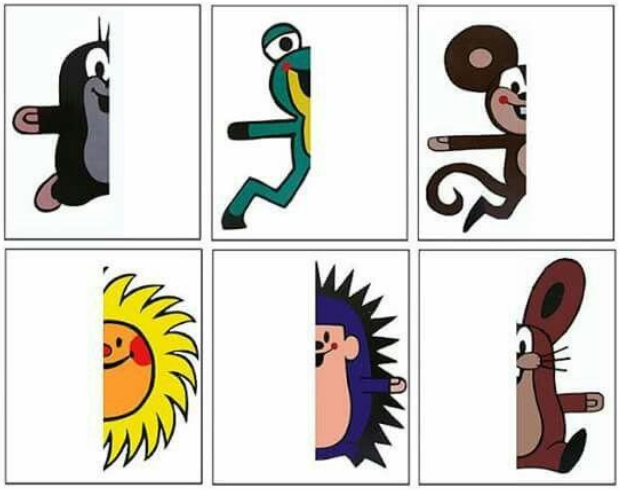

(Sursa: https://ro.pinterest.com/search/pins/?q=krtek&rs=typed)

Rutine și tranziții (pauză de masă, toaletă și băut apă)

„Neagră şi catifelată
Sapă, sapă, ziua toată.
Galerii îşi construieşte
Şi de soare se fereşte.”

La *Întâlnirea de dimineață*, copiii sunt așezați în semicerc. Cârtițel îi salută în limba cehă, pentru că el vine din Republica Cehă, copiii îl învață să salute în limba română. Se face prezența și se notează pe panoul special. Copiii pot fi numărați în limba română și în limba cehă. Calendarul naturii. Cârtițel le prezintă programul lui de astăzi. Copiii alcătuiesc propoziții simple pe baza imaginilor. Cârtițel le prezintă copiilor pe prietenii lui. Imaginile intuite deja de unii copii la centrul Bibliotecă.

(Sursa: https://ro.pinterest.com/search/pins/?q=krtek&rs=typed)

La activitatea pe **Domenii experiențiale**, copiii sunt așezați în semicerc și educatoarea

le citește povestea „Cârtițel și pantalonașii”. Se poate lectura textul integral sau povestea se poate prezenta sub forma lecturii după imagini.

Educatoarea prezintă copiilor imaginea unei cârtițe adevărate și încearcă să afle ce știu copiii despre viața acesteia. Sub forma unui interviu, află de la copii unde trăiește cârtița, ce mănâncă și dacă este utilă. Copiii își vor face o idee despre viața unei cârtițe într-un mod ludic și, în același timp, vor exersa abilitățile de comunicare.

Rutine și tranziții: Copiii sunt îndemnați să meargă la toaletă și să bea apă. Trecerea de la o activitate la alta se realizează utilizând ghicitoarea de mai sus.

Moment de mișcare: Copiii imită personajele poveștii. Ne târâm prin tunelul de joacă precum cârtița prin pasajul subteran, sărim ca o broască, ne ghemuim ca un arici, alergăm repede în patru labe ca un șoarece, stăm într-un picior ca barza.

Activități liber alese (**ALA 1**)

Bibliotecă – Denumește personajul și desenează cealaltă jumătate

Artă – Pictează pantalonii în tonuri de albastru amestecând cu nonculori (alb și negru). Lipește apoi buzunarele din diferite materiale textile.

Științe – Studiază și cercetează! Copiii observă, utilizând lupa, planta de in, semințe de in, imagini cu planta de in cu cârtița și mediul ei de viață.

Construcții – Pantalonii lui Cârtițel- construcție plană.

Educatoarea desenează conturul pantalonilor pe o foaie mai mare de hârtie. Copiii formează pantalonii folosind dopuri de plastic sau orice alt material așezându-l pe conturul pantalonilor.

Nisip și apă - Movila lui Cârtițel

Într-un recipient mai mare umplut cu făină de mălai, grâu sau orez copiii formează movile.

La finalul activității se pot adresa următoarele întrebări:

Cum se numește povestea?

Cine este personajul principal?

Ce își dorea Cârtițel?

De ce își dorea Cârtițel pantalonași cu buzunare mari?

Cum l-au ajutat prietenii lui?

Activități liber alese (ALA 2)

Activitate în aer liber - Ștafeta animalelor cu diferite moduri de deplasare

Pentru ca Cârtițel să obțină pantalonașii a avut nevoie de mulți prieteni animale care să coopereze, dar și de mult soare. Copiii vor exersa cooperarea în ștafete scurte și simple. Vor forma grupuri de câte patru pentru ca jocul să se desfășoare rapid, fără să aștepte prea mult. Nu ca o competiție, ci ca distracție. Copiii stau în linie. Educatoarea demonstrează pe

rând modul de deplasare până la capătul pistei, ocolirea movilei și înapoi. Copilul care a trecut ștafeta pasează mingea moale următorului copil din echipă și se așază la coadă. Modurile de deplasare pot fi mersul înainte, înapoi, prin sărituri, cu mâinile sus, alergare ușoară etc. Numărul de ștafete corespunde numărului de membri din grup. Este important să îi învățăm pe copii să coopereze, nu să concureze. De aceea, la această activitate nu evaluăm în niciun fel, permitem fiecăruia propriul ritm.

La finalul zilei se poate face o evaluare orală a tuturor activităților, apreciind implicarea fiecărui copil. Eventual copiii pot fi recompensați cu buline având imaginea lui Cârtițel.

5.3. Să ne înțelegem reciproc – *provocări întâmpinate în achiziția limbii române*

Învățarea limbii române se poate realiza prin intermediul altei limbi, atunci când educatoarea cunoaște limba etniei preșcolarului, în cazul nostru limba cehă, sau învățarea limbii române se poate realiza prin ea însăși, când educatoarea nu cunoaște limba etniei preșcolarului.

Achizițiile de limbă nu au loc doar în cadrul activităților Domeniului Limbă și Comunicare. Mai ales la nivel antepreșcolar și preșcolar achizițiile de limbă au loc în cadrul tuturor activităților pe domenii experiențiale, în cadrul jocurilor și activităților liber-alese și în cadrul activităților pentru dezvoltare personală. Comunicarea în limba română poate fi încurajată prin pregătirea adecvată a mediului de învățare, prin interacțiunea cu întregul personal al grădiniței: îngrijitoare, asistentă, bucătăreasă, secretară, contabilă etc. și prin încurajarea familiei în acest sens.

Etapele dezvoltării limbajului la copii au fost detaliate de UNICEF în Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani (RFIDT), document aprobat de Ministerul Educației, cu scopul de a „oferi un cadru comun de referință în abordarea integrată a copilului prin toate serviciile de sănătate, îngrijire, protecție și educație care îl deservesc”[119]. Trebuie avut în vedere că acest document are „o funcție diagnostică numai la nivel de grupă de copii, și nu la nivel individual”[120]. Documentul oferă cadrului didactic un ghid orientativ despre ce ar trebui să știe copiii de la nivelul unei grupe la o anumită vârstă și îl ajută să își orienteze activitatea. Pentru evaluarea individuală a copiilor în documentele școlare avem Fișa pentru aprecierea progresului individual al copilului, înainte de intrarea în învățământul preșcolar și Fișa pentru aprecierea progresului individual al

[119] Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani, 2010, p.5

[120] Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani, 2010, p.5

copilului, înainte de intrarea în învățământul primar, Anexa nr. 3 și Anexa nr.4 din Curriculumul pentru educația timpurie, 2019.

Fiecare copil are propriul său ritm de dezvoltare, dar dacă nici până la 4 ani copilul nu „acționează adecvat la comenzi care includ verbe (vino, deschide/închide etc.)", nu „formulează propoziții simple sau dezvoltate cu 3, 4 cuvinte", nu „descrie ceea ce a desenat"[121] sau le face defectuos pronunțând greșit unele sunete sau combină cuvinte din limbi diferite, începem să ne întrebăm în ce măsură este o manifestare fiziologică sau dacă avem de-a face cu deficiențe de limbaj, sau întârzierea se datorează faptului că limba română este a doua limbă și copilul nu are suficientă încredere și experiență cu aceasta. Pentru a putea orienta corect copilul spre o intervenție logopedică în timp util, înainte de intrarea în învățământul primar, este necesară consolidarea vorbirii corecte la o vârstă cât mai timpurie. Cum putem face aceasta în cazul copiilor bilingvi, a căror limbă maternă nu este limba română, ne putem inspira și din metoda CLIL (Content and Language Integrated Learning), metodă amintită în Curriculumul pentru educația timpurie (2019), care presupune învățarea integrată a limbii străine (limba engleză) în grădiniță.

La vârsta antepreșcolară/ preșcolară, limba română ca a doua limbă este învățată mai ales prin ascultare, prin expunerea copilului la diferite situații în care acesta aude limba română: audierea cântecelor, a poveștilor, a diferitelor conversații simple dintre copii și adulți etc. Prin ascultare copiii se familiarizează cu intonația, accentul și pronunția limbii. Este important ca expunerea la limba română să fie continuată și acasă. Este indicat ca educatoarea să utilizeze mesaje simple, să combine cuvintele cu gesturile și să repete cuvintele cheie. La început, educatoarea încurajează mai ales fluența comunicării, nu neapărat acuratețea, abordează limba română în primul rând din punct de vedere lexical și apoi din punct de vedere gramatical. Ritmul în care preșcolarul învață limba română depinde și de aptitudinea lui de comunicare în limba maternă, limba cehă.

5.3.1. Bune practici în achiziția elementelor de natură fonetică

Accentul și rolul acestuia în comunicare

Accentul reprezintă rostirea mai energică a unei silabe, față de rostirea mai puțin energică a silabelor învecinate. El poate deosebi înțelesul cuvintelor.

Accentul poate să apară într-un cuvânt, formă gramaticală (corp fonetic lexico-gramatical) sau într-o propoziție (corp fonetic sintactic).[122]

[121] Fișa pentru aprecierea progresului individual al copilului, înainte de intrarea în învățământul preșcolar, Anexa nr.3 la Curriculumul pentru educația timpurie, 2019

[122] https://foneticalimbiiromane.ro/fonologia/accentul/

În limba cehă accentul cade mereu pe prima silabă a cuvântului sau pe prepoziția în care este o vocală, iar vocalele cu accent (á, é, í, ó ú, ů) sunt lungi și se citesc dublu.

În limba română accentul este liber, adică poate să cadă pe oricare dintre silabele cuvintelor. De exemplu:

- accent pe ultima silabă: cân-**ta**, co-**vor**, șco-lă-**resc**
- accent pe penultima silabă: **cân**-tă, co-**voa**-re, șco-lă-**reas**-că
- accent pe antepenultima silabă: **cân**-te-ce, re-**pu**-bli-că, ro-**man**-ti-că
- înainte de antepenultima silabă: **ve**-ve-ri-țe, **ve**-ve-ri-țe-le; **doc**-to-ri-ță, **doc**-to-ri-ți-le

Libertatea accentului permite diferențierea cuvintelor, a formelor gramaticale, chiar dacă acestea au un număr identic de silabe și de sunete. De exemplu: **ve**selă (adjectiv) vs. ve**se**lă (substantiv); **câ**ntă (verb formă de prezent) vs. cân**tă** (verb formă de perfect).

De regulă, cuvintele au o singură silabă accentuată, dar există și situații particulare în care cuvintele prezintă două accente sau niciunul. Două accente, unul principal și unul secundar pot fi întâlnite în cuvintele polisilabice compuse, precum **ra**diodif**u**ziune (accentul principal cade pe *u*, iar cel secundar pe *ra*-). Cuvintele fără accent sunt monosilabice, precum formele pronumelor personale (îl, o, îi, le), care se și numesc forme neaccentuate.[123]

„Spune după mine, repede și bine!”

Domeniul Limbă și Comunicare (DLC) – joc didactic

Fetița este **ve**selă. Fetița cumpără ve**se**lă. Fetița **ve**selă cumpără ve**se**lă.

Cuvântul „**ve**sel/**ve**selă” (adjectiv) în limba română este similar cu adjectivul din limba cehă „**ve**selý/ **ve**selá / **ve**selé”.

Cum este fetița? (Fetița este veselă.)

Ce cumpără fetița? (Fetița cumpără veselă.)

Cum este fetița și ce cumpără ea? (Fetița veselă cumpără veselă.)

Copiii repetă propozițiile individual și în grup.

[123] https://foneticalimbiiromane.ro/fonologia/accentul/

Pentru o mai bună înțelegere și reprezentare a cuvântului „ve**se**lă” se poate aborda câmpul lexical al cuvântului. Veselă sunt toate vasele folosite la masă: farfurie întinsă, farfurie adâncă, farfurioară, cană, pahar, ceașcă, oală, castron, bol etc.

Copiii sunt împărțiți în echipe de câte trei. Fiecare echipă primește setul de cartonașe. Copiii își împart cartonașele. Fiecare copil în cadrul echipei, rostește pe rând: „Spune după mine, repede și bine!” apoi arată cartonașul și rostește propoziția indicată de imagine având grijă să accentueze corect cuvântul „veselă”. Ceilalți copii din echipă repetă după el. Jocul se termină după ce toți copiii ajung la rând. Educatoarea supraveghează și urmărește rostirea corectă a propozițiilor. Pentru a nu descuraja copiii, se evită corectarea excesivă.

La finalul activității se apreciază participarea și implicarea copiilor, respectarea regulilor jocului și colaborarea în cadrul echipelor.

În continuare copiii pot avea la centrul Joc de rol diverse obiecte de veselă pe care le manipulează și le denumesc în limba română.

Foneme specifice limbii române

Fonemul este unitatea sonoră care nu poate fi analizată în unități mai mici și succesive, care ajută la diferențierea unui cuvânt de altul. Din perspectiva sunetului, fonemul reprezintă o clasă de sunete. Fonemul este un concept abstract, prin care este explicat modul în care funcționează sunetele în cadrul unei limbi. El nu poate fi definit cu ajutorul observației directe. Fonemele sunt clase (grupe) de sunete cu caracteristici comune și sunt proprii unei anumite limbi.[124]

Disciplina fonetică, ca „ramură a lingvisticii care studiază producerea, structura acustică, transmiterea, audiția și evoluția sunetelor limbajului articulat”[125], este numai una, deci principiile și regulile acestei discipline lingvistice pot fi folosite pentru a studia sunetele oricărei limbi vorbite. Cu toate acestea vorbim de fonetica unei anumite limbi: fonetica limbii române, fonetica limbii cehe etc.

Studiul foneticii ne arată, pe de o parte, că limbile vorbite nu folosesc toate sunetele produse de vocea umană. Pe de altă parte, îmbinările sunetelor și gruparea lor în sunete-tip nu sunt identice în toate limbile. [126]

Fonemele sunt unitățile care contractează relații doar în cadrul silabei și au fost grupate în subcategoriile: vocale, semivocale și consoane.

[124] https://foneticalimbiiromane.ro/fonologia/fonemul/

[125] *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, 2009, Editura Univers Enciclopedic Gold, ID 873275

[126] https://foneticalimbiiromane.ro/fonetica/

Limba cehă are un inventar de 10 foneme vocalice (5 vocale: i, e, a, o, u, dublate în varianta lungă: í, é, á, ó, ú), 3 diftongi: ou, au, eu și 26 de foneme consonantice (/p, b, t, d, ť, ď, k, g, f, v, s, z, c, š, ž, č, d͡ž, ř, x, h, m, n, ň, l, r, j/). Limba cehă are una dintre cele mai fonemice ortografieri în cadrul limbilor europene.

Sistemul fonologic al limbii române formează 11 foneme vocalice (7 vocale: a, ă, â(î), e, i, o, u și 4 unități semivocalice: e, o, i (notat și j) și u (notat și w)) și 22 de foneme consonantice (b, k, k', č, d, f, g', ğ, g, h, ž, l, m, n, p, r, s, š, t, ț, v, z). Față de limba cehă cu 3 diftongi, în limba română există 24 de diftongi.

Pentru vorbitorii de limba cehă, dintre cele șapte vocale ale alfabetului românesc: **a, ă, â/î, e, i, o, u**, cel mai greu de pronunțat sunt vocalele **ă** și **â/î**. De exemplu, trebuie acordată atenție în cazul următoarelor cuvinte care conțin sunetele problematice: r**ă**u, rea (adjectiv) / r**â**u, râuri (substantiv), verbul a m**â**nca (m**ă**n**â**nc, m**ă**n**â**nci, m**ă**n**â**nc**ă**, m**â**nc**ă**m, m**â**ncați, m**ă**n**â**nc**ă**), **î**nghețată/nu inghețată, m**âi**ne (adverb), m**â**n**ă**/m**â**ini (substantiv), m**â**nec**ă**/m**â**neci, c**â**ine/c**â**ini dar c**ă**țel/c**ă**ței ș.a.

Dificultăți pot crea și sunetele **e, i ,o ,u,** care pot fi vocale și semivocale (diftongi: ia, ie, io, iu, ea, eo, ua, uă, oa, uî, ai, ăi, ău, îi, îu, ei, ii, iu, oi, ui, uu și **au, eu, ou,** comune cu cele din limba cehă): corect: s**oa**re/incorect: suare; corect: cul**oa**re/incorect: culuare, corect: j**oa**că/incorect: juacă, le fel **oa**meni, **oa**ie ou/o**uă**/o**uă**le/o**uă**lor, ș.a.

La centrul **Bibliotecă** poate fi expusă planșa cu alfabetul românesc și cu cel cehesc. Chiar și la nivel preșcolar, fonemele, sunetele nu pot fi separate de reprezentarea lor grafică, litere. La acest centru copiii pot avea, de exemplu, următoarele sarcini: „Identifică și copiază/ștampilează litera inițială a prenumelui tău!", „Identifică pe planșă literele care compun numele tău!„ „Copiază/scrie-ți prenumele!", La grupa mare unii copii vor încerca să citească cuvintele și să le copieze.

Este bine ca educatoarea să fie pregătită să răspundă copiiilor mai curioși despre alfabetul cehesc. Unele litere se citesc diferit în alte limbi. De exemplu, în limba cehă: C românesc în cehă se citește Ț - citron (țitron- lămâie), J românesc în limba cehă se scrie Ž – jucărie /žába (jaba- broască), iar J în limba cehă se citește i- ježek (iejec- arici), Ș în limba română și Š în limba cehă se pronunță la fel, sunetul și litera Ř (dj) sunt unice, specifice limbii cehe, ă și î (â) sunt specifice limbii române.

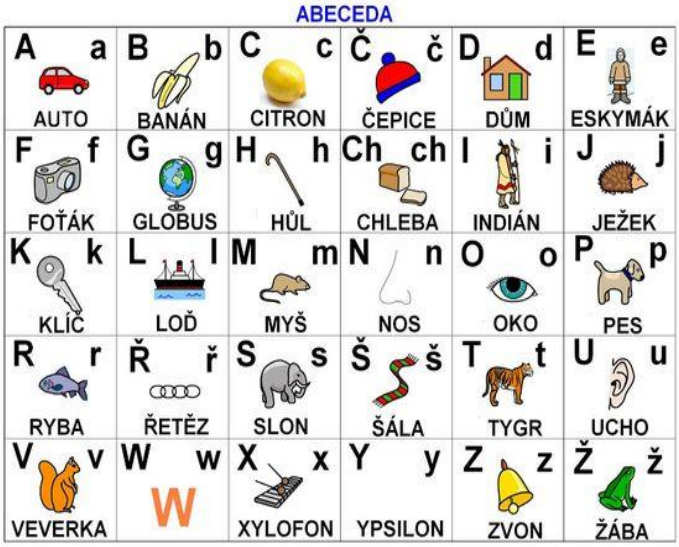

(Sursa: https://ro.pinterest.com/pin/290341507242679126/ și https://ro.pinterest.com/pin/103864335143887242/)

„Monstrul literelor” – puzzle după model

Jocul este potrivit pentru preșcolarii de grupă mare, la final de grupă mare.

Materiale necesare: 2 planșe cu alfabetul românesc, cartonașe cu litere din alfabetul românesc (se taie în bucăți o planșă cu alfabetul românesc).

Introducerea în joc se realizează prin poveste. „A fost odată ca niciodată un monstru care trăia într-o peșteră. Sala noastră de grupă este peștera monstrului. Monstrului îi plăcea tare mult să mănânce litere, de aceea i se spunea monstrul literelor. Într-o zi monstrul literelor a mâncat atât de multe, încât le-a aruncat pe toate în sus.” Educatoarea aruncă în sus cartonașele cu litere. Copiii au sarcina de a aduna cartonașele. În funcție de numărul copiilor din grupă educatoarea le poate indica câte cartonașe să adune fiecare copil. Pe rând, copiii denumesc obiectul de pe cartonaș, identifică sunetul inițial și potrivesc cartonașul pe planșa mare cu alfabetul. La finalul jocului, copiii pot desena un monstru cu multe litere în jurul lui.

„Înghețata” - activitate integrată

Domeniul Limbă și Comunicare ***(DLC)*** – memorizare, Domeniul Științe ***(DȘ)*** - Activitate matematică- joc didactic (numărare în concentrul 1-10, corespondența dintre cantitate - număr și număr -cantitate)

Se urmărește accentuarea corectă a cuvântului înghețată: incorect: **în**gheață, corect: îngheț**a**tă; declinarea corectă a substantivului „înghețată”: o înghețată, două/ trei/ patru/ cinci/ șase/ șapte/ opt/ nouă/ zece înghețate, înghețata, înghețatele, înghețatei, înghețatelor; pronunțarea corectă a sunetului „î” din cuvântul înghețată și a mânca.

„Îngheţata” de Emilia Plugaru

„Nu-i nimic că e cam rece,
În schimb – cât e de gustoasă,
Aş mânca deodată zece,
Mama însă nu mă lasă.
Îmi tot zice că răcesc,
Dar eu vreau să mă călesc.
Bine-ar fi ca ziua toată
Să mănânc doar îngheţată.”

Se memorează poezia respectând pașii activității de memorizare. Apoi, copiii sunt împărțiți în echipe. Fiecare echipă își alege un simbol. Simbolurile sunt indicate pe tabela de marcaj. Fiecare echipă rezolvă pe rând sarcina și desemnează un reprezentant să dea răspunsul. Se realizează jocul de probă. Pentru fiecare sarcină rezolvată echipa primește o înghețată pe tabela de marcaj în dreptul simbolului echipei.

Runda 1: Aș mânca o înghețată. Aș mânca 2/3/4/5/6/7/8/9/10 înghețate.

Runda 2: Dă-mi, te rog, înghețata cu numărul 1/2/3/4/5/6/7/8/9/10!

Runda 3; Ce culoare are înghețata cu numărul 1/2/3/4/5/6/7/8/9/10?

Runda 4: Dă-mi, te rog, tot atâtea înghețate câte scrie pe înghețata mea!

Runda 5: Fiecare echipă recită poezia învățată.

Copiii numără înghețatele indicate și le oferă educatoarei, identifică semnul grafic al numărului indicat, identifică înghețata cu numărul corespunzător și indică culoarea, fac corespondența dintre număr și cantitate. La ultima rundă recită pe echipe poezia învățată. La final educatoarea face aprecieri generale, se numără scorul obținut de fiecare echipă (egalitate, toată lumea câștigă).

În limba cehă „înghețată” este „zmrzlina”, un cuvânt foarte interesant cu o aglomerare de consoane. Încercarea de a reproduce cuvântul poate încheia activitatea într-o notă interesantă și amuzantă.

(Sursa: https://ro.pinterest.com/pin/172966441930779796/)

5.3.2. Dezvoltăm eficient și progresiv vocabularul preșcolarului

Onomatopee și metode de integrarea acestora în vocabularul preșcolarului

În ceea ce privește onomatopeele, observăm că acestea nu sunt percepute și redate la fel în toate limbile. Cu toate că animalele aparent vorbesc aceeași limbă pretutindeni, pentru noi sunetele lor variază destul de mult în funcție de limbă și de regiunea geografică. De exemplu, o mare diferență este în perceperea sunetelelor emise de o vacă. În limba română, și în multe alte limbi europene, vaca face „muu”, însă sunetul emis de vacă, perceput în limba cehă este „búú”, ceea ce este mai rar.

Tabelul 3. Exemple de onomatopee în limba română și câteva comparații cu onomatopee din limba cehă

Onomatopee în limba română	**Onomatopee în limba cehă**	**Alte onomatopee în limba română**
Vaca face muu.	bú	Când mă lovesc spun au, au.
Oaia face bee, behehe.	bé	Ceasul face tic, tac.
Capra face bee, behehe.	mé	Trompeta face ta, ta, ta.
Porcul face groh, guiț.	Chro, chro	Claxonul face ti, tit, titit.
Câinele face ham, hau.	Haf, haf, vrr	Șarpele face sssss.
Pisica face miau.	Mňau, mňau	Foarfeca când taie face țac, țac.
Găina face cotcodac.	Ko, ko ko, kodák	Iepurașul când merge face țup, țup.
Cocoșul face cucurigu.	Kykyrký, kikiriki	Ca să facem liniște spunem: pst.
Puiul face piu, piu.	Píp, píp	Când e frig facem brrr.
Rața face mac mac	Kač, kač	Strănutăm hapciu.
Porumbelul face gurlui, turui, grunguni.	vrkú	Ploaia se aude pic, pic, pic.
Turturica face gurlui, turui, grunguni.	Cukrú, cukrú (țucru)	Pasărea dă din aripi fâl, fâl.
Cioara face crra, crra.	Krá, krá	Vântul se aude tot mai tare: ffff, fâșșș, vâjjjj
Cucul face cucu.	Kukuk, kuku	Trenul face tu, tuuu, tucu, tuu.
Broasca face oac, oac.	Kvak, kvak	Mașina face brum, brum.

Albina face bâzzz.	bzz	Creanga se rupe și face trosc.

Antepreșcolarul sau preșcolarul mic, alături de cuvintele formate din silabe simple, cum ar fi mama, tata, baba etc., cuvintele care imită sunetele emise de animale, zgomotele produse de diferite acțiuni, fenomene sau lucruri, zgomotele emise atunci când strănutăm, sughițăm, râdem (onomatopee și interjecții) sunt de obicei primele pe care le învață, deoarece sunt ușor de reținut, simplu de pronunțat și stimulează vorbirea, interacțiunea, comunicarea.

În *Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani* (RFIDT) la subdomeniul Dezvoltarea limbajului și a comunicării în cadrul Reperului 3- Copilul ar trebui să fie capabil să comunice eficient, avem indicatorul 394 „folosește onomatopee pentru a imita glasul animalelor, a unor fenomene sau a le denumi”[127] și indicatorul 397 „asociază cuvinte cu onomatopee”[128]. La practici de sprijin suntem îndrumați să arătăm copilului că înțelegem onomatopeele folosite de el, apoi repetăm cuvântul corect, pentru ca în timp, onomatopeele să fie înlocuite cu substantivele/ verbele corespunzătoare.[129] În concluzie, onomatopeele ne ajută foarte mult în perioada de trecere de la gângurit la gângurit cu un oarecare sens cu ajutorul onomatopeelor, apoi la vorbirea propriu-zisă, înlocuind onomatopeele cu denumirea obiectelor, ființelor și a acțiunilor. De exemplu: „hau” va fi înlocuit de substantivul „câine„ și verbul „latră”.

„Sunetele animalelor” (https://www.youtube.com/watch?v=GspGwUjxGDc)

Domeniul Estetic Creativ – ***Educație muzicală*** – audiție muzicală/învățare cântec

„Spune-mi cine face miau, miau miau?
Ascultă mai bine: miau, miau , miau.
Pisicuța face miau, miau, miau,
Miau, miau, miau, miau, miau, miau.

Spune-mi cine face ham, ham, ham?
Ascultă mai bine: ham, ham, ham.
Cățelușul face ham, ham, ham
Ham, ham, ham ham, ham, ham.”

La copiii mici (antepreșcolari, grupa mică de preșcolari) începem cu audierea repetată a cântecului. Chiar și când copilul este ocupat cu o altă activitate sau se joacă. Treptat copilul va repeta onomatopeele din cântec. Apoi când trecem la învățarea cântecului, urmărim împreună cu copilul înregistrarea video sau prezentăm imaginea animalului corespunzător pentru a se putea face corespondența dintre imaginea animalului, cuvântul care îl denumește și sunetul pe care îl scoate.

[127] Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani, 2010, p.56
[128] Idem [1]
[129] Idem [1]

„Cum face...?” - joc de imitare

Materiale necesare: cartonașe cu animale, fenomene, lucruri, acțiuni;

Se poate juca cu întreaga grupă sau cu un grup mic de copii. Copiii sunt așezați în semicerc. Educatoarea alege un cartonaș și întreabă, de exemplu: „Cum face pisica? Toți copiii sau doar copilul indicat sau fiecare copil pe rând imită pisica. Apoi întreabă: „Cine face miau? (pisica) Copiii sunt încurajați să formuleze propoziții, de exemplu, „Pisica face miau”. Rolul educatoarei poate fi preluat de un copil.

Tehnici și strategii de achiziție a cuvintelor necunoscute

Organizarea activității în învățământul antepreșcolar și preșcolar pe teme de interes pentru copil face ca vocabularul utilizat într-o perioadă de timp delimitat să se învârtă în jurul unui câmp lexico-semantic. „Prin **câmp lexico-semantic** înțelegem un fragment de lexic relativ autonom și izolat format din cuvinte care se află într-o relație de ierarhizare, stabilită pe baza înrudirii noționale sau denotative.”[130]

De exemplu:

- la tema „Culorile” operăm cu cuvinte precum roșu, galben, albastru (culori primare), alb și negru (nonculori) verde, mov, roz, portocaliu, maro etc.;
- la tema „Animalele domestice” avem: vacă, cal, oaie, capră, porc, iepure etc.;
- la tema „Păsări de curte”: găină, cocoș, rață, gâscă, pui, curcă etc.;
- la tema „Animalele de la zoo”: girafă, elefant, zebră, cămilă, leu, tigru, leopard, lamă etc.;
- la tema „Mijloace de transport” putem avea și subcategorii: mijloace de transport terestre (mașină, tramvai, tren, metrou, autobuz etc.), mijloace de transport aeriene (avion, elicopter, balon etc.), mijloace de transport pe apă (barcă, vapor, corabie etc.);
- la tema „Fructele”: măr, pară, gutuie, cireșe, banane, zmeură, roșie, kiwi etc.;
- la tema „Legumele”: morcov, cartof, ardei, ceapă, usturoi, vânătă etc;

„Maniera integrată de abordare a activităților de învățare”[131] face ca achiziția cuvintelor necunoscute, consolidarea și utilizarea lor în comunicarea verbală să aibă loc în cadrul tuturor activităților desfășurate în grădiniță.

La **Centrul tematic**, plasat la intrarea în clasă, pentru a putea fi văzut atât de copii, cât şi de părinţi sau plasat în zona Întâlnirii de dimineață, fotografiat și distribuit pe grupurile

[130] https://lexicologialimbiiromane.ro/semantica/sensul-cuvintelor/camp-lexico-semantic/
[131] „Suport pentru explicitarea și înțelegerea unor concepte și instrumente cu care operează curriculumul pentru educație timpurie”, 2019

de comunicare cu părinții, este bine să fie expuse hărți conceptuale pe tema studiată. De exemplu, la tema „Plantele” poate fi expusă o hartă conceptuală despre părțile unei plante și o hartă conceptuală despre ce au nevoie plantele ca să crească și să se dezvolte.

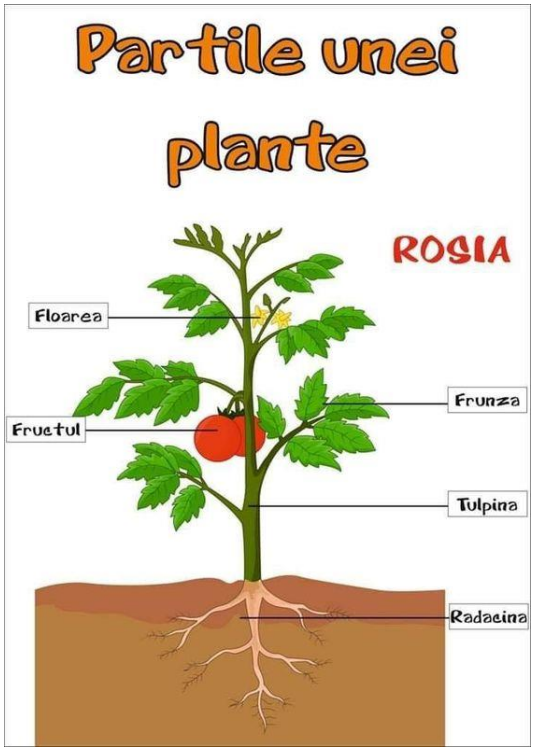

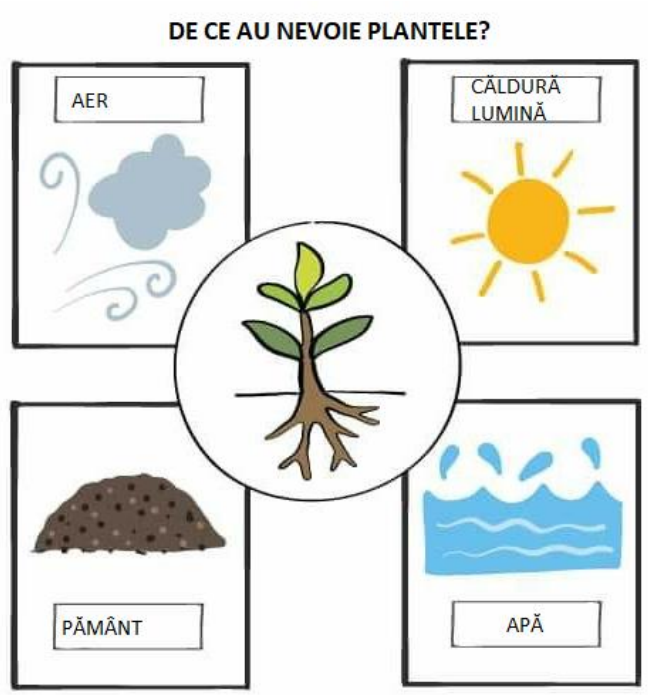

https://ro.pinterest.com/pin/21814379438050839/ https://ro.pinterest.com/pin/255720085084468106/

„O **hartă conceptuală** reprezintă grafic relații dintre concepte/idei și ajută la organizarea și structurarea informației.”[132] La nivel preșcolar hărțile conceptuale sunt simplificate, nu întotdeauna se ajunge la o structură arborescentă, informațiile text trebuie

[132] http://rom.explainwell.org/index.php/table-of-contents-map-your-knowledge/what-is-a-concept-map/

însoțite neapărat de imagini, totuși nu trebuie să lipsească și scrisul. „Hărțile conceptuale stimulează, prin entitățile grafice, mai multe zone ale creierului facilitând astfel înțelegerea, memorarea și creativitatea.”[133]

Achiziția cuvintelor necunoscute trebuie făcută pe cât posibil pe baza materialului concret. Cu cât sunt implicați mai mulți analizatori (văz, auz, gust, pipăit, miros), cu atât copilul înțelege sensul cuvântului și astfel trece mai ușor la abstractizare.

Exemplificând tot pentru tema „Plantele”, la centrul Științe pot fi puse la dispoziția copilului câteva plante și lupe. În timp ce manevrează plantele, se joacă cu ele, copilul le vede, le pipăie, miroase, apoi identifică și denumește părțile unei plante. La centrul Nisip și apă poate avea sarcina de a planta semințe (de grâu, fasole), astfel este în situația de a utiliza cuvintele privind nevoile plantelor.

În etapa de achiziție a cuvintelor necunoscute putem propune copiilor jocuri în care ei să denumească obiecte, în primul rând, apoi acțiuni și abia apoi însușiri.

„Jucăriile” – joc de îmbogățire a vocabularului prin utilizarea materialului concret (substantive)

Copiii sunt așezați în semicerc. Pe o masă sau pe jos, în fața lor, sunt înșirate câteva jucării. Educatoarea le prezintă. Apoi cere copiilor să repete după ea cuvântul care denumește obiectul. Aceasta este o păpușă. Păpușa. Aceasta este o mașină. Mașina. Acesta este un ursuleț. Ursulețul. Apoi cere copiilor pe rând să arate, să denumească, să ia, să dea altui copil jucăria.

„Ce face?” - joc de îmbogățire a vocabularului prin utilizarea imaginilor tipărite și a mimei (verbe).

Educatoarea prezintă acțiunile din imagini și cere copiilor să imite acțiunea. De exemplu: „Băiatul se spală. Fata sare. Băiatul desenează. Fetița mănâncă”. Educatoarea amestecă cărțile. Copiii aleg pe rând o carte și descriu acțiunea. În general, ei au tendința să răspundă cu un singur cuvânt, răspunsurile sunt acceptate, însă educatoarea trebuie să încurajeze răspunsurile în propoziții din ce în ce mai dezvoltate. De exemplu: copilul răspunde doar „se spală”, educatoarea îl ajută cu întrebarea „Cine se spală?” „băiatul”, deci „Băiatul se spală”, educatoarea solicită ca propoziția să fie repetată de un copil apoi de întregul grup.

„Ghicește ce este!”- joc senzorial (adjective)

Educatoare poate pregăti produse cu diverse mirosuri și gusturi. De exemplu: sare, zahăr, miere, scorțișoară, piper, măr, castravete, miez de nucă etc. În prima etapă copiii gustă, miroase, iau în mână pipăie textura. În acest timp educatoarea denumește produsul, copiii

[133] http://rom.explainwell.org/index.php/table-of-contents-map-your-knowledge/what-is-a-concept-map/

repetă. În timpul explorării produselor sunt folosite adjective precum: dulce, sărat, tare, moale, miroase frumos, pute, zemos, gustos, aromat, lipicios etc. De exemplu: Zahărul/mărul este dulce. Sarea este sărată. Castravetele este zemos. Nuca este tare. etc. După această etapă copiii, pe rând, legați la ochi pipăie, miroase, eventual gustă produsul utilizând adjectivele învățate și ghicesc ce este. La finalul activității, drept recompensă, copiii pot consuma produsul care le place.

Tehnici de achiziție a cuvintelor și utilizarea lor în comunicarea verbală

Educatoarea, prin temele de studiu selectate în funție de preferințele copiilor și de cele șase mari teme de integrare curriculară, oferă nenumărate situații de învățare, exersare și consolidare a cuvintelor și utilizarea acestora în situații concrete de comunicare. Totuși educatoarea trebuie să fie flexibilă dacă în viața copilului intervin evenimente care îi schimbă interesele de moment și să profite de aceste situații exploatându-le la maxim în scopul dezvoltării limbajului.

Dezvoltarea capacității copilului de a reacționa adecvat la un mesaj ce i-a fost transmis și de a comunica un mesaj se poate realiza prin jocuri de sortare de imagini (se poate utiliza diagrama Venn sau tehnica ciorchinelui), puzzle, jocul lotto, pexeso (joc de memorie), povestiri din viața reală, povestiri scurte după imagini, repovestiri ale poveștilor, dramatizări, jocuri de cuvinte, rime, creații de grup, prezentarea poeziilor/cântecelor, jocuri de descriere, ghicitori, etc.

În cadrul **Întâlnirii de dimineață** educatoarea poate aloca timp pentru **povestirile copiilor** care pot fi pe teme variate: întâmplări de acasă, întâmplări de la televizor, întâmplări în drum spre/de la grădiniță, despre lucrurile/ animalele de companie de acasă. Prin aceasta „se vizează stimularea copilului pentru a avea o mai mare înredere în capacitatea proprie de exprimare, exersarea sa în achiziția de competențe crescute în relaționarea verbală, în situații atât formale, cât și informale, față de colegi, dar și față de adulți”[134]

Ghicitorile sunt descrieri scurte, de obicei în versuri, în care se prezintă sub formă metaforică un obiect, o ființă sau un fenomen și care urmăresc formarea capacității de receptare a mesajului oral prin asocieri logice.[135] De exemplu: „Este animal mare, nu trăiește

[134] Dumitrana Magdalena, „*Educarea limbajului în învățământul preșcolar*” volumul I- Comunicarea orală, Editura Compania, 1999, p.15

[135] *Metodica predării limbii și literaturii române pentru secțiile cu predare în limba maghiară*, 2021, Ed. Art Klett, p.28 și *Micul dicționar academic*, ediția a II-a Academia Română, Institutul de Lingvistică, Editura Univers Enciclopedic, 2010

la noi și are trompă. Ghici ce e? (elefantul)", „Ziua se mărește,/Zăpada se topește,/Grădina a-nverzit./Ce anotimp a sosit? (primăvara)".

Cu ajutorul **Diagramei Venn** putem organiza în două cercuri parțial suprapuse, de exemplu, animale care trăiesc în apă, animale care trăiesc pe uscat, animale care trăiesc în ambele medii de viață și vom avea imagini cu elefant, iepure, pește, delfin, broască și crocodil sau imagini care reprezintă ziua și noaptea sau ambele și vom avea imagini cu soare, lună, curcubeu, ploaie, stele, artificii, fulger, fluture și liliac.

Jocuri de cuvinte cum ar fi:

- „**Eu spun una..., tu spui mai multe** ...!" (o roșie, mai multe roșii, un măr mai multe mere)
- „**Spune opusul**" (Eu spun mare, tu spui? (mic), Eu spun gros, tu spui? (subțire)),
- „**Textul/povestea cu ferestre/găuri**" - Educatoarea așază în fața copiilor și denumește imaginile care reprezintă cuvintele lipsă apoi citește textul omițând cuvintele respective. Textul este tipărit pe o coală mare sau scris pe tablă. La a doua lecturare copiii aleg imaginile potrivite și le lipesc în găurile/ ferestrele din text.

Descrierea de imagini și formularea de propoziții simple și dezvoltate se poate realiza treptat cu ajutorul întrebărilor. De exemplu: se arată imaginea unui cățel cu o casă sau pădure în fundal și educatoarea întreabă „Cine este aici? (cățel, un cățel) Ce face cățelul? (aleargă) deci, Cățelul aleargă. Unde aleargă cățelul? (în pădure), Cățelul aleargă în pădure. După mai multe exerciții de acest fel putem alege imagini care se succed logic și putem crea scurte povestiri.

Pentru **povestirile după imagini** putem utiliza setul Montessori „Învăț să povestesc". Setul conține imagini pentru organizarea gândirii, localizarea în timp și dezvoltarea exprimării orale începând cu 3 imagini pentru o poveste până la 9 imagini pentru o poveste. Exemple de teme abordate: Turnul roz, Spălatul pe mâini, Trezitul de dimineață, Tarta cu miere, De la ghindă la stejar, Cum se fabrică pâinea, Ciclul de viață al fluturelui etc. Educatoarea poate selecta și alte imagini în funcție de tema studiată.

Creațiile de grup ale copiilor uneori pot sfida logica rezultând povești cu situații amuzante. Copiii aleg sau primesc imagini aleatorii cu ajutorul cărora trebuie să spună o poveste. De exemplu: în joc se află imaginile cu o vacă, o pisică cu un bol de lapte și o floare. Copiii descriu imaginile alcătuind enunțuri, apoi caută un fir narativ pentru povestea lor: Vaca dă lapte. Pisica mănâncă lapte. Vaca a mâncat floarea apoi a dat lapte bun. Pisica a mâncat laptele apoi a mirosit floarea. Vaca nu are lapte. Pisica e tristă. Floarea înveselește pisica. Copiii sunt lăsați să epuizeze ideile, apoi se stabilește varianta finală sau mai multe variante.

În cadrul **activității de la centre**, copiii exersează și consolidează liber comunicarea ca activitate socială sub toate aspectele ei (nonverbală, paraverbală și verbală), iar educatoarea

poate observa copiii pentru a evalua în ce măsură aceștia utilizează limba română în comunicarea verbală.

La centrul *Bibliotecă* se pot desfășura multe activități din sfera limbajului. Materialul trebuie selectat în funcție de tema studiată sau de interesul copilului. Copiii pot avea sarcina de a sorta, selecta, exclude imagini pe tema studiată după diferite criterii, de a reprezenta grafic, la început pe linie punctată, diferite obiecte, lucruri, fenomene, acțiuni, de a copia litere/ cuvinte, de a răsfoi diverse cărți, atlase, enciclopedii etc.

La centrul *Artă* copiii învață să denumească materialele specifice utilizate: pensulă subțire/groasă, creion, creion colorat, acuarele, plastilină, planșetă, șevalet, carton, hârtie groasă/subțire. În timpul activităților specifice centrului: desen, pictură, colorare, modelaj, dans și cântec, educatoarea încurajează copiii să vorbească despre ceea ce fac, despre materialele utilizate. Expozițiile produselor finite încurajează copiii să-și prezinte lucrările. Chiar dacă uneori desenele par a fi niște măzgălituri, cu ajutorul întrebărilor educatoarea află sensul și povestea din spatele creațiilor copiilor.

La fel și la centrul *Construcții*, copiii sunt în situația de a utiliza cuvinte specifice centrului, iar educatoarea îi încurajează să povestească despre construcțiile realizate („Al cui turn este mai înalt? Turnul lui Mihai este cel mai înalt. Turnul lui Andrei este mai scund sau mai puțin înalt.”). Fiecare construcție are povestea ei. Dezvoltarea limbajului în cadrul jocurilor de construcție se realizează prin verbalizarea acțiunilor, descrierea construcțiilor și negocierea cu ceilalți parteneri de joc. Intervenția educatorului prin limbaj este de o imensă importanță. Prin mijlocirea limbajului se asigură orientarea atenției preșcolarului, apoi cunoașterea analitică, desprinderea detaliilor semnificative. Gândirea şi limbajul se dezvoltă împreună.

Centrul *Joc de rol* (*Joc de creație* sau *Colțul căsuței*[136]) este probabil cel mai bun loc în care copiii își consolidează cuvintele (sensul lor, pronunția corectă) și exprimarea corectă. Aici pot fi pregătite materiale pentru diverse teme în funcție de tema studiată sau de interesele de moment ale copiilor (La fermă, La piață, La frizerie, La doctor, De-a gospodina, De-a mama și tata, De-a educatoarea, În cămară, La magazin, De-a petrecerea, La teatru, La zoo, În pădure, În livadă, În vizită etc.).

La centrul *Știință* copiii găsesc materiale pentru diferite experimente pe care le pot efectua singuri, în grupuri mici sau sub îndrumarea educatoarei. La acest centru copiii sunt

[136] „Jocul de rol” în „*Suport pentru explicitarea și înțelegerea unor concepte și instrumente cu care operează curriculumul pentru educație timpurie*”, 2019, mai este numit și Joc de creație, iar în „*Curriculumul pentru educația timpurie*”, 2019, „Colțul căsuței”

puși în situația de a denumi materialele utilizate, de a descrie experimentul și de a face predicții.

În cadrul centrelor utilizarea limbajului este însoțită de materialul concret sau mijlocit, de acțiunile concrete exprimate prin limbaj. Activitatea din cadrul centrelor oferă cadrul perfect pentru încurajarea și motivarea interacțiunii și a comunicării. Oferă un moment în care educatoarea poate observa în ce măsură preșcolarul „folosește structuri gramaticale simple în care asociază substantive, substantive și verbe, verbe și pronume posesive, substantive și adjective, substantive și adverbe." (Indicator 422)[137]

În cadrul tuturor situațiilor de comunicare verbală educatoarea nu întrerupe copilul pentru a-l corecta, ea poate repeta cuvintele/enunțurile corect, clar, încet, cu intonație și expresiv cu scopul de a întări cele spuse de copil și de a-l asigura că a înțeles.

Pentru o mai bună planificare a activităților următoare educatoarea realizează evaluarea care la nivel preșcolar are loc predominant prin observație, dar și prin fișe de lucru, portofoliu etc.. Pentru realizarea unei observații cât mai obiective se pot întocmi grile de evaluare cu descriptori de performanță.

Exemplu de grilă de evaluare cu descriptori de performanță la Domeniul Limbă și Comunicare (DLC):

Dimensiuni ale dezvoltării: Mesaje orale în contexte de comunicare cunoscute

***Comportamente vizate*:** 1.1. Exersează, cu sprijin, ascultarea activă a unui mesaj, în vederea înțelegerii și receptării lui (comunicare receptivă)[138]

Tabelul 4. Exemplu de grilă de evaluare cu descriptori de performanță

Indicatori comportamentali/ Prenumele copilului	**Nivel de performanță**		
	Minimal	**Mediu**	**Maximal**
	NS	**D**	**A**
	Comportament care necesită sprijin	**Comportament în dezvoltare**	**Comportament atins**
Stă și ascultă, în momente de lectură, fără să deranjeze,	Are nevoie de sprijin pentru a participa la activitate, stă și	Stă și ascultă, în momente de lectură, fără să deranjeze dar	Stă și ascultă, în momente de lectură, fără să deranjeze,

[137] Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani, 2010, p.57

[138] Curriculumul pentru educația timpurie", 2019

rămâne până la finalul ei.[139] Indicatori ale ascultării active: empatie, contact vizual, ascultare până la capăt, gestionarea emoțiilor	ascultă pentru momente scurte de timp, deranjează frecvent, nu rămâne până la final.	nu mai mult de 5-10 minute, după care începe să se foiască și deranjează sau pleacă de la activitate.	rămâne până la finalul ei.
Natalka	√ (data observării)		
Anastasia		√ (data observării)	
Erik			√ (data observării)
Tomas		√ (data observării)	

În timpul unei activități educatoarea își poate propune să observe un singur copil. Eventual poate fi făcută o înregistrare video și la fiecare vizionare educatoarea observă un copil.

Comunicăm eficient – formule de politețe și de adresare

Pentru o comunicare eficientă este nevoie să se inițieze de timpuriu folosirea normelor de comportament civilizat. De la sosirea copiilor în grupă, în cadrul *Întâlnirii de dimineață* și în fiecare context adecvat educatoarea salută și invită copilul să salute, să mulțumească, să ceară utilizând formule de adresare și de politețe.

„Bună dimineața!” – audiție muzicală (https://www.youtube.com/watch?v=02sAYhePz2o)

După audierea cântecului, se poate solicita ca preșcolarii să salute persoane, animale, elemente din natură, astfel putem observa cât de dezvoltat este vocabularul acestora și îi putem ajuta cu pronunția corectă a unor cuvinte. De exemplu: Bună dimineața, soare!, Bună dimineața, Ionuț, Andrei, Alina etc.! Bună dimineața, floare! Bună dimineața, copacule! Eventual se pot utiliza cartonașe cu imagini sugestive.

„**Cuvinte magice**” - conversație (https://www.youtube.com/watch?v=ZsHP1hxT1fY)

Ce spui când intri într-o încăpere sau te întâlnești cu cineva? (Bună ziua!/ *Dobrý den!*)

Ce spui când rogi pe cineva să te ajute? (Te rog!/ *Prosím tě!*)

Ce spui când oferi ceva ce ți s-a cerut? (Poftim!/*Prosím!*)

Ce spui când ți se oferă ceva ce ai cerut? (Mulțumesc!/ *Děkují!*)

Ce spui când cineva îți mulțumește pentru ajutor? (Cu plăcere!/ *Rádo se stalo!*)

[139] Fișa pentru aprecierea progresului individual al copilului, înainte de intrarea în învățământul preșcolar, Anexa nr.3 la Curriculumul pentru educația timpurie, 2019

Ce spui când ai lovit, din greșeală, pe cineva? (Scuză-mă!/*Promiň!*)

Ce spui când ai rănit sentimentele cuiva? (Iartă-mă!/*Odpusť mi!*)

Ce spui când vrei să-ți exprimi iubirea? (Te iubesc!/ *Mám tě ráda!*)

Ce spui când vrei să urezi cuiva să aibă o zi frumoasă? (O zi bună!/ *Hezký den!*)

Ce spui când ai încheiat o vizită și pleci? (La revedere!/ *Nashledanou!*)

„Ce-a uitat Fănucă să spună?” de Luiza Vlădescu – lectura educatoarei (https://www.youtube.com/watch?v=i8DJEUOe5fE)

În timpul lecturării copiii sunt solicitați să spună ce a uitat Fănucă să spună în situația relatată.

Ce-a uitat Fănucă să spună când a plecat de acasă? (La revedere!)

Ce-a uitat Fănucă să spună când s-a urcat în autobuz? (Bună ziua!)

Ce-a uitat Fănucă să spună când a vrut jucăria? (Te rog!)

Ce-a uitat Fănucă să spună fetiței pe care a îmbrâncit-o din greșeală? (Scuză-mă)

Ce-a uitat Fănucă să spună când educatoarea i-a dat mâncare? (Mulțumesc!)

Ce-a uitat Fănucă să spună când a coborât din autobuz? (La revedere! Noapte bună!)

Ce-a uitat Fănucă să spună când a intrat în casă? (Bună ziua! Bună seara!)

Învățăm să ne exprimăm corect gramatical

Poziția substantivului și a adjectivului în propoziție

În limba cehă, atributul adjectival (acordat cu substantivul determinat în gen, număr și caz) stă înaintea cuvântului determinat (exprimat prin substantiv). Totuși, pentru accentuarea însușirilor, atributul adjectival se poate poziționa după substantiv.[140]

În limba română „în general locul adjectivului este după substantivul pe care îl însoțește (mașină frumoasă), dar poate sta și înaintea acestuia (frumoasa mașină). Poziționarea adjectivului înaintea substantivului determinat este frecvent întâlnită în operele literare, atunci când este urmărită accentuarea însușirilor unui anumit obiect (mândrul soare, dulce grai).”[141]

De exemplu: „zimní krása”, „nová učebnice”, „sladké jablko”, „krásné auto”, traduse ad-litteram avem „iernii frumusețe”, „nou manual”, „dulce măr”, „frumoasa mașină”, însă firesc în limba română traducem inversând adjectivul cu substantivul: „frumusețea iernii”, „manual nou”, „măr dulce”, „mașină frumoasă”. Observăm că poziția substantivului și a adjectivului în propoziție în limba cehă, de regulă, este exact invers față de limba română.

[140] https://www.pravopisne.cz/2018/07/pravidla-privlastek/ și

Jiří Melichar, Vlastimil Styblík „Český jazyk- Přehled učiva základní školy”, 1991, p. 166

[141] https://gramaticalimbiiromane.ro/morfologia/parti-vorbire-flexibile/adjectivul/

Exersarea poziționării corecte a substantivului și a adjectivului în propoziție se poate realiza prin jocuri de sortare după diferite criterii, jocuri și activități care presupun descrierea unui obiect, ființă sau fenomen, ghicitori.

La jocurile de sortare se pot utiliza clasicele jocuri didactice Logi I și Logi II, care conțin figuri geometrice plane (pătrat, cerc, triunghi, dreptunghi, oval, hexagon) în culorile primare (albastru, roșu și galben), în două grosimi (gros, subțire) și două mărimi (mare, mic). Pentru jocurile de sortare mai pot fi utilizate materiale din natură: pietre, conuri, castane, nuci, scoici, crenguțe, frunze etc. sau diferite cartonașe cu imagini în funcție de tema studiată: fructe, legume, flori, culori, forme și figuri geometrice, animale, plante, mijloace de transport etc.

La jocurile și activitățile care presupun descrierea unui obiect, ființă sau fenomen încurajăm copiii să alcătuiască propoziții precum: „Eu am un cerc roșu.” (construcție în care adjectivul are funcția de atribut adjectival) sau „Cercul este roșu” (construcție în care adjectivul are funcția de nume predicativ). „Înainte de a putea descrie un obiect, o ființă, un eveniment, copiii trebuie să aibă un model de descriere”[142] afirmă Dumitrana Magdalena. Este suficient ca educatoarea să realizeze descrierea prin două trei propoziții. De exemplu: „Floarea are culoarea roșie. Ea are frunze verzi și lungi.”, „Veverița este mică. Ea are coada stufoasă. Veveriței îi plac alunele.” „Mașina este mare. Ea are culoarea roșie.”

„**Ascultă și desenează**” – joc de verificare a înțelegerii descrierii

Eduatoarea descrie obiectul prin propoziții simple. După fiecare propoziție așteaptă pentru a le permite copiilor să deseneze. Atunci când educatoarea selectează obiectul de desenat trebuie să aibă în vedere ca acesta să fie simplu de desenat. De exemplu: „Am o minge mică/mare. Mingea mea are culoarea roșie/verde/galbenă. Ea mai are buline/stelute/puncte negre.”

Genul și numărul substantivelor

Conform *Reperelor fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani* (RFIDT), ne putem aștepta ca între 19 și 36 luni (1,5-3 ani) copilul să înceapă să folosească pluralul substantivelor corect (Indicator 425), între 37-60 luni (3-5 ani) să folosească pluralul în vorbirea curentă, corect și sistematic (Indicator 429) și între 61-84 luni (5-7 ani) să utilizeze în vorbire acordul de gen, număr, persoană, timp (Indicator 436).[143]

[142] Dumitrana Magdalena, „*Educarea limbajului în învățământul preșcolar*” volumul I- Comunicarea orală, Editura Compania, 1999, p.17

[143] Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani, 2010, p.57

De aici se poate observa modul progresiv în care copiii își însușesc aceste aspecte ale limbajului și ale comunicării eficiente și corecte din punct de vedere gramatical.

„**Eu spun una, tu spui mai multe**”- joc didactic

Materiale necesare: cartonașe cu perechi de imagini cu unul respectiv cu două sau mai multe obiecte sau filmulețe suport disponibile online pentru acest joc pe diferite teme.

De exemplu:

- pentru tema „Iarna” (https://www.youtube.com/watch?v=MlUZZdoCidM),
- pentru tema „1 Decembrie” (https://www.youtube.com/watch?v=FweKl9K7lvg),
- tema „Legume de toamnă” (https://www.youtube.com/watch?v=BB-Zhc-mIak),
- pentru evaluare sumativă (https://www.youtube.com/watch?v=-VoovpFmYs8) etc.

Se realizează jocul de probă. Eu spun: măr, un măr. Tu spui: mere, mai multe mere. Urmează jocul propriu-zis, educatoarea spune substantivul la singular, iar copiii pe rând la plural, apoi rolul educatoarei poate fi preluat de copii.

Problematica verbelor: timpuri și moduri

La fel și pentru problematica verbelor, RFIDT oferă câteva puncte de reper privind dezvoltarea limbajului și a comunicării, astfel ne putem aștepta ca între 19 și 36 luni (1,5-3 ani) copilul să folosească verbe la timpul trecut („Tata a plecat”) (Indicator 423), între 37-60 luni (3-5 ani) copilul exprimă în vorbirea curentă acțiuni viitoare („trebuie să”, „o să ...”) (Indicator 432) și vorbește folosind propoziții dezvoltate și fraze pentru a descrie evenimente curente, oameni, locuri folosind verbe la timpul trecut (Indicator 433) și între 61-84 luni (5-7 ani) folosește verbe la modul optativ („aș putea”, „aș vrea”) (Indicator 438).

Exersarea utilizării verbelor în comunicare se poate realiza prin adresarea de întrebări deschise. Educatoarea se poate gândi la întrebări privind relațiile de cauză-efect din viața cotidiană sau pe baza experiențelor anterioare: Ce se întâmplă dacă nu te speli pe dinți? (se strică, este urât, miroase gura, se înegresc), Ce s-ar întâmpla dacă ai călca în baltă? (m-aș uda, m-aș murdări), Ce s-ar întâmpla dacă nu te-ai îmbrăca bine când e frig? (aș răci, aș dârdâi), sau întrebări care încep cu „De ce...?”: De ce este bine să ne spălăm pe mâini? (să nu ne îmbolnăvim, să fim curați), De ce s-a uscat floarea? (nu a fost udată, nu a avut lumină). Se mai pot utiliza jocuri în care educatoarea enunță o cauză, iar copiii anticipează și completează prin verbe efectul: „Am uitat să ud floarea. Floarea ... (s-a uscat)”, „Am răsturnat cana cu apă. Apa s-a ... (vărsat)”, „Am scăpat vaza. Vaza... (a căzut, s-a spart)” „Am lovit un copil. Copilul ... (plânge, este trist, s-a supărat)” etc.

Prepoziții și orientare spațială

Tabelul 5. Cuvinte care exprimă orientarea spațială în limba română și traducerea acestora în limba cehă

Prepoziții		Alte cuvinte utilizate pentru orientarea spațială	
în limba română	în limba cehă	în limba română	în limba cehă
în	v	sus	nahoře
pe	na	jos	dole
sub	pod	aproape	blízko
lângă	vedle	departe	daleko
deasupra	nad	în spate	vzadu
prin	skrz	în față	vepředu
spre	k	în/la dreapta	vpravo/ doprava
la	do	în/la stânga	vlevo/ doleva
după	za	primul, al doilea, al treilea, ..., penultimul, ultimul	první, druhý, třetí, ..., předposlední, poslední

„Spune unde se află ursulețul?”- joc de orientare spațială

Jocul este introdus printr-o povestioară spusă de educatoare. „Într-o zi Răzvan a primit cadou un ursuleț. Ursulețul este năzdrăvan și mereu se ascunde. Unde se află ursulețul?” Educatoarea așază ursul pe masă. Copiii reacționează „acolo, acolo sau pe masă, pe masă”. Educatoarea formulează un enunț complet și cere copiilor să repete: „Ursulețul se află pe masă”. Jocul continuă până vine rândul fiecărui copil. Ursulețul poate fi ascuns în diferite locuri de un copil la indicația educatoarei, astfel se verifică înțelegerea mesajului oral sau copilul îl ascunde unde dorește și transmite locul în care l-a ascuns, astfel copilul este în situația de a transmite un mesaj oral.

Trebuie să avem în vedere că limbajul copiilor bilingvi se poate dezvolta într-un ritm diferit față de limbajul copiilor care utilizează doar o singură limbă în primii ani de viață. Ritmul de învățare depinde în mare măsură de gradul de expunere pe care îl are copilul la fiecare limbă. Este important ca în primul rând să ținem cont de faptul că fiecare copil este diferit și să-i recunoaștem caracteristicile individuale, punctele forte și nevoile individuale pentru a-l ajuta să se bucure zi de zi. În acest scop copiilor bilingvi le putem oferi activități care nu țin strict de limbaj, cum ar fi activități de asociere de imagini și activități senzoriale,

jocul cu nisip, jocuri de construcție astfel încât copilul să poată participa și interacționa cu alți copii.

În grădiniță, educatoarea este un model de comunicare, ea trebuie să vorbească clar, într-un ritm lent, să repete ceea ce este esențial și mai ales corect gramatical pentru că acest model de comunicare copiii îl vor aplica în interacțiunile lor nu numai cu păpușile și animalele de pluș, ci și cu alți copii și adulți. Pe parcursul zilei educatoarea descrie rutinele zilnice: „Acum ne spălăm pe mâini. Apoi vom merge la masă. Ieri am pictat. Azi desenăm.”, repetă cuvintele, enunțurile (propozițiilor/ frazelor), folosind gesturi și materiale vizuale, cum ar fi „vino să te joci”, arătând spre o jucărie sau arătându-i o fotografie. Educatoarea încurajează, sprijină și laudă copilul atunci când acesta manifestă interes să se alăture activităților. Copilul trebuie să aibă încredere că educatoarea îl va asculta atunci când dorește să împărtășească ceva fără să-l grăbească ori să-l corecteze excesiv. Ea poate repeta ceea ce a spus copilul ca să se asigure și să asigure copilul că a înțeles, iar repetarea se va realiza corect gramatical.

Bibliografie

1. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan” (1998), *Dicționarul Explicativ al limbii române,* București, Editura Univers Enciclopedic
2. Albulescu, I. & Catalano, H. (2019), *Sinteze de pedagogia învățământului preșcolar,* București, Didactica Publishing House
3. Anna, E., (2018), *Convorbirile-educarea limbajului*, Editura Eurodidact
4. Antonovici, Ș., Neațu P. (2008), *Jocuri și activități alese*, București, Editura Aramis
5. Anucuţa, L., Anucuţa, P., 1997, *Jocurile de creativitate*, Timişoara, Editura Excelsior.
6. Ardelean, A., Mândruț, O. (2012), *Didactica Formării Competențelor Cercetare – Dezvoltare - Inovare - Formare*, Arad, Editura University Press
7. Ausubel, P.D., (1981), *Pedagogia secolului XX. Învăţarea în şcoală,* București, Editura Didactică și Pedagogică
8. Balazs, L., 2003, *Folclor*. *Noțiuni generale de folclor și poetică populară*, Cluj Napoca, Editura, Scientia.
9. Balint, M., (2008), *Metodica activităților de educare a limbajului în învățământul preșcolar. Didactica limbii și literaturii române*, Universitatea Babeș Bolyai Cluj-Napoca, Syllabus,
10. Barabási T., Birta-Székely N., Fóris-Ferenczi R., Gombos M., Stark-Nagy G., Szabó-Thalmeiner N., (2007), *Pedagógiai kézikönyv. Az oktatás pedagógiaelméleti alapjai*, Cluj-Napoca, Editura Ábel
11. Barabási T. (2011), Óvodakezdéstől iskolába lépésig, Cluj-Napoca, Communitas
12. Bocoș, M., Jucan, D. (2008), *Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia Curriculumului. Repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor,* Pitești, Editura Paralela 45
13. Bocoș, M., Jucan, D. (2017), *Teoria și metodologia instruirii*, Pitești, Editura Paralela 45
14. Bocoș, M.D., 2013, *Instruirea interactivă,* Iași, Editura Polirom.
15. Bocoș, M.D., Chiș, O., Răduț-Taciu, R., 2017, *Tratat de management educațional pentru învățământul primar și preșcolar*, Cluj, Editura Paralela 45.
16. Bontaș, I., (2008), *Tratat de Pedagogie*, ediția a VI-a, revăzută și adăugită, București, Editura ALL
17. Breben, S., Gongea, E., Ruin, G., Fulga, M., (2002), *Metode interactive de grup*. *Ghid metodic. 60 metode si 200 de aplicații practice pentru învățământul preșcolar*, București, Editura Arves
18. Breben, S., Gongea, E, Ruiu, G., 2002, *Activități bazate pe inteligențe multiple,* Craiova, Editura Reprograph.

19. Bunăiașu, C., 2005, *Seminarul didactic universitar - Seminarul disciplinelor pedagogice: structuri, conținuturi, metodologii*, Craiova, Universitaria.
20. *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi: învățare, predare, evaluare*, Council of Europe/Conseil de l`Europe. Consiliul de cooperare culturală. Comitetul Director pentru Educație „Studierea limbilor și cetățenia europeană", Diviziunea Politici Lingvistice, Strasbourg.
21. Cant, A., (2010), *Educația preșcolară privită cu alți ochi. Metoda Annabela- o alternativă de predare care retrezește plăcerea de a fi educatoare și ajută la aplicarea curriculumului*, Cluj Napoca, Editura Risoprint
22. Catalano, H., Albulescu, I., 2018, *Didactica jocurilor*, București, Editura Didactică și Pedagogică.
23. Catalano, H., Albulescu, I, 2019, *Pedagogia jocului și a activităților ludice,* București, Editura Didactică și Pedagogică.
24. Căpiță, L., Sarivan, L., (2000), *Proiectarea curriculum-ului la decizia şcolii*. Temă de cercetare, Bucureşti, ISE
25. Cerghit, I., (1977), *Metode de învățământ,* București, Editura Didactică și Pedagogică
26. Cerghit, I., (2006), *Metode de învățate,* Iași, Editura Polirom
27. Cerghit, I., 2008, *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii, Bucureşti,* Editura Polirom.
28. Chiriac M., (1970), *Evaluarea- ghid al activității din grădiniță* - studiu științific, București
29. Chomsky, A. N., (2006), *Language and Mind,* ediţia a III-a, Cambridge University Press
30. Colceriu, L., (2008), *Psihopedagogia învățământului preșcolar*, Sinteză de material, (n.p.)
31. Colecția Șanse egale, (2000), *Pași către școala interculturală*, București, Editura Corint
32. Cosmovici, A., Iacob, L., coord., 2005, *Psihologie școlară,* Iași, Editura Polirom.
33. Cozma, T., coord., 2001, *O nouă provocare pentru educație:interculturalitatea*, Iași, Editura Polirom.
34. Cristea, S., (1997), *Formele educației, Sistemul de educație în Pedagogie*, vol.I, Pitești, Editura Hardiscom
35. Crețu, E., 1999, *Probleme ale adaptării școlare - ghid pentru perfecționarea activității educatoarelor și învățătorilor*, București, Editura All.
36. Cucoş, C., 1998, *Pedagogie,* Iaşi, Editura Polirom.
37. Cucoş, C., 2000, *Educaţia. Dimensiuni culturale şi interculturale*, Editura Polirom, Iaşi.
38. Cucoș C., (2002), *Pedagogie*, ediția II-a, Iași, Editura Polirom

39. Cucoș., C., (2006), Pedagogie, Iași, Editura Polirom,
40. Cucoș, C., (2006), *Pedagogie*, ediția a II- a revăzută și adăugită, Iași, Editura Polirom
41. Cucoș, C., (2008), *Pedagogie*, Ediția a II-a, revizită și adăugită, Iași, Editura Polirom
42. Dasen, P.; Perregaux, C.; Rey, M., 1999, *Educaţia interculturală*, Ed. Polirom, Iaşi.
43. Delores, J., 2000, *Comoara lăuntrică. Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru educație în sec. XXI,* Iași, Editura Polirom.
44. Demeter, K., (n.d.), *Az iskolai tanulás értékelési rendszerének fejlesztése. In. Balogh L., Tóth L.(szerk.). Fejezetek a pedagógiai pszichológia köréből,* Debrecen, Editura Kossuth
45. Dima, S., 1997, *Copilăria fundament al personalităţii*, Bucureşti, Editura Imprimeria Coresi.
46. Dumitrana, M., 1999, *Educarea limbajului în învățământul preșcolar. Volumul 1. Comunicarea orală*, București, Editura Compania.
47. Dumitrana, M., 2000, *Copilul, familia și grădinița,* București, Editura Compania
48. Dumitrana, M., 2001, *Educarea limbajului în învățământul preșcolar. Volumul 2. Comunicarea scrisă,* București, Editura Compania.
49. Dumitrana, M., 2011, *Cum crește un pui de om. Etape și repere psihologice în dezvoltarea copilului*, București, Editura Compania.
50. Evseev, I., (2014), *Jocurile tradiționale de copii*, Timișoara, Editura Excelsior
51. Ezechil, L., & Lăzărescu P.M. (2006), *Laborator preșcolar. Ghid metodologic*, București, Editura V & Integral
52. Fóris-Ferenczi R., (2008), *A tervezéstől az értékelésig. Tanterv- és értékeléselmélet*, Cluj- Napoca, Editura Ábel
53. Gălușcă, L., (2018), *Aspecte metodice privind predarea-învățarea limbii române ca limbă străină*, Universitatea de Stat „Ion Creangă”, Chișinău
54. Gălușcă, L., (2021), *Aspecte ale formării/dezvoltării competenței lingvistice în limba română ca limbă nematernă la elevii alolingvi*, Universitatea Publică de Stat Ion Creangă, Chișinău
55. Gecse, D., 2013, *Historie českých komunit v Rumunsku,* Republica Cehă, Editura Hermann&synove.
56. Gherghiț, I., Vlăsceanu, L. (1988), *Curs de pedagogie*, Universitatea București
57. Glava, A., Glava, C., 2002, *Introducere în pedagogia preșcolară,* Cluj-Napoca, Editura Dacia Educațional.
58. Glava A., Pocol M., Tătaru L., (2009), *Educația timpurie. Ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*, Pitești, Editura Paralela 45
59. Golu, M., 2005, *Fundamentele psihologiei, Compediu*, Bucureşti, Editura Fundaţiei

60. Golu, P., 1985, *Învăţare şi dezvoltare*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
61. Goraș-Postică, V., (2015), *Psihopedagogia comunicării.* Suport de curs, Chișinău: CEP USM
62. Horvath, I., Jakab, A. Z., coord., 2018, *Cehii din Banat,* Cluj-Napoca, Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale.
63. Ilica, A., (2003), *Didactica limbii române în învățământul primar*, Arad, Editura Universității Aurel Vlaicu
64. Ioan C., *Metode de învățare*, (2006), Iași, Editura Polirom
65. Ionescu, M., (2006), *Instrucție și educație*, Cluj Napoca, Editura Garamound SRL
66. Ionescu, M., și colab. (2010*)., Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, București, Editura Vanemonde
67. Ionescu M., (2011), *Instrucție și educație. Paradigme educaționale moderne,* ediția a IV-a revizuită și adăugită, Cluj-Napoca, Editura Eikon
68. Iosifescu, Ș., (2004), *Sistemul de competențe manageriale ale profesorului*, Material nepublicat, Institutul de Științe ale Educației, București
69. Jinga, I., Negruț, I., (1994), *Învățarea eficientă*, Iași, Editura Editis
70. Manolescu, M., (2004), *Curriculum pentru învățământul primar și preșcolar*. *Teorie și practică*, Universitatea din București, Editura Credis
71. Mara, E.L., 2012, *Metodica limbii și literaturii române în învățământul primar și preșcolar,* Alba Iulia, Editura Aeternitas.
72. Mândruț, O., (2010), *Metodologia proiectării și aplicării curricumului la decizia școlii. Aspecte metodologice pentru proiectarea și aplicarea curricumului,* București, Institutul de Științe ale Educației
73. Melichar, J., Styblik, V., 1991, *Český jazyk. Rozšířený přehled učiva základní školy s cvičeními a klíčem,* Praga, Republica Cehă, Editura Státní pedagogické nakladatelství
74. Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, (2008), *Ghid de bune practici pentru educația timpurie a copiilor de la 3-6/7 ani*, (n.p.)
75. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, (2019), *Ghid de implementare a curriculumului pentru Educație Timpurie, a Standardelor de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani*, Chișinău
76. Ministerul Educației Naționale, *(2019), Curriculum pentru educația timpurie (a copiilor de la naștere până la vârsta de 6 ani)*, București
77. Mogonea, F., Ștefan, M. A., Frăsineanu, E.S., Mogonea, F.R., (2014), *Metodica activității instructiv-educative în grădinița de copii, Forme specifice și moduri de realizare a activității cu preșcolarii,* Pitești, Editura Paralela 45

78. Mogonea, F., Ștefan, M. A., Frăsineanu, E.S., Mogonea, F.R., (2014), *Metodica activității instructiv-educative în grădinița de copii, Pregătirea copilului pentru integrarea optimă în activitățile de tip școlar,* Pitești, Editura Paralela 45
79. Neacşu, I., 1990, *Instruire şi Învăţare*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică.
80. Nedelcu, A., 2008, *Fundamentele educației interculturale,* Iași, Editura Polirom.
81. Nell, L. M. și Drew, F. W., 2016, *De la joc la învățare: cum folosim jocul didactic în educația timpurie,* (R. Abrudan traducător), București, Editura TREI (lucrarea inițială apărută în 2013).
82. Negrilă, I., 1996, *Literatura pentru copii,* Arad, Editura Multimedia.
83. Niculescu, R.M., 1999, *Pedagogie preşcolară. Sinteze,* Bucureşti, Editura ProHumanitate.
84. Oprea, C.L., (2009), *Strategii didactice interactive, ed. a 3-a,* Editura Didactică și Pedagogică București
85. Pamfil, A., (2003), *Limba și literatura română în școală. Structuri didactice deschise*, Pitești, Editura Paralela 45
86. Pamfil, A., (2006), *Limba și literatura română în școala primară. Perspective complementare*, București, Editura Art
87. Papp E.- Makár É., (1995), *Süss fel, Nap! Módszertani kézikönyv pedagógusoknak és szülőknek. Irodalmi szöveggyűjtemény,* Szatmárnémeti
88. Pavelea, C., (2005), *Psihopedagogie aplicată în activităţile de practică pedagogică*, Craiova, Editura Gheorghe Alexandru.
89. Păun, E., 1982, *Sociologie şcolară*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
90. Păun, E. , Iucu, R., 2002, *Educaţia preşcolară în România*, Iaşi, Editura Polirom.
91. Pânișoară, I. O., (2004), *Comunicarea eficientă*, ediţia a doua, revăzută și adăugită, Iași, Editura Polirom.
92. Pânișoară, I. O., Oprea, C. L. (2012), *Metode interactive de predare, învățare, evaluare*. *Program de formare,* Material elaborat în cadrul proiectului *Cariera de succes în învățământul preuniversitar prin implementarea de programe de formare inovative* POSDRU/87/1.3/S/61602
93. Piaget, J., Inhelder, B., 1970, *Psihologia copilului*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
94. Piaget, J., 2012, *Psihologia inteligenței,* Chișinău, Editura Cartier
95. Platon E., Vâlcu D., (2011), *Procesul de evaluare a RLNM la ciclul primar*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință

96. Popescu-Neveanu, P., 1990, *Studii psihopedagogice privind dezvoltarea copiilor între 3 şi 7ani*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică.
97. *Revista Învățământ preșcolar*, nr.1-2, (2014), București, Editura Arlechin
98. Rus, C., 2002, *Educaţia interculturală – modalităţi de concretizare şi evitarea tentaţiilor culturaliste*, în Institutul Intercultural Timişoara, *Educaţie interculturală în comunităţi multietnice*, Timişoara.
99. Sălăvăstru, D., 2004, *Psihologia educației,* Iași, Editura Polirom.
100. Sârghie, A., 2009, *Metodica predării limbii și literaturii române în învățământul preșcolar și primar,* Sibiu, Editura Alma Mater.
101. Stan, C., (2010), *Perspective teoretic-aplicative în abordarea obstacolelor din comunicarea didactică*, Cluj-Napoca, Editura Eikon
102. Stark, G., (2010*), Óvodapedagógia és játékmódszertan,* Cluj-Napoca, Editura Státus
103. Stark, G., (2011), *Óvodai tevékenységek módszertana*, Cluj-Napoca, Editura Ábel
104. Stănciulescu, E., 2002, *Sociologia Educaţiei Familiale*, Iaşi, Editura Polirom.
105. Stoica, M., (2005), *Pedagogie și psihologie*, Craiova, Editura Gheorghe Alexandru
106. Straistari-Lungu, C. (2020), *Învățarea limbilor străine în contextul provocărilor societale*, cerc. șt., Institutul de Științe ale Educației.
107. Strungă, A., 2014, *Imaginile mentale europene și identitatea profesională în formarea cadrelor didactice. Aplicații pentru domeniul învățământului primar*, București, Editura Universitară.
108. Szabó Thalmainer N., (2001), Tanulásmódszertan - Tanulmányi útmutató az óvó-tanítóképző szak I. évfolyma számára
109. Șchiopu, U., 1970, *Probleme psihologice ale jocului și distracțiilor*, București, Editura Didactică și pedagogică.
110. Șchiopu, U., 1976, *Psihologia copilului*, București, Editura Didactică și pedagogică
111. Șchiopu, U., Verza, E., 1997, *Psihologia vârstelor. Ciclurile vieții* (ediția a III-a revizuită), București, Editura Didactică și pedagogică
112. Șchiopu U., (1997), *Dicționar de psihologie*, București, Editura Babel
113. Ștefan, M., 2006, *Lexicon pedagogic,* București, Editura Aramis.
114. Tămăian, I, coord., 2022, *Metodica predării limbii și literaturii române pentru secțiile cu predare în limba maghiară, filiera vocațională, profil pedagogic- Manual clasa a XI-a,* București, Editura Art Klett.
115. Tomșa, G., (2005), *Psihopedagogie preșcolară și școlară*, București.
116. Turcu, F., Turcu, A., (1999), *Fundamente ale psihologiei şcolare*. București, Editura All Educational.

117. Verza, E., Verza, E. F., 2000, *Psihologia vârstelor*, Bucureşti, Editura Pro Humanitate.
118. Verza E., (2003), *Tratat de Logopedie*, București, Editura Fundației Humanitas
119. Voiculescu, E., 2004, *Pedagogie preşcolară,* Bucureşti, Editura Aramis.
120. Vrăşmaş, E., 1999, *Educaţia copilului preşcolar,* Bucureşti, Editura Pro Humanitate.
121. Vrânceanu M., (2018), *Metodologia de monitorizare şi evaluare a dezvoltării copilului în baza standardelor de învățare și dezvoltare a copilului,* Ghid pentru cadrele didactice din educația timpurie, Chișinău.
122. Zlate, M., 2006, *Fundamentele psihologiei,* București, Editura Universitară.

Documente relevante și surse electronice:

1. Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Tineretului, 2008, Unitatea de Management al Proiectelor pentru învăţământul Preuniversitar- Ghid de bune practici pentru educaţia timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani.
2. Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani, 2010.
3. Curriculum pentru educație timpurie a copiilor de la naștere până la vârsta de 6 ani, 2019;
4. Suport pentru explicitarea și înțelegerea unor concepte și instrumente cu care operează curriculumul pentru educație timpurie, 2019.
5. Cadrul european comun de referinţă pentru limbi: învăţare, predare, evaluare- document publicat de Consiliul Europei, 2001, https://europa.eu/europass/ro/common-european-framework-reference-language-skills, accesat la 20.07.2023.
6. Ivasiuc, A., Koreck, M., Kővári, R., 2010, *Educația interculturală: de la teorie la practică –implementarea educației interculturale în școli multietnice din România,* Raport de cercetare al Agenției de Dezvoltare Comunitară „Împreună”, https://www.academia.edu/23176823/Educa%C5%A3ia_intercultural%C4%83_de_la_teorie_la_practic%C4%83, accesat la 20.07.2023.
7. Bouko, C., Carton, J., Limacher-Riebold, U. O'Malley M.P., Rosenback, R., 2020, *Practical guide for parents with ready-to-use activities-How to raise a bilingual child*, https://bilingualfamily.eu/wp-content/uploads/2020/11/PEaCH-Handbook-eng-rev3.pdf, accesat la 20.07.2023.

8. Carton, J., Rosenback, R., 2021, *Guide for educators-How to support multilingual children*, https://bilingualfamily.eu/Resources/PEaCH%20for%20educators.pdf , accesat la 20.07.2023.
9. Mihăescu, O, Putineanu, D., Tulac, D., 2021, *Ghid practic de activități interculturale,* București, https://asociatiaproetnica.ro/wp-content/uploads/2021/11/ghid_practic_tipar.pdf, accesat la 20.07.2023.
10. Martinelli, S. coord, 2007, *T-kit Interkulturní učení* č. 4, https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261245/T-Kit_4_cs.pdf/7f8b80ee-8e79-430b-aa37-5fdf796d5adc, accesat la 20.07.2023.
11. Muntean, D., Stoicescu, D., Floari, A., Barbu, I., 2019, *Manual de limba română pentru copiii Beneficiari de Protecție Internațională în România și Străinii din afara Uniunii Europene*, Timișoara, https://www.romaniaeacasa.ro/wp-content/uploads/2019/02/MANUAL-limba-romana-copii.pdf, accesat la 20.07.2023.
12. Pop, A., coord.,2020, *Ghid metodic logopedic pentru cadrele didactice din învățământul preșcolar,* Târgu Mureș, http://www.cjraems.ro/ghid%20metRo%20isbn.pdf , accesat la 20.07.2023.
13. Popovici, A., Necula, G. A., coord., 2016, *Ghid pentru implementarea metodologiei CLIL în învățământul primar,* Galați, http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1352/Ghid_Implem_Metod_CLIL.pdf?sequence=1&isAllowed=y, accesat la 20.07.2023.
14. articol: Nistea, M. D., Barbu, O. L., *Particularități fonetice și lexicale în studierea limbii române ca limbă străină,* publicat în Buletin științific al UTCB seria: Limbi străine și comunicare, vol. XV, nr.1/2022, https://www.researchgate.net/publication/362718149_PARTICULARITATI_FONETICE_SI_LEXICALE_IN_STUDIEREA_LIMBII_ROMANE_CA_LIMBA_STRAINA, accesat la 20.07.2023.
15. articol: Negrilă, I., decembrie 2007, *Folclorul copiilor-mijloc de educare a limbajului,* publicat în Studii de știință și cultură, Anul III, nr.4(11), http://www.revista-studii-uvvg.ro/wp-content/uploads/2010/09/FOLCLORUL-COPIILOR.pdf, accesat la 20.07.2023.
16. articol: Bennett, M., L., decembrie 1986, *A developmental approach to training for intercultural sensitivity,* publicat în International Journal of Intercultural Relations, , p. 179-196, https://www.researchgate.net/publication/223565305_A_developmental_approach_to_training_for_intercultural_sensitivity, accesat la 06.09.2023.

17. Gramatica limbii cehe disponibilă online la https://www.pravopisne.cz/, accesat la 06.09.2023.
18. Gramatica limbii române disponibilă online la https://gramaticalimbiiromane.ro/, accesat la 06.09.2023.
19. https://banat.cz/ , accesat la 06.09.2023.
20. *Historie čechů v Rumunsku a Srbsku,* https://www.visitbanat.com/krajane, accesat la 06.09.2023.
21. *Enciklopedie českého Banátu,* http://infobanat.cz/, accesat la 06.09.2023.
22. Comisia Europeană, 2009, *Multilingvismul-o punte de legătură pentru înțelegerea recicprocă*, https://publications.europa.eu/resource/cellar/0df8c479-e47c-40a6-8187-500308b77041.0010.02/DOC_1, accesat la 06.09.2023.
23. Țurcanu-Spătari, V.,Grâu, L. coord., 2013, *Repere ale educației interculturale,* Chișinău,
24. https://www.cntm.md/sites/default/files/Repere-ale-Educatiei-Interculturale.pdf, accesat la 06.09.2023.
25. https://edict.ro/evaluarea-in-invatamantul-prescolar/
26. https://en.calameo.com/read/006356420ca1d24bc39de
27. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/137-142_27.pdf
28. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/351-356_3.pdf
29. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/351-356_3.pdf
30. https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_ro.pdf
31. https://ultrapsihologie.ro/2015/03/01/dezvoltarea-limbajului-la-prescolari/
32. https://www.dictie.ro/educarea-si-dezvoltarea-auzului-fonematic/
33. http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.04.0057:entry=strathgi/a

Anexe

Anexa A. Costume populare cehe

Costum popular ceh din Sfânta Elena
(sursa: https://www.facebook.com/photo/?fbid=487605640089232&set=a.487605623422567)

Costum popular ceh din Gârnic

(sursa: https: //www.facebook.com/photo/?fbid=4203716426315491&set=p.4203716426315491)

Costum popular ceh din Eibenthal
(sursa: https://www.facebook.com/udscr.oleibenthal/photos)

Costum popular ceh din Șumița
(sursa: https://www.facebook.com/search/top/?q=%C8%98umi%C8%9Ba)

Costum popular ceh din Ravensca
(sursa: https://www.facebook.com/photo/?fbid=4962646777144363&set=gm.649633019597721)

Costum popular ceh din Eșelnița și Orșova (sursa: arhiva personală)

Costum popular ceh din Moldova Nouă și din Șumița
(sursa: https://www.facebook.com/photo/?fbid=148320636381791&set=bc.AbpY- și din arhiva personală)

Costum popular ceh din localități diferite (sursa: arhiva personală a dl. Mleziva Iosif)

Titlul proiectului: *„Competență și eficiență în predarea limbii române copiilor și elevilor aparținând minorităților naționale din România”*
Beneficiarul proiectului: Ministerul Educației

Elaboratori: Agiibram Selda, Petaca Daniela Maria, Păușan Dorina Melania, Semeniuc Lucreția, Smarandache Gabriela Daniela, Szőcs Mónika, Kobau Maria

Validatori: Alt Adina, Galeș Iuliana, Kaitar Roxana, Nemeth Mariana, Szejke Ottilia
Data publicării:

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europeme sau a Guvernului